ελεύθερο πνεύμα

ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ-ΤΕΧΝΗ-ΚΡΙΤΙΚΗ
Ιδρυτής - Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας Χρόνος 9ος Τεύχος **35**

«Σ' όλο τον κόσμο ξαστεριά
σ' όλο τον κόσμο ήλιος»

Θέματα:

- **Αλέξανδρος Πάλλης ο Αγωνιστής δημοτικιστής**
- **Ανθολόγιο με κρίσεις για τον Πάλλη**
- **Παγκόσμια Ποίηση**
- **Ελληνική Ποίηση**
- **Νέοι ποιητές**
- **Ρεαλιστική πεζογραφία**
- **Νέα θεώρηση της «Αντιγόνης» του Σοφοκλή**
- **Πορτραίτα χαρακτήρων του καιρού-μας**
- **Αισθητικές κρίσεις και παραινέσεις**
- **Αλβανική Λογοτεχνία**
- **Ταξιδιωτικό από την ΕΣΣΔ**
- **Λαογραφικές σελίδες**
- **Από τη θεατρική ζωή και κίνηση**
- **Απομυθοποίηση του Κ. Κουν**
- **Κριτικές για δέκα παραστάσεις**
- **Προτάσεις για την Ετ. Ελλ. Λογοτεχνών**
- **Με την πειθώ των αριθμών**
- **Μηνύματα στο «Ελεύθερο Πνεύμα»**
- **Με το σφυρί στα καμώματα**
- **Πολιτικοκοινωνικά κεντρίσματα**
- **Αποκαλυπτικά και μαχητικά σχόλια**
- **Πνευματικά και καλλιτεχνικά γεγονότα**

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Πρωτότυπη Επιθεώρηση αγωνιστικής Λογοτεχνίας και κριτικού προβληματισμού.
Μαχητικό όργανο διαφώτισης και πνευματικής καλλιέργειας του λαού.

Όσα σημειώνω, τα σημειώνω γιατί δεν υποφέρω να βλέπω το άδικο, να πνίγει το δίκαιο.
ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗΣ

Περιεχόμενα

Πρωτοσέλιδα σελ.
Αλέξανδρος Πάλλης ο Αγωνιστής δημοτικιστής (Λ. Μάλαμα) 249
Ανθολόγιο 251

Παγκόσμια Ποίηση
Από Αλβανία Μετ. Λ. Μάλαμα 253
Από ΕΣΣΔ Μετ. Ν. Σπάνιας και Γ. Κεντρωτής 254
Από Χιλή Μετ. Γ. Κεντρωτής 255
Από Γαλλία Μετ. Γ. Σμυρνιώτη 255
Από Βουλγαρία Μετ. Ρ. Μπούμη-Παπά .255
Από Τσεχοσλοβακία Μετ. Α. Σχοινά 256
Από Μεξικό Μετ. Μ. Ρούσου 257
Από Σενεγάλη Μετ. Δ. Κουλεντιανός 257
Από Ιρλανδία Μετ. Α. Σχοινά 258

Ελληνική Ποίηση
Τρία ποιήματα: Άννας Μπουραντζή-Θώδα 258
Το πέλαγο: Θ.Κ. Τρουπή 259
Μνήμη Γ. Σαραντή: Ν. Γαλάζη 259
Κάποτε: Α. Κυριακόπουλου 260
Η Χαραυγή των Στοχασμών: Γ. Θεοφανόπουλου 260
Ένα φεγγάρι: Γ. Καφούση 260
Τρία ποιήματα: Στ. Τηλικίδη 261
Ντουνιάς: Σπ. Μουσελίμη 261
Καλόδεχτη πρόσκληση 262
Δυό ποιήματα: Δ. Πανουσάκη 263
Δυό ποιήματα: Στ. Καλού 263
Διορθωτής εφημερίδας: Β. Σουλτάνη ...264
Νά μή χαθεί το χτες: Θάνου Τακαντζά ...264
Όραμα: Μ. Χαρίτου 264
Τα μάτια-σου: Μ. Μπάκολη 265
Γιάννινα: Γ. Σάρρα 265
Αλήθεια και κρίμα: Μ. Παρασκευά 265
Σκωπτικοί στίχοι: Τ. Αλασάκη 265
Νεκροψία: Β. Παπαγιάννη 266
Ο περαστικός: Ν Νικήτα 266

Νέοι ποιητές
Δυό ποιήματα: Π. Π. Μαρνέλη 267
Οι μονόλογοι του στρατιώτη: Κ. Κόκκινου (Φιλαδελφέα) 267
Αυτός ο τόπος θέλει έναν Ηρακλή: Κ. Ιωαννίδη 267
Καινούργια εποχή: Ν. Πλιάτσικα 267
Ζ' φιγούρα σε τσίρκο: Δ. Κατσούλη 267

Πεζογραφία
Τό βαθύτερο νόημα της «Αντιγόνης» του Σοφοκλή: Γ. Ιωαννίδη - Φαληριώτη 268
Ο υπερήφανος - υπερόπτης: Γ. Παπαστάμου 271
Συστοιχία ζωής και πνεύματος
Καθήκοντα καλλιτεχνών: Γ.Π. Αναγνωστόπουλου 273
Όνειρο και λύτρωση: Κ. Καρά 275
Αρνούμαι: Μιχ. Δελησάββα 276
Το χρυσό πάπλωμα: Ερ. Βλάχμπεη 277
Αφέντης και δούλος Μετ. Γ. Μπενέκος ..279

Λαογραφικές Σελίδες
Τά Γιατροσόφια: Τ. Παπασταύρου 282
Ευτράπελα: Χ. Σκανδάλη 284

Θεατρική ζωή και κίνηση
Μιά απομυθοποίηση του Κ. Κουν: Λ. Μάλαμα 285
Κριτικές σημειώσεις από τα χειμερινά ρεπερτόρια: Λ. Μάλαμα 288
Αποφθεγματικά: Ντ. Κούγκουλου 291
Προτάσεις του Λ. Μάλαμα για την Ετ. Ελλ. Λογοτεχνών 292

Με το σφυρί στα καμώματα
Σχόλια του Άλκη Φωτεινού 293

Πολιτικοκοινωνικά Κεντρίσματα
Σχόλια του Στέλιου Κεντρή 296

Μηνύματα στο «Ελ. Πνεύμα» ..304

Πνευματικά και καλλιτεχνικά γεγονότα 306

Με την πειθώ των αριθμών 309
Απόσπασμα από τη «Μάνα του Βορρά» του Λ Μαλαμα 310

«Ελευθερο Πνευμα»

Ιδιοκτήτης - υπεύθυνος - εκδότης
Λάμπρος Μάλαμας
Διεύθυνση·σύμφωνα με το νόμο:
Ε. Βενιζέλου 188 - Γιάννινα
τηλέφωνο: 0651.22030

Τιμή τεύχους δρχ. 80
Χρονιάτικη συνδρομή δρχ. 350
Φιλική δρχ. 500
Ιδρύματα - Δήμοι δρχ. 1.000

Ύλη - αλληλογραφία - επιταγές - στον ίδιο.
Φιλοξενούνται μόνο αδημοσίευτες συνεργασίες και χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Βιβλία και περιοδικά
του Λάμπρου Μάλαμα
βρίσκονται στα Βιβλιοπωλεία:
Αθήνας
Κολλάρου (Σόλωνος)
«Σύγχρονη Εποχή» (Ακαδημίας 76)
Κόντου - Φυλακτού (Πλ. Καρύτση)

«Πορεία» (Σόλωνος 77)
και άλλα κεντρικά.

Θεσ/νίκης
Π. Ραγιά (Τσιμισκή 44)
«Σύγχρονη Εποχή» (Αριστοτέλους 7)
Ν. Χατζηκύριου (Βε νιζέλου 15) κ.α

Φωτοστοιχειοθεσία:
"ΑΧΤΙΔΑ" ΕΠΕ
Ανδρ. Μεταξά 7, Αθήνα
Τηλ. 3637125

Τύποις Μαρίας Σπύρου
«Γραφικές Τέχνες»
Κύπρου 101, Περιστέρ
τηλ. 5719389

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Λεύθερο Πνεύμα
ρευνα — Στοχασμός — Τέχνη — Κριτική
ρυτής — Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας

Β΄ Εκδοτική Περίοδος
9ος χρόνος 35 τεύχος
Γενάρης — Φλεβάρης
Μάρτης 1980

*Επιμνημόσυνα «αγριολούλουδα»**

Αλέξανδρος Πάλλης

Ο Αγωνιστής δημοτικιστής

του Λάμπρου Μάλαμα

«Άλλοι να φάνε θεν αμέ ψωμί δεν έχουν, κι άλλοι όσο κι α θες έχουν ψωμί μα δε μπορούν να φάνε...»

Για τον Πάλλη μίλησαν δοξαστικά, όλοι σχεδόν οι κορυφαίοι κριτικοί της Νεοελληνικής Γραμματείας, της πρώτης πεντηκονταετίας του αιώνα-μας. Εμείς οι ταπεινοί, οι νεώτεροι, δεν θα είχαμε να προσθέσουμε τίποτα καινούργιο από την πολυεδρική, την τόσο φωτισμένη και πολυθαύμαστη δημιουργική-του προσωπικότητα, κι από τη γενική προσφορά-του στα προοδευτικά-μας γράμματα. Και τούτο γιατί, όλες οι πλευρές του βίου και των έργων-του έχουν αναλυθεί και φωτιστεί άπλετα, από αισθητικής και συγκριτικής σκοπιάς με συναίσθηση ευθύνης, ευσυνειδησία και αντικειμενική θεώρηση κι αξιολόγηση. Εμείς, με τις φτωχές τούτες αράδες δεν προσφέρουμε, παρά μόνο μια μικρή σκιαγράφηση και αναδίφιση στον αγώνα του πρωτοπόρου μαχητή κι αναμορφωτή του δημοτικισμού-μας. Έτσι, για να τιμήσει ξέχωρα και το «Ελ. Πνεύμα» τη μνήμη-του, όπως θ' απόθετε ένα χεράμι λουλούδια πάνω στον απέριττο τάφο-του που βρίσκεται (όπως τον θέλησε) πίσω από την αυλή του Μοναστηριού των Φιλανθρωπινών στο Νησί των Γιαννίνων.

Άλλωστε ο Πάλλης, έχει καταχτήσει με το μόχθο-του επίζηλο κι απαρασάλευτο θρόνο στον αγωνιστικό και δαφνοστεφή ποιητικό-μας Παρνασσό.

Οι αγώνες, τα έργα και οι πράξεις-του, για την επικράτηση της δημοτικής, της ζωντανής γλώσσας του λαού-μας, ήταν σκληροί και ακαταπόνητοι. Και χρειάστηκε να περάσουν 80 ολάκερα χρόνια, για να γίνει τ' όνειρο και τ' όραμά-του στη Λογοτεχνία και στην Παιδεία μια τρανοδύναμη πραγματικότητα.

Αιτια για την τόση άργητα, δεν ήταν μήτε ο λαός και μήτε οι πόλεμοι, ή άλλες συγκυρίες. Ήταν τα συντηρητικά πισωδρομήματα και η εμμονή της μαύρης αντίδρασης, να κρατάει τον ταλαίπωρο λαό-μας σε αναχρονισμό και σκοταδισμό.

Αλέξανδρος Πάλλης

Η αρχή έγινε από το «Ταξίδι» του Ψυχάρη στα 1888. Κι ο Πάλλης ήρθε στην πιό ώριμη στιγμή για το άνοιγμα των δρόμων του αγώνα και τον καθαγιασμό-του. Ακολούθησε τον Ψυχάρη με φλογερή διάθεση και δημιουργική ορμή, με απαράμιλλη πίστη στη νίκη, κι ενθουσιασμό στη δράση. Μας δίνει την πρώτη δεκαετία του αιώνα, τις ωραιότερες και ζωντανότερες μεταφράσεις της «Ιλιάδας» και της Καινής Διαθήκης. Και τα δύο αυτά έργα, αποτελούν ευλαβικά μνημεία, δωρικές κολώνες στο οικοδόμημα του πνευματικού-μας πολιτισμού. Ο Πάλλης τά 'καμε κάστρα και πολεμούσε. Πάνω σ' αυτά έστεισε τα ταμπούρια-του. Και τα δυό αυτά αγκωνάρια και δύναμάρια στον πνευματικό-μας βίο τα ενσάρκωσε με τη δικήτου πνοή και πείρα, κι έγιναν τα χρυσά κλειδιά, που άνοιγαν την ψυχή και το πνεύμα του λαού-μας για το λυτρωμό-του. Κοντά-του κι ο Εφτα-

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

λιώτης, ο Βλαστός ο Παρορίτης ο Παλαμάς ο Γκόλφης κι ο Μαβίλης. Όμως όλοι αυτοί, είχαν και τις σχετικές-τους υπαναχωρήσεις, τους κάποιους συμβιβασμούς, τις μερικές παλινδρομήσεις-τους, από ανάγκες επιβίωσης, για το ψωμί, πλην του υπέροχου Παρορίτη και του Γκόλφη.

Ο Πάλλης στάθηκε ο ανένδοτος, ο ανυποχώρητος μαχητής δημοτικιστής, ο ασυμβίβαστος, ο παλικαρογράφος· γιατί είχε μεγάλη και γενναία ψυχή, ήταν και οικονομικά ανεξάρτητος.

Είχε γεννηθεί στον Πειραιά το 1851 κι όπως αυτοβιογραφείται ο ίδιος:

«Είμαι καταγωγής απ' τα Γιάννινα. Σπούδασα στο γυμνάσιο στην Αθήνα και λίγους μήνες στο Πανεπιστήμιο ως φοιτητής της φιλολογίας. Στα 1869 πήγα στο Manchester κι έγινα έμπορος. Στα 1875 πήγα στη Bombay, όπου έμεινα ως το 1894, έμπορος πάντα. Από τότες κατοικώ στο Liverpool, κι απ' τον καιρό που έμαθα πως ύστερ' απ' τον πόλεμο είχε ακόμα σπαδούς ο Δεληγιάννης* στην Ελλάδα, έγινα κι Άγγλος υπήκοος...»

Αυτά τα βιογραφικά-του έδωκε σε συντομία ο Πάλλης. Ήταν ένας ατόφιος Ηπειρώτης, από παλιά αρβανίτικη φυτρα. Γι' αυτό κράτησε με περηφάνια και το ψευδώνυμό-του: Λέκας ο Αρβανίτης. Στην Αγγλία και στην Ινδία δούλεψε όλα τα χρόνια στον μεγάλο εμπορικό οίκο Ράλλη. Εκεί ήταν κι ο Εφταλιώτης κι ο Βλαστός. Κι η τριαντρεία τούτη, έκανε και τη λεγομενη «Αγγλική Σχολή» στα ποιητικά-μας γραμματα. Μα ο Πάλλης από πατέρα συμβολαιογράφο, εφυέστατος και με γερό ταλέντο, έμαθε όλες τις γλώσσες, χώνεψε καλά την αρχαια ελληνικη, κατάχτησε πλούσια ευρωπαϊκή μόρφωση κι έγινε και γαμπρός του Ράλλη. Στην Ελλάδα δεν ευνοουσαν οι συνθήκες τη φιλολογία, το μεγάλο πάθος-του.

Μετά την πρώτη-του εμφάνιση στη λογοτεχνία, το 1885 με την «Αντιγόνη» του Σοφοκλή, που απόσπασε πολλούς επαίνους, όρμησε σα λιοντάρι στον αγώνα του δημοτικισμού και της κατάργησης των τόνων. Ο Πάλλης στην ωριμότερη ιστορική στιγμή του γένους, ανοιξε τιτάνια πάλη, σαν φιλελεύθερος αστός και δημοκράτης για την επικράτηση της γλώσσας του πολύπαθου λαού-μας, που συνθλίβονταν από τις συμπληγάδες της άγνοιας, της αμορφωσιάς και της αθλιότητας. Κονταροχτυπήθηκε με τους γλωσσαμύντορες καθαρευουσιάνους Μιστριώτη και Χατζηδάκη και τους ξεδόντιασε, αυτό το «αληθινό παλικάρι» όπως τον αποκάλεσε ο Βάρναλης.

Ζωτικό και μεγάλο πρόβλημα η φυσική η ενιαία και ζωντανή γλώσσα του λαού-μας, που το κατεστημένο από το 1828 επίσημα τ' άφηνε άλυτο ώς τα χτες, και το καθήλωνε στη διγλωσσία και στη βαβυλωνία. Αν ο Ψυχάρης κι ο Παλαμάς αναδείχτηκαν ηγέτες του δημοτικισμού τότε, ο Πάλλης στάθηκε ο αταλάντευτος και καθαρόαιμος λεβέντης ηγέτης, και πεισματάρης μαχητής. Ατόφια κι αλύγιστη κολώνα, όπως στις αρχές του αιώνα ο Βηλαράς κι ο Χριστόπουλος κι ο εθνεγέρτης Ρήγας ο Καταρτζής και άλλοι πιό μπροστά. Κι αργότερα, ο Σολωμός, ο Ζαλοκώστας κ.α.

Ο Πάλλης είχε τις καίριες επιδράσεις-του από το δημοτικό τραγούδι, τον Βηλαρά και το Σολωμό. Και η πολύπλευρη μόρφωση-του, τον έκανε ν' αγωνίζεται φλογερα για να γίνουν τ' αληθινά γράμματα κτήμα όλου του λαού, κι όχι μονάχα της αριστοκρατίας. Μόνο η δημοτική σα γνησια και καθαρη λαλιά, προϋποθέτει κατανόηση και πλατύτερη συνενόηση ανάμεσα στους Έλληνες, για κάθε νικηφόρο σκοπό και σωστό προορισμό της ζωής, για γενική αφύπνηση, συνειδητοποίηση και επίλυση προβλημάτων. Έτσι, μόνο με τη δημοτική και τους αγώνες των Πάλληδων, πήραν εθνική και πολιτισμική υπόσταση όλες οι αξίες του έθνους-μας από την αρχαιοτητα μεχρι σήμερα. Και μόνο αυτή αν πάρουμε σαν την πολυτιμότερη κατάθεση του Πάλλη στο περασμά-του από τη ζωή, μπορούμε να τον κατατάξουμε στη δοξασμένη χορεία των μεγαλων αγωνιστών δασκάλων του γένους. Γιατί, αν αναλογιστεί κανείς την αστική-του θέση και προέλευση, είναι διπλή η τιμή που του πρέπει, για την παντιέρα της ιδέας, τον παλμό της ψυχής του λαού που αφηκράστηκε στο μέγα αίτημα του καιρού-του. Ο Πάλλης, πάλαιψε δυναμικά, με ψυχή και πνεύμα και χρήμα, για τη νίκη και το θριαμβο της δημοτικής, όταν οι «λογιότατοι» φωτοσβέστες λυσσομανουσαν, γιατί ήθελαν το λαό αγράμματο κι ασυνενόητο στις σχετικές και με ανάλογες μορφές υποδουλώσεις. Ο «τσίντζιλε - φίντζιλε» όπως έλεγε ο Αντρούτσος-μας για τον Μαυροκορδάτο φαναριωτισμός, που σέρνονταν σα φαρμακερό φίδι στο γυμνό κορμί του λαού και της πατρίδας στα μέσα του 19 αιώνα, σκόρπισε κι εξαφάνισε τα προδρομικά και λυτρωτικά νάματα του βηλαρικού δημοτικισμού και διαφωτισμού, αλλά και του Ρήγα από τα τέλη του 18 αιώνα. Έθαψε το Αληθινό Εικοσιένα του λαού με τους φυσικούς ηγέτες πρωταγωνιστές-του: Κατσαντώνη - Καραϊσκάκη - Ανδρούτσο - Καϊρη - Οικονόμου κι άλλους. Έκανε με την αριστοκρατική-του τάξη και τα «τζάκια»-του, φεουδο μέχρι σήμερα την εξουσία, χωρίζοντας και χαρακτηρίζοντας τους Έλληνες σε ετερόχθονες κι αυτόχθονες, βασιλικούς κι αντιβασιλικούς, «λαϊκούς» και βενιζελικούς «εθνικιστές»

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΟΥ

κι «εαμοβούλγαρους» «εθνικόφρονες» και «κομμουνιστές»... και τα «διαίρει και βασίλευε» το διάσπασε και «διεύρυνε»... δεν συμμαζεύεται ώς τα σήμερα. Αυτές τις διασπάσεις, τις διαιρέσεις, τις πολυγλωσσίες, τις κομφουζιακές αναλγησίες που καλλιεργούσε σε βάρος του καταπονεμένου λαού η τοτινή φεουδαρχία, που θέλησε να ξεριζώσει ο Πάλλης με τους αγώνες-του, με κάθε τι το φιλολαϊκό, με την ειλικρίνεια και τη λεβεντιά-του. Όταν έκανε τη μετάφραση του Ευαγγέλιου που δημοσιεύονταν το 1910 στην «Ακρόπολη» του Γαβριηλίδη, οι καθαρευουσιάνοι με επικεφαλής τους λιμοκοντόρους του «Αθήνησι» ξεσήκωσαν θύελλες και αναστατώσεις. Τότε με επικεφαλείς την Ι. Σύνοδο, τον Μιστριώτη και το Χατζηδάκη, άναψε γερά ο γλωσσολογικός πόλεμος με τα λεγόμενα «ευαγγελιακά»· και οι συγκρούσεις με τους προοδευτικούς και τον αρχιεπαναστάτη δημοτικιστή Α. Πάλλη, ήταν σφοδρές και μέχρις αίματος... Για ν' ακολουθήσουν σε συνέχεια τα «ορεστειακά» από τη μετάφραση της «Ορέστειας» του Αισχύλου. Γι' αυτό και ο Πάλλης πήρε δίκαια και οριστικά τη θέση-του με τους τίμιους αγωνιστές και αναμορφωτές των λαϊκών κι αναγεννητικών γραμμάτων του καιρού-του. Πατούσε βέβαια γερά και στέρεα στο έδαφος της πραγματικότητας και των αιτημάτων του λαου τα χρόνια εκείνα. Μετέφρασε Σοφοκλή, Ευριπίδη, Όμηρο, Θουκυδίδη, Σαίξπηρ, Καντ, Άντερσεν, κ.α., καθώς και πολλά στην αγγλική γλώσσα.

Το μεταφραστικό-του έργο, είναι η μεγαλύτερη προσφορά-του μετά από τους δυναμικούς και μαχητικούς γλωσσολογικούς αγώνες-του και για την κατάργηση των τόνων, που ακολούθησε την επιταγή και το αξίωμα του πρώτου μεγάλου σχολάρχη του δημοτικιστικού διαφωτισμού, του Βηλαρά-μας.

Λιγότερα έδωσε ο Πάλλης στην ποίηση, αλλά, γνήσια και υποδειγματικά. Ο λόγος -του απλός, φυσικός, λιτός κι ανθρώπινος, γλυκόηχος, διαυγής και σταράτος. Αισθηματικά και σατιρικά, και πατριωτικά ποιήματα, επιγραμματικά τα πιότερα, αλλά και συγκινητικά. Τα τύπωσε όλα σε δυό βιβλία-του με τίτλους: «Ο Ταμπουράς κι ο Κόπανος» και «Κούφια καρύδια». Αλλά, κάθε άλλο, παρά κούφια είναι. Ο Πάλλης έδινε χρίσματα και δείγματα αμίμητης μετριοφροσύνης. Σκόπευε κατευθείαν στις καρδιές όλων των Ελλήνων, για ν' απαλλαγούν μια ώρα αρχίτερα, από τον τρισκατάρατο διακριτικό λογιοτατισμό, τη σύγχιση και το σκοτάδι.

Η ποίησή-του πρωτότυπη, λυρική, αρρενωπή, σκωπτική και δηκτική. Στίχοι λεβέντικοι σαν τον ίδιο και την καταγωγή-του, με πηγαία εκφραστική λιτότητα και συμπυκνωμένη ουσία, σαν τους παρακάτω πού 'γραψε για το Σούλι:

«Τα στουρναρένια στήθια-σου πλάτανοι δεν τριχώνουν
ή φράξα και πυξάρια·
λίγοι βλαστοί απ' τα σπλάχνα-σου — αμάραντοι — φυτρώνουν
τους λένε παλικάρια».

Λ. Μάλαμας

---

* Ο Πάλλης είχε μεγάλη δυναμία στ' αγριολούλουδα. Σε κάθε γράμμα-του, τύπωνε στην κορφή αριστερά και την εικόνα με το μπουκέ που ένιωθε σα να τά 'στελνε συμβολικά με την αγάπη-του στον αποδέχτη της επιστολής-του.

* Δεληγιάννη εννοεί τον γνωστότατο στη νεώτερη πολιτική ιστορία της χώρας, αντιδραστικό πρωθυπουργό και υπέρμαχο της βασιλοφροσύνης. Όλοι σχεδόν οι Δεληγιάννηδες (από τα Λαγκάδια Γορτυνίας) έγιναν μετά το 1821 οι βασιλοκοτσαμπάσηδες της εξουσίας.

Ανθολόγιο

Με κρίσεις και γνώμες για τον Πάλλη

«...Ο Πάλλης υπήρξε μια ηρωική φυσιογνωμία, σοφός ποιητής, μαχητής και παλικάρι. Εκπροσωπούσε δυναμικότερ' απ' όλους τα πιό ζωτικά στοιχεία του έθνους. Κανένας άλλος δεν κατόρθωσε να εκφράσει τόσο γνήσια την ψυχή της ρωμιοσύνης και με τόσο γνήσια λαϊκά μέσα. Υπήρξε ο αυθεντικότερος συνεχιστής του δημοτικού τραγουδιού, που το ξανάπλασε δημιουργικά και πρωτότυπα. Και οι μεταφράσεις-του είναι πρότυπες στο είδος-τους, και θα μείνουν για πολλά χρόνια αξεπέραστες. Ο Πάλλης έφκιασε με καιρό και με κόπο, ενα εργο στερεό κι ατρανταχτο...»

Κ. Βάρναλης

«...Δεν πιστεύω να είδα πολλούς σαν τον Πάλλη, που να είναι πιό προικισμένοι απ' τη μάνα μας τη φύση...»

Γιάννης Ψυχάρης

«...Ο Παλλης είναι κι απο τους αρχηγούς και από τους καθοδηγούς του δημοτικισμού ο σημαντικότερος... Ζωγραφιζει τους ήρωες του Όμηρου και των άλλων μεταφράσεων με απίστευτη δύναμη. Βρίσκει τόνους βαθιας αλήθειας, για ν' αποδώσει και τα ισχυρότερα και τα λεπτότερα αισθήματα της ανθρώπινης ψυχής...»

Κ. Παλαμάς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«...Ο Παλλής είναι το πρωτοπαλίκαρο του γλωσσικού μας σηκωμού. Δημιουργήσε ένα θαυμα ελληνικό! Μας εφερε τον Ομήρο να ζει στη νέα μας ψυχή και στη νέα μας γλώσσα. Το μεγάλο μυστικο της ζωής και της τέχνης του, της ερμηνειας των αρχαίων κειμένων και της κριτικής του, σταθηκε η λεβεντια του. Η λεβεντια ως πλαστική ομορφια και ως δυναμικος ρυθμος... Ίσως στην ψυχοσύνθεση του τουτη να μην είναι ασχετη και η καταγωγή του απο τα ηπειρωτικα βουνα...»

Π. Νιρβάτας

«...Ο Πάλλης είναι ποιητής, απο τοσους ποιητάς μας αλλους καλλιτερος. Ναι καλλιτερος! Η στιχουργική και γλωσσική εκφορα εις την δημοτικην ειναι πανταχου αριστη, γνησία και ανοθευτος, οπερ ουδεις εκ των νεωτερων ποιητών κατορθωσε μεχρι τουδε...»

Δημ. Βερναρδάκης

«...Ο Παλλής ζωντας μια ζωην ολακερη στην Ευρωπη, δεν εχασε απο μεσα του την Ελλαδα, μα τη φυλαξε ιερή, κρυμμένη στα βαθυτερα τοι, την εθρεψε και την ανασταησε μεγαλωμένη, οπως διαχνεται στα εργα του τα δυνατά, πρωτοτυπα ή μεταφρασμενα...»

Γιαννης Βλαχογιάννης

«...Θα μεινει στην ιστορια των γραμματων μας, σα μια φυσιογνωμια πρωτοτυπη για την υπηρεσία που προσφερε αντρικια, βουνισια, με τον εντονο ρωμαικο χαρακτηρα στο δημοτικισμο και στην ποιηση...»

Ζαχ. Παπαντωνίου

«...Δείχνει ποσο το δημοτικιστικο κινημα ηταν συνειδητος προσανατολισμος των φωτισμενων αστών σε νεα, συγχρονισμενα ιδανικα, για τα οποια ερρεπε να παραμερισθουν παλιες μορφές της ζωής και να διαλυθουν οι προληψεις του ιδιορρυθμου κοινωνικου και πνευματικου φεουδαρχισμου μας...»

Αλ. Σβώλος

«...Ο Αλ. Παλλής δεν ηταν σοσιαλιστής. Ηταν δημοκρατης της καλης εποχης του αρχαιοελληνικου δημοκρατισμου, που λαμπρυνε τον κοσμο με τοσην Ομορφια και Σοφια. Και είναι παρηγορη η πιστοποιηση που μας αφηνει οτι, δηλαδη, η τιμιοτητα, η ντομπροσυνη, η μορφωση, ο ψυχικος εξευγενισμος κι ο χαρακτήρας, είναι αξιες που μπορούν να μπουν και να ριζώσουν με τον καιρο, στη ρωμαικη ψυχη μας...»

Ν. Γιαννικός

«...Προνομιουχα φυση ο Παλλής. Προικισμένος με χίλιες δυο χαρες. Μεγαλοφυία! Πρωτος αυτος άνοιξε το δρομο εδώ, στον αθλιο τον τοπο μας, για τις φιλολογικες ερεβνες. Τι μεγαλο κατόρθωμα: Προτού να φανει ο Λέκας ο Αρβανίτης, ο Μαλλιαρος, ειχαμε μεσανυχτα απο τέτοιες δουλιές. Εκεινος μας ανοιξε τα μάτια. Εκεινος μας φωτισε. Αγωνιστηκε ολοψυχα να σωσει την Ελλάδα απο τη σκλαβια και την αμάθεια...»

Κ. Μ. Μιχαηλιδης

«...Ο Παλλής ηταν γεννημένος ποιητής και θρεμμένος με τα νάματα της ευρωπαικής σοφιας και του πολιτισμου...»

Γερ. Σπαταλάς

«...Φραστικοι χρωματισμοι, τολμη και πρωτοτυπια, γενναια διαθεση· πνευμα βαθύ και καλλιεργημένο, ηρωισμός και λατρεία στη γνήσια συγκαιρινή ζωή της ρωμιοσυνης. Τετοια κι αλλα χαρισματα είχεν ο Παλλής...»

Ρήγας Γκόλφης

«...Φυσιογνωμία πολυμορφη. Ελληνιστής δυνατός· ποιητής με ειλικρινεια και γνήσιο αισθημα· μεταφραστής μοναδικός· των ιδεολογικων αγώνων μαχητής υπέροχος. Πίστεψε ακραδαντα στις αρχές του πολεμιστή που ποτέ δε λιποψυχησε στην αποπνιχτικην ατμοσφαιρα της μάχης...»

Μ. Κριαράς

«Ποιητικοτατος και σοφος άντρας ο Πάλλης»

Δ. Καμπουρόγλου

«...Η γλώσσα, το γλωσσικό ζήτημα, οι μεταφράσεις στη δημοτική του γίνονται παθος. Και τι πάθος! Αποστολικό. Όσοι αντιστρατεύονται την ιδέα του δημοτικισμού που εκφράζει την Ελλάδα, θα χτυπηθούν αλύπητα από το μαστίγιο του Πάλλη, θα διακωμωδηθούν...»

Ηλίας Βενέζης

«...Όπου κι αν ανοίξω τα εργα του Πάλλη, βλέπω ιδρώτα, ευγενικόν ιδρώτα δουλευτή, που δουλεύει για το καλό όλων...»

Κλέων Παράσχος

«...Πολυεδρική και βαρυσημαντη προσωπικότητα. Μεταφραστής, σοφός, μεγάλος, μαχητικος και συζητητικός. Ένας άντρας που σχεδιασε μεγαλότολμα πράματα. Να μπάσει το φως και τον αγέρα της λευτεριάς στη χαμοζωή ενός τόπου...»

Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Παγκόσμια Ποίηση

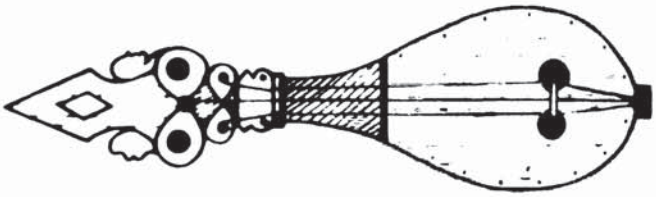

Αλβανία

Η Επανάσταση χάρισε τα πιόμορφα μάτια του κόσμου

Αλέξη Τσάτσι
Μετ. ο Λάμπρος Μάλαμας

Δε θα μπορειαν τίποτα να κάνουν
μα και μήτε μπορούν να μας θίξουν,
τι εδώ η φωτιά κι ο αγέρας,
κι οι αχτίνες του φεγγαριού και του ήλιου,
μας ξέρουνε πό 'χουμε μάτια αιώνια.
Η σημαία-μας είναι κράτος λαού
φωτιά, αστραπή, κεραυνός
είναι η δική-μας σημαία.
Κάθε φορά που μιλάμε
απ' τα χείλη μας βγαίν' η αγάπη
και τ' όνομα του πολύπαθου λαού-μας.
Κάθε φορά που μιλάμε
βγαίνει απ' τα χαρούμενα χείλη-μας
τ' όνομα του λεύτερου λαού-μας.
Η Επανάσταση χάρισε μεγάλα
τα πιόμορφα μάτια του κόσμου.

Όνειρο

Ντριτερό Αγκόλι
Μετ. ο Λάμπρος Μάλαμας

Κι αν ακόμα στ' όνειρό-μου ήσουν ξεχασμένη,
σ' ένα τραγούδι της καρδιάς-μου
εσύ είσαι πάντοτε παρούσα.
Μα κάποια μέρα από μια ράχη σκυθρωπούλα
πόσο απρόσμενα επρόβαλες μπροστά-μου.
Γεμάτη όλ' η πλατεία μπαλλαρίνες
κι εσύ στη μέση με χαμόγελ' αλλαγμένη
με τις ωραίες κοραλλένιες σου λαμπράδες...
Κι εγώ δεν ήξερα αν ποτέ θα σε ξανάβρω
ανάμεσ' από νότες της βροχής και μπαλλαρίνες
μέσο σε με και στ' άγγιγμά-σου
συχνά πυκνά το όνειρό μου.

«...Ο Πάλλης ήταν ένας από τους αντιπροσώπους της παλικαρίσιας εποχής της Λογοτεχνίας μας. Του λογοτεχνικού-μας Εικοσιένα. Έργα και λέξεις πλασμένα με το πνεύμα του λαού-μας, εικόνες παραστατικές, αμίμητες και ύφος ζωντανό κι αεικίνητο. Η "Ιλιάδα" και η "Καινή Διαθήκη" ήταν μεταφράσεις που ξάφνιασαν το λόγιο κόσμο και δημιούργησαν σωστή αναστάτωση...»

Σωτ. Σκίπης

«...Αλύγιστος οδηγός-μας ο Πάλλης ήταν ο δυνατός ο καλομορφωμένος κι ο πολιτισμένος, που βοήθησε ειλικρινά κάθε προσπάθεια στο διαφωτισμό της ελληνικής κοινωνίας...»

Μάρκος Τσιριμώκος

«...Ο Πάλλης μια ηπειρώτικη ψυχή, ένας αλύγιστος, πραγματικός γρανίτης, γεμάτος θάρρος, ακεραιότητα και ηρωική μαχητικότητα. Πρωτοπαλίκαρο και ο πιο ηρωικός πολεμιστης στον αγώνα για την απελευθέρωση του λαου, απ' τα δεσμά και το βάρος της καθαρεύουσας, που τον κρατούσε σκλαβωμένο στην αγραμματοσύνη και την πνευματική καθυστέρηση. Όλα τα έργα του Πάλλη, ευωδιάζουν σαν θυμάρι του Παρνασσού και με την αφθαστη, γλυκύτητά τους, θυμίζουν μέλι Υμηττού...»

Νίκος Μοσχονάς

«...Η ποιηση του Πάλλη είναι ζωντανή, γεμάτη φως, ήλιο κι ελληνικό χρώμα. Η "Ιλιάδα" του και τα "Ευαγγέλια" έργα ζωής...»

Τάκης Σιαμόπουλος

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΕΣΣΔ

Ωδή στην Επανάσταση

Βλαδίμηρου Μαγιακόφσκι
Μετ. Νίκου Σπάνια

Γιά σένα,
γιουχαϊσμένη
τρυπημένη με ριπές μυδραλιοβόλου, για σένα
περικυκλωμένη από ξιφολόγχες, καταβεβλημένη από βρισιές
για σένα κραυγάζω με μέθη το διονυσιακό Ω της ωδής.
Ώ! χτηνώδικη, ώ χυδαία, ώ παιδική, ώ ανυπέρβλητη!
Ποιό άλλο όνομα θα σου δοθεί ακόμα;
Τι θ' απογίνεις διπρόσωπη ύπαρξη; Χτίσμα αρμονίας, ή μήπως
σωρός ερείπια; Τυλίγεις με θυμίαμα το μηχανοδηγό
πασπαλισμένο με καρβουνόσκονη, τον ανθρακωρύχο
που τρυπά τα σκοτάδια της γης, τυλίγεις με θυμίαμα
Σέβεσαι τον ανθρώπινο μόχθο.
Αύριο, του κάκου θα υψώσουν οι ναοί αψίδες προσευχής:
Τα κανόνια-σου με πλήγματα ταύρου
θα κομματιάσουν τους εκατομμυριούχους του Κρεμλίνου:
Δόξα. Επιθανάτιε ρόγχε. Οξύ ουρλιαχτό σειρήνας.
Στέλνεις τους ναύτες-σου σ' ένα καταδρομικό για να γλυτώσουνε
μια γάτα. Μετά λαοθάλασσες κραδαίνοντας σταυρούς τρέπουνε σε φυγή
ναύαρχους υπερήλικες στην παραλία του Έλσιγκορ...
Πικρή σταγόνα χτεσινής ουλής σε ξαναβλέπω
με τις φλέβες ανοιγμένες...
Σε αναθεματίζουν οι αστοί:
Ώ, νά 'σαι τρισκατάρατη... Κ' εγώ,
Ποιητής,
Σ' ευλογώ: ώ βλογημένη τέσσερις φορές
Τέσσερις δοξασμένη!

Εσείς[1]

Βλαδήμηρου Μαγιακόφσκη (1894-1930)
Μετ. ο Γιώργος Κεντρωτής

Εσείς που κυλιόσαστε στην ηδονή του οργίου
στα βολικά λουτρά-σας, απ' τις εφημερίδες
πώς τολμάτε να διαβάζετε για τα παράσημα του Αγίου Γεωργίου[2]
τις λιπαρές σας φορώντας παρωπίδες;!

Τό 'χεις νιώσει, ώ των ασημάντων πλήθος,
που την κοιλιά-σου να φουσκώνεις σπουδαίο καυχιέσαι πράμα,
'πως την ώρα τούτη ο ανθυπολοχαγός Πετρώφ ίσως
και τα δυό-του να χάνει πόδια από όλμου τραύμα;

Γιά φανταστείτε-τον, φερμένο στα σφαγεία με σώμα
δίχως αρτηρίες, στα μάτια ξαφνικά να σας κοιτάει
και το στόμα-σας που σόδες σαλιαρίζει ακόμα
και βότκες, και ρίμες του Σεβεριάνιν[3] σιγοτραγουδάει!

Για τα φτηνά-σας γούστα απ' τη ζωή-μου δε θα παραιτηθώ
εραστές των αυτοκινήτων, των συμποσίων, της σάπιας σάρκας·
χυμούς ανανά στα μοσκοβίτικα μπαρ προτιμώ
να πάω και να σερβίρω στις νύχτες μιάς πόρνης.

1. Ποίημα του 1915.
2. Μετάλλια στρατιωτικής τιμής στην προεπαναστατική Ρωσσία.
3. Ίγκόρ Σεβεριάνιν: παρακμιακός ποιητής, σύγχρονος του Μαγιακόφσκι, εμπνευστής του εγω-φουτουρισμού.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ελληνικη Ποίηση

Χιλή

Βρυξέλες

Πάμπλο Νερούδα (1904-1974)
Μετ. ο Γιώργος Κεντρωτής

Απ' όσα έχω κάνει, απ' όσα έχω χάσει,
απ' όσα απροσδόκητα έχω κερδίσει
σε πικρό σίδερο, σε φύλλα, πολύ λίγα μπορώ να προσφέρω.

Μιά φοβερή γεύση, ένα ποτάμι που τα φτερά
των φλεγομένων αετών πάνε να σκεπάσουν, μιά θεϊκή
αντιπάθεια των πετάλων.
Ούτε όλο τ' αλάτι του κόσμου,
ούτε το καθημερνό ψωμί, ούτε η μικροσκοπική εκκλησιά
που την καταβρόχθισε η θαλασσινή βροχή, ούτε το διαβρωμένο
απ' τους μυστικούς αφρούς κάρβουνο, μπορούν να με συγχωρήσουν.

Κατέβαλα μεγάλη προσπάθεια ψάχνοντας
κάτω απ' τη γη, ανάμεσα σε σώματα τρομαχτικά
σα δόντια κιτρινιάρικου δάσους
πού 'ρχεται και φεύγει κάτω απ' την επίδραση ισχυρού οξέος
κουβαλώντας μαζί-του τα υλικά
της αγωνίας, ανάμεσα σε μαχαίρια και φεγγάρι
που πεθαίνει τις νύχτες.
Τώρα βρίσκομαι εδώ, στη μέση
της περιφρονημένης ταχύτητας, κοντά
σε τοίχους δίχως σχισμές,
κατά βάθος χωρισμένος με σύνορα
και σπαταλώ τα μοναχά τα φυτρωμένα αστέρια.

Γαλλία

Πρόσωπα και είδωλα

Ζαν Ζενέ
Μετ. η Γούλα Σμυρνιώτη

Ο καθρέφτης παγιδεύοντας
με την απόχη του φωτός
τη λεπτομέρεια της μορφής,
τη μεταφέρει σε είδωλο
μες στο πλασματικό-του δώμα,
ενώ στο κατώφλι, θετικό
κι ανέπαφο κρατάει το πρότυπο.
Τώρα κι ο καθρέφτης των «έσω»
έτσι πανομοιότυπους περνάει
στο μυστικόπαθο χώρο-του
τους διαλογισμούς. Μόνο που σ' αυτόν,
αν λάχει το είδωλό σου να φανεί
με την προσωπικότητα που θά 'θελες να είχες,
κι όχι με τη γνωστή προσωπικότητά-σου,
κι εσύ δελεαστείς να υπηρετήσεις
το ψέμα τ' ασύμφορο τ' ασύμφορο
μιά και δι φτάνει η δύναμή-σου
αντρεικελο πιά, καθαιρείσαι.
Καθαιρείσαι, αλλάζοντας αυτόματα
τη θέση και το ρόλο σου με κείνα
του παράφρονος ομοιώματός-σου.
Και στον καθρέφτη των διαλογισμών,
από κραταιός συντελεστής θετικών διαθέσεων,
γίνε και η αντανάκλαση μιάς αυταπάτης.
Γίνεσαι το είδωλο τ' ασύνετου,
τ' ασυστόλου που γελοιοποιεί
το είδωλο της ψευτιάς, που στο ρόλο
της χειροπιαστής αλήθειας, εξευτελίζει.

Βουλγαρία

Τσιρπάν

Πάβελ Μάτεφ (1923-)
Μετ. Ρίτας Μπούμη - Παπά

Ελάχιστα γνωστή ετούτη η πόλη
γράφω γι' αυτήν
σα να την ανακάλυψα
σ' εξερευνήσεις.

Είναι η πρωτεύουσα των παιδικών-μου χρόνων
μ' ένα πομπό πανίσχυρο
που πάνω απ' την πατρίδα-μου
και τον πλανήτη
εκπέμπει σήματα παρακαλεστικά:
— Έλα στο σπίτι-σου.
Καιρό που καρτερούν οι φίλοι.
Πάλιωσε από τότε το κρασί.
Σαν το κυδώνι κιτρινίζει το φθινόπωρο.
Πια μόνο μέ τον Γιάβορωφ*
πλαντάζουν οι καρδιές-μας.

Όπου κι αν ταξιδέψω
σε κατευθύνσεις μακρινές
άγνωστες, ξελογιάστρες,
δέ σβήνουν απ' τα μάτια-μου οι οθόνες
που είδα παιδί στη Θράκη.

Καλεί ο πομπός, ξανακαλεί
η επίκλησή-του είν' ένα ποίημα
ποίημα μυστικό
ποίημα πολυπρόσωπο
καθώς αστερισμός ανεξερεύνητος...

* Μεγάλος Βούλγαρος λυρικός ποιητής.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Τσεχοσλοβακία

Το τραγούδι του αλήτη

Όνδρα Λυσοχόρσκι
Μετ. η Αγνή Σωτηρακοπούλου - Σχοινά

Λιγο λιγο δηλητηριάζουν της Μοραβίας τη χώρα
πού το κουράγιο, που η γροθιά
Τι πια μας είχανε αφήσει Πίκρα και αγωνία
Φώναζαν λευτεριά όμως σκεφτόταν την κλεψιά

Βαγόνια και ξανά βαγόνια και ράγιες
ανυπαρχτη η ζεστασιά του κρεββατιου ούτε μέσα στο όνειρο
σ' ολόκερο τον κόσμο παντου τα ίδια σημάδια
που ο φόβος στο κουτελο τ' ανθρώπου αποτυπωνει

Ο πυρετός του χρυσου καιει τα πνεμόνια του κόσμου
και πριν την ώρα-του ήρθε το μεσονύχτι.
ο θάνατος ορθωνεται κιόλας στα κοκκαλιάρικα δάχτυλά του
μαργαριτάρι φλογισμένο η γη-μας πάει στ' αστέρια

Αυτός που μπεκροπίνει τρεκλίζει θλιβερούς χορους,
ένας φελλός στο συμπαν πλέει η γήινη σφαίρα
Τα ράκη οι ήπειροι σκορπιούνται
και στο κορμι της γης καίγονται τα παλιά κουρέλια

Το τραγουδι-μου κυματίζει σαν παλμός μικροφώνου
σα σε βιτρίνα βλέπει τη σαπίλα
Αριστερά ορθωνεται η κόκκινη σκιά του Βιγιόν
Δεξιά του Λή-ταϊ-πέ η λάμψη η οσημένια

Στην πατρίδα-μου τη Λαχία χτύπησα την απανθρωπιά.
στη χάλκινη κορφή του φαλακρού βουνού χτυπούν τό γκόνγκ
Κυματα στους ορίζοντες, τα συννεφα σκορπιούνται
εδώ ναι που τον υμνο-μου για τον αλήτη σύνθεσα

Σκιες ορθώνονται, φτάνουν καταστροφές
μες απ' της βαρβαρότητας τη δίνη ό,τι έμεινε από τον άνθρωπο
στον τελευταίο βωμό τους στίχους-μου αποθέτω
γραμμένους με το ίδιο-μου το αίμα — άλικες παπαρούνες.

Γεννήθηκα στη Μοραβία — μιά πόλη της Λαχίας —
με τη δουλειά περνάει η ζωή-μου όπως μιά μέρα
Σαν θά 'χω τραγουδίσει ό,τι έχω μέσα στην καρδιά-μου
τότε ας γίνει να χαθώ ως μιά σκιά πυρπολημένη.

Φαρμάκι κι αν ποτίσετε το πικραμένο στόμα-μου,
σε ύμνων καταιγισμούς εγώ θα μεταβάλω
στη χώρα-μου πέστε ό,τι θέλετε για μένα, ακόμα βασανίστε με,
οι στίχοι-μου αμετάβλητοι στίλβονται για πάντα.

Μισόγυμνος και κουρασμένος ο αγράτης
δε θα φοβάται πια μη του χαλάσει η μούχλα τη σοδειά-του,
και σας τα μεταλλεία-του θαυμάζει ο μιναδόρος
τότε θ' ακούσει της καρδιάς-του τα τραγούδια.

Και τα παιδιά θα ξέραυνε τη σημασία της ζωής
και δε θα μεγαλώνουνε για δούλοι στο κράτος των αστών,
από τα μικρά κάγκελα στις συνοικίες της εργατιάς
άσπρο πουλί ανατολής, ο ήλιος της ελπίδας θα περάσει.

Θα κλείσει η άβυσσος τους κόσμους που χωρίζει
και το γρασίδι θα σκεπάσει του αιώνα-μας το αίμα.
Και τότε θα θυμηθείτε τον αλήτη
που μες στο έρεβος σας τραγουδούσε την αυγή.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
10-12-36

Μεξικό

Αγρύπνια στο πασσαλόπηγμα

Χοσέ Μανουέλ Πιντάδο
Μετ. η Μάγια Ρούσου - Ράπτη

Δεν ξέρω αν όλο τούτο άρχισε νύχτα.
Μονάχα θυμάμαι τη μακριά οδοιπορία,
τα βήματα που ανηφόριζαν με κόπο
και το χαλάζι.

Βάζουμε το χρόνο
σε πορεία κατά την άβυσσο.
Δεν ξέρω αν ήτανε νύχτα.
Κατεβαίνουμε μέσα απ' το δάσος.
Ο χαλασμός ακούστηκε σ' άλλες πολιτείες.
Δεν υπήρξαν θύματα.
Το παρατηρητήριο καταστράφηκε.
Δε θυμάμαι να είδα τον ήλιο από τότε.
Το ασταμάτητο χαλάζι δε μ' αφήνει να σκεφτώ καλά.
Ο βόμβακας και το κολύβριο έχουν παγώσει.
Κι εμείς το μόνο που ποθήσαμε ήταν ο Θεός
ν' αφήσει ν' αποκαλυφθεί η τέλεια παραφροσύνη-του.
Από τότε δεν υπάρχει μέρα ή νύχτα
μόνο χαλάζι, ομίχλη μονάχα.

Η Ισαβέλα Φρέιρε νεκρή

Χομέρο Αρίτζι
Μετ. η Μάγια Ρούσου

Πιο σωστό να πεις νύφη αποκεφαλισμένη
παρά πως εκείνη πέθανε στη γέννα

να πεις τη χλόη πράσινη
παρά την κλίνη αιμόφυρτη

να πεις το ποτάμι κουβαλάει τ' όνομά-της
παρά πως αυτή παντρεύτηκε με άλλον

και συνέλαβε ανάμεσα στα σάβανα
το γιό που τη σκοτώνει

Καλύτερα να πεις η ιτιά
παρά αυτό το χρόνο θα πεθάνω

κι αυτή είναι η τελευταία-μου συλλογή.

Σενεγάλη

Αφρική

Νταβίντ Νιόπ
Μετ. ο Διον. Κουλεντιανός

Αφρική, Αφρική-μου,
Αφρική των υπερήφανων πολεμιστών
στις πατρογονικές σαββάνες.
Αφρική τραγουδισμένη απ' τη γιαγιά
στις όχθες του ποταμού του γείτονα.
Ποτέ-μου δεν σε γνώρισα σωστά.
Όμως το αίμα-σου κυλά στις φλέβες-μου,
εκείνο το πανέμορφο μαύρο αίμα-σου
που τα χωράφια ποτίζει.
Του ιδρώτα-σου το αίμα.
Του ιδρώτα της δουλειάς.
Του ιδρώτα της σκλαβιάς-σου,
εσέ και των παιδιών-σου.
Αφρική, πες-μου Αφρική,
δικά-σου είναι τα νώτα τα σκυμμένα,
αυτά τα νώτα που στενάζουν
από το βάρος της ταπείνωσης
αυτά τα νώτα με τα κόκκινα σημάδια
από το μαστίγιο
στη λαύρα του μεσημεριού;
Τότε φωνή βαριά μου αντιμιλάει·
Γιέ-μου οργισμένε, αυτό το νέο δεντρί,
το δυνατό δεντρί εκειπέρα
στη θαυμαστή-του μοναξιά κι ανάμεσα
στων λουλουδιών τη λαμπεράδα,
αυτό 'ναι η Αφρική, η Αφρική-σου,
που γιγαντώνεται ξανά μ' υπομονή
κι ας, πάντα, οι καρποί-του διατηρούνε
την πικρή γεύση της ελευτερίας...

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Τρία ποιήματα

της Άννας Μπουραντζή - Θώδα

ΤΟ ΠΑΛΙΚΑΡΙ

Λευκό πουλί στοχαστικό
που κούρνιασες και χάθηκες
σε ποιά γωνιά, σε ποιά φωλιά
με ποιά κραυγή, με τι πληγή;

Μαράθηκε ο βασιλικός, μες τ' ανθογιάλι
κρινάκια σκορπισμένα πεταμένα
τραγούδι αντρίκιο των ανέμων
πού 'ναι το παλικάρι;

Πού 'ναι τ' ανάλαφρο τραγούδι
πού 'ναι το πλουμιστό κοχύλι
τρανό παιδί, περήφανο κλωνί
με το χαμόγελο στα χείλη;

Με τ' άλικο γαρούφαλο στο στήθος
το παλικάρι το μελαχρινό
με τα γαλάζια μάτια
με τ' αλογάτα χτυποκάρδια

Δακρύζει η πέτρα πνίγεται στο δάκρυ
βουλιάζει η λίμνη κρύβει τα νερά-της
θαμπώνει ο ήλιος
στο κατώφλι της χαράς

Σπασμένο το βιολί
γονατιστή η ροδιά
τσαλακωμένα φιλοκάρδια
πού 'ναι το παλικάρι το μελαχρινό;

ΓΙΑΝΝΙΝΑ

Τ' αέρινα πέπλα-μου
τραγούδι της Πατρίδας

Ο αστρικός καμβάς της ζωής-μου
κεντημένος
με πλουμιστά στολίδια
των Γιαννίνων.

Ορθά τα όνειρά-μου
στην κρουστή πολιτεία
ακοίμητοι φρουροί
στην περηφάνια-της.

Ιρλανδία

Η Ιρλανδία στο ζόφο

Τζων Κέντρικ

Μετ. Αγνή Σωτηρακοπούλου Σχοινά

Ονειρευομουν τις παγωμένες νύχτες με χείλη σφαλιστά
μες σε γυμνα δωματια μιας πολιτείας πνιγηρής
μ' αραχνες μαυρες να περιτρέχουν το μαλακό βούτυρο
βυζαινοντας ανηλεως τις πεθαμενες μύγες
Δαχτυλα μακρια να ψαχνουν κρανια ξασπρισμενα
που επιπλέουν σε βαθιες λιμνούλες ανάμεσα σε άνθη.

Βαθύ γρασιδι τριφυλλιου μέλισσες φουσκωμένες από μέλι
που κατοικούν σε μιά ζεστή κατάμαυρη κόμη
ενός ασπρου κορμιού ανάμεσα στα στάχυα σκιασμένο απ' τον ήλιο.
Μα το όνειρο αόριστο που δεν ξεκαθάριζε
στο ξύπνημα, η ξαφνική κραυγή της συναίσθησης.
Ας μάθουμε πως όλες οι εικόνες ονείρων και ζωής είναι μία.

Πως πρέπει να πάμε σε αόριστες πόλεις σε άγνωστους αγρούς
να γευτούμε το βούτυρο, να πιάσωμε το χορταριασμένο κρανίο
ν' αγγίξουμε την αράχνη, να κάνουμε έρωτα στα σταροχώραφα
να καλωσορίσουμε τον εφιάλτη του άφτερου θανάτου
έτσι θ' αποχτήσουμε τη βαθύτερη γνώση του ξαναγυρισμού
απο τους αναπόφευχτους τάφους, ν' ακούσωμε τον ύπνο της μέλισσας
χαϊδεύοντας τα μαύρα-της μαλλιά.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΑΚΡΟΛΙΜΝΙΑ

της Άννας Θώδα

Αδελφωμένες καλαμιές
στην ακρολιμνιά
στην αγκαλιά του ανέμου
πελαγίσιο θρόϊσμα

Λύγκες ακτινωτές στο τραγούδι των άστρων
κυματιστά φυλλώματα παρέα με το δειλινό
λυγερές κορφές στο περιβόλι
τ' ουρανού

Και τ' άνθια σκορπισμένα ανάμεσά-τους
σφραγίδα αγάπης κι αρμονίας
μωβ κεφαλάκια, μπλε χειλάκια
γαλάζια μάτια

Νούφαρ' απλωμένα νωχελικά συνάζουν
την υπερκόσμια ομορφάδα-τους
του κύκνου τις κατάλευκες φτερούγες
στη ζωή πανώριο πανηγύρι.

Με ιδιαίτερη χαρά, τιμή και περηφάνια το «Ε.Π.» πρωτοπαρουσιάζει την εξαίρετη ποιήτρια Άννα Μπουραντζή - Θώδα, κόρη των φίλων αξ/κών της Εθνικής-μας Αντίστασης Γιώργου και Μαρίας Μπουραντζή με τα παραπάνω ποιήματα και τις καλύτερες ευχές για κάθε επιτυχία.

Το Πέλαγο

Ο. Κ. Τρουπή

Πίσω απ' τα βουνά,
πάνω στ' αλμυρό προσκεφάλι των βράχων
κοιμάται
– χορτάτο ξανθογάλανο αγόρι –
το πέλαγο.
Βυζαξε το νέκταρ των ποταμιών
και κοιμάται.
Το νανουρίζει η κυρά σελήνη
και του χαμογελά.
Σαν θα ξυπνήσει
θα καβαλήσω τ' άλογά-του
– τα κύματα –
και θα πεζέψω στην αμμουδιά
μπροστά στους καφενέδες
με τους γεροναυτικούς,
που νυστάζουν με τις πίπες σβηστές
στο προσήλιο και με προσμένουν
να μου ιστορήσουν:
της γοργόνας το ρώτημα,
τα θάματα του Άι-Νικόλα,
τις χαρές και τα δάκρυα του γυρισμού
και για τους βουτηχτάδες
που δεν γύρισαν στα πόδια-τους ορθοι...

Μνήμη Γιώργη Σαραντή

του Νίκου Γαλάζη

Σε συλλογίζομαι
καθώς οι στίχοι-σου
έρχονται στα χείλη-μου
και οι μολπές-σου
γράφονται
στο πεντάγραμμο
του θυμικού-μου,
αδρές, πυραχτωμένες.

Σε συλλογίζομαι
Γιώργη Σαραντή
για τον κριτικό-σου λόγο
καθώς λάβαινες θέση
με τους αδικούμενους
ξοδεύοντας αλόγιαστα
το αίμα και την ψυχή-σου
για τους άλλους.

Ύστερα
έφυγες ξαφνικά.
Ένας βράχος κατρακύλησε
απ' τις γραμμές-μας.
Κι απομείναμε οι φίλοι-σου
ορφανεμένοι
με μια θλίψη
στην καρδιά.

Τα βράδια
που μαζευόμαστε,
βάζω πάντοτε
το ποτήρι-σου
παράδιπλα γιομάτο.
Σε νιώθουμε αναμεσά-μας
όταν ανάβει η συζήτηση.
Τσουγκρίζω κάθε φορά
το ποτήρι με το δικό-σου.
Κάνω σπονδή
απ' το κρασί-μου στο χώμα.
Ωστόσο κάποια φορά
όπως κρατούσαμε
τα ποτήρια στα χέρια-μας,
ένιωσα ζαφνικά
μπροστά στα μάτια-μου
να λιγοστέβει το κρασί
στο ποτήρι-σου
Αδερφέ-μου
Γιώργη Σαραντή
δεν έφυγες από κοντά-μας.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Κάποτε...

(Στη Μαρια Σιδέρη)

του Αντώνη Κυριακόπουλου

Πώς με φοβίζουνε τα μάτια-σας καρδιές
νεκρών. Οδύνες, φόβοι. Οι δημιοι. Για να ξεχνάτε, να μη βλέπετε
μισείτε τη σιωπή κι αλαφιασμένοι τρέχετε
νευρωτικοί στους φωτισμένους δρόμους.
Κανένα φως — συγκίνηση, στα μάτια-σας
τα γυάλινα δεν ξημερώνει.
Είν' η καρδιά-σας βέβηλο σφουγγάρι.
Όμως, κάποτε, η γης θα κοκκινίσει όλη —
θα δέσει καρπούς για όλους γλυκούς κι ωραίους,
πανάρχαια μνήμη ερωτευμένη
μ' ένα γυμνό πασίχαρο θεό.

Η ΧΑΡΑΥΓΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΑΣΜΩΝ

του Γιώργου Θεοφανόπουλου

Στη χαραυγή των στοχασμών ματώσανε τα κρίνα
κι η σιγαλιά ξεσκίστηκε στ' αλύχτημα των λύκων
Σκέψεις λαγοί λουφάξανε στης μοναξιάς τα σκίνα
και σκίρτησε στο ξάφνιασμα ο κόσμος των μετοίκων.

Στη χαραυγή των στοχασμών πετάξαν περιστέρια
μα τα κυνήγησαν αητοί. Μαδήσαν τα φτερά-τους.
Σε ικεσία υψωσαν οι ταπεινοί τα χέρια
μα τους τα δάγκωσαν στοιχειά. Πόνος και συμφορά-τους!

Μια χούφτα γκρίζο ουρανό χαϊδέψανε τα μάτια
και δυό ρανίδες από φως τρυπήσαν το σκοτάδι.
Της φυλακής γκρεμίστηκαν τα σίδερα κομμάτια
κι ο λογισμός ο ξάστοχος βρήκε το τυλιγάδι.

Στη χαραυγή των λογισμών γαλάζιες πεταλούδες
σμάρια αγκαλιάσαν τους ανθούς τα σύγνεφα αγγίξαν,
κι ας τις κυνήγησαν πουλιά Ιδέες κοπελούδες,
τους γίγαντες της θέλησης μες στο όνειρό-μας σμίξαν.

Μάρτης 1979

Ένα φεγγάρι

του Γιάννη Καφούση

Ένα φεγγάρι γιομάτο αρμύρα και σιωπή
εχ είν' όμορφος ετούτος ο κόσμος
γιατί τον κόβουμε στα δυό με το μαχαίρι της έχτρας
τα μάτια των αγοριών κ' εκείνα τα ψιχαλιστά
των κοριτσιών με τις κλαρωτές φούστες
μας δείχνουν το δρόμο ανάμεσα στις βατομουριές,
έλα αδερφέ-μου συμφιλείν έφυγε
το φεγγάρι το γιομάτο σιωπή κι αρμύρα
να το πάρουμε προσκεφάλι στον ύπνο-μας το νυχτερινό
και την αυγή να τραγουδήσουμε την καινούργια
μέρα μαζί με τον ήλιο.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Τρία ποιήματα

του Στέφανου Τηλικίδη

ΝΟΜΠΕΛ

Στην τηλεοπτική κάλυψη της απονομής των βραβείων Νόμπελ 1979, στην οθόνη εμφανίστηκε, τρεις φορές — σε γκρο πλαν — ένα τρίχρονο Ινδιανάκι, που καθισμένο στο πάτωμα, μπροστά στα πόδια της μάνας-του, έπαιζε με τον ποδόγυρο της φούστας-της, βυζαίνοντας, οληνώρα, μια μπιμπίλα.

Τι θες εσύ, μικρό παιδί, με τη μπιμπίλα,
Σε τούτο το γιορτάσι της ψευτιάς;
Εδώ δεν είναι φιέστα για τα Χερουβείμ, μάηδε βαφτίσια της «αγάπης»,
Εδώ, του Γιούδα μοιράζονται τ' αργύρια, — την τιμή των τετιμημένων,
Που κείνος πούλησε του χάροντα,
—Στο Βερντέν, στην Δουγκέρκη, στο Στάλιγκραντ, κι αλλού.
Τι θες, εσύ, μικρό παιδί, με τη μπιμπίλα,
Σε τούτο το γιορτάσι της ψευτιάς, με τους καλλικαντζάρους,
Που σέρνουν το χορό, στη στέγη της καρδιάς-μας,
Και τραγουδούν, ομάδι, «Άξιον εστί...»
Τα πλούσια ρεγάλα και τ' ατίμητα,
—που με των νεκρών στρατιωτών το γαίμα ξετιμιούνται;
Τι θες εσύ, μικρό παιδί, με τους αποθαμένους;

«ΣΥΜΦΩΝΙΑ»

Σε κείνο το διακριτικό χαμόγελο,
του νικητή στον ηττημένο,
ξέκρινα το λιμπρέτο της «ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ»,
για την Ειρήνη των μελλούμενων καιρών.

ΛΟΓΙΣΜΟΙ

Τα χρόνια κείνα, τα πανέμορφα, λογιάζω,
όντες οι ανθρώποι, μιά θε νά 'χουνε πατρίδα; — τη γης
Κ' ένα θεό-τους, το παιδί, σ' Ανατολή και Δύση.

Ντουνιάς

του Σπύρου Μουσελίμη

Ντουνιάς! πηγαίνει κι έρχεται, ο τόπος δεν αδειάζει.
Του ποταμού δυναμωσιά φουρτούνες κατεβάζει,
Σφοδρος ανεμοστρόβιλλος, θαλασσινό τρομπόνι
Πνίγει καράβια μπρούτζινα και δέντρα ξεριζώνει.

Ντουνιάς! γκρεμίζει τύραννους, δυνάστες βασιλιάδες,
μαχαραγιάδες, Σάχηδες, σουλτάνους, εμιράδες
Κι όσους γελούν τον άνθρωπο μ' απατηλές κουβέντες,
Μι ψέματα, με τάματα, προστάτες-του κι αφέντες.

Ντουνιάς! Γιτάνας του παλιού καιρού θεριακωμένος.
Κι αν απ' την πάλη κάποτε λυγίζει κουρασμένος
Ποτέ του δεν κιοτέβεται και δεν το βάνει κάτου.
Με μιά καινούργια δύναμη ορμάει με τ' άρματά-του.

Ντουνιάς! κι αν πέφτει ένας - δυό στη θέση-του φυτρώνουν,
Παίρνουν το δρόμο των κλεφτών, νυχτώνουν ξημερώνουν
με το ντουφέκι στο πλευρό και το σπαθί στο πλάι
δικός και ξένος χαίρεται κι οχτρός αναμεράει.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Καλόδεχτη πρόσκληση

του Νίκου Στ. Δημητρακόπουλο

Πώς ν' ανασανουμε και πού να πατησουμε
για να βρούμε μες στην ομίχλη των καιρων
το χαμένο-μας πρόσωπο...
κι ένα νιογέννητο κόσμο
που θά 'χουμε το βλέμμα-του, δικό-μας,
για να μαζέψουμε τα δυσκολα οραματά-μας,
εκεί κοντα στις θεσεις των μαχων
που είναι φορτωμένες όλο αιμα, νεκρους και λάβαρα...
λάβαρα και μηνυματα της ανθρωπιάς και της αντρειας
Εκείνων που δεν ενοχλουν
ή δεν τρομάζουν πια κανέναν...
ανημποροι για άλλες, τωρα μάχες
μ' άγρυπνες ομως τις σκιές-τους...
που στο στερνό-τους ηλιο
και μες στη μοναξια-τους
προσπαθησαν και κρατησαν
μες στα νεκρα-τους δαχτυλα,
άλλοι-τους, καποιες μέρες φωτεινών ματιων
και προσώπων, τρισευλογητης μελλούμενης
και καλοσωριστης αυγής...
άλλοι-τους, ένα δισακι σταχτη
μιάς τυραγνισμένης και βαρυγκομης ζωής...
Κι όλοι-τους, αγκαλια με τις ελπιδες-τους
και με την πιστη-τους
και με την αιμάτινη υπογραφή-τους,
φυλαγμένη στις καρδιές-τους
για την αγάπη του ανθρώπου, στον άνθρωπο...
Κι όλοι-τους, χωρις καμιαν εξαιρεση
με την κραυγή και το αναθεμα σε κείνους
που εξαγοραζουν τον ανθρωπο
μ' ένα καρβέλι θανατο...
Κι απάνω στο ποτισμένο με πολύ ιδρώ και δάκρυ,
πικρό ψωμί των ανθρώπων,
απάνω στη θλίψη και τις οιμωγές
πληγωμένων στο κορμί και στην ψυχή-τους
ορφανεμένων αθωων παιδιων
που φτάνει ίσαμ' εδω ο στεναγμός-τους...
και στα γυμνά κόκκαλα και στα κομμένα πόδια
που ψάχνουν να βρουν τον ανθρωπό-τους
μες στο ανώνυμο πλήθος των νεκρών πολεμιστών
και των αθώων,
στιγματίζουν ξανά και κεραυνώνουν
την αλύσσοδεμένη μοίρα του κόσμου, του καιρού-μας...
Όμως, αδερφέ-μου έλα, όποιος και νά 'σαι
όπου και να βρίσκεσαι,
βγάλε τον ήλιο μες απ' την καταραμένη πηχτή καταχνιά
των καιρών, που μας πνίγει...
και στάσου ορθός... κι αφουγκράσου τον παλμό του μέλλοντος,
το νικηφόρο γέλιο των ανθρώπων...
Μέσα απ' τους σταυρούς και τις αιμοστάλες
πού 'ναι σπαρμένη όλ' η γη
κάτι καινούργιο γεννιέται, κάτι αλλάζει
και σ' αποζητά και σε κράζει
να σταθεις, σαν το μπορείς κι όσο μπορείς
μπροστά, στο μετερίζι, ένας - ένας, δυό - δυό, χιλιάδες μαζί,
εκεί που ο δρόμος αρχινά μακρύς και τελειώνει σίγουρος
για τη Λευτεριά και την Ειρήνη·
και με το νικηφόρο κι απέραντο γέλιο των ανθρώπων...

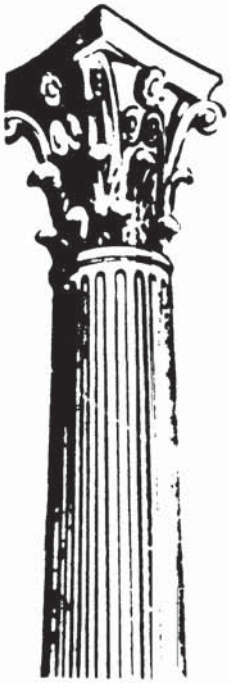

Αθήνα / Γενάρης '80

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Δυό ποιήματα

του Δημήτρη Πανουσάκη

ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ

Πώς να ξεχάσεις τα στρογγυλά λόγια
των προσωρινά κατοικημένων βράχων,
τις φλέβες που πότιζαν κρασί
την ανεμελιά και το παράταιρο χαμόγελο.
Οι ορισμοί ανεμίζουν στο δειλινό
πολύχρωμες χαρτοπετσέτες,
ο θάνατος έγινε ψωμί και νερό
και η ελπίδα ένας έρωτας με τα μάτια.

Άρχισαν να σκεπάζονται οι νεκροί
από καταιγίδα εφημερίδων
από βόμβες ταρτουφικών δακρύων.
Πριν βγει ένας ψεύτικος ήλιος
πριν οι αχτίνες-του ζεστάνουν
τις καινούργιες εκθέσεις
πολυθρόνων και κρεββατιών
πρέπει να μάθουμε τους ανθρώπους ανάγνωση κι αγάπη.

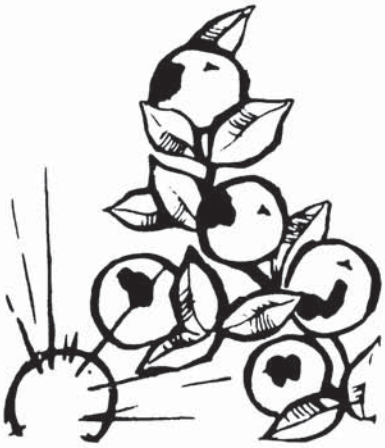

ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ

Σύννεφο από στάχτες σκεπάζει το ζάγρυπνο θεριό
που καταδυναστεύει τούτη την πολιτεία.
Άγιος πειρασμός ο έρωτας, κρυμμένος στα στενοσόκκακα
μας αφήνει απροστάτευτους στον αλαλαγμό των πρωτοπόρων της ομορφιάς,
τσουρουφλίζοντας τις ουρές των άστρων
και το μικρό πορτραίτο της εξέγερσης.

Ο Δ. Πανουσάκης είναι ένας αθηναίος φοιτητής, φλογερός μελετητής και σεμνός ταλεντούχος ποιητής. Διαμορφώνει την πνευματική-του προσωπικότητα με ζηλευτή ψυχική ευγένεια, ηθική και γνωστική συμπεριφορά και μετριοφροσύνη. Οι δύο μεγάλες αρετές στην ποίηση και στη ζωή: το ξεχωριστό ύφος και το ανώτερο ήθος του Πανουσάκη, κάνουν περήφανο το «Ελ. Πνεύμα» που θερμαίνει τους κόλπους της δημιουργικής-του πορείας με τόσο λαμπρούς νέους ποιητές όπου εγγυώνται ένα αισιόδοξο και ευτυχές ποιητικό μέλλον της πατρίδας.

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

Δυό ποιήματα

της Στεφανία Καλού

ΠΟΛΕΙΣ

Εκρύψαμε τον ουρανό
και τσιμεντάραμε τη Γη.
Τον ήλιο δε βολεί,
είναι μακριά και καίει!...
Νά 'μαστε τώρα τραγουδάμε
«τον ήλιο τον ηλιάτορα»
Μωρέ δω, δε θέλει ποιητή,
μα χαλαστή!
για να ξεθεμελιώσει
ό,τι σοφίστηκεν ο άνθρωπος
για την παρθένα φύση να εξοντώσει.

ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑΝΘΡΩΠΟΣ

Τρέμετε!
Τρέμετε!
Να περάσω 'γώ,
ο αυτοκινητάνθρωπος,
με το εξάμβλωμα
του εικοστού αιώνα.
Να ραντίσω με καυσαέριο
τα παιδιά-σας και τα παιδιά-μου.
Κ' ύστερα να ρωτώ
τους σοφούς στα εργαστήρια:
— Βρέθηκε του καρκίνου το φάρμακο;...

«Σύγχρονες Εικόνες»

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Διορθωτής εφημερίδας

του Βαγγέλη Σουλτάνη

Σα θερμαστής των βαποριών ζω στην αιώνια νυχτα
Σαν υποβολέας στο θέατρο ζω κάτω απ' τους θεατρινους
Κι ως ειμαι τώρα διορθωτης, ώ σκύλε ποθε! αλύχτα
γιατί είναι κόσμος που όλο ζει με βάσανα και θρήνους!

Η νύχτα ως δεσμοφύλακας ξαγρυπνο με κρατάει
για να εκπληρώσω της ζωής την τέλεια καταδίκη
Η νύχτα — αντί όνειρα γλυκά — στο ξύπνιο μου σκορπαει
εικόνες που ζωγραφισαν η φτώχεια, η πείνα, η φρίκη.

Μες σε σωληνα υπόνομου θε νά 'βρεις τον αλήτη
ή κάτω απ' τη μικρόστεγη πό 'χουν του δρόμου οι μπάγκοι
Κοιμάται ο δόλιος στο φαρδυ της κοινωνίας το σπίτι
και στέργει πού, έχιδνα κρυφή, τόνε δαγκάνει η ανάγκη.

Απαρνημένον απ' το φως της μέρας και τον ήλιο
έν' αρβανίτη θε να δεις σε μια γωνιά σα στήλη
πουλαει — την ίδια-του ζωή — σαλέπι, γάλα η τήλιο
για να ζεστάνει των φτωχών τα ξηραμένα χείλη.

Το πρόσωπο του κουλουρτζή — περγαμηνή σκαμμένη —
από τις άγριες νυχτιές που τό 'χουνε δουλέψει
θλιφτο είν' ερωτηματικο που πάντα περιμένει
να το εξηγήσει μιά γερή — πυραχτωμένη σκέψη.

Το πρόσωπο τυλίγουνε στου σκοταδιου το βέλο
και βγαίνουν σαν ασπαλακες και σαν τις νυχτεριδες
και σου χτυπάν τον οιχτο-σου ταπεινωμένε Οθέλλο
φτωχές γυναίκες που έγιναν νυχτερινές συλφιδες.

Με μιά αγωνια να καρτερα τον ερχομό πελάτου
παίρνει ο σωφερ ύπνο πικρό γερμένος στο βολαν.
Θανατηφόρα καταχνια περνάει στα κόκκαλα-του
κι ώρες νεκρές και φασματα τριγύρω-του γελάν.

Λυώνει ως κερι κι ο φοιτητής μες στο τυπογραφειο
— Πανεπιστημιο της ζωής όπου δουλεύει επίμονα —
κει μέσα δεν θα δει ποτέ δίπλωμα και βραβείο
μα οι πικρες και τα βασανα τον κανουν επιστημονα.

Σα θερμαστης των βαποριών ζω στην αιώνια νυχτα
Σαν υποβολέας στο θέατρο ζω κάτω απ' τους θεατρινους
Κι ως ειμαι τώρα διορθωτης, ώ σκύλε ποθε! αλύχτα
γιατί είναι κόσμος που όλο ζει με βασανα και θρήνους.

Κοιμήσου κοσμε ξέγνοιαστε στης ηδονής το στρώμα.
Εσένε δε σε γαργαλά μια πείνα - κατσαρίδα
Σιγουρεμένη-σου η ζωή κι όλο το βιο-σου ακομα
και στην κοπριά-σου τη δραχμη φυτρώνει η εφημεριδα

Οι νύχτιοι ανθρώποι της δουλειάς κρύβουνε στην καρδιά
εύφλεχτην ίσκα — μιάν ορμή, μια θέληση εκδικητρα —
Προσμένουν άναμα ιερό μιά κόκκινη βραδιά
για ν' αγναντέψουν μιάν Αυγή λυτρωτική νικήτρα.

Να μη χαθεί το χτες

του Θάνου Τα[illegible]

Χοχλαζει μέσα μου
η πικρα η λυπη κι ο καημος!
Μα αντεχει το ταμπούρι της ψυχής-μου.
Δεν λυωνουν της σκέψης τα οραματα
στη χρονεια προσμονη,
κι όνειρο δε θα μείνει η ελπίδα.
Συμβολο σού 'στειλα πανώριο
για λευτεριά, πατρίδα και τιμή
ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ μου ακριβή!
Δώσε ελπίδα και χαρά,
ξυπνα της νιότης τον παλμό,
με συγχορδες πνοές με μούσες,
να μη χαθει το χτες...

Όραμα

του Μάριου Χα[illegible]

Στα συνεφάκια του καπνού
απ' το τσιγάρο-σου
Θαρρεις ενώνονται οι ψυχες
χαρούμενα, ψηλά στριφογυρίζοντας
χορέβοντας ζητώντας να φύγουν
και πίσω ν' αφίσουνε
το χωρισμό της λύπης.

Ανέκδοτο 1931

Για το ποιημα αυτό ο ποιητης Γιώργος Κοτζιουλας έγραψε στο Σουλτανη: «Ένθεη - φλογα ιερη φλογιζει την ψυχη-σας. Διαβασα κι αλλα επαναστατικα σας ποιηματα. Για το ποιημα-σας "Διορθωτής εφημερίδας" σας σφιγγω το χέρι».

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΤΑ ΜΑΤΙΑ-ΣΟΥ

του Μιχάλη Μπάκολη

Τα μάτια-σου είναι πιό μεγάλα
Σήμερα...
Δυό κύκλους μεγαλωμένους, σα στεφάνια,
και μια ριτίδα βαρόμετρου, σημαδεύει
τα χνάρια των καιρών-σου.

Τα μάτια-σου είναι αλιώτικα απο χτες.
Βλέπω έναν κόσμο μέσα-τους να πλάθεται.

Μήπως δεν σε πυρώνει ο ήλιος;
Δε νιώθεις σιγουριά στο μέλλον;

Αιστάνεσαι άσχημα στον κόσμο;
Φτάνουν στα αυτιά-σου φοβερές αφηκρασιές;

Περνούν απ' τα μάτια-σου βάρβαρες εικόνες;

Την ψυχή-σου τη σφίγγει
ανατριχιαστικό χέρι...

Ξέρω πως αγαπάς, πως αγαπάς,
γι' αυτό γεννήθηκες...

Θέλεις ψηλότερα ν' ανέβεις
απ' τον παπού-σου
και απ' τον πατέρα-σου ψηλότερα ακόμα.

Το χέρι εκείνο όλο σφίγγει
και την ψυχή-σου δεν αφήνει...

Τώρα που είναι μεσημέρι
προτού ακόμα να βραδιάσει...
κοίτα τον ήλιο, να αγκαλιάσεις
και σ' άλλον κόσμο να περάσεις.

Ο Μ. Μπάκολης είναι ένας κουρέας - κομμωτής, στην Αθήνα, λαϊκός ποιητής κι ερασιτέχνης τραγουδιστής - κιθαρίστας. Ένας σπάνιος κι εύθυμος κορφιάτικος τύπος, με πολύ ζωντανή και πικάντικη ανθρωπιστική ποιητική ιδιοσυγκρασία.

Αλήθεια

της Μαρίτσας Παρασκευά

Αυτή τη φλόγα έκλεινα
μέσα στην ψυχή
οδηγητή στις μακρινές πορείες
Φωτιά στις παγωμένες νύχτες
όταν η άρνηση χτυπούσε την πόρτα-μας.
Η καρδιά μου τοτέμ της αγάπης
που ήθελα κι έβλεπα σωστη.
Πόσο διάφορη η αλήθεια.

Κρίμα

Ολόκληρη ζωή δεν κατορθώσαμε
διαχωρισμό
στο φως απ' το σκοτάδι;
Σ' αυτά τα συγκεχυμένα όρια
αιωρουνται ακόμα
τα μόρια της οντότητάς μας;

ΓΙΑΝΝΙΝΑ

του Γιάννη Σάρρα

Σε πλαγιά ηλιολουσμένη
μες στη λίμνη τα πόδια βυθίζεις·
τη θωριά-σου σ' αυτή καθρεφτίζεις
και φαντάζεις σε θρόνο στημένη.

Σε κρατά η Παμβώτιδα χρόνια
στη γλυκειά δροσερή αγκαλιά-της
σου δίνει με πάθος, γλυκά τα φιλιά-της
κράζοντας «Θά 'σαι δικιά-μου αιώνια».

Πευκώνες τριγύρω αγκαλιάζουν
τη δικιάσου ωραία μορφή
τη θωρούν με λαχτάρα, μ' αγάπη κρυφή
κι αρχίζουν και τρέμουν, καθώς σε θαυμάζουν.

Σκύβουν και βλέπουν, όλα τα κάλλη
που σού 'δωσ' η φύση χωρίς τσιγκουνιά
κι απλόχερα ρίχνουν κι αυτοί μυρουδιά
μ' άρωμα πεύκου στη δικιά-σου αγκάλη.

Μιτσικέλι, Ολύτσικα, Ζαγόρια
τις κορφές-τους σαν χιόνια γιομίζουν
με χιλιάδες νυφάδες και σένα ραντίζουν
και μοιάζεις νυφούλα, τότε πανώρια.

Με θρύλους, παραδόσεις γιομάτη
που φωνάζουν και μιά ιστορία,
με δόξες μεγάλες, η δικιά-σου πορεία
τριγυρνά τ' όνομά-σου σε όλα τα πλάτη.

Αλή Πασάς, Βασιλική, Φροσύνη,
Λίμνη, Κάστρο, Βελισάριο, Μπιζάνι
Γράμματα, Τέχνες, σ' έχουνε κάνει
πασίγνωστη Πόλη, Εσύ έχεις γίνει.

Στις τόσες-σου χάρες, στα τόσα-σου κάλλη
το Σπήλαιο κλείνει με κάποιο Θείο
απ' τη φύση δοσμένο, τρανό μεγαλείο
τη δικιά Σου όψη και σε προβάλλει.

Σκωπτικοί στίχοι

του Τίνου Αλασάκη

ΤΟ ΣΥΜΦΕΡΟ

Ρώτησαν το σοφότερο σοφό:
«ποιό είναι απ' τα κακά το πιο κακό
στον κόσμο;». Κι είπε:
«Το συμφέρο».

ΣΕ ΜΕΓΑΛΟΑΣΤΟΥΣ

Σας σιχαίνουμε, μά την αλήθεια,
ώ παραγεμισμένες γαλοπούλες,
παγώνια έξαλλα,
με τα λεφτά σας και με τα κοστούμια σας,
τις κούρσες και τα έπιπλά-σας,
τις γούνες και τ' ασημικά σας
σας σιχαίνουμε, μά την αλήθεια,
ώ επιχρυσωμένοι τενεκέδες
αδειες φιάλες
γιατί σας βλέπω μη μου κρύβεστε –
να βγαίνετε απ' τους πολυτελείς-σας καμπινέδες
ξεχνωντας ν' αδειαζετε το καζανακι
(Γιατί στα σπίτια-σας κει στο χωριό-σας
μητε αποχωρητήριο ειχατε μητε πηγάδι).
Φοβερό βέβαια για σας,
ομως σοφο τ' αποφθεγμα: «εξις δευτερα φύσις».

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Νεκροψία

του Βασίλη Παπαγιάννη

Μετά την έσχατη κραυγή η άχρονη σιγή
Κρυσταλλωμένοι ήχοι στους ακίνητους θρόμβους
Κι οι λέξεις που τόσο αγάπησε σφιχτά δεγκωμένες
Και τ' όνειρο σταματημένο στην τελευταία επίκληση του βλέμματος.
Άηχοι μορφασμοί οι θρήνοι, μιά μνήμη το σώμα·του
Μόνη αλήθεια το χώμα και τ' αθάνατα δομικά·του στοιχεία.

Πρώτη τομή
Θλάσεις και μικροσαματώματα στο στήθος και τις σφιγμένες παλάμες
Κι ο πόνος θυλακωμένος στους μυς που σήκωναν τους τρεμματισμένους
στη φλόγα της μάχης, που σχεδίαζαν την κίνηση του χαριού
μέσα στο σπαραγμό των στιγμών.

Δεύτερη τομή στην καρδιά
Το ρίγος της ζωής μετέωρο, κι η δόνηση της ηδονής
εγκλεβισμένη σε θαλασσοσπηλιές
Μερικά επιγράμματα κι ονόματα, εδώ κι εκεί γραμμένα συνθήματα.
Οι εικόνες αναρτημένες με στοργή δίπλα στο μεγάλο κυβρόφτη
Στο βάθος ίχνη από λακτίσματα, κηλίδες από αίμα
Κι ένα πελώριο ερωτηματικό
Στους θόλους και τα στενώματα
η αντίχηση της διαμαρτυρίας κι η τοιχογραφία του κόσμου
μισοτελειωμένη
Στους διχασμούς των αρτηριών οι προτομές των συντρόφων που χάθηκαν.

Τελευταία τομή στο κρανίο
Τα κυτταρα των συλλογισμών ωρεία αλληλουχία απάρριπτων κιονοστοιχιών
Η γνωση του κόσμου στα ευθυγραμμισμένα παθαρια
Κι οι κεριθρες της μνημης με το πικρό μέλι κι οι χάλκινοι
ζυγοί της δικαιοσυνης.
Λαμψη απο σταματημένη κινηση σπαθιου η προσωνια οργή
Κι η θυμηση των αγαπημένων ωχρές ακίνητες λαμπάδες
Στο βαθος οι κρυστάλλινες σταγόνες από το μητρικό γάλα
Και το βαθυ σημαδι από τη δαχτυλιά της μοίρας

Όλα συνάχτηκαν με τάξη στο βάθος της τεφροδόχου
κτερίσματα από αστραφτερή σάρκα.

Ο περαστικός

(Στήν Ε.Γ.)

του Νικ. Νικήτα

Ήρτε κάποιαν άνοιξη,
— ήταν για να 'ρθεί —
ίδιος κύκλος πάντοτε
στην αναμονή,
φέτος, που ξανάνθισαν
γύρω οι βραγιές,
σαν τυφλοί δεν είδαμε,
— έγνοιες οι πολλές —
ήταν, που δέν έμειναν
ανοιχτά τα μάτια,
ήταν, που δε μπόρεσαν
νά 'ρθουνε σιμά,
οι ψυχές ανάλαφρα
και περπατητά,
πού 'ρχονται την άνοιξη
από μακριά
και μας φέρνουν μήνυμα
μιάς κάποιας χαράς,
της χαράς που σκόρπισε
τ' άσπρα άνθη
της αμυγδαλιάς...
Μείναμε στα σκότη·μας
του βαριού χειμώνα,
κι όμως, έξω η άνοιξη
εχει ξυνιρθει,
τα πουλια τα ημερα,
καποια χελιδονια,
θε να φτιαξουν παλι·τους
τη ζεστη φωλια...
Τριγυρνώ σαν ερημος,
— καποιος οδοιπορος —
στους λευκούς οριζοντες,
τους θολους, στη δυση,
στο λευκό το χρωμα·τους
νιώθω πιο μικρος,
κι απ' τη γυρω Άνοιξη
δεν βλεπτώ λουλουδια
ουτε και το φως...
Εραστης που βραδιασε
πριν καν το ωραιο
που καιρους περιμενα
την ψυχή ν' αγγίξει,
εμεινα στη στρατα·μου
που δεν εχει τέλος,
κι ηρθε κάποιαν Άνοιξη
που δεν καρτερώ.
Στο λευκό το γύρο·μου
το μεγάλο κύκλο,
έχασα το χρώμα
κι έμεινα διαβάτης·του,
— ο περαστικός...

Μάρτης 1979, Ολλανδία

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Νέοι Ποιητές

Δυό ποιήματα

της Πηνελόπης Π. Μαρνέλη

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Με τη ματιά-μου διάτρεξα το στερέωμα,
κατόπι πάλι κυκλικά τον κόσμον όλο
κάτω απ' το μπαλκόνι-μου.
Ανεβοκατέβασα πολλές φορές το βλέμμα-μου.
Δεν έκανα άλλη παρατήρηση
πέρα απ' το συμμέτρικό χάος τ' ουρανού
και την ασύμμετρη μονοτονία του κόσμου.

ΚΑΤΑΛΗΨΗ

Καποτε ξεκινήσαμε για δρόμους χωριστούς,
ο καθένας υποταγμένος στα δικά-του χρώματα.
Κάποτε προσπαθήσαμε να ξεχωρίσουμε
τη δικιά-μας αλήθεια απ' των άλλων τις πάμπολλες.
Μα πήγε «στράφι» η τόση αγωνία.
Τώρα υποκλινόμαστε στα άγνωστα ρεύματα,
που παρασύρουν το κουρασμένο-μας παρελθόν
σε ποταμούς πλημμυρισμένους από αγνοούμενους!
Κάποτε νιαζόμασταν να διαχωρίσουμε
τις ιδέες-μας, απ' όσες ώς τότε υπήρχαν.
Μα μείναμε πίσω για τα μέτρα του κόσμου.
Τώρα προσκυνάμε ξένες αξίες,
που θάβουν τα νεανικά-μας όνειρα
σε μέρη γεμάτα βάλτους και μνήματα!

Οι μονόλογοι του Στρατιώτη

Κώστα Κόκκινου (Φιλαδελφέα)

Ιδέστε έναν Στρατιώτη
κάθεται μόνος, τούτ' το πρωινό·
κι είναι η απορία του κόσμου,
είναι το στερνό θαύμα του κόσμου!
Κάθεται μονάχος στον κορμό του ευκάλυπτου
κι αποστομώνει την ώρα
με το ποτάμι του στοχασμού,
τρέχει μέσα στο μονόλογο
που λιθοβολεί τη χώρα όλη.
Μονολογεί στο φύλλωμα
να πρασινίσει πιότερο
και ν' αυγατίσει το κλαρί.
Μονολογεί στον κάμπο
να ευλογήσει μπόλικο καρπό
για να ταΐσει το φτωχό καιρό.
Μονολογεί στην πέτρα
να πάψ' η αναίσθητη παρουσία-της
και να σταθεί στο φως.
Μονολογεί στον ήλιο
ν' αρχίσει βολή κατά τη γη
να συμπορευτεί με το λαό ψηλά.
Μονολογεί στο σύρμα...
να θυμηθεί τους ήρωες που το πάτησαν
και να μετρήσει κάθε λόγο-τους.
Μονολογεί στην Ειρήνη
να περιφρονήσει το ντουφέκι που τη θωρεί
και να κοιτάζει ολόισια την καρδιάτου.
Ιδέστε αυτόν το Στρατιώτη
είναι η απορία του κόσμου
είναι το στερνό θαύμα της ζωής.
Το ντουφέκι ανάμεσα στα δάχτυλα
είναι η αγάπη για τον κόσμο
φρουρός της Ειρήνης.

«Αυτός ο τόπος θέλει έναν Ηρακλή»

του Κώστα Ιωαννίδη

Αυτός ο τόπος θέλει έναν Ηρακλή,
μ' ένα μακρύ και κοφτερό σπαθί.
Θέλει κι ένα λαό που να κρατά φωτιά,
για να σωθεί απ' την κάθε μια οχιά.

Αυτός ο τόπος έχει πάντα αναιμία.
(Ρουφούν αχόρταγα το αίμα-του οι βδέλες).
Αυτός ο τόπος θέλει άντρες (κι όχι αγέλες),
για να καθαριστεί η κόπρος του Αυγεία.

Καινούργια αρχή

του Νίκου Πλιάτσικα

Έσπρωξα τη σιωπή-μου
να κυλήσει στην άκρη
και σ' άφησα να περάσεις.
Φόρεσα τις αιστήσεις
παρθενικό χιτώνα
και γλυκομάλλωσα για χάρη-σου
τις αναμνήσεις να χαθούν.
Σε στόλισα τη γαλήνη
κι άφησα την καρδιά-μου
στη γόνιμη παρουσία-σου!
Σχόλασα τους καημούς-μου
και κράτησα τη χαρά.
Μια χαρά παμπάλαια,
μοιρασμένη ίσα
σ' ουρανό, στεριά, θάλασσα.
Μια χαρά γιομάτη ιδρώτα,
ποτισμένη αίμα,
μικρή σα μεροκάματο
μα γλυκειά σαν το ψωμί-μου.
Ξέρω να πολεμάω
αντάμα με την άνοιξη,
να τραγουδάω μερακλωμένος
την αλάβωτη λευτεριά-μου,
να σκύβω στα οράματα
μαζί με τους νεκρούς-μου.
Μ' έδεσε η ευθύνη
πάνω στα γιαπιά και τα λιμάνια,
τη φτώχεια και τις αρρώστιες,
έγινα ένα με τους δρόμους,
τα τραίνα με τους μετανάστες,
τη φοροδιαφυγή και τις απάτες.
Πέταξα τη σιωπή-μου
στους κοντινούς σκουπιδότοπους
με τ' απορρίματα των αρχόντων.
Τέλειωσαν τα χαζολογήματα,
η σιωπή δεν ωφελεί.

Ζ' Φιγούρα στο τσίρκο

του Δημήτρη Κατσούλη

Στο βιομηχανικό γκέτο βρωμάνε τα δολάρια
όπως τα ψάρια που σάπισαν στην Ελευσίνα.
Τ' απόβλητα γίναν συνήθεια στα χρηματιστήρια της πόλης,
όπως ο άνεμος γίνηκε κατεστημένο, αγκαλιασμένος
με το δηλητήριο του Σοβέντο...
Τα υψηλά ιστάμενα πρόσωπα συνήθισαν
να ζουν μες στην κομπίνα, αφού τα μεγαλοαστικά
προαστια, γέμισαν βυτιοφόρα και χαβούζες.
Τώρα οι εργάτες ζητάνε αλλαγές, γιατί πεινάνε·
και δεν συνήθισαν να τρων χαβιάρι τουαλέττας.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Πεζογραφία

Δοκίμιο

ΝΕΑ ΡΕΑΛΙΣΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

ΤΟ ΒΑΘΥΤΕΡΟ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ «ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ» ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΗ

του Γιάννη Ιωαννίδη - Φαληριώτη

Δεν είναι υπερβολή ούτε ρομαντική έξαρση η διαπίστωση που κάνουν, επί αιώνες τώρα, οι εξοχότερες μορφές της παγκόσμιοα διανόησης ότι ο (αρχαίος) ελληνικός πολιτισμός είναι ο λαμπρότερος πολιτισμός του κόσμου. Και ότι είναι τόσο πλούσιος σε περιεχόμενο, ώστε όλα σχεδόν τα ανανεωτικά πνευματικά κινήματα όλων των εποχών, (Αναγέννηση, Διαφωτισμός, Γαλλική Επανάσταση, Ανθρωπισμός, Σοσιαλισμός, κ.λ.π.), άλλα λιγότερο και άλλα περισσότερο, έχουν αντλήσει τις εμπνεύσεις και τις ιδέες-τους από αυτόν. Από την άλλη μεριά όμως πιστεύω ότι και πολλές παρερμηνείες, άλλοτε αθέλητες και άλλοτε θεληματικές, έχουν γίνει σχετικά με κάποιες πλευρές του ελληνικού πολιτισμού. Γι' αυτό θα επιχειρήσω εδώ να παρουσιάσω σωστά ορισμένα σημεία-του, (ή στοιχεία-του), όχι μόνο επειδή είναι «καθ' εαυτά» πολύ σπουδαία, αλλά πολύ περισσότερο γιατί η σωστή γνωριμία-τους έχει μεγάλη σημασία για τον αγώνα που την ώρα τούτη, — ακαθόριστα και έμμεσα — διεξάγεται σε όλη τη Γη, με μορφές πολλές και από πολλές και διαφορετικές αφετηρίες, με στόχο-του έναν ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΚΟΣΜΟ. Μας ενδιαφέρουν τα στοιχεία αυτά, γιατί εκφράζουν την πιο ελεύθερη και φιλελεύθερη, την πιο φωτεινή και ορθολογική θεώρηση της ΖΩΗΣ γενικά, και μάλιστα πολλών ειδικών προβλημάτων του σημερινού πολιτισμού, που καταρρέει κάτω από το βάρος των εσωτερικών-του αντιφάσεων.

ΔΥΟ είναι τα βασικά στοιχεία — λέει ο CLIVE BELL* — που ορίζουν την ουσία του αληθινού πολιτισμού, και μόνον εκεί όπου υπάρχουν τα στοιχεία αυτά δεχόμαστε ότι ένας λαός είναι κυριολεκτικά πολιτισμένος. Το ένα είναι η αναγνώριση της ΛΟΓΙΚΗΣ σαν υπέρτατου κριτήριου για οτιδήποτε μέσα στη ζωή. Το άλλο είναι η (ανακάλυψη και) η αίσθηση των ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΑΞΙΩΝ και η βίωσή-τους.

Οι Έλληνες πολύ νωρίς απόχτησαν την αίσθηση των ανώτερων αξιών της ζωής. Και μιά αξία που έντονα εκτίμησαν και αγάπησαν ήταν η ΑΛΗΘΕΙΑ. Γιατί ένιωσαν ότι αυτή ικανοποιεί βαθύψυχη ανάγκη του ανθρώπου και αποτελεί βασικό θεμέλιο για την οικοδόμηση ανώτερης ζωής. Και ένιωσαν επίσης ότι ο «οδός» που οδηγεί στην Αλήθεια είναι ο ΛΟΓΟΣ, η Λογική, η ορθολογική έρευνα, που παραμερίζει κάθε εξήγηση των φαινομένων και των γεγονότων που είναι «μυθική», μαγική, δεισιδαιμονική. Ακόμη η εγκαθίδρυση της Λογικής απαιτεί διάθεση αυτοθυσίας, γιατί προϋποθέτει απάρνηση του ΕΓΩΙΣΜΟΥ, (ατομικού, εθνικού, ιδεολογικού, κ.λ.π.) και πρόθυμη αναγνώριση της αλήθειας, ακόμα και όταν η αναγνώριση αυτή μας υποχρεώνει ν' απαρνηθούμε πράγματα, συνήθειες και ιδέες που αγαπάμε.

Παράδειγμα της πίστης των Ελλήνων στην Αλήθεια είναι η φράση με την οποία ο Ηρόδοτος αρχίζει την Ιστορία-του: **«Αυτή εδώ η Ιστορία γράφτηκε από τον Ηρόδοτο τον Αλικαρνασέα, για να μη ξεχαστούν με το πέρασμα του καιρού όσα έκαναν οι άνθρωποι, και για να μη χάσουν τη δόξα-τους κάποια έργα μεγάλα και θαυμαστά, που έγιναν άλλα από Έλληνες και άλλα από βαρβάρους».**

Την άποψη αυτή του Ηρόδοτου, και ιδιαίτερα την τελευταία-του φράση δεν πρέπει να την προσπεράσουμε επιπόλαια, γιατί εκφράζει την ελληνική νοοτροπία. Σε μιά εποχή τόσο μακρινή από τη δική-μας, σε μιά εποχή που η έννοια «Διεθνισμός» ήταν άγνωστη, και που γενικά οι «βάρβαροι» εθεωρούνταν όχι, βέβαια, «βάρβαροι» με τη σημερινή έννοια, αλλά πάντως **κατώτεροι** από τους Έλληνες, ο Έλληνας Ηρόδοτος διακηρύττει ότι δεν θέλει ν' αφηγηθεί μόνο τα έργα εκείνα που κολακεύουν τον εθνικό εγωισμό των συμπατριωτών-του. Γιατί πιστεύει ότι εκείνο που έχει αξία για τους ανθρώπους — κάθε εποχής — είναι η ΩΡΑΙΑ ΠΡΑΞΗ, η ηρωική, η ηθική, η ευγενική. Κι αυτός που την έκανε, είτε Έλληνας είτε βάρβαρος, πρέπει να γίνει γνωστός, να τιμηθεί, να περάσει στην Ιστορία. Γιατί αυτό επιβάλλει η Αλήθεια. Και η δικαιοσύνη. Και προ πάντων γιατί μόνον έτσι — παντού και πάντοτε — γίνονται καλύτεροι οι άνθρωποι:

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

όταν βλέπουν ότι η λεβεντιά, η αγάπη στην πατρίδα, ο σεβασμός στο συνάνθρωπο, η αντίσταση στην τυραννία, γενικά η ΑΡΕΤΗ, αναγνωρίζονται και τιμώνται από οποιονδήποτε κι αν πραγματοποιούνται.

Φυσικά η λατρεία της Αλήθειας έχει σα λογική-της συνέπεια την αναγνώριση της ανάγκης για **ελεύθερη έρευνα, αδέσμευτη αναζήτηση και θαρραλέα διακήρυξη της Αλήθειας** μέσα σε κάθε χώρο της ζωής. Και πραγματικά στην αρχαία Αθήνα, στη σεβαστή μητέρα της ολοκληρωμένης Δημοκρατίας, η ΠΟΛΙΤΕΙΑ όχι μόνον ανέχεται αλλά και π ρ ο σ τ α τ ε ύ ε ι την ελεύθερη — και δημόσια! — κριτική των πράξεων του κράτους και των πολιτικών. Πάνω σ' αυτό το θέμα, πάλι ο Clive Bell αναφέρει ένα «καταπληκτικό» γεγονός, που κανείς δεν μπορεί να το λησμονήσει και που συνέβει στην Αθήνα, στα 404 π.Χ. Ενώ τότε η Αθήνα βρίσκεται σ' έναν αγώνα «ζ[illegible]ις ή θανάτου» με τη Σπάρτη, ενώ ήδη έχει υποστεί την καταθλιπτική ήττα στις Συρακούσες, που θα την οδηγήσει σε λίγο στην τελειωτική-της καταστροφή, παρ' όλα αυτά, το αθηναϊκό κράτος παρουσιάζει με δημόσια δαπάνη, και σε ΔΗΜΟΣΙΟ ΘΕΑΤΡΟ, την κωμωδία του Αριστοφάνη «Λυσιστράτη». Το έργο ήταν βίαια αντιμιλιταριστικό, και αντιπατριωτικό. Παρουσίαζε σαν «φτηνά» τα πατριωτικά συναισθήματα, ειρωνευόταν τους «σκληρούς» φιλοπόλεμους Σπαρτιατοφάγους και χτυπούσε ανελέητα τους πολιτικούς ηγέτες σε μιά εποχή που ήταν σκόπιμο να κρατιέται ψηλά το κύρος-τους. Και όμως, για τους Αθηναίους όλα αυτά δεν είχαν τόση σημασία. Σημασία είχε τούτο: Ήταν η «Λυσιστράτη» η καλύτερη κωμωδία της χρονιάς; Αφού ήταν, έπρεπε να πάρει το βραβείο και να παρουσιαστεί σε δημόσια παράσταση. Και έτσι έγινε. **«Δεν μπορώ να θυμηθώ»** — καταλήγει ο Bell — **«τίποτ' άλλο στην Ιστορία, που να εκδηλώνει λαμπρότερα τη δημόσια αναγνώριση των πνευματικών αξιών!»**. Ας μου επιτραπεί να προσθέσω: Ύστερα από δυόμισι χιλιάδες χρόνια εγκατεστημένης και εξελιγμένης Δημοκρατίας, όλοι ξέρουμε ότι παρόμοιο γεγονός, και σήμερα ακόμα, δεν μπορεί εύκολα να παρουσιαστεί. Πάντα εν ονόματι της «κρισιμότητος» κάποιων θεμάτων ή κάποιων περιστάσεων, κατορθώνεται ο περιορισμός της φωνής της αλήθειας και της κριτικής. **Νά γιατί είναι σήμερα επίκαιρη η γνωριμία-μας με τον ελληνικό πολιτισμό, αν θέλουμε να οικοδομήσουμε έναν καλύτερο κόσμο.**

Ένα από τα τραγικότερα δείγματα του κακού που προκαλεί στην εποχή-μας η έντεχνη και ανήθικη συγκάλυψη της Αλήθειας, είναι από τη μιά η θρασύτητα με την οποία περιφρονούν ορισμένα μέλη του Ο.Η.Ε. τις αποφάσεις-του, (που εκφράζουν, υποτίθεται, **την αλήθεια** όπως τη νιώθει — τουλάχιστον — η πλειοψηφία των μελών-του), κι από την άλλη η αδιαντροπιά με την οποία το συμβούλιο του Ο.Η.Ε. αποφεύγει να επιβάλλει **κυρώσεις** στα μέλη του που περιφρονούν τις αποφάσεις-του.

Η Αθήνα, όπως λέει ο Περικλής στον αθάνατο «Επιτάφιό» του, μετά τους περσικούς πολέμους ιδιαίτερα, ήταν **«της Ελλάδος παίδευσις»**. Δηλαδή το μεγάλο σχολείο, το ακτινοβόλο πνευματικό κέντρο για όλο τον μέσα και έξω από την Ελλάδα ελληνισμό. Το δημοκρατικό-της πολίτευμα, η άνετη και ελεύθερη ζωή των πολιτών-της, η πλούσια πνευματική καλλιέργεια, η άνθιση του θεάτρου, της μουσικής, της ρητορικής, των τεχνών γενικά, η λατρεία της ομορφιάς σ' όλους τους τομείς της ζωής, ήταν τα ωραία πρότυπα ζωής, που γεννούσαν αντίστοιχη άνθιση σ' όλες τις τότε **δημοκρατικές** πόλεις - κράτη. Και ό,τι μεγάλο και αιώνιο δημιουργήθηκε στον παγκόσμιο χώρο της Φιλοσοφίας, της Λογοτεχνίας και των καλών τεχνών, και γενικότερα του ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, γεννήθηκε ή — το λιγότερο — αναπτύχθηκε και τελειοποιήθηκε στην Αθήνα, και όχι στη Σπάρτη ή στις άλλες απολυταρχικές πόλεις.

Συνέπεια, συμπύκνωση και έκφραση των παραπάνω στοιχείων του αθηναϊκού πολιτισμού είναι η φανατική αγάπη των Αθηναίων για τη Λευτεριά και το φλογερό μίσος-τους εναντίον οποιασδήποτε μορφής **τυραννίας**. Κι επειδή ποτέ οι Έλληνες ποιητές και καλλιτέχνες δεν πίστεψαν στο αισθητικό δόγμα «η τέχνη για την τέχνη», δεν θεώρησαν κατάπτωση, αλλά ανύψωση και της τέχνης και του τεχνίτη, το να προβάλλει μέσα στα έργα-του — με τρόπο πάντοτε έμμεσο και αισθητικά αξιοπρεπή — κάποια ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ για την αξία της Δημοκρατίας και για τον αγώνα που έχουν ΧΡΕΟΣ οι ελεύθεροι άνθρωποι να κάνουν εναντίον ανθρώπων και συστημάτων που αρνούνται την ιερή αυτή έννοια. Έτσι σε όλες σχεδόν τις τραγωδίες, και περισσότερο στις τραγωδίες του Σοφοκλή και του Ευριπίδη, ο προσεχτικός και απροκατάληπτος αναγνώστης μπορεί να διακρίνει πόσο έντονα φωτίζονται και υπογραμμίζονται τέτοιες ιδέες δημοκρατικές και αντι-τυραννικές.

Ένα από τα πιό χτυπητά και πιό πειστικά παραδείγματα είναι η «ΑΝΤΙΓΟΝΗ» του Σοφοκλή.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Προσωπικά, πιστεύω ότι δεν στέκει πια στην εποχή-μας η καθιερωμένη από τους παλιούς — και κατά τα άλλα σεβαστούς — φιλόλογους άποψη, ότι στο δράμα τούτο κεντρική ιδέα ε.ναι η σύγκρουση που γίνεται στην ψυχή του ανθρώπου ανάμεσα στο σεβασμό που αισθάνεται, (από μακραίωνη **παράδοση**) προς τους **νόμους των θεών** και στο σεβασμό που η κρατική εξουσία του ε π ι β ά λ λ ε ι να δείχνει προς τους δικούς-της, **ανθρώπινους**, (και απολυταρχικούς) **νόμους**. Ούτε επίσης το ηθικό δίδαγμα, στο οποίο ο ποιητής θέλει να οδηγήσει τον θεατή είναι μονάχα το ότι: ο άνθρωπος που βρίσκεται σε τέτοιο δίλημμα οφείλει να υποταχθεί στο θείο δίκαιο, αψηφώντας τις σκληρές κυρώσεις που θα υποστεί γι' αυτό απο την κρατική δύναμη. Πιστεύω ότι το νόημα και το δίδαγμα έχει πολύ μεγαλύτερο πλάτος και πολύ μεγαλύτερο ύψος. Δηλαδή: η Αντιγόνη δεν αντιπροσωπεύει απλώς έναν υπέροχο τύπο γ υ ν α ί κ α ς που μέσα-της κυριαρχεί η αγάπη προς τα μέλη της οικογένειάς-της και ο σεβασμός στους θεούς και στις παραδόσεις. Η Αντιγόνη συμβολίζει γενικά ΤΟΝ ΙΔΕΟΛΟΓΟ ΑΝΘΡΩΠΟ, είτε άντρας είναι αυτός είτε γυναίκα — που τόσο τον καίει η απόλυτη πίστη **στις υψηλές αξίες και ιδέες**, ώστε να αισθάνεται σαν υπέρτατο χρέος του αλλά και υπέρτατη χαρά-του, το να κάνει πράξη και πραγματικότητα αυτά που πιστεύει. Και οι αξίες που αποτελούν πίστη της Αντιγόνης (και του Σοφοκλή), είναι, βέβαια, κυρίως η υπακοή στους νόμους των θεών αλλά επίσης και η πίστη στη Δημοκρατία και στην ελευθερία του πολίτη. Κι ακόμα η πεποίθηση ότι η **τυραννία** είναι αδικία και εξευτελισμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Κι επομένως ο ελεύθερος άνθρωπος πρέπει ν' αντιστέκεται και να μην «πειθαρχεί» στη θέληση του τυράννου. Κι ακόμα, οφείλει και μπροστά στον ίδιο τον τύραννο να διακηρύττει θαρραλέα την αντίθεσή-του και να τη δικαιολογεί. Αυτό ακριβώς κάνει και η Αντιγόνη. Όταν τη ρωτάει ο Κρέοντας:

— Ομολογείς πως έκανες αυτη την πράξη; (Δηλαδή πως έθαψε τον αδελφό-της, Πολυνείκη, ενώ ο Κρέοντας είχε διατάξει να μείνει άταφος και να τον φάνε τα όρνια και τα σκυλιά), εκείνη περήφανα του απαντάει:

— Και βέβαια το ομολογώ, και διόλου δεν τ' αρνιέμαι.

— Και το έκανες αυτό ενώ ήξερες τις διαταγές-μου;

— Ναί. Γιατί δεν ήταν οι θεοί αυτοί που έβγαλαν τέτοιες διαταγές. Ούτε νομίζω πως οι διαταγές σου έχουν τόση δύναμη, ώστε να μπορείς εσύ, ένας θνητός άνθρωπος, να καταπατάς τους ακλόνητους νόμους των θεών, που είναι τόσο παλιοί, ώστε κανείς δεν ξέρει από πότε φανερώθηκαν.*

— Και δεν ντρέπεσαι εσύ να σκέπτεσαι διαφορετικά από τούτους εδώ τους πολίτες, (που σεβάστηκαν — εννοείται — τις διαταγές-μου;)

— Όλοι αυτοί, (δηλ. οι γέροι που αποτελούν το χορό), σκέπτονται όπως εγώ, και **εγκρίνουν την πράξη-μου**. Θα σου το έλεγαν αν ο ΦΟΒΟΣ δεν τους έδενε τη γλώσσα. Αλλά, βλέπεις, η τυραννία και σ' άλλα πολλά είναι τυχερή, κι ακόμα μπορεί να κάνει και να λέει ό,τι θέλει!

Λίγο αργότερα ο γιός του Κρέοντα, ο Αίμων, έρχεται και του λέει ότι φροντίζοντας για το κύρος του βασιλιά και πατέρα-του, ερεύνησε και έμαθε ότι ο ΛΑΟΣ θαυμάζει την Αντιγόνη για την πράξη-της και πιστεύει ότι ΧΡΥΣΟ ΒΡΑΒΕΙΟ της αξίζει γι' αυτή και όχι θανατική καταδίκη. Η σύγκρουση πατέρα και γιού γίνεται δραματική.

— Ώστε ο λαός θα μου πει τεμένα — λέει ο Κρέοντας — τι πρέπει να κάνω; Ποιός άλλος εκτός από εμένα πρέπει να κυβερνάει την πόλη;

— **Δεν υπάρχει πόλη που ν' ανήκει σ' έναν άνθρωπο μονάχα!** του απαντάει ο γιός-του. Που σημαίνει ότι η πόλη ανήκει στο Λαό, και το πολίτευμα που ορίζει και δέχεται ΕΝΑΝ αρχηγό, είναι άδικο και μισητό.

Αξιόλογο θεωρώ και το σημείο, όπου η Ισμήνη, η δειλή αδελφή της Αντιγόνης, αρνείται μεν να πάρει μέρος στην ταφή, αλλά υπόσχεται πως «θα κρατήσει μυστική» την πράξη αυτή της Αντιγόνης.

— Όχι δά! της λέει η Αντιγόνη. Να την διακηρύξεις σε όλους! Πιό πολύ θα σε μισήσω αν δεν το βροντοφωνάξεις!

Πιστεύω πως το βαθύτερο νόημα αυτής της φράσης είναι ότι τέτοιες γενναίες πράξεις **αντίστασης στην τυραννία** πρέπει να γίνονται γνωστές στο Λαό. Γιατί τον φρονηματίζουν και τονώνουν την δημοκρατική, (και γενικότερα την ηθική)-του συνείδηση. Άλλο σημείο, όπου ο Σοφοκλής προβάλλει δημοκρατικά διδάγματα, είναι αυτό όπου, (στίχοι 290 - 295) ο Κρέοντας, όπως όλοι οι δικτάτορες, μόλις μαθαίνει ότι έγινε η ταφή, υποψιάζεται αμέσως, πως τα κίνητρα της πράξης αυτής είναι ΠΟΛΙΤΙΚΑ, όχι θρησκευτικά ή συναισθηματικά. «Αυτό» — λέει με σκληρή ειλικρίνεια — **«έγινε από πολίτες που δεν ανέχονται στον τράχηλό-τους το δικό-μου ΖΥΓΟ, και που κρυφά συνωμοτούν ενάντιά-μου»**. Όταν αργότερα ο σεβάσμιος μάντης Τειρεσίας θα

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΠΟΡΤΡΑΙΤΑ χαρακτήρων του καιρου μας

Ο ΥΠΕΡΗΦΑΝΟΣ – ΥΠΕΡΟΠΤΗΣ

του Γιώργου Παπαστάμου

Ο περήφανος είναι αποξενωμένος και φοβερά μοναξιασμένος άνθρωπος, γιατί θαρρεί πως είναι ο μοναδικός. Ζει, μέσα στους πολλούς, αλλά μόνος, σ' άγρια παγερή μοναξιά. Δεν έχει, ωστόσο, καμιά εμπιστοσύνη στους ερημίτες. Πιστεύει, πως μπορεί να ξεπεράσει τον εαυτό-του. Χαίρεται τη σκληρότητα και την τυφλή ηδονή. Γιατί, ο περήφανος, είναι άνθρωπος, που θέλει να μισεί, καθώς ο ίδιος λέει, τίς μετριότητες· όχι τόσο από αυταρέσκεια, αλλά από σαδισμό.

Του αρέσει να υποτάσσει τα πάντα, κάτω από την δύναμή-του· φορές, μιά δύναμη ασήμαντη, μηδαμινή για να μην πούμε ανύπαρκτη. Ντύνεται δορά λιόντα και κάτω από τη βύρσα αυτή — συνήθως βρώμικη — κρύβεται γαϊδούρι.

Άμα πνεύσουν οι άνεμοι των τρομερών καταιγίδων και αφανίσουν και τον πιο σκληρό σπόρο της υψηλότερής-του ελπίδας, του πετάξουν, μ' άλλα λόγια, τό δέρμα της υποτονικής «δύναμής»-του, ό υπερήφανος μένει ακάλυπτος. Και δέρνεται τότες ανελέητα από κεραυνούς αφανισμών.

Ωστόσο, στέκει όρθιος! Μα και όρθιος παρασέρνεται στην καταστροφή και στον όλεθρο. Αν σωθεί από την άγρια θεομηνία την καταστροφική νεροποντή και το χαλαζοβρόχι ξανασηκώνει «αγέρωχα» το κεφάλι-του. Στηλώνει το βλέμμα-του στα ψυχρά μακρινά χιονισμένα βουνά και ποθεί, όπως μπορεί να τ' ανεβεί. Να τ' ανεβεί περνώντας την άβυσσο. Έχει εμπιστοσύνη, αυτή τη φορά, μόνο στο δρόμο των εγωισμών-του και στην παγερή φωτοβολή των άστρων του τυφλού ουρανού-του.

Δεν ταπεινώνεται, λοιπόν, ετούτος ο άνθρωπος, κάνοντας την υπερηφάνεια-του να υποφέρει. Η μεγαλύτερη χαρά-του είναι να υπερνικά τον εαυτό-του, για να έχει κάτω απ' τη δική-του σκιά, τους συνανθρώπους-του. Όλους αυτούς τους θέλει να τον «αγαπούν» μονάχα από φοβία και τρόμο.

Το εγώ-του υπερτροφικό, αποτελεί γι' αυτόν το μέτρο για την αξία των πραγμάτων.

Πιστεύει, πως η αθλιότητα βρίσκεται στην έκσταση και στις ουρανικές αυταπάτες. Γιατί ο υπερήφανος έχει γήϊνες ελπίδες και όνειρα χοϊκά. Το εγώ-του είναι εκείνο, που του δίδαξε την περηφάνια-του. **«Λες Εγώ, και είσαι υπερήφανος»** *αυτό είναι το δικό-του έμβλημα. Γιατί το Εγώ-του είναι ο κόσμος όλος και ο υποβολέας των ιδεών-του. Φωνάζει από την κορυφή της περιφρόνησής-του, για όποια άλλη αρετή έξω από τον εαυτό-του: Μην αφήνετε το υπέροχο να κατρακυλήσει στην ταπεινότητα. Και το υπέροχο αυτό είναι το Εγώ! Αυτό και μόνο.*

Θέλει νά 'ναι πάντα ο αναιδής, ο άνθρωπος περιφρονητής και καταστροφέας των γύρω-του. Συμπράττει και με τη βαρβαρότητα και με τη βία και με το όποιο κακό προκειμένου να πετύχει την αυτοπροβολή-του. Αυτό είναι ο ύψιστος στόχος-του, και η αρχή της ζωής-του. Έτσι, μονάχα θα μπορέσει να καταχτήσει την αιωνιότητα, την ιστεροφημία, καλύτερα, που την μεγαλώνει και τη θρέφει το μίσος και ο φθόνος.

του συστήσει να ανακαλέσει τη θανατική καταδίκη της Αντιγόνης, ο Κρέοντας κυριεμένος από την αλαζονική τύφλωση όλων των τυράννων θα κατηγορήσει κι αυτόν ακόμα — τον ευεργέτη-του! σαν πουλημένο στους πολιτικούς-του εχθρούς! Στο τέλος και οι — ώς τότε ψοφοδεείς γέροντες ξεθαρρεύουν και του λένε πως ο μάντης έχει δίκιο και πρέπει να τον υπακούσει. Εδώ αρχίζει η κάθαρση. Ο Κρέων τρομοκρατημένος αποφασίζει να διορθώσει ό,τι κακό έκανε. Αλλά είναι αργά πια.

Θα μπορούσα ν' αναφέρω κι άλλες τραγωδίες (και των τριών τραγικών), όπου τα δημοκρατικά ιδανικά προβάλλονται έντονα, και μάλιστα με τρόπο που να υπογραμμίζεται η αντίθεσή τους προς τα απολυταρχικά πολιτεύματα. Το συμπέρασμα είναι ότι η Αντιγόνη είναι κάτι πολύ πλατύτερο και πολύ υψηλότερο από ό,τι η «κατεστημένη» φιλολογική ερμηνεία υποστήριζε ώς τώρα. Είναι το υπόδειγμα του συνεπούς ιδεολόγου, που προβάλλει πεισματική αντίσταση στην κάθε μορφής τυραννία. Από τους τυραννοκτόνους της αρχαίας Αθήνας ώς το ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ του 1973 μιά ενιαία χρυσή γραμμή ενώνει όλους τους αντιτυραννικούς αγώνες, (που έγιναν και θα γίνονται οπουδήποτε της Γης) με τη μορφή της Αντιγόνης, έτσι ωραίας και αθάνατης, όπως τη χάρισε στον κόσμο, ένας μεγάλος Έλληνας: ο Σοφοκλής.

---

* Βλ. Clive Bell Civilisation, Pelican Books A.28, West Drayton Middle Κεφ. ΙΩ.

* Από δω και πέρα ο Σοφοκλής εκφράζει ιδέες ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ και όχι θρησκευτικές.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Η εγωπάθεια είναι για τον υπερήφανο αρετή. Αφέντης του εαυτού-του παρουσιάζεται αδιάλλαχτος στις ιδέες-του, ιδέες τρομερές, ένοχες, γεννημένες από τη λάσπη και τη φλόγα της ρινοκίνδυνης ψυχής-του.

Ο υπερήφανος θέλει την αλήθεια σκληρή και ακάθαρτη, αλλά ποτέ πρόστυχη. Στο βάθος, ο υπερόπτης αυτός, μισεί θανάσιμα την τσιγκουνιά της ψυχής, όταν έχει να δώσει και δεν δίνει κάτι σαν ολοφάνερη δύναμη. Δεν εκλιπαρεί φιλίες, αλλά έχει φιλίες με κείνους μόνο, που είναι αυστηρά υποταγμένοι σ' αυτόν.

Ωστόσο, ποτέ κανέναν δεν συμπονεί. Γκρεμίζει και το πιο απλό ενδιαίτημα της αγάπης. Η φωτιά-του είναι φωτιά οργής, που εξαγιάζει το εγώ-του και την αγέραστη φιλοδοξία-του.

Φυλάγεται από την άγια απλότητα... Και ζει με την πνοή της παγωμένης μοναξιάς-του και με την τρομερή αποστροφή-του προς την φιλανθρωπία. Όταν πεθάνει θέλει να πεθάνει στον καιρό-του. Να πεθάνει στο σταυροδρόμι της λάμψης με την ψυχή ορθός, όσο θα μπορούσε ένας ετοιμοθάνατος να την κρατήσει έτσι... ορθή και ζωσμένη στις φλόγες του χαμού.

Μόνο ο θάνατος μπορεί να πληγώσει τη σκληρή και απάνθρωπη περηφάνια αυτού του ανθρώπου. Η έπαρσή-του είναι τόσο μεγάλη, ώστε, πότε - πότε τα βάζει και με το Θεό και πιστεύει πως τον σκότωσε ή μπορεί να τον σκοτώσει. Μάλιστα σε περασμένες, πρόσφατα, εποχές, διακήρυξε στην Ευρώπη πρώτα και μετά στον κόσμο όλο πως: «Ο Θεός πέθανε, ο οίκτος-του προς τους ανθρώπους τον έφαγε».

Ο υπερήφανος πιστεύει, πως ο άνθρωπος θα σωθεί από την εκδίκηση· χωρίς όμως να φτυνεί ενάντια στον άνεμο.

Το φοβερότερο συμβολο του υπερήφανου είναι ο πόλεμος ενάντια στους αδύνατους και στους ποιητές των φτωχοκομείων. Η νίκη του εαυτού-του παρνάει πάνω από τον αιώνιο ποταμό του γίγνεσθαι και είναι η ομορφιά της ηρωικής Θέλησης.

Ο αληθινά συγχρονος υπερήφανος θέλει να στήσει καινούρια σύμβολα βροντερά και παντοδύναμα. Να ξεπεράσει θέλει τον εαυτό-του και να πλάσει τον υπεράνθρωπο, τον κατακτητή της Γης και του Σύμπαντος.

Θαρρεί πως έχει την δυναμη του λιονταριού, για να προστάζει και να υμνολογεί κατάμονος την περηφάνια του με τα λόγια του υπερφιάλου δασκάλου-του Νίτσε:

Κοιτάζετε προς τ' απάνω σαν λαχταράτε την ανύψωση. Κι εγώ κοιτάζω προς τα κάτω, γιατί βρίσκομαι ψηλά.

Ποιός από σας μπορεί να γελά και συνάμα να βρίσκεται στα ύψη;

Όποιος πλανάται απάνω στα ψηλότερα βουνά, περιγελά όλες τις τραγωδίες του θανάτου και της ζωής.

*

Ο υπερήφανος του Θεόφραστου είναι ένα αντίγραφο του υπερόπτη και υπερφιάλου σοφιστή Καλλικλή, που πάνω σ' αυτουνού τις ιδέες στηρίχτηκε ο Νίτσε για να μας δώσει τον «Ζαρατούστρα»-του.

Ποιός ο «υπερήφανος» του Θεόφραστου; Είναι ένας τύπος — καθώς το δείχνει το παρακάτω μεταφρασμένο κείμενο — που δείχνει όλη-του την υπεροψία και έπαρση και στις πιο φτωχές, ακόμα, καθημερινές του δοσοληψίες στη ζωή... Έπαρση! Νόσος τυφλή των εγωπαθών και των φιλαύτων, που θα πρέπει όλοι αυτοί να μελετάνε, κάθε μέρα, μιά σχετική πραγματεία του Αριστωνα του Κείου: *«Περί του κουφίζειν τας υπερηφανίας»... μή και δώσει ο Θεός* «και θεραπευθούν από τη φοβερή και καταστρεπτική αυτή ασθένεια «του χρόνιου νοσηρου εγωϊσμού-τους».

*

«Υπερηφάνια είναι το να καταφρονεί κανείς όλους τους άλλους εχτός από τον εαυτό-του»*.

Ο υπερήφανος παρουσιάζεται, σαν τέτοιος άνθρωπος:

«Αν κάποιος σπεύσει γρήγορα να του μιλήσει, για κάτι πολύ αναγκαίο, τον προστάζει, λέγοντας πως θα τον συναντήσει μετά το δείπνο-του και θα του μιλήσει στον περίπατο. Στο νου-του φέρνει ό,τι καλό έκανε στους άλλους και όχι ό,τι του έκαναν.

Κι ενώ βαδίζει στους δρόμους, κρίνει τρόπους επίλυσης διαφορών μιά και τον διάλεξαν ως διαιτητή.

Όταν πάλι τύχει να εκλεγεί με ψηφοφορία, δημόσιος λειτουργός, ορκίζεται, πως δεν ευκαιρεί ν' αναλάβει τέτοια καθήκοντα. Και δεν καταδέχεται πρώτος απ' όλους τους άλλους να κάνει μιά κάποια επίσκεψη· κι είναι ικανός αυθαίρετα να διατάζει τους πελατές και τους μισθωτούς εργάτες-του, νά 'ρθουνε για δουλειά την άλλη μέρα τα χαράματα.

Όταν περπατάει μόνος στους δρόμους, δείχνεται, πότε σκυφτός και πότε με το κεφάλι ψηλά, κατά την αρέσκειά-του, με σκοπό, να μη χαιρετίσει κανέναν απ' εκείνους, που θα συναντήσει.

Και σαν καλεί τους φίλους-του να συνδειπνήσουν, δεν κάθεται μαζί-τους, αλλά δίνει εντολή σε κάποιον από τους ανθρώπους-του να τους φροντίσει και να τους περιποιηθεί».

Άμα πάλι πρόκειται να κάνει κάποια επίσκεψη στέλνει κάποιον για να προμηνύσει, πως έρχεται. Και κανέναν δεν αφήνει να επισκεφτεί αυτόν τον ίδιον, όταν λούζεται, μήτε όταν αλείφεται με λιπαρές ουσίες μετά το μπάνιο-του, μήτε όταν τρώει.

Σε περίπτωση, που έχει να κανονίσει λογαριασμούς με κάποιονε, προστάζει το δούλο-του να κάνει τους σχετικούς υπολογισμούς, να αθροίσει το υλικό κεφάλαιο και να το καταγράψει στο κατάστιχο.

Στις επιστολές-του από εγωπάθεια δεν καταδέχεται να γράψει: «Θα σας ήταν δυνατό να μου κάνετε αυτή τη χάρη», *αλλά γράφει ότι:* «Θέλω αυτό πού προστάζω να γίνει» *και* «να δώσεις στον κομιστή να μου φέρει ό,τι σου γυρέψω» *και* «να κάμεις όπως εγώ θέλω, και όχι διαφορετικά, και στα γρήγορα...»

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Αισθητικές κρίσεις και παραινέσεις

ΣΥΣΤΟΙΧΙΑ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

του Γιώργου Π. Αναγνωστόπουλου

(Τούτη η γραφή σκοπεύει να τονίσει μερικά θέματα - προβλήματα της σχέσης: ΖΩΗ - ΠΝΕΥΜΑ και να προτρέψει για ορισμένα καθήκοντα).

Μέσα από τη σύγκρουση και συνδιαλλαγή των σχέσεων προσώπων με πρόσωπα, προσώπων με πράγματα, πραγμάτων με πράγματα, και όλων σα σύνολο ή μεμονωμένα με τη φύση, δημιουργούνται οι ιδέες, οι παραστάσεις, οι εμπειρίες ζωής, που μεταβιβάζονται στις επερχόμενες γενεές, με αποτέλεσμα η ανάπτυξή-των, η καλυτέρευση και η δημιουργία νέων σχέσεων. Οι άνθρωποι συνδεδεμένοι με τα γεγονότα αυτής της σύγκρουσης ή συμφωνίας αποκτούν τη δική-τους βιοθεωρία και συμπεριφορά. Η αγάπη για τα πρόσωπα και πράγματα της ζωής-των, η χαρά, ο φόβος τους δημιουργεί την ανάγκη της έκφρασης και συνομιλίας. Κάποια άτομα έχουν μιά παραπάνω ευαισθησία και μιά παραπάνω ικανότητα κριτικής, σύνθεσης και ανάλυσης, και συλλαμβάνουν καλύτερα το σύνολο της εποχής. Αυτά τα άτομα λοιπόν κατά αναγκαιότητα γίνονται οι εκφραστές της ζωής και οι καθοδηγητές που μεταφέρουν στους συνανθρώπους-των τη συνείδηση του κόσμου.

Έτσι ο ποιητής, ο καλλιτέχνης γενικότερα, ασκεί το παραπάνω καθήκον. Αιτιολογικά συμπεραίνεται πως πρέπει να είναι στρατευμένος. Με μιά μόνο διάκριση: Η στράτευση του καλλιτέχνη δεν είναι σκοπός, αλλά αναπόσπαστο στοιχείο της φύσης-του και του ρόλου-του στη ζωή. Διότι, όταν η στράτευση παίρνει τη μορφή σκοπού, τον φέρνει βέβαια πιο κοντά στους αγώνες, αλλά μπορεί να τον απομακρύνει (τον ποιητή, κάθε καλλιτέχνη) από τη γνήσια καλλιτεχνική δημιουργία. Και λέω μπορεί, γιατί τα πάντα εξαρτώνται από τη δύναμη αντίστασής-του. Δηλαδή μπορεί να γίνει ένας μαχητής - πολίτης με κάποιες παραπάνω από τους άλλους αρετές και χαρίσματα, δεν θα είναι όμως ο καλλιτέχνης - πολίτης.

Βέβαια μη περιμένουμε από τους ποιητές, και γενικότερα τους καλλιτέχνες ή τους πνευματικούς άνδρες, την ίδια δύναμη, ψυχική και πνευματική. Όμως τούτο ζητάμε από αυτούς: Να μην ψευτίζουν. Και να αποδίδουν σωστά το νόημα της εποχής-των. **Να μάχονται για θέσεις και όχι από αντιθέσεις.** Και αν σήμερα βρίσκουν θετικά στοιχεία για τον άνθρωπο, δεν κάνουν τίποτα άλλο παρά να εκφράζονται. Όμως είναι απαράδεκτο: Να δολοφονούν τις τάσεις και τους οραματισμούς του αύριο. Να καταπολεμούν όσους μάχονται όχι για το υπάρχον αλλά για εκείνο που έπρεπε στη θέση του υπάρχοντος να ευρίσκεται. Ο πνευματικός δημιουργός τότε είναι αληθινός, όταν διασπά τα τείχη του και βοηθά τον συνάνθρωπό-του να βγει από την πλάνη-του, βοηθά να βρει την αρμονία με τον εαυτό-του και τη φύση και του δημιουργεί την ανάγκη να συνειδητοποιήσει τον κόσμο.

---

*

Ο υπερόπτης είναι φορτωμένος υπερηφάνια ψεύτικη και κίβδηλη γενναιοφροσύνη. Στή γενναιότητα είναι καυγατζής, στή μεγαλοπρέπεια κακομοίρης.

Μοιάζει φορές και με τον κόκορα. Γίνεται ντελάλης και διαφημιστής της ημέρας, που έφτασε... Ντόμπρος από ιδιοσυγκρασία, καθώς τον χαρακτήρισε ο Θέμος Ποταμιάνος, ακέραιος και κατηγορηματικός, συχαίνεται τα μασημένα λόγια και τους δειλούς αμφίβολους και πλαδαρούς χαρακτήρες και είν' εκείνος που έβγαλε στα φόρα τον Πέτρο, με τριπλό κακαρητό, τη στιγμή που ο τελευταίος απαρνιότανε τον Κύριο.

Αυτή ίσως νά 'ναι και η καλύτερη στιγμή-του, γιατί πάντοτε, σε κάθε άλλη περίπτωση, ο υπερήφανος σας κάνει τον κόκορα, επαίρεται επαίσχυντα, έχοντας την άρρωστη υπερβολή στην τσέπη-του. Και συμβαίνει ενώ ετοιμάζεται για το ταξίδι της ζωής-του, να ναυαγεί στο λιμάνι πριχού ο φτωχός καλά καλά ξεκινήσει.

Και το χειρότερο γι' αυτόνε είναι: όντας έχει εξουσία στα χέρια-του. Τότες καταποντίζεται, και καταποντίζει μαζί-του κι άλλους. Γιατί τυχαίνει εκείνος που παίρνει αξίωμα, μόλις και το πάρει να γίνεται άλλος χαρακτήρας· χαρακτήρας· παράξενος, αλλόκοτος, απάνθρωπος και στο έπακρο φίλαυτος και εγωπαθής.

Και τότες, η αληθινή-του αυτογνωσία πάει περίπατο. Να μπορούσε ο καημένος να καταλάβει - θα ήταν ευτύχημα γι' αυτόνε - εκείνο, που τον συμβούλεψε ο Φαβωρίνος:

«Μην αποχτάς, φίλε-μου μεγάλη ιδέα για τον εαυτό-σου».

Ωστόσο, αυτόνε τον «πολύτιμο» εαυτό-σου μην τον περιφρονείς ολότελα. Αλλά ευπρέπισέ-τον, για νά 'σαι της προκοπής ά ν θ ρ ω π ο ς.

---

* Μεταφραση από τον αντίστοιχο τυπο του αρχαίου θεοφράστειου κειμένου.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Δυστυχώς στην πατρίδα-μας η ιστορία δεν είχε αυτονομία στην πράξη-της και στη συνέχειά-της, καίτοι αυτόνομα ξεκίνησε πολλές φορές. Ξένες και ποικίλες επιδράσεις σε συνδυασμό με την πρακτόρευση από ντόπιους, δημιούργησε μιά υπερδομή αντίθετη στο γίγνεσθαι του λαού. Τό κράτος δεν αποσπάστηκε από την πάλη των ανθρώπων ώστε να γίνει μιά ανεξάρτητη οντότητα στην υπηρεσία όλων. Εξυπηρέτησε αποκλειστικά τα συμφέροντά-του, και κατακυνήγησε τα άξια πνευματικά τέκνα του λαού που τόλμησαν να αμφισβητήσουν τη συμπεριφορά-του, τη δομή-του και την ταχτική-του.

Έτσι λοιπόν δημιουργήθηκε μιά παραφιλοσοφία και παραφιλολογία ή και αντιστορία. Και όταν στη συγκρουση των ιδεών και στην πορεία των κοινωνικών αντιθέσεων ενα άξιο τέκνο της πατριδας έπαιρνε πλατειά αναγνώριση ή καταξιωνόταν με κάθε τρόπο εμεις οι αλλοι θριαμβολογουσαμε Και ο θριαμβος στη συγκεκριμένη περίπτωση ήταν η φωνή του καταπιεσμένου. Του καταπιεσμένου που πηρε εκδικηση

Πάω να αποσπαστώ από την εποχή-μου. Απερίσπαστος να θεωρήσω τα πράγματα και να ρωτήσω: ποιό είναι το πνεύμα αυτού του λαού; Και με πιάνει μιά θλίψη και μιά δυσπιστία. Διαβάζω τους εκπροσώπους. Ποιητές, φιλόσοφοι, ιστορικοί. Τι διάσταση! Τι φτώχεια από τη μιά πλευρα Τι πλουτος από την αλλη. Κριμα που μια παράδοση τέτια σαν την αρχαιοελληνική, μεσαιωνική, νεοελληνική πήγε χαμένη. Και πήγε χαμενη γιατί δεν συνέλαβαν το γνήσιο πνεύμα-της Και όσοι το κατάλαβαν έζησαν κι έγραψαν στο περιθώριο. Και το περιθώριο ήταν και είναι φαινόμενο στενά δεμένο με την ελληνική κοινωνία. Δυστυχώς με την ιστορία του πνεύματος συμβαίνει και τούτο: Οι γνήσιοι εκφραστές μιάς εποχής, μας αναγνωρίζονται σαν τέτοιοι, μετά από παρέλευση χρόνου. Όταν ζούσαν και «έπρατταν», «τη μεγάλη επιθυμία και ευχή» των κρατούντων, δημιουργούσαν στο προσκήνιο της πνευματικής πάλης άλλοι που αναπαρήγαγαν το ψέμα. Δείγμα και τούτο της διαίρεσης. Η ενιαία έκφραση (που βγαίνει μέσα και από την πολυπλοκότητα) δεν είναι και δεν ήταν χαρακτηριστικό του έθνους-μας.

Η συνισταμένη έκφραση των τάσεων, των ελπίδων και της βιοθεωρίας του λαού, άλλων ομάδων και κέντρων αποφάσεων, σπάνια χαράχτηκε στο χαρτί της ιστορίας-μας. Και ποιό ενιαίο πνεύμα να εκφραστεί όταν τα Πανεπιστήμια διδάσκουν πράγματα ξεπερασμένα, που εξυπηρετούν μιά δεδομένη κατάσταση; Ποιό πνεύμα να σφυρηλατηθεί όταν για άλλους υπάρχουν «αμαρτωλά βιβλία» και για άλλους «ημαρτημένα»; Από μέρους των «αρχόντων» αμαρτωλά, από μέρους του λαού και της νεολαίας «ημαρτημένα»;

Έτσι δεν απομένει παρά, αντιπαραθέτοντας το «υπάρχον» με το «δέον» κατα διαλεχτικό τρόπο, να εκφράσουμε το αληθινό και γνήσιο πνεύμα του συνόλου. Και είναι καθήκον-μας να σπουδάσουμε τις τέχνες και τα γράμματα, νέα και αρχαία, συνδεδεμένα με τη ζωή των ανθρώπων τους οποίους αφορούσαν. Έτσι θα μπορέσουμε να βρούμε την ιστορική έκφραση της πατρίδας στον πολυκύμαντο κόσμο, ώστε βέβαιη πιά να εργασθεί και να δημιουργήσει.

Αθήνα 17.3.80

Κυκλοφορεί

Το νέο μεγάλο και πρωτότυπο έργο του Λάμπρου Μάλαμα: «Η Μάνα του Βορρά» (Η ΕΣΣΔ χωρίς μύθο) σε 55 κεφάλαια και 200 πρωτότυπες φωτογραφίες.
Ένα έργο τέχνης και Ταξιδιωτικής Λογοτεχνίας που πρώτη φορά προσφέρεται στην Ελλάδα για τη μεγάλη χώρα του Σοσιαλισμού.
(Περιήγηση, ανθρωπογεωγραφία, κοινωνιολογία, ποίηση, κριτική, ψυχολογία, ιστορία, προοπτική κλπ.)
Το αντίδοτο του έργου «Να ποιά είν' η Αμερική», «Η Μάνα του Βορρά».
Θα το βρείτε στα κεντρικά Βιβλιοπωλεία. Εκδ. «Ελ. Πνεύμα».

Λάμπρου Μάλαμα
«Να ποιά είν' η Αμερική

Κυκλοφορεί

Με μεγάλη επιτυχία το νέο αποκαλυπτικό έργο του Λάμπρου Μάλαμα «Να ποιά είν' η Αμερική»

Ένα βιβλίο υπεύθυνο και ντοκουμενταρισμένο, με πολλά βιβλιογραφικά στοιχεία γιά το πως βρίσκεται και που βαδίζει η αμερικανική κοινωνία σήμερα. Όλα τα καίρια σημεία που αφορούν την υπόσταση της μεγάλης αυτής χώρας. Κατά βάση περιήγηση (τουρισμός) αλλά, και έρευνα και μελέτη σε βάθος: Ανθρωπογεωγραφία, κοινωνιολογία, ψυχολογία, ιστορικά, λαογραφικά και άλλα στοιχεία. Εντυπώσεις με κρίσεις παραλληλισμούς και συγκρίσεις. Σαράντα εφτά κεφάλαια και ογδόντα φωτογραφίες. Σελίδες 320. Πωλείται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία, δρχ. 250.

ΜΟΝΟΛΟΓΟΙ

Όνειρο και λύτρωση

του Κώστα Καρά

Ξάγρυπνος έμεινα απόψε. Σκεφτόμουνα κι έλεγα μέσα-μου: «Τώρα θά κοιμούνται! Ίσως και να ονειρεύονται. Ποιός ξέρει. Ποιός μπορεί να το βεβαιώσει... Ίσως. Όμως εξαρτάται από τ' όνειρο που θα ιδεί κάποιος. Μη το ξεχνούμε πως οι άνθρωποι και ξύπνιοι ονειρεύονται, μιά που τ' όνειρο είναι έξω απ' την πραγματικότητα. Είτε το βλέπει κανείς σαν κοιμάται, είτε κι όρθιος, σαν βαδίζει τ' απόβραδο μ' ορθάνοιχτα τα μάτια, βυθισμένος σε μακρινά ταξίδια. Σε πράσινες θάλασσες, σε ηλιόλουστες στεργιές. Πιστέψτε-με, υπάρχουν τέτοιες θάλασσες, τέτοιες στεργιές, έτοιμες να φιλοξενήσουν τον ανθρώπινο πόνο, ν' απαλύνουν το βάρος της καρδιάς, να γιομίσουν τ' ανήμπορα πνεμόνια με οξυγόνο. Από μας τους ίδιους εξαρτάται να το πιστέψουμε, να κάνουμε τ' όνειρο αλήθεια. Ν' απλώσουμε τα χέρια-μας, ν' αρπάξουμε με σιγουριά αυτό που μας προσφέρεται. Αυτό που μας ανήκει, που μας το στέρησαν. Έτσι μονάχα θα δικαιωθούμε. Έτσι θ' ανακαλύψουμε το χαμένο-μας εαυτό, τον αληθινό-μας προορισμό. Από μας εξαρτάται η ίδια-μας η ευτυχία. Αρκεί να το θελήσουμε. Να το πιστέψουμε. Να με πιστέψετε...».

Ελάτε λοιπόν να ταξιδέψουμε μαζί. Να ονειρευτούμε μαζί. Να περπατήσουμε. Ν' αγωνιστούμε μαζί. Ελάτε να καταχτήσουμε τον κόσμο. Να πάμε εκεί που ο ήλιος θα ζεσταίνει τις καρδιές-μας. Εκεί που η γη θα καρπίζει για όλους τους ανθρώπους.

Και πιστέψτε-με. Υπάρχουν τέτοιες θάλασσες, τέτοιες στεργιές.

Και κάτι άλλο. Ίσως να μη χρειαστεί μακρινό ταξίδι. Εδώ στα πόδια-μας, στο χώμα που πατάμε. Εδώ που ρίζωσαν οι πρόγονοί-μας, Εμείς, τα παιδιά-μας και τα παιδιά των παιδιών-μας που θα ριζώσουν, βρίσκονται τούτες οι θάλασσες και τούτες οι στεργιές. Μας περιμένουν. Από μας εξαρτάται η κατάχτησή-τους. Από μας περιμένουν να τις κάνουμε τραγούδι .....

Βλέπετε, ονειρο κάνω τη στυγνή πραγματικότητα. Μή το ξεχνάτε όμως πως κάποτε τα όνειρα γίνονται αλήθεια. Εμείς το γνωρίζουμε, το βλέπουμε μπροστά-μας. Ένα βουνό από γρανίτη ορθώνεται στο δρόμο-μας. Μας συμπιέζει, ταφόπετρα, τα στήθια-μας. Μας λιανίζει ανελέητα τις σάρκες-μας. Μας κόβει τον αέρα, την ανάσα-μας. Ζει από το αίμα-μας. Όμως εμείς θα το γκρεμίσουμε. Σκόνη θα κάνουμε τον όγκο του. Σ' ανέμους χίλιους θα σκορπίσουμε την ύλη-του. Και μιά για πάντα θ' ανασάνουμε το λεύτερο του τόπου-μας αέρα. Και μιά για πάντα, ατσάλια τα κορμιά-μας θε να λουστούν στον ήλιο.

Θεσ/νίκη '76

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Αντιπολεμικό αφήγημα

Αρνούμαι...

του Μιχάλη Δελησάββα

Στον τόπο μας από τα χρόνια τα παλιά ο Κρόνος έτρωγε τα παιδιά του και η Μήδεια το ίδιο, τα θανάτωνε με τα ίδια της τα χέρια. Δεν είναι τωρινού καιρού καμώματα αυτά. Είναι παλιά - παμπάλαια πάθη. Σπάνιες εξαιρέσεις. Γιατί στη φύση ο κανόνας είναι ν' αγαπάει ο γονιός το σπλάχνο του και να θυσιάζει ότι έχει και δεν έχει, και τη ζωή του ακόμα γι' αυτό.

Όσο για το παιδί ο κανόνας της φύσης είναι να θέλει να μοιάσει του γονιού, να περπατήσει πάνω στα χνάρια του, ώσπου να πάρει δύναμη και να τραβήξει το δικό του δρόμο.

Από τη μάνα θα πάρει την αγάπη, από τον πατέρα θα μάθει τον κόσμο, θα πάρει τη δύναμη και τα όπλα για να παλέψει. Θα τ' ανακαλύψει ακόμα κι αν είναι βαθιά κρυμμένα, όπως έκανε τους χρόνους τους παλιούς ο Θησέας...

Τώρα έρχονται και μας λένε άλλα: Γιατί να μοιάσει το παιδί του γονιού; Σου λένε μεγάλο σφάλμα. Μα το παιδί τους λες, θέλει δε θέλει θα μοιάσει του γονιού. Θέλει δε θέλει αυτός το έκανε, αυτός το βάστηξε στον κόρφο, αυτός τού 'μαθε να μιλάει. Αυτόνε είδε από πάνω του στην κούνια σα θεό. Να φέρνει ψωμί, να κόβει ξύλα...

Όχι σου λένε, δεν είναι έτσι... Ας είναι... Ευτυχώς για την αγάπη της μάνας το παραδέχονται. Χωρίς αγάπη ο άνθρωπος δεν μπορεί να ζήσει. Ακόμη και το ζωντανό, τ' αγρίμι πού 'χασε τη μάνα του δεν μπορεί ν' αγαπήσει τα μικρά του όταν έρθει καιρός να γίνει και κείνο μάνα...

Ζούμε σε τραυματισμένες κοινωνίες, θολές και πικραμένες. «Πήραμε λαθεμένους δρόμους». Χάσαμε τις παλιές πυξίδες πού 'δειχναν άσφαλτα το βορρά.

Εμένα οι γονιοί μου από μικρόνε με χουχούλισαν με περίσσια αγάπη και την αγάπη αυτή τη μοίρασαν στα ίσα σ' όλα τα παιδιά τους. Είδα να τρώνε ψωμί και να κάνουν το σταυρό τους. Πολύ, λίγο, δεν είχε σημασία αφού όλοι ήταν γεροί τριγύρω. Είδα να κάνουν άλλον ένα παραπάνω, αφού μας έβλεπαν άλλη μιά φορά τριγύρω και κοτζόντουσαν οι δυό γονιοί στα μάτια. Κι άκουσα να μιλάνε για τις βροχές, για τη σπορά, τις δυσκολίες. Να κάνουν όνειρα πολλά για μας τους μικρούς και για τους ίδιους.

Λόγο κακό γι' άλλους δεν άκουσα. Να κάνουν αδικία δεν είδα. Με χόρεψαν στα γόνατά τους με τραγούδια. Μού 'πασαν το χέρι να γράψω τα πρώτα γράμματα στην πλάκα. Μ' έβλεπαν με καμάρι να πηγαίνω στο σχολείο. Στην πόρτα μας περίμενε η μάνα να γυρίσουμε το μεσημέρι κι ο κόρφος της ευωδίαζε, όπως μας έσφιγγε στην αγκαλιά της μέσα. Τα βράδια είδα να κοιμώνται τον ακάρεο ύπνο των δικαίων' και του πατέρα μας τα μπράτσα να δέρνουν απ' την κούραση στον ύπνο όπως τα βλέπαμε προσκέφαλό μας.

Ο δάσκαλος μας μάθαινε το Θούριο του Ρήγα στο σχολείο κι ο παπούς μας έλεγε παραμύθια τις μακριές τις νύχτες το χειμώνα. Δίπλα στο τζάκι, καθισμένος πάνω στο μιντέρι, σταυροπόδι, γιατί ήταν άνθρωπος παλαικός, ανατολίτης...

...Κι ήρθαν καιροί, μαύροι καιροί, όταν αρχίσαμε και καταλαβαίναμε τον κόσμο, κι ο κόσμος ήρθε τ' απάνω κάτω. Η μάνα μας σουρομαδιόταν στο σπίτι μέσα, που πήγαινε ο μικρός ο αδερφός της στρατιώτης — έναν τον είχανε μέσα σ' έξη κορίτσια — κι ήταν αμούστακος κι άγουρος. Τρέμανε και τα χέρια του παπού. Ήξερε εκείνος από πολέμους και καταστροφή. Ήξερε καλά.

Μόνο ο πατέρας ήτανε παραπονεμένος που δεν τον έπαιρναν κι αυτόν, είχε πολεμήσει αλλού εκείνος έλεγε.

Κι έπεσε ο φόβος του πολέμου πάνω στον κόσμο μάλις άρχισα εγώ να τόνε νιώθω. Μας πήρανε κι εμάς το δάσκαλό μας στην Αλβανία, κι έμεινε η δασκάλα να μας κάνει μάθημα. Τι μάθημα να κάνει που ήτανε ο άντρας της στην πρώτη γραμμή. Που όλο δάκρυζε η άμοιρη στο μάθημα και σφούγγιζε τη μύτη της μ' ένα μεγάλο μαντήλι πού 'κρυβε τα μάτια της τα γαλανά, τα μεγάλα κι όλο εκείνα θόλωναν. Μα είχαμε όλο το δίκιο του κόσμου με το μέρος μας, μας έλεγε. Γι' αυτό θα νικούσαμε πάντοτε, όπως κάποτε στο Μαραθώνα και στο Σούλι.

Νικήσαμε. Αλλά σκλαβωθήκαμε απ' άλλους πιο χειρότερους... Και τότε, και σήμερα πάλι, άλλη πιό πάνοπλη μηχανή, μας φέρει τόσα και τόσα κακά. Χάσαμε σε περασμένα χρόνια μας τις πιο γερές αξίες... Και δεν μπορέσαμε να τις στεργιώσουμε στη θέση των παλιών... Η ζωή μας κατάντησε φτηνή, χωρίς βάρος, με το αγγομαχητό του θανάτου, σχοινοβάτες της πιό αβέβαιης ισορροπίας... Αυτός είναι ο κόσμος που μας κληρονόμησαν. Τον βλέπω και τον ψηλαφώ και τον αναγνωρίζω: Κόσμος σκληρός, γεμάτος αίματα, γεμάτος πληγές, γεμάτος φόβο, πείνα και πολέμους. Ντυμένος μ' όλων των ειδών τα σιδερικά και τις κεραίες. Φορτωμένος με τεράστιες μπόμπες μεγατόνων...

Τα βλέπω όλ' αυτά. Να μου το συγχωρήσετε... Αρνούμαι λοιπόν να δεχτώ αυτή την κληρονομιά.

Λάμπρου Μάλαμα

«Οι Παλαίμαχοι»

Μιά σειρά αντιστασιακά ρεαλιστικά διηγήματα βγαλμένα από την δραματική περίοδο της δεκαετίας 1940-50 των απελευθερωτικών αγώνων του λαού μας με προλογικά Κ. Βάρναλη και Ι.Μ. Παναγιωτόπουλου.

Εκδόθηκαν καί κυκλοφορούν από τη «Σύγχρονη Εποχή» δρχ. 140.

Διήγημα

ΤΟ ΧΡΥΣΟ ΠΑΠΛΩΜΑ

του Ερρίκου Βλάχμπεη

Όχι πως ταξίδευε για πρώτη φορά η κυρα-Νίνα. Τούτη όμως τη φορά η ανησυχία και η αγωνία που φώλιαζε μέσα-της, έκαναν το λογισμό-της να τρέχει πιό γρήγορα απ' το τραίνο.

Άλλες φορές της άρεγε να βλέπει τον κάμπο, να βλέπει τα δέντρα που έρχονταν και χάνονταν, να βλέπει τα χωριά, τους σταθμούς, που όλο κάποιοι θ' ανέβαιναν, κάποιοι θα κατέβαιναν κι ένα σωρό μικροπωλητάδες θα διαλαλούσαν την πραμάτεια-τους.

Τούτη τη φορά η είδηση πως πιάσανε το μικρότερο γιό-της, το Δημήτρη, της έραψε τα μάτια. Δεν είχε όρεξη τίποτα να δει, τίποτα ν' αντικρύσει. Όλα τα ανδιαφέροντα, όλες τις σκέψεις-της τις έμασε σαν τρυφερή αυτή η είδηση. Η θλίψη αμπάρωσε την πόρτα της ψυχής-της και την έκλεισε στο δικό-της κόσμο. Ανέβαιναν - κατέβαιναν οι άνθρωποι ούτε που καταλάβαινε τίποτα. Οι σκέψεις, ποτάμια ορμητικά, την κυνηγαν, σκύλες λυσασμένες δάγκωναν τα σωθηκάτης.

Θ' άρχιζε τα ίδια, όπως κάποτε με το σχωρεμένο τον άνδρα-της, το Σωτήρη. Θ' άρχιζε να τρέχει στ' αστυνομικα τμήματα, στις ασφάλειες. Θά 'βλεπε φάτσες παγερές, αντί για απάντηση θ' άκουγε μισόλογα, κι από πόρτα σε πόρτα κι απ' τον Άννα στον Καϊάφα, ώσπου να βρει το γιό-της.

Τούτο το βάρος του πόνου την πίεζε· κι έτσι όπως είχε κλείσει τα μάτια, δεν τό 'νιωθε αν κοιμόταν ή αν ήταν ξύπνια. Ο Δημήτρης μπερδεύτηκε στο λογισμό-της.

Αχ γιέ-μου, δε μπορούσε αυτή η είδηση νά 'ταν είδηση προξενιάς, με γέλια και χαρές να την καλοσορίσω; Νά 'ρχόμουν συμπεθέρα στους γάμους-σου, νά 'ταν να φιλήσω τη νύφη-μου την κόρημου, νά 'μπαινα πρώτη στο χορό, νά 'πινα γλυκό κρασί, κι όχι τούτο το φαρμάκι.

Ύστερα, πώς τά 'φερε η σκέψη, κλωθογύρισε ο χρόνος και σκέφτηκε τον άνδρα-της το Σωτήρη. Σωτήρη, ο γιός-μας ο μικρός σού 'μοιασε στη φάτσα και στα χούγια. Δε λέω, κι ο Κωσταντής-μας, ο μεγάλος - μεγάλος να πεις, ένα χρόνο διαφορά έχουν, μα ισύ έτσι πάντα τους φώναζες: ο μεγάλος κι ο μικρός - δεν αλλαξοπίστησε, τα ίδια πιστεύει με τα σένα. Όμως είναι ήσυχο παιδί, κοιτάζει τη δουλειά-του, δεν είναι αφύς σαν τούτο το μικρό, που όλο φασαρίες μου παρέχει.

Μετά η σκέψη-της άφησε τον άντρα-της και βρέθηκε στο χωριό με τους δυό γιούς-της. Ο Δημήτρης πούδαζε δικηγόρος, ο Κωσταντής δούλευε στα χτήματα. Ήταν αδέρφια αγαπημένα, μόνο που γκρίνιαζε ο Κωσταντής, για τό μικρό, που τράβαγε περισσότερα χρήματα απ' ό,τι του χρειαζόταν. Γ'ια τον αγώνα, πάνω, της έλεγε, ύστερα γύριζε στον Κωσταντή και τ' απαντούσε: Αν ζούσε ο πατέρας... θα έσπαγε με τον κόπο αυτό την άρνησή του. Μετά 'πο τα παλιά, έδωσε ένα πήδημα η σκέψη και βρέθηκε να τρέχει στο δρόμο των ονείρων. Να τέλειωνε ο Δημήτρης δικηγόρος και νά 'παιρνε πίσω το μεγάλο χτήμα-τους, που ο Λαδάς με δόλο το κατείχε. Να πάντρευε και τον Κωσταντή με το Λενιώ, που τό 'χε τρανό μεράκι.

Τι σου είναι το μυαλό, σκέφτεται η δόλια. Πετάει τη σκέψη σαν τη σαΐτα τ' αργαλειού, μιά μπροστά και μιά πίσω. Πότε ξηλώνει θύμησες και πότε πλέκει όνειρα. Έτσι είναι κι ο κόσμος, της είχε πει κάποτε ο Σωτήρης. Ο κόσμος μοιάζει γυναίκα, μ' έναν άνθρωπο, που του έδεσαν τα μάτια μ' ένα μαντήλι. Μετά τον πήγαν μέσα σ' ένα δάσος κι εκεί τον άφησαν με λυτά τα μάτια. Τώρα μένει να βρει από πού ήρθε και ξηλώνει το πλεχτό απ' της γης τη ράχη και πλέκει όνειρα με τις βελόνες της επιστήμης, για το πού θα πάει.

Ο σχωρεμένος ο Σωτήρης, πού τα είχε μάθει τόσα πράγματα! Αφού μαζί μεγάλωσαν, το ίδιο δημοτικό σχολείο έβγαλαν. Τό 'χε όμως παρατηρήσει, πως κάθε φορά που γύριζε από φυλακή ή εξορία, γύρναγε πιο γραμματιζούμενος. Λες κι η ψυχή-του ήταν κάνα ανοιχτό λευκό τετράδιο, κι εκεί του γράφαν όλες τις σοφίες του κόσμου.

Κάθε φορά που γύριζε απ' την εξορία μεγάλωνε κι η λαχτάρα-του για τα παιδιά. Κι όσο μεγάλωναν, τόσο νιάζονταν για το δρόμο που θ' ακολουθούσαν. Φοβόταν μη πάει άλλος για την ανατολή κι άλλος για τη δύση.

«Το φοβόσουν αυτό Σωτήρη. Αλλά στο λέω τώρα, πως άδικα σκιαζόσουν. Και οι δυό οι γιοί-μας τράβηξαν για την ανατολή. Προπάντων κείνος ο μικρός τα δικά-σου τα χαβάδια μ' άρχισε...»

Σταμάτησε να σκέφτεται ή να ονειρεύεται, δεν ήξερε τι απ' τα δύο γίνονταν. Την προσοχή-της άθελα την τράβηξε μιά παρέα από νεαρούς που συζητούσαν στις πίσω απ' αυτήν θέσεις. Φώναζαν αρκετά δυνατά και κατάλαβε πως μιλούσαν για πολιτικά. Έβαλε αυτί ν' ακούσει. Δεν μπορεί, κάποιος μέσα εκεί στη συντροφιά, θά 'ταν σαν τους γιούς-της. Και νά, σε λίγο τον ξεχώρισε. Άκουσε τις λέξεις, που ήταν σα νά 'βλεπε την ταυτότητά-του.

Έτσι της έλεγε ο Σωτήρης: «Όταν ακούς κάποιον να μιλάει για λευτεριά, ειρήνη και ισότητα, να ξέρεις. είναι δικός-μας».

Ήταν ένα αδύνατο παιδί, ξανθό, με ψιλό μουστάκι. Έμοιαζε τό Σωτήρη όταν ήταν νέος. Έτσι πάντα μιλαγε κι αυτός, για λευτεριά, ειρήνη και ισότητα. Κι αυτό ήταν το μελανό σημείο για τό γάμο-τους. Ο πατέρας της με κανένα τρόπο δεν ήθελε να δώσει την κόρη-του σ' έναν τέτοιο ιδεολόγο. Αυτός είχε άλλες ιδέες, βασιλικός ώς το κόκκαλο. Επενέβηκαν όμως συγγενείς και φίλοι, τον έπεισαν κι έγιν' ο γάμος. Ο Σωτήρης ήταν καλό παιδί κι από βαστούμενη οικογένεια. Ήταν απλός, ήταν πηγή πού 'τρεχε η χαρά, γης που βλάσταινε η αγάπη. Τα χρόνια που έζησε κοντά-του — λίγα να πείς, γιατί τα πιότερα τους τα στέρησαν οι φυλακές κι οι εξορίες — κύλησαν δίχως πικρό λόγο, ήταν φωτεινά, γεμάτα αγάπη.

Το τραίνο σταμάτησε, ο κόσμος άρχισε να κατεβαίνει. Η κυρα-Νίνα σηκώθηκε ξαφνιασμένη. Είχε ξεχαστεί κι ούτε που κατάλαβε του ταξιδιού το τέλος.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Έμασε τις σκέψεις-της, άρπαξε την τσάντα-της και κατέβηκε απ' το βαγόνι. Βρέθηκε μέσα στην κοσμοπλημμύρα της μεγαλούπολης. Οι δρόμοι, ποτάμια, μιά κατέβαζαν κόσμο, και μιά αυτοκίνητα. Τράβηξε ίσια για την ασφάλεια. Από κει θά 'ρχιζε. Η πείρα πού 'χε αποχτήσει απ' το Σωτήρη της έδινε θάρρος. Μόλις ζύγωσε το χτίριο, το βήμα-της κόντυνε. Όσο θάρρος νά 'χεις αυτές οι πόρτες δεν περνιούνται εύκολα. Η αγωνία για τον άνθρωπό-σου, σα φίδι σου σφίγγει την ψυχή. Κοίταξε γύρω-της. Το έμβλημα της 21 Απριλίου δέσποζε πελώριο πάνω σε μιάν αφίσα. Πήρε βαθιά πνοή, ανάσα και προχώρησε στην πόρτα.

Κάθισμενη στην καρέκλα, δίπλα στο γραφείο του διοικητή, η κυρα-Νίνα τα 'χε χαμένα. Μήτε παγερές φράσεις αντίκρυσε, μήτε μασημένα λόγια άκουσε, μήτε σαρκασμούς και ταπεινώσεις. Πώς άλλαξαν έτσι τα πράγματα μέσα σε λίγα χρόνια. Άλλοτε με τις ώρες περιμένε στο διάδρομο. Περίμενε σα σκυλί έξω από χασαπιό να τις πεταξουν κανα λόγο, να μάθει Τ' όνομα του Σωτήρη ήταν γι' αυτούς ό,τι το κόκκινο πανί για τον ταύρο. Πώς άλλαξαν τα πράγματα, είναι σα να ζεις σ' άλλον κόσμο. Μόλις η κυρα-Νίνα πρόφερε τ' όνομα του Δημήτρη κι είπε ποια είναι, της μίλησαν με καλοσύνη, την είδαν με συμπόνια και πρόθυμα την οδήγησαν στου διοικητή το γραφείο. Όλα αυτά της φέρνουν κάποια ανησυχία. Η καλοσύνη αυτή της προξενεί φόβο. Νιώθει πως κάτι της ετοιμάζουν, κάτι σαν παγίδα. Θα προτιμούσε να της φερθούν σκληρά. Θα ήταν τα πράγματα όπως τα ήξερε, θά 'νιωθε πιο σίγουρη. Έτσι, ο μαλακός αυτός τρόπος την κάνει νά χάνει «τα νερά-της». Αν είναι κοντρά όλα αυτά τα καμώματα θα το καταλάβει απ' του διοικητή τα λόγια. Κι αν είναι να της ζητήσει ν' αρνηθεί το γιό-της, όπως κάποτε της ζήτησαν να κάνει για το Σωτήρη, θα δούνε πως άδικα προσποιήθηκαν ότι είναι περιστέρια.

Ο διοικητής σήκωσε τα μάτια πάνω από τα χαρτιά που είχε μπρος-του και την κοίταξε.

— Είσαι η...

— Η Νίνα Ζαράγγα, μητέρα του Δημήτρη, συμπλήρωσε η κυρα-Νίνα.

— Του Δημήτρη Ζαράγγα.

— Μάλιστα.

— Κι ήρθες να μάθεις γιατί πιάσαμε το γιό-σου; Ή ξέρεις την αιτία.

— Ήρθα να μάθω, πού έχετε το γιό-μου.

Η ξερή κι απαιτητική απάντηση της κυρα-Νίνας ερέθισε το διοικητή και της μίλησε κάπως νευριασμένα.

— Αυτό είναι εύκολο κυρά-μου, πρέπει όμως να σ' ενδιαφέρει κι η αιτία.

Η κυρα-Νίνα μπερδεύτηκε απ' τα λόγια-του. Δεν της ζήτησε ν' αρνηθεί το γιό-της. Για να τον δει ήταν εύκολο. Τον διοικητή τον ενδιέφερε η αιτία. Την αιτία την ήξερε η κυρα-Νίνα, αλλά για να τον καλμάρει τού 'πε:

— Να την ακούσω κύριε διοικητή. Ποιός σού 'πε πως δε μ' ενδιαφέρει.

Ο διοικητής την κοίταξε. Μάνα είναι, σκέφτηκε και μαλάκωσε τη φωνή-του.

— Ο γιός-σου κυρά-μου πιάστηκε επ' αυτοφόρω με δύο άλλους να ληστεύει ένα κοσμηματοπωλείο. Ο γιός-σου είναι ένας κλέφτης.

Η λέξη κλέφτης σα σφαίρα έφυγε απ' το στόμα του διοικητή και βρήκε την καρδιά-της.

— Ο γιός-μου κλέφτης! μπόρεσε να ψελίσει, κι ύστερα άρχισαν όλα να γυρίζουν μέσα στο κεφάλι-της.

Ο διοικητής είδε τη χλωμάδα στο πρόσωπό-της και ταράχτηκε. Φώναξε ένα χωροφύλακα να της φέρει ένα ποτήρι νερό κι ύστερα βάλθηκε να την παρηγορήσει.

— Έλα, μην κάνεις έτσι κυρά-μου, δεν είναι και τόσο τρομερό.

Πήρε το ποτήρι απ' το χέρι του χωροφύλακα και της τό 'δωσε.

— Πιές λίγο, βρέξε και το μέτωπό-σου, θα σου κάνει καλό.

Η κυρα-Νίνα μετά βίας κρατήθηκε να μη πέσει. Κατάπιε δυό γουλιές νερό, έβρεξε το μέτωπό της κι ένιωσε καλύτερα.

— Ίσως να παρασύρθηκε το παιδί, της είπε πάλι ο διοικητής για να τονώσει το κουράγιο-της. Στις μία η ώρα ανοίγει η φυλακή. Μπορείς να τον δεις και να μιλήσετε.

Σηκώθηκε η κυρα-Νίνα, ευχαρίστησε το διοικητή κι έφυγε τσακισμένη. Βγήκε στο δρόμο, περπάτησε έτσι ζαλισμένη πολύ ώρα. Ύστερα μπήκε σ' ένα ζαχαροπλαστείο, ήθελε κάπου να καθίσει, να ξεκουράσει τα πόδια-της, την ψυχή-της. Παράγγειλε μιά πάστα και κλωθογύρναγε στο νου του διοικητή τα λόγια. Τα λόγια που την πάγωσαν σα μυγδαλιά φλεβαρουάριασμένη. «Ο γιός-σου είναι κλέφτης». Θα προτιμούσε να τον είχαν πιάσει σαν αγωνιστή, όπως τον πίστευε. Θα προτιμούσε να τον είχαν ταλαιπωρήσει, να τον είχαν δείρει, να τον είχαν τσακίσει. Η λέξη κόπηκε στη μέση. Τρόμαξε μ' αυτά που σκέφτηκε για το γιό-της.

Το γκαρσόνι έφερε την παραγγελιά-της. Πήρε το κουταλάκι κι έτρωγε αφηρημένη το γλυκό, κι έτρωγε η αγωνία την ψυχή-της. Πάσχιζε να βρει την αιτία που έκανε το Δημήτρη κλέφτη. Στον τοίχο ένα ρολόϊ της μαρτύραγε το χρόνο. Δύο ώρες τη χώριζαν από το Δημήτρη. Ύστερα, θα μπορούσε να του μιλήσει, θα μπόραγε να της απαντήσει σ' ένα σωρό ερωτήματα, που στριμώχνουνταν στο μυαλό-της και ζήταγαν εξήγηση.

Το τραίνο έτρεχε κι έφερνε πίσω την κυρα-Νίνα στο σπίτι-της. Κουβάλαγε το βαρύ πόνο-της, την ασήκωτη θλίψη-της. Το τραίνο έτρεχε. Μα αυτή βρίσκονταν βυθισμένη στις σκέψεις που ματώνουν την καρδιά, που τρυπούσαν τ' όνειρο, που τσάκιζαν την ελπίδα. Τι νά 'κανε τώρα; Τι νά 'λεγε στον Κωσταντή, που θα τη ρώταγε για το Δημήτρη. Ο Δημήτρης τα βόλευε μιά χαρά στη φυλακή. Όταν έσμιξαν, είδε η μάνα πως ούτε ένα σημάδι δεν είχε από κακοποίηση στο πρόσωπό-του. Τους άφησαν και μίλησαν αρκετή ώρα. Ο Δημήτρης ήταν καλά. Θυμάται πως κόπηκαν τα γόνατά-της, πως σφίχτηκε η ψυχή-της, πως κρατήθηκε να μη βάλει τα κλάματα όταν πρωτοαντίκρυσε στη φυλακή το Σωτήρη. Ήταν αγνώριστος. Μελανιές είχε στο πρόσωπό-του και κει πάνω απ' το φρύδι ένα σχίσιμο αυλάκωνε το μέτωπό-του. Τον έβλεπε και σπάραζε η ψυχή-της απ' τον πόνο κι αυτός της έλεγε πως είναι καλά, και να μη στενοχωριέται. Αντί να τον παρηγορεί, αυτός της έδινε κουράγιο. Τι ψυχή - δεξαμενή! Τι δύναμη έκρυβε ο Σωτήρης! Κι όταν τέλειωσε η ώρα της επίσκεψης και τον πήρε ο δεσμοφύλακας να τον πάει στο κελί, τον είδε που κούτσαινε απ' το ζερβί-του πόδι.

Αλβανική Λογοτεχνία

Ἀφέντης καί δοῦλος

Ντιμίτρι Σιουτερίκι

Μεταφράζει ὁ Γιάννης Μπενέκος

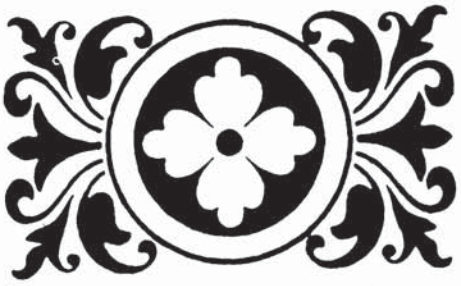

60 (Συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος)

Οταν του ζήτησε άδεια να πάει στο γάμο... ο αφέντης τον έδειρε αλύπητα... Ο Ουάν έκλαιγε. Και μέσα-του η πίκρα σωριάζονταν σα βόλια φαρμάκι. Περνούσε ο καιρός και τον έτρωγε η στενοχώρια. Η ανεψιά-του παντρεύτηκε και σε λίγον καιρό έμεινε έγκυος. Ο Ασλάν περίμενε τους Άγγλους και τους μπαλίστες να ξαναγίνει άρχοντας σαν πρώτα. Αλλά εις μάτην.

Τα μάτια του αφέντη σπιθοβολούσαν, ενώ ο φτωχός Ουάν ένιωθε να παγώνει το λίγο αίμα που του έμενε. Μετά, για μέρες και νύχτες, τι δεν άκουε ο δύστυχος δούλος για την ανεψιά-του. Ήταν, λέγαν, ετοιμόγεννη. Και τι γλήγορα! Έλεγε ο αφέντης-του κοροϊδευτικά. Θα τό 'πιασε στο φράχτη, η σκύλα! Κι ήταν αυτή που είχε μοιράσει τα χωράφια στους χωριάτες. Ήταν αυτή που είχε πάρει τα χωράφιατους. Πώς δεν πέθανε ο Ουάν από τη στενοχώριατου ακούοντας αυτή τη βρισιά του αφέντη-του! Μέσα-του είχε αρχίσει να παίρνει το μέρος της ανεψιάς-του. Ήταν παντρεμένη. Είχε διαλέξει τον άντρα-της. Αυτός δε μπορούσε νά 'ναι πρόστυχος.

Ο Βελής έλεγε πως ήταν παιδί με μόρφωση κι ο Ουάν είχε ξέχωρη εκτίμηση για τούς μορφωμένους. Αρμόζει σ' ένα γέροντα να κακολογάει έτσι παντρεμένες γυναίκες και κορίτσια;

Δυό τρεις φορές ήταν έτοιμος ο Ουάν να πει στον αφέντη-του πως ξεπερνούσε τα όρια, μα δεν τολμούσε. Κάθε φορα που εύρισκε αφορμή ο Ασλάν να μιλήσει υβριστικά για την Αγνή, που όλο και φούσκωνε η κοιλιά-της κι ο δύστυχος τ' απαντούσε πως έτσι ήταν καμωμένα από τον καλό θεό, κόντευε να φάει ξύλο.

Κι ο δούλος υπόμενε αυτήν την κακή μεταχείριση καρτερικά, καθώς πάντα. Μα, λίγο λίγο, ένιωθε ν' ανθίζει κάτι μέσα-του και μια δυνατή φλόγα να του ζεσταίνει την καρδιά. Δε μπορούσε να ξεκολλήσει το μυαλό-του από την εικόνα των ματιών της Αγνής, που ήταν ολόϊδια με τα μάτια του αδερφού-του Στέφανου. Κι όταν θυμόταν αυτά τα μάτια, έλεγε γεμάτος ελπίδα:

«Κι αν γεννούσε αρσενικό παιδί!».

Ο μικρός θά 'μοιαζε του Στέφανου. Κι ο γέρος ονειρεύονταν κούνιες, σπάργανα, κόκκινα χείλια να βυζαίνουν σ' ένα άσπρο και φουσκωτό μαστό. Άκουγε το λόξιγκα του μωρού, την κούνια να κουνιέται και να κάνει τίκ-τάκ καθώς το εκκρεμές του ρολογιού, που δείχνει τις ώρες, αυτές τις ώρες που μετρούνταν στη ζωή του παιδιού και το μεγάλωναν.

Ο Στέφανος ήταν ακόμα μωρό, όταν τον παράτησε ο Ουάν για να μπει δούλος σε τούτο το σπίτι. Ο μικρός Φάνης δεν ήταν τότε μεγαλύτερος από έξη μήνες. Η μάνα-του θήλαζε το μωρό και το παρατούσε μετά στη δική-του φροντίδα να το κουνάει. Ο Ουάν είχε μάθει ένα νανούρισμα και το τραγουδούσε

Πόση διαφορά, Θεέ-μου! Πόση διαφορά! Αυτή η διαφορά την αναστατώνει, την πνίγει, της φέρνει δάκρυα στα μάτια. Κλαίει για το Σωτήρη-της, κλαίει για όλες τις γυναίκες που έτυχε νά 'χουν έναν Σωτήρη.

Κι ο Κωσταντής θα επιμένει να μάθει την αλήθεια. Τι να του πει! Τι να του μολογήσει! Πώς να πει λόγια, που δεν θέλει να πιστέψει. Πώς να πει τον ήλιο κρύο, το ψωμί πικρό, το Δημήτρη κλέφτη. Το Δημήτρη, που ζωντάνευε τ' όνειρο, που στέργιωνε το γέλιο, που κρέμαγε την ελπίδα στην πόρτα του σπιτιού-τους. Το παιδί που ξεκίνησε ένα πρωί, καβάλα στης πεθυμιάς-του το άτι, να τρυγήσει τη γνώση του κόσμου. Το πουλί που πέταξε μές απ' την ποδιά-της και πιάστηκε στη χρυσή ξόβεργα, που ύπουλα στήνει η γλυκειά ζωή της πόλης.

Ο Δημήτρης βέβαια μετάνιωσε γι' αυτό πού 'κανε. Της ορκίστηκε πως άμα έβγαινε από τη φυλακή, θα γίνονταν όπως τον ήθελε ο πατέρας. Ντρέπονταν για το χάλι-του, και με δάκρυα στα μάτια την παρακάλαγε, να τον συγχωρήσει. Ο Κωσταντής, σαν έφτανε στο σπίτι, θα τη ρώταγε για το Δημήτρη, θα τη ρώταγε να μάθει. Τι να τού 'λεγε! Έστιβε το μυαλό-της, μα κάθε σταλαγματιά ήταν πικρή φαρμάκι. Κι εκεί που ζόριζε το νου-της να γεννήσει, θυμήθηκε τα λόγια του παπα-Θανάση. Της μίλησε κάποτε στην εκκλησία για έναν πατέρα και τον άσωτο γιό, το γιό που γύρισε μετανιωμένος. Τούτα τα λόγια που θυμήθηκε της έδωσαν κουράγιο. Την έκαναν να πάρει την απόφασή-της. Δεν θα μαρτύραγε τίποτα στον Κωσταντή. Δεν θο του μάτωνε την καρδιά, δεν θα πλήγωνε την αγάπη-του. Θα τον άφηνε να πιστεύει στο Δημήτρη. Η αδελφική αγάπη δεν έχει την αντοχή της μάνας. Ραγίζε σα γυαλί. Η μάνα είναι το χρυσό πάπλωμα πού τ σκεπάζει όλα. Ο Δημήτρης θ' άλλαζε, ήταν σίγουρη Τότε ας τα μολογούσε ο ίδιος στον Κωσταντή. Αυτ δεν θα τού 'λεγε τίποτα. Τη σκέψη αυτή τη βρίσκε πως είναι σωστή και άγια. Η μάνα είναι το χρυσό πάπλωμα που τα σκεπάζει όλα. Μόνο τη διαφορά αυτή που την είδε και την έζησε, δεν θα μπορέσει να τη σκεπάσει. Τη διαφορά αυτή, που θα την πληγώνει σ' όλη της τη ζωή.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

στο μικρο αδερφο του. Ενιωθε τωρα κεινη τη μελωδια να ξυπνάει στα καταβαθα της καρδιας του μαζι με το ταλαντεμα της κουνιας. Τα ματια του γεμιζαν δακρυα, μετα ξεσπουσε σε δυνατους λυγμους, που του τρανταζαν το στηθος...

Και με μια τοσο πονεμενη καρδια απ' αυτες τις συγκινησεις, επρεπε ο φτωχος γεροντας ν' ακουει τις βρισιες που ξερνουσε ο Ασλαν αφεντης πινοντας το ουζο του. Τις ιδιες βρισιες, ακουε κι οταν ανοιγε το ραδιο η πηγαινε να καμει περιπατο στην παραλια. Ο ηλιος βασιλευε μ' ολη του τη μεγαλοπρεπεια και τα νερα βαφουνταν κοκκινα. Ο Ουαν, με τα ματια υγρα, παρακολουθουσε την κινηση των κυματων, που του θυμιζαν την κουνια. Ο Ασλαν κατασκοπευε ολοενα τον Εγγλεζο, που καπνιζε οπως παντα στον οριζοντα κι εφτυνε το θυμο του εναντια του κι εναντια «στους μπεηδες μας και στους αρχοντους-μας», μα πιο πολυ εναντια στους κομμουνιστες και προ παντων «κεινης της σκυλας». Τοτε ο Ουαν ενοιωθε την ψυχη του να σκοτεινιαζει και μια κρυφη λυσσα ν' ανεβαινει μεσα του.

Μα σωπα, λοιπον, καταραμενε γεροντα! Φτανει πια!».

• • •

Κεινη τη χρονια η ανοιξη ηρθε πολυ γρηγορα. Τα δεντρα λουλουδιασαν τρεις βδομαδες πριν απο την κανονικη εποχη και τα πουλια βιαστηκαν να γυρισουν. Τα λουλουδια και τα φυλλα, τα πουλια και τα τραγουδια τους ζωντανεψαν τη φυση. Στην πιο ψηλη καμιναδα του σπιτιου του αφεντη, ενας πελαργος ειχε ξαναβρει τη φωλια-του κι αφου τη διορθωσε, στεκουνταν εκει πλαταγιζοντας το ραμφος-του.

Αυτο το πουλι ηταν καλος οιωνος. Ο αφεντης ενοιωθε να γλυκαινει η πικραμενη του καρδια κι η σκοτεινη οψη του φωτιζονταν καπου - καπου τωρα απο 'να χαμογελο. Εβγαινε κι ωρες ολακερες τις περνουσε κοιτωντας τον πελαργο, σαν καποιος στενος συγγενης του να ειχε γυρισει απο μακρυνη εξορια και κοιτωντας τον, γινουνταν ολο και πιο τρυφερος.

Μα μια ωραια μερα εκαμε ξανα τσουχτερο κρυο. Ολες οι κορυφες ολογυρα σκεπαστηκαν με χιονι. Τα λουλουδια πεσανε. Τα δυστυχα χελιδονια τρεμουλιαζαν απο το κρυο και δε βγαιναν απο τα σπιτια και τις καλυβες. Τι ειχε γινει ο φτωχος πελαργος που, κουρνιασμενος στην κορφη αυτης της καμιναδας, ειχε φερει τη χαρα στον αφεντη; Που ειχε κρυφτει;

Την αλλη μερα, μετα τον ξαφνικον αυτο χαμωνα, ο αφεντης ερριξε στους ωμους-του τη χοντρη καπα-του, καβαλλησε τ' αλογο-του και, μαζι με τον Ουαν που ακολουθουσε πεζος, πηγε να δει τι γινουνταν τα κοπαδια-του, που βοσκουσαν καπου μιση ωρα μακρια. Πως ειχαν περασει με το κρυο; Τι ειχαν γινει τ' αρνακια; Με την ευκαιρια αυτη ο αφεντης εκαμε ενα γυρο στα τσιφλικια-του και καπου - καπου τ' αρεσε να ξαναβλεπει τα χωραφια-του, να εξετασει σε ποια κατασταση βρισκουνταν, να χαιρεται βλεποντας-τα.

Ο πιο συντομος δρομος περνουσε πλαι απο το καναλι. Κι ηταν ο πιο καταλληλος, γιατι τα χωραφια-του απλωνουνταν απο τις δυο μεριες αυτου του υδατινου δρομου.

Μα οταν ο αφεντης εφτασε στην ακρη του καναλιου κι ερριξε τη ματια του μακρια, απλωθηκε μπρος στα ματια-του ενα θεαμα μοναδικο. Το λιγο νερο που ετρεχε στο βαθος του καναλιου, ειχε παγωσει και καμποσα πουλια, γερανοι, ειχαν πιαστει σ' αυτο σαν σε παγιδα! Καμποσα ηταν ψοφια, με κρεμασμενο το μακρυ λαιμο τους, αλλα αγωνιουσαν και βγαζανε σπαρακτικες κραυγες. Φτωχα πουλια! Τι θλιβερη ηταν η τυχη σας!

Η πετρινη καρδια του γερου μαλακωσε πιο πολυ μπρος σ' αυτο το θεαμα. Μα η στεψη-του, πολυ γρηγορα, εδωσε στο γεγονος αυτο μια ερμηνεια ανοητη. Τι ηταν αυτο το παραξενο χτυπημα της μοιρας; Μηπως ο Ασλαν ειχε θελησει να προειδοποιησει τους ανθρωπους; Ειχε τιμωρησει τα καλοκαιρινα πουλια μ' αυτο το μαρτυριο και με θανατο μεσα στον παγο, οπως ειχε υποχρεωσει τους πελαργους και τα χελιδονια, μεθυσμενα απο τραγουδι, να χωθουν μεσα σε καποια τρυπα, οπως ειχε καμει να πεσουν τα λουλουδια και να καει το χορταρι. Ας ανοιγε τα ματια ο κοσμος κι ας εβγαζε ενα μαθημα απ' αυτη τη συμφορα! Μπορουσε να φανερωθει πιο καθαρα ο Αλλαχ.

Ο αφεντης γυρισε προς το δουλο του για να του εξηγησει αυτη την προειδοποιηση του παντοδυναμου. Ο Ουαν εκλαιγε μ' αναφυλλητα, περισσοτερο λυπημενος απο καθε αλλη φορα.

– Εμπρος! ζωο! φωναξε ο αφεντης και τον εσπρωξε με το ποδι. Δε βρηκες αλλη μερα να κλαψεις. Δε χαιρεσαι μ' αυτη την προειδοποιηση; ξεφωνισε ο αφεντης και χτυπησε τ' αλογο για να παει ως την ακρη του καναλιου και να μπορεσει να δει τι γινονταν πιο περα.

Ο Ουαν δεν τον ακολουθησε. Κατεβηκε στον πατο του καναλιου, εσπασε τον παγο, λευτερωσε ενα γερανο, που χτυπιοταν, τον εβαλε στον κορφο-του για να τον ζεστανει και γυρισε στο σπιτι.

Ο αφεντης δεν τον παραξηγησε μ' ολα αυτα. Η καρδια-του ξεχειλιζε απο χαρα κι ελπιδα. Γυρισε ολα τα τσιφλικια, ερριξε μια ματια στα κοπαδια-του, και δεν τα βρηκε καθολου ασχημα. Γυρισε στο σπιτι του πολυ αργα το απογευμα κι εφαγε με μια ορεξη που δεν την ματειχε εδω και χρονια. Μετα, σαν τελειωσε το φαγητο-του, πηγε προς τη θαλασσα για να δει, αν θα 'βλεπε και κατα κει ευχαριστα προμηνυματα.

Η θαλασσα ηταν ησυχη. Ο ηλιος καθρεφτιζονταν μεσα στα νερα. Ενα καραβι προχωρουσε φτυνοντας τον καπνο-του προς το νοτια, ενα αλλο πηγαινε προς το βοριά. Ο αφεντης ειδε πως πηγαιναν αντιθετα, μα τιποτε το καινουργιο δεν ανακαλυψε. Η καλη-του διαθεση χαλασε. Εχασε το κεφι-του.

Μα κατι αλλο, ισως, να 'ταν πολυ ενθαρρυντικο σημαδι τουτη τη μερα της ελπιδας· κι ο αφεντης το περιμενε μ' αγωνια. Ο Σπυρος Τσιπλακης θα του 'φερνε δυο απο κεινους τους «κομιτατζηδες» του βουνου, που ειχαν φτασει απο το εξωτερικο. Ο Σπυρος ειχε καμει το σπιτι-του στεκι, καθως ελεγε, κι ηθελε να καμει ακομα ενα στο σπιτι του αφεντη, για να βαλει εκει εναν ασυρματο για νά 'χει επικοινωνια με τους αρχηγους, που βρισκουνταν περα απο τη θαλασσα.

Ο Ασλαν, μ' ολους τους φοβους-του, δεν εφερε αντιρρηση στο γιο του Αντωνη. Απο τη μια μεριά ενοιωθε, βεβαια, δισταγμους, κινδυνευε πολυ να πα-

ρει μεγάλη κατρακύλα, μα από την άλλη ζητούσε ν' ανεβάσει το ηθικό-του, ξαναλέγοντας αφορισμούς σαν τούτους δω: «Δεν κερδίζεις τίποτε κάνοντας θόρυβο», «Όποιος δεν κιντυνεύει ποτέ, δεν έχει τίποτε», «Η ζωή είναι καμωμένη από ελπίδα» κι άλλες ανάλογες φράσεις. Και πού θ' ακουμπούσαν αυτές τις ελπίδες-τους, αν όχι πάνου σ' αυτούς του βουνού και σε κείνους τους «πέρα από τη θάλασσα», στα ραδιόφωνα και σ' άλλα τέτοια; Αν δεν κουνούσε πόδια και χέρια, αν δεν αφιερώνουνταν σ' αυτή την προσπάθεια, ποιός θα καταπιάνουνταν μ' αυτές τις δουλειές και πώς μπορούσαν να γκρεμίσουν τους κομμουνιστές; Έπρεπε να βάλουν το σάβανό-του στους ώμους-του...

Κι ένοιωθε ανατριχίλα, όταν τον κυρίευαν αυτές οι ιδέες. Μα τώρα είχε κάμει το πρώτο βήμα κι ακόμα και το δεύτερο. Δε μπορούσε πια να πισωγυρίσει, έπρεπε να κάμει και το τρίτο. Αυτοί οι δισταγμοί του γέροντα ήταν μάταιοι, γιατί κάποια δύναμη τον έσπρωχνε προς τα μπροστά, τον παράσερνε. Μήπως αυτό ήταν ο μεγάλος κατήφορος;... Κι αν αυτοί οι «κομιτατζήδες» δεν έρχουνταν ποτέ και καθόλου; Αν είχαν βρει κάποιο μέρος πιο κατάλληλο για να στήσουν το στέκι-τους; Είν' αλήθεια πως το σπίτι του Ασλάν ήταν αρκετά απόμερο, μα όχι και τόσο ώστε να μη μπορεί να το δει κανένας με το πρώτο. Λίγοι άνθρωποι το επισκέφτουνταν, μα ήξερε κανένας πότε; Έφτανε το παραμικρό για να... «Να πάρει ο διόβολος», οργίζουνταν ο αφέντης πολύ ταραγμένος. «Όταν μπαίνει κανένας στο χορό, πρέπει να χορέψει ώς το τέλος». «Αντέχει και στην κόλαση κανένας, όταν έχει παρέα», και πάσκιζε να ησυχάσει με κάτι τέτοια, αν και κάποιος από τους συντρόφους, του ίδιου φυράματος με το Σπύρο, δεν του πολυάρεσε. Όσο για τους άλλους, ούτε τ' όνομά-τους δεν ήξερε.

Όλες αυτές οι ιδέες φέρναν στον αφέντη μεγάλη ταραχή μα στο κάτου - κάτου ήταν αποφασισμένος να τραβήξει το δρόμο που είχε πάρει. Κοιτούσε καμιά φορά προς το σπίτι για να δει αν είχε κανέναν επισκέπτη ή έρριχνε ματιές στο δούλο-του, που δεν ήξερε τα μυστικά-του.

Όπως πάντα, ο Ουάν καθόταν σταυροπόδι στη γωνιά-του, με τα χέρια σταυρωμένα στο στήθος-του, τα μάτια κλειστά, μισοκοιμισμένος. Ονειρεύουνταν κούνια, σπάργανα, χείλια να βυζαίνουν μητρικό στήθος. Και μπέρδευε μέσα στην ονειροφαντασία-του, το θόρυβο των κυμάτων με το κούνημα της κούνιας. Θυμόταν το νανούρισμα κείνης της κούνιας που νανούριζε τότε το μικρό Φάνη, όταν η μάνα-του τον έβγαζε από το στήθος-της για να πάει στις δουλειές-της και του τον εμπιστεύουνταν για να τον κοιτάει. Και σήμερα, η χαρά κι η λύπη ανακατώνουνταν στην καρδιά του Ουάν. Γιατί, μαζί με την κούνια, άκούγε την τρυφερή φωνή του φτωχού πουλιού, που το είχε σώσει βγάζοντάς-το από τους πάγους. Ποιός ξέρει πόσα πουλιά είχαν πεθάνει χτες και σήμερα; Τι να είχε γίνει ο δύστυχος πελαργός;

Ακούστηκε ν' αλυχτάει ο σκύλος του Βελή. Ο αφέντης ξαφνιάστηκε και σηκώθηκε στη στιγμή. Ο Ουάν βιάστηκε να πάει να δει, αν ήταν κανένας επισκέπτης.

Αντάμωσε ένα χωριάτη που του έφερνε το πιο ευχάριστο νέο, το νέο που περίμενε τόσο ανυπόμονα, εδώ και μέρες. Η Αγνή είχε φερει στον κόσμο ένα αγόρι.

Ο γέρος έδειξε τη χαρά-του σαν παιδί. Χοροπηδούσε, αγκάλιαζε το μαντατοφόρο και τον έσφιγγε. Μετά, έτρεξε γρήγορα προς την παραλία για να πει το νέο στον αφέντη-του χωρίς να σκεφτεί τις συνέπειες αυτού που πήγαινε να πει κι όντας αποφασισμένος να του ζητήσει κείνη την άδεια για να πάει αμέσως στην πόλη.

— Τι έπαθες, βλάκα, και τρέχεις έτσι σαν τρελός; γκρίνιαξε ο αφέντης-του.

— Είμαι πολύ χαρούμενος, αφέντη. Αχ τι χαρά! έλεγε ο Ουάν καταλαχανιασμένος.

— Μίλα, λοιπόν! Μήπως γέννησε κείνη η σκύλα! έβρισε ο Ασλάν κι η βρισιά εκείνη σα να καμουτσίκιαζε τον Ουάν στο πρόσωπο. Μετά, ο Ασλάν έφτυσε δυνατά.

Ο δούλος, που δεν είχε ακούσει παρά μονάχα τη βρισιά, απάντησε ανοίγοντας τα χέρια και γυρνώντας τα μάτια-του γεμάτα με δάκρυα χαράς.

— Αγόρι, αφέντη! Αγόρι! Μπορώ να πάω ώς εκεί; Μπορώ να πάω να δω το μικροανεψιό-μου; Θα το πούμε Στέφανο!

Ο Ασλάν είχε σηκωθεί κι η φάτσα-του έμοιαζε με φοβερό μυθικό τέρας. Έφτυσε δυό τρεις φορές κατάμουτρα το δούλο-του και τον φοβέρισε:

— Ένα μπάσταρδο! Θέλεις, λοιπόν, να δεις ένα μπάσταρδο; Μσ πιστεύεις πως θα σ' άφηνα να πας εκεί ζωντανός, σκύλε, γιέ σκύλας; Θι σου δείξω γω αν πρέπει να χαίρεσαι, επειδής εκείνη η σκύλα γέννησε! Περίμενε να δεις! κι όρμησε καταπάνω-του με τα χέρια τεντωμένα για να τον αρπάξει από το λαιμό.

Για μιά στιγμή, όσο χρειάζεται να κλείσει κανένας τα βλέφαρά-του, ο Ουάν έμεινε καρφωμένος στη θέση-του. Μετά, όλα σκοτείνιασαν στο μυαλό-του κι ένα μίσος, που δεν το υποψιάζουνταν και που ήταν κρυμμένο στα κατάβαθα της καρδιάς-του, τον έσπρωξε προς τα μπροστά. Το χέρι-του πήγε μηχανικά στο ραβδί του αφέντη-του, που βρίσκουνταν πάνου στον άμμο. Τ' άρπαξε και χτύπησε. Χτύπησε, κι ο αφέντης σωριάστηκε φαρδύς - πλατύς, σαν νά 'χε χτυπηθεί από κεραυνό. Χτύπησε και χτύπησε ξανά, λαχανιάζοντας, ώς τη στιγμή που το κεφάλι του αφέντη-του γίνηκε ένας συχαμερός πολτός από μυαλά, κόκκαλα, άμμο και αίμα. Το ροζιάρικο μπαστούνι έσπασε. Ο Ουάν έφτυσε πάνου στο πτώμα, πέταξε το κομμάτι του ραβδιού, που του είχε μείνει στο χέρι κι όρμησε προς το σπίτι. Πήρε ένα μεγάλο δοχείο πετρέλαιο, τό 'χυσε στο πάτωμα, στο ντιβάνι και στα μαξιλάρια της κάμαρης, κατέβηκε στο στάβλο κι έβαλε φωτιά στ' άχυρα. Μετά, βγήκε σαν δαιμονισμένος κι άρχισε να τρέχει προς την πόλη. Προχωρούσε βιαστικά, γυρνώντας κάπου - κάπου το κεφάλι-του για να ρίξει μια ματιά προς το σπίτι, που είχε τυλιχτεί πρώτα μ' ένα σύννεφο καπνό πριν γίνει στάχτη από τις φλόγες. Λαχανιασμένος, έτρεχε πάντα, σειόντας απειλητικά τη γροθιά του.

Μόλις είχε προχωρήσει καμιά πεντακοσαριά βήματα και βρέθηκε φάτσα φάτσα με το Σπύρο, το γιό του Αντώνη Τσιπλάκη. Κι αλήθεια, ο αφέντης είχε πει πως περίμενε την επίσκεψη του Σπύρου εκείνη την ημέρα. Εκείνος βλέποντας τη φωτιά, είχε σταματήσει στο δρόμο κατατρομαγμένος. Σαν είδε το δού

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Από τις παραδόσεις του λαού που χάνονται

Τά Μαστοροχώρια

Του Τάσου Παπασταύρου
αρχιτέκτονα

Τα Γιατροσόφια

(Πρακτικές συνταγές ιατρικής)

Από μια ειδική κι επίμονη έρευνα που κάναμε στα Μαστοροχώρια της Κόνιτσας, αποσπάσαμε από χείλη γερόντων τις παρακάτω πρακτικές συνταγές και συμβουλές, που ακολουθούσαν, συνήθιζαν κι εφάρμοζαν οι πρόγονοί μας, καθώς η γιατρική και φαρμακευτική επιστήμη εκείνα τα χρόνια, ήταν ακόμα στα σπάργανα.

Ο λαός, για τις διάφορες παθήσεις και τις ανάγκες της υγείας του, σοφίζονταν, ανακάλυπτε, συνδύαζε και παρασκεύαζε ανάλογα βότανα και μίγματα, που τά 'λεγε «γιατροσόφια», να θεραπεύει τις πληγές και τους πόνους του. Απ' όσα μας μετάδωσαν οι απόμαχοι της παραπάνω ενδοχώρας, παραθέτουμε ένα σχετικό πίνακα:

1) Όταν κάποιος φαρμακωνόταν, τον πότιζαν με φασουλόζουμο.

2) Όταν είχε τα πόδια του πρισμένα... στούμπιζαν την κολτσίδα από τη φουστανέλα και τη δένανε στην άντζα, για να μαλακώσει και να σπάσει η τσέπα. Κι έπειτα, έδεναν ένα σπυρί ραβίθι σφιχτά που έκανε μια ρουπούλα, το έτριβαν με φύλλο από πεντάνευρο και καρασόφυλλα κι έσταζε η πληγή το πύο, και ψηνόταν και κλειούσε και ξεπρίσκονταν τα πόδια.

3) Όταν πονούσε ο λαιμός, έβραζαν ζυκνίδα (είδος ζιδιού) την κολλούσαν επάζω και την πατούσαν μ' ένα στούμπο ζεστό, όσπου έκαιγε και πονούσε.

4) Όταν τσιμπούσε η σχιά, έδεναν κι έσκιζαν το δαγκωμένο μέρος και το πίεζαν, να τράξει το μολυσμένο αίμα και τού 'βαζαν από πάνω και φιδόχορτο γερό· και γιατρευόταν σίγουρα. Κι έλεγαν και τα παρακάτω δίστιχα μ' ανάλογη προσωποποίηση:

Αν σε φάω εγώ η σχιά
γύρευε της γης βοτάνα.

Κι αν σε φάει ο γιός μου αστρίτης
γύρευε τσαπί και φκιάρι

Αν σε φάει το κονακάκι
τσίμασε το σαβανάκι.

5) Για τη βασκανία, το αβάσκαμα. Όταν πάθαινε κανείς «από μάτι»... έπαιρνε η βάβω τρία σπόρια αλάτι και το σταύρωνε στο πρόσωπο, στη μπάλα, στο τσαγούλι και στα μάγουλα, από μια φορά το καθένα, λέγοντας και τα παρακάτω λόγια:

«Κύριε ημών Ιησού Χριστέ, κι άγιοι Χρυσάγγελοι πάρτε τ' αγερικό, τ' ανεμικό, τ' αβάσκαμα, από το δούλο του Θεού, και σύρτε το απάνω στα βουνά, στα βάθη της θαλάσσης».

του Θεού, και σύρτε το απάνω στα βουνά, στα βάθη της θαλάσσης».

Κατόπι, έδινε ένα σπυρί στον άρρωστο να το χάνει, και τ' άλλα τα σκορπάγαν στη φωτιά. Όντας τ' αλάτι κουρτσούσε ένα κι ένα, δεν είχε «από μάτι» ο άρρωστος. Αν αργούσε να κουρτσίσει... είχε βασκανία. Τότε η βάβω (μπάμπω) σφόριζε λέγοντας: *«Φτου που να σου βγουν τα μάτια..»* κι έφτυνε τρείς φορές τη φωτιά.

6) Όταν λυνόταν σ' έναν ο αφαλός, τον ζέπλωναν ανάσκελα και τού 'χωνε ένας το δεξί μεγάλο δάχτυλο βαθιά στον αφαλό και τό 'στριβε τρεις φορές από ζαρβά στα δεξιά για να μαζωθεί ο αφαλός λέγοντας τρεις φορές: *«Ο καλός ο νοικοκύρης κι η καλή νοικοκυρά στο τσουκάλι μαγειρεύει την καλή τους προσφορά, κι ένα μάτσο κλήματα».* Τρεις φορές. Κι άμα έσφιγγε, έφερνε άλλος ένα ποτήρι νερό κι ένα μποτσόπλο (μικρό σταμνάκι) μια κόρα ψωμί με τσιτιμένες μικρές τσίμπες δεδί αναμμένες από πάνω· ζούπιζε το ποτήρι για να πιάσει σα βεντούζα και τ' άφηνε εκεί λίγη ώρα, κι ο αφαλός ερχότανε στον τόπο του.

6) Όταν πονούσε τ' αυτί, έχωναν μέσα ένα τσουλί από λαγό και γιατρευόταν ο πόνος προπάντων όταν έσταζαν γάλα από λαγό, από γαϊδούρα ή και από πρωτόγεννη γυναίκα.

7) Όταν τσιμπούσε κάποιον ο σκορπιός (μπακολιέτσης), στούμπιζαν φύλλα από γκορτσιά και τά 'βαζαν πάνω στο τσιμπημένο μέρος και χανόταν ο πόνος.

8) Άμα χτυπιόταν ένας σ' αχαμνή μερά, δηλαδή στα ευαίσθητα σημεία του σώματος κύρια στα σκέλη, τού 'βαζαν προζύμι κι αλάτι και πονούσε ο πόνος.

9) Σε δάγκωμα σκυλιού, έβαζαν αλμύρα από τυρί και λίγο μαλλί από το ίδιο το σκυλί, τό 'καιγαν «σκρούμπο» (στάχτη) το δένανε απάνω στο μέρος και ψηνόταν η πληγή.

λο να τρέχει σαν τρελός, γυρισε.

— Αχ! Άτιμε, γιέ του άτιμου! ουρλιαξε ο Ουαν πασκίζοντας να τονε πιασει. Περιμενε λίγο να σε κάμω και σένα, οπως έκαμα αυτόν το σκυλο! Περιμενε και θι δεις!

Μα ο Σπυρος ειχε κρυφτει πίσω απόνα φραχτη. Ο Ουαν ξαναρχισε να τρεχει προς την πόλη, χωρις να σταματαει τις βρισιες.

— Κι εσύ θα 'χεις την ίδια τύχη, σκύλε, γιέ σκλύλου! ούρλιαζε.

Μια ντουφεκια τού 'κοψε το λόγο και τού 'κοψε ξαφνικα και το δρομο. Σήκωσε πρώτα τα χέρια ψηλά, μετά, τεντώνοντάς-τα μπροστα, σαν νά θελε να πιάσει κάποιο πραμα, που βρίσκουνταν μπροστάτου, έπεσε στα γόνατα και κυλίστηκε στη σκόνη, με τα χέρια τεντωμενα πάντα. Ακόμα μιά στιγμή, η σκέψη του πέταξε προς την πόλη, όπου κουνιόταν η κούνια κι ακούονταν το ρυθμικό της τίκ-τάκ. Έπειτα ήρθε το σκοτάδι κι η σιωπή.

Τέλος

10) Όταν κανείς κρύωνε βαριά, πούντιαζε, τού 'διναν και ρουφούσε το κάτουρό-του από τη μύτη, κι έφευγε το κρύωμα.

11) Όποιος έπασχε από σεληνιασμό, έβρισκαν κέρατο από παλιό φίδι, τό 'βραζαν σε λίγο νερό, τό 'πινε ο σεληνιασμένος και του περνούσε.

12) Όταν είχε κανείς υδροπικία (τροπίκια) του κάνανε μπάνια με κισσαρόνερο.

13) Όταν είχαν πολλές ψείρες, στούμπιζαν πικροστάφιδα και βάζαν στο κορμί-τους και τα παράσιτα ψοφούσαν.

14) Σε πονόδοντους, έβραζαν στάρι με ξίδι, το κρατούσαν κάμποση ώρα στο στόμα-τους και περνούσε ο πόνος.

15) Όταν καμιά γυναίκα ήθελε ν' αποβάλλει το κυοφορούμενο, να κάνει έκτρωση, έπαιρνε ρίζες μολόχας ή σκάρφη, τις έβαζε μια νύχτα στο νερό, να φύγει η φαρμακάδα η πολλή, έπειτα τις τοποθετούσε στη μήτρα, κι έπεφτε το βρέφος.

16) Όταν είχαν συνάχι, ρουφούσαν ρακί από τη μύτη, ή το βράζανε με λίγη ζάχαρη «πόντζι» και τό 'πιναν.

17) Όταν είχαν κάλους στα πόδια, τους γιάτρευαν σιγά - σιγά με δρακοντιά, ή ψημένο κρεμύδι στη χόβολη, ή και φρέσκια ντομάτα.

18) Για τη λύσσα, το μόνο φάρμακο ήταν το σκόρδο. Ένα παράδειγμα: Ο Σαλίκο Μπαϊράμης από την Τσαμουριά, είχε κάποτε λυσσάζει φοβερά, καθώς τον είχε δαγκώσει το ίδιο το σκυλί-του· κι εκεί που τον είχαν κλείσει σ' ένα κατώι να πεθάνει, ήβρε κι έφαγε αρμάθες σκόρδα και γιατρεύτηκε.

19) Του βαριά μεθυσμένου, για να ξεμεθήσει, τού 'βαζαν κρεμύδια στ' αχαμνά, ή τού 'φκιαναν καφέ από κουκουνάρια, ή από φρέσκια κοπριά βοδιού ή γαϊδάρου.

20) Όσοι είχαν ζαλάδες, τους έβραζαν ρίζες από διπλοφυτρωμένη βατσουνιά και φούντες από τη σιούμκα του καλαμποκιού, κι έπιναν και τους περνούσαν.

21) Για τις γυναίκες που δεν αποχτούσαν παιδί, τους έβραζαν σινάπι με νερό σ' ένα κακάβι, έριχναν και λίγο λάδι, κι έβαζαν τη γυναίκα να κάθεται ώρα πολλή πάνω στον άμπουρα (αχνό). Έπειτα της έριχναν και μια βεντούζα στον αφαλό, κι η μήτρα αν ήταν χαλαρή, μαζωνόταν κι ερχότανε στον τόπο-της.

22) Για τους τριχοφάγους, έπαιρναν κλωνάρια από κρανιά, τα ζέσταιναν στο νερό και με το ζουμί που έσταζε απ' αυτά άλειφαν το κεφάλι.

23) Για το βήχα, έβραζαν κυδωνόσπορο κι έπιναν το ζουμί-του.

24) Όταν πιανότανε το ούρος και δε μπορούσαν να κατρήσουν, τους έβραζαν μακεδονίσι (μαϊντανό) και πίναν.

Σκίτσο ηπειρώτικης λαϊκής φορεσιάς του Νί-
-κου Παππά (Λαψιστινού)

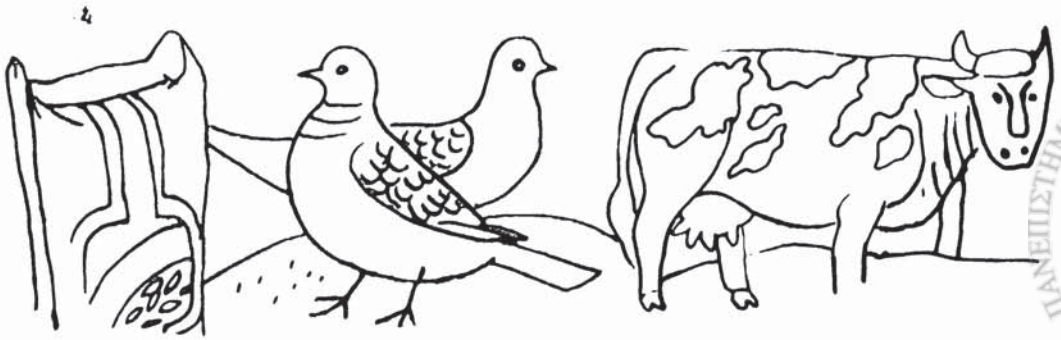

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Λαογραφικά Ευτράπελα

(Από το χώρο της Ηπείρου)

του Χρήστου Σκανδάλη

Κοίτα άντρα ο αυγερινός...

Μιά βουλά μιά γυναικα κοιμόνταν με τον άντρα της στ' αλωνι. Ειχαν αλωνισει και φυλαγαν το στάρι το βράδυ. Η γυναικα δεν ειχε πως να κάνει να ξεφυγει να πάει στον αγαπητ κό-της.

Λέει στον άντρα-της.

– Θέλου να πάω «προς νερου-μου»

Καλά τ'ς λέει εκειός, πάεινε.

Η γυναικα πήγε παρέκει κουκουντισε καταής κι έκανε πως κατουραε.

Κάτω μέσα στ' άχυρα ήταν ξαπλωμένος και σκεπασμένος ο αγαπητ κός-της. Κι έκαναν τη δ'λειά. Φωναζε ο άντρας-της.

– Αντε μωρή, τι κάν'ς τάση ωρα.

Αυτή κουνιόταν κι τό λεγε.

– Κοίτα άντρα μ' ο αυγερινός κι η πουλια πως αδειάζουν τα σακούλια!

Μετά σβαριστηκε κατά κει ο άντρας-της. Μα εκεινη ειχε σκολάσει...

– Θ' αρπάξου κάνα ξυλου κι θα σε περιλάβου της λέει. Κι έκανε να πιάσει ξυλο μέσα στ' άχυρα.

– Αϊ μωρή, της λέει. Εχεις χάρη που γλιστράει το ξυλο από τη δροσιά καίπε θα σου 'δειχνα εγω.

Ειχε πιάσει το πράμα τ' αγαπητ κου και γλιστραε!...

(Λέγεται σε πολλά χωριά της Ηπείρου. Γράφτηκε όπως λέγεται στο Κρυφαβό)

Νά 'μαν ιγώ...

Άμα θέλ' η γυναικα να γελάσ', ν' απιστήσ' στον άντρα, δε φλάεται με τίποντα.

Ένας την έκλεισε κάποτε μέσα και τ' φυλαε.

– Ορέ, τ' λέει, άμα θέλω γω... την κάνου τη δ'λειά. Κι δώγια ακόμα. Χώρ'ς εσύ να καταλάβ'ς.

– Ορε ά κατά διαόλ' τ'ς λέει εκειός. Εγώ θα σε φλάξου σήμερις ουλ' την ημέρα κι να ιδούμε αν μπορείς.

– Καλά. Του είπι η γυναίκα και πήρε να ζυμωσει το ψωμί... Γύρισε λοιπόν τον πισνό-της κατά την πόρτα. Ο άντρας-της εκεί. Ήρθε ο αγαπητ κός-τ'ς απόξου.

Βάν' αυτή το χλιάρι στην τρυπα πού 'χε η πόρτα να δώκι σινιάλου να καταλάβει ο αγαπητ κός-τ'ς. Εκειός κατάλαβε και φώναξε σιγά - σιγά.

– Δε φτάνω, μωρή δε φτάνω!...

Τότες κι η γυναίκα λέει τραγουδιστά να μή καταλάβει ο άντρας-της:

– Νάμαν ιγώ, νάμαν ιγώ, θά βανα πέτρα ν' ανεβώ.

Κατάλαβε εκειός. Έβαλε πέτρα κι έφτασε κι έκαναν τη δ'λειά από την τρύπα. Κι η γυναίκα ζύμωνε κι ο άντρας-της δεν κατάλαβε τίποτε!

(Λέγεται σε πολλά χωριά. Το γράψαμε όπως λέγεται στο Κουκλέσι)

Κορνίζα και αέτωμα σε κονιτσιωτική βρυσή

Καλογερικό

Μιά βουλά σ' ένα μοναστήρι ήρθε ένας νέος καλόγερος. Μόλις έφαγαν όλοι οι καλόγεροι τσ' ήρθε κι η όρεξ για τη δ'λειά... Κι ένας - ένας έμπαιναν σ' ένα βαρέλι που 'χε στη μέση και την τρύπα... Τσ' έρχουνταν καλά (!)

Πέρασε κι ο νέος καλόγερος.

– Καλή δ'λειά τούτη εδώ, τους λέει.

– Καλή, του λένε. Μα θα σε δούμε αύριο που θά 'ναι η σειρά-σου να μπεις μέσα στο βαρέλι.

Έβαζαν πάντα έναν μέσα κι αγκάλιαζαν το βαρέλι να μη τον ξεχαρβαλιάσουν...

(Γράφτηκε όπως λέγεται στους Ραφτανείους)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Από τή θεατρική ζωή καί κίνηση

Μια απομυθοποίηση του Κ. Κουν

(Η άλλη όψη-του)

Από το Λάμπρο Μάλαμα

Παράλληλα με τους άλλους τομείς, και στη θεατρική-μας ζωή, απλώνεται πιό πολύ τον τελευταίο καιρό, η νοθεία, η σύγχυση, το ψέμα και η διαστροφή. Έτσι διαφαίνεται στον τόπο-μας, μια αφύσικη διαλεχτική κίνηση πραγμάτων. Χρειάζεται λοιπόν και θα χρειαστεί και στο μέλλον, πολύς χρόνος, μόχθος, έρευνα και μελέτη, κριτική και συγκριτική σε έργα και πράξεις, για να διαλάμψει κάποτε η αλήθεια πάνω σε πρόσωπα, ρόλους, πράγματα και καταστάσεις. Γνωστές σκοτεινές δυνάμεις, διατρέφουν τη στρέβλωση και επιτείνουν το χάος. Πλαταίνουν τις θολούρες. Υποθάλπουν τις παραξίες. Μέσα στο αλλοτριωτικό κλίμα της προσποίησης και της συναλλαγής, κατασκευάζονται και διογκώνονται οι ψεύτικοι μύθοι, από τους επιτήδειους θεοπλάστες. Πλέκονται ιστοί αράχνης. Όλα τα κάλπικα νομίσματα, οι αφελείς τα βλέπουν για χρυσάφια. Τα φυσικά κι ανθρώπινα πολύτιμα μέταλλα, θάφτονται. Ακόμα και οι αχινοί του βάλτου, περνιούνται για κόκκινες κορδέλες από υψωμένα λάβαρα. Ό,τι το πιό στραβό κι αταίριαστο πολλές φορές κι αφύσικο, το παίρνουν και στην τέχνη για ταιριαστό και φυσικό και ίσιο. Έτσι και χάσεις την ορθολογική σειρά της ερμηνείας των πραγμάτων, πέφτεις σ' ένα λαβύρινθο, κι άντε να βρεις να βγάλεις άκρη. Η εκτροπή από τη λογική και η διανοητική αποτελμάτωση, εκπορεύεται και υποθάλπεται από τα ύπουλα και ισχυρά κυκλώματα, κι απ' όλες τις κάστες πό 'χουν κίνητρα τ' ατομικά συμφέροντα και θέλουν το άτομο έρμαιο των παθών-του, και όχι κυρίαρχο των δυνάμεών-του. Να πλάθει απατηλούς και γελοίους μύθους και θεούς. Υπάρχει λοιπόν ένα κομφούζιο και στην παρασκηνιακή θεατρική ζωή.

Θα πάρουμε σαν παράδειγμα εδώ, σε γενικές γραμμές, να ρίξουμε λίγο φως, στο πολύφημο Θέατρο Τέχνης, και ιδιαίτερα στον αρχηγό-του, στην ταχτική, στους σκοπούς, και στα αποτελέσματά-του. Έτσι, καθώς με πολλά εκατομμύρια, από το περιβόητο-ίδρυμα Φόρντ των ΗΠΑ, κι άλλα κονδύλια από τα δικά-μας κουβέρνα, σχηματίστηκε και πλάστηκε και παραπροβάλεται από τον Τύπο και την Τ.V. η θεατρινίστικη θεότητα που λέγεται Κ. Κουν. Τον γνωστό και μάγο των σπουδαίων σκηνοθετικών επιτυχιών... τονε τίμησαν παλιές και νέες θεατρικές γενιές, μα και λαός. Όμως, τα χρόνια τούτα, πήρε τόσον αγέρα, που παράγινε Αβραάμ Πάπας, ένας ποντίφηκας όπου στο Θέατρό-του ευλογεί με ακόρεστη μανία και επιλέγει στο ρεπερτόριό-του κατασκευάσματα παραχυδαιολογίας. Ίσως οι ψυχολόγοι να του καταλόγιζαν παρηγοριά και εκτόνωση άλλων απωθημένων. Δημιούργησε λοιπόν, ένα κλειστό δικό-του κύκλωμα με 5-10 φίλους-του συγγραφείς, και άλλους τόσους ηθοποιούς, που ορισμένοι τον έχουν σαν το άλφα και το ωμέγα του σύγχρονου θεατρικού-μας βίου. Και παίρνει φόρα και διογκώνει τα μικρής και περιορισμένης κλίμακας αποτελέσματά-του. Ενώ απονεκρώνει ταλέντα και όνειρα για ένα ευρύτερο και σωστότερο κοινωνικό και λυτρωτικό Θέατρο.

ορισμένης κλίμακας αποτελέσματά-του. Ενώ απονεκρώνει ταλέντα και όνειρα για ένα ευρύτερο και σωστότερο κοινωνικό και λυτρωτικό Θέατρο.

Ο κ Κάρολος Κουν, είναι αναμφισβήτητα ένας σκηνοθέτης και θεατράνθρωπος πρώτου μεγέθους στη χώρα-μας. Από το 1933 και δώθε, έχει προσφέρει πολλά στη θεατρική ζωή. Όμως, ποιά είναι η σημερινή του ταχτική; Τα τελευταία χρόνια, παρατηρούμε: πολλές ευνοιοδοτήσεις και παραχωρήσεις, κύρια, ως αναφορά τα ρεπερτόρια και τους συγγραφείς. Είναι άραγε ισότιμα για το πλατύ θεατρόφιλο κοινό τα αποτελέσματά-του, με την παραπροβολή που του κάνουν οι κατεστημένοι των γραμμάτων και τεχνών και οι κοντυλοφόροι των εφημερίδων της Αθήνας; Αναρωτήθηκαν μήπως αυτά που γίνονται και φαίνονται (κι όσα δεν φαίνονται) είναι δίκαια υπέρ του κ. Κουν; Είναι μήπως όλ' αυτά υπερβολές και αδικίες και σε βάρος της φήμης και προσφοράς άλλων

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

παλιων και νεων σκηνοθετών; Τον παραπροβάλουν, τον παίρνουν συχνά σε συνεντεύξεις, τον λιβανίζουν, σαν το Δαλάι - Λάμα και το Βούδδα, (μη πάρει απ' «αγερικά»), σα νά 'ναι ο πατριάρχης του Σύγχρονου Θεάτρου. Κι όμως, όλ' αυτά, προκαλούν τους σοβαρούς κριτές και τους ειδήμονες του θεατρικού-μας βίου, γιατί, όσα καλά και θετικά κι αν πρόσφερε ο κ. Κουν, δεν έπαψε ποτέ να είναι και το νόμισμα με δύο όψεις. Δηλαδή με τα καλά-του και με τα κακά-του, με τις αρετές και τις αδυναμίες-του. Έχουν πήξει ασφυχτικά την ατμόσφαιρα οι κόλακες και οι καλοθελητές με το απαίσιο λιβάνι-τους και κανείς δεν βρέθηκε ώς τώρα να εξετάσει, όχι τη θετική, μα την αρνητική πλευρά-του. Είν' αλήθεια, ότι στη χώρα-μας, όλοι επιζητούν τη φιλία, την εύνοια, την κολακεία, και το λιβάνισμα. Αυτό μαρτυρεί πνεματική φτήνεια κι ελαφρότητα, συμβατισμό και υποχωρητικότητα, υπολογιστικό ατομικιστικό συμφέρο, έστω και για την πρόσκαιρη εμφάνιση κι επίπλευσή-τους. Ας ιδούμε όμως, ποιός είναι ο κ. Κουν, που κανείς δεν αποπειράθηκε ώς τώρα, μια κάποια απομυθοποίηση στην πολυπροσωπία-του, και στην πολυσχιδή θεατρική παρουσία-του, επειδή επιμένει, σε αλλεπάλληλες δηλώσεις-του, μή έχοντας ουσιαστικές σχέσεις με το λαό, να καλύπτεται μερικές φορές και κάτω από τα ιδεώδη-του ακόμα, απλώς, για να επιβάλει μερικούς φίλου-του... έστω και μικροτάλαντους ή κι ατάλαντους, μα σόνι και καλά να τους κάνει «θεατρικούς συγγραφείς». Τον κ. Κουν, τον είδαν ώς τώρα, σχεδόν όλοι, από την καλή-του όψη. Και τούτο, γιατί δεν έχουμε αυστηρή κριτική στη χώρα, απαλλαγμένη από ποικίλες διασυνδέσεις, και αντικειμενική. Υπήρξαν σχολάρχες του Θεάτρου και θεατροδάσκαλοι τίμιοι, αθόρυβοι, σεμνοί, σπουδαίοι και κορυφαίοι σκηνοθέτες και διδάχοι, που άφησαν εποχή, όπου το άψογο κι ανώτερο ήθος και η επίδοση-τους έλαμψε στα θεατρικά-μας χρονικά, και φώτισε γενιές καλλιτεχνών, όπως π.χ. ο Φ. Πολίτης, ο Γ. Σαραντίδης, ο Β. Ρώτας, ο Σ. Καραντινός, ο Δ. Ροντήρης, ο Αιμ. Βεάκης, ο Π. Κατσέλης και οι Γ. Σεβαστικογλου, Λ. Καλλέργης, Γρ. Βαφιάς κ.ά. Μα οι μεγάλοι αυτοί δάσκαλοι του είδους, ούτε αναφέρονται και ούτε συγκρίνονται από τους μοντερνίζοντες κούνικους οπαδούς, ή και από άλλους συγγραφίσκους που σαν μωροφιλόδοξοι, ή έχοντας άλλα προσόντα για τον κ. Κουν, επιμένουν με διάφορα μέσα, τρόπους, κι άκρατη μωροφιλοδοξία, να καταχτήσουν τη σκηνή, και να πάρουν την ευλογία-του.

Θ' αποτολμήσουμ' εδώ, έναν κάποιο παραλληλισμό, μια σχετική σύγκριση, σκηνοθετικής αισθητικής τέχνης και ευθύνης των κ.κ. Κουν - Ευαγγελάτου. Ο πρώτος, είναι ο αστέρας που βασιλεύει πιά, με θολή την ύστερη λάμψη στο θεατρικό-μας στερέωμα. Ενώ, ο δεύτερος, είναι ο ανατέλλων αστέρας σε ευρύτερους σκηνοθετικούς ορίζοντες με ζηλευτά προσόντα, σκηνοθέτη. Σπουδαγμένος στην Ευρώπη. Μας έδωσε ώς τώρα δείγματα ανατομικής και καινοτομικής σκηνικής διδασκαλίας. Είναι ανήσυχος και με δυναμικό και μεγαλόπνοο ταλέντο. Μας χάρισε θαυμαστές παραστάσεις και με το Αμφιθέατρό-του, και από το ΚΘΒΕ. Επιλέγει ρεπερτόριο που αξιοποιεί νέες καλλιτεχνικές δυνάμεις. Δικαιώνει έργα αρχαίων και άλλων παλιών θεατρικών συγγραφέων, με πρώτη στην Ελλάδα, όπως του Κατσαΐ τη (1720), του Γκολντόνι από την ίδια σχεδόν εποχή,τον «Ερωτόκριτο» του Κορνάρου, τη «Μαρία Δοξαπατρή» του Βερναρδάκη, το «Χάση» του Γουζέλη, κ.α. Γίνεται καινοτόμος σε σκηνοθετική ποικιλομορφία και προχωρεί.

Ο πρώτος όμως, σαν βετεράνος δάσκαλος ριχοποιεί και φτιασιδώνει, δεν εμβαθύνει και δεν προεκτείνει. Είναι στάσιμος και κλειστός στα περιορισμένα συγγραφικά και καλλιτεχνικά-του ταμπού. Δεν ανοίγει ορίζοντες. Καπηλεύεται αιτήματα και συνθήματα του λαού και παραμένει στις γνωστές προτιμήσεις και αδυναμίες-του. Ο Κουν δεσμεύει, υποβάλλει και υποτάσσει πάνω στη σκηνή άτομα, τους μυημένους γνωστούς καλλιτέχνες-του, ενώ ο Σπ. Ευαγγελάτος ελευθερώνει, πειθαρχεί κι εναρμονίζει καινούργια σύνολα. Ο πρώτος προσπαθεί να μαγεύει τους θεατές-του με την τέχνη των ηθοποιών μονάχα, (γιατί συνήθως λείπουν οι γνήσιοι και πηγαίοι συγγραφείς) και να κάνει ωραίες επιφανειακά παραστάσεις τα μέτρια και κατώτερα προϊόντα των φίλων-του. Τα πιότερα βέβαια είναι κατά βάση «μια στο καρφί και μια στο πέταλο», φτιαχτά και ψεύτικα, γραμμένα από τα σαλόνια, χωρίς το αληθινό βίωμα όπως π.χ. πρόσφατα το «Δάφνες και πικροδάφνες» κ.ά. Τα περισσότερα, υπηρετούν έναν πονηρό σκοπό, μια λανθάνουσα και διφορούμενη κατάσταση... Έτσι, κουβάλησε και κουβαλάει με τον τρόπο-του νερό στην αρνητική πλευρά της ζωής και της γενικής προόδου. Κάνει την πολιτική-του. Ο κ. Κουν μιλάει για «στοργή στους νέους» και δήλωνε πρόσφατα κι από τη Θεσ/νίκη ότι:

«Οι νεοέλληνες θεατρογράφοι είναι πολυάριθμοι, και ανάμεσα σ' αυτούς είναι πολλοί αξιοπρόσεχτοι με πλούτο και εμπνεύσεις και με σωστή γραμμή. Αλλ' υπάρχουν παράγοντες που τους αντιμετωπίζουν αφ' υψηλού και τους κρίνουν αυστηρά. Θα έπρεπε να είναι πιό φιλόστοργοι απέναντι στους νέους, να τους αγαπήσουν και να τους δώσουν τη δυνατότητα ν' αναπτυχθούν».

Τέτοιες και άλλες αδίσταχτα υποκριτικές και αντιφατικές με τον εαυτό-του και τις πράξεις-του δηλώσεις, κάνει ταχτικά στον Τύπο ο γέρο - ποντίφηκας του Θεάτρου. Αλλά, τα ίδια-του τα ρεπερ-

τόρια, ο κλειστός κύκλος, οι συναλλαγές και οι προτιμήσεις-του, τα τελευταία χρόνια, τον διαψεύδουν πανηγυρικά. Είναι αλήθεια, πολλοί οι νέοι-μας θεατρογράφοι. (Τι άλλο έχουμε στην Ελλάδα από πνεύμα και θέατρο;...) Μακάρι να διάβαζε ο κ. Κουν και να έκρινε αυστηρά, όσα έργα του προσκομίζουν οι νέοι. Τότε και να μη τ' ανέβαζε στη σκηνή-του, αρκεί να τα μελετούσε και νά 'κανε τις παρατηρήσεις-του, νά 'δινε τις συμβουλές-του για τις τυχόν αδυναμίες. Έτσι, πολύ θα ωφελούσε στην εξέλιξη των συγγραφικών ταλέντων, και στην τελειοποίηση των έργων. Όμως, ο επιφανής δάσκαλος με το ναρκισσισμό και τις αδυναμίες-του... έχει τους Λαζάνη και Κουγιουμτζή που μελετούν, όσα ονόματα υποδείχνει εκείνος, με άλλα κριτήρια... αυτά προτιμιούνται και σκηνοθετούνται κι από τους ίδιους. Έχουμε πολλά παραδείγματα, και πρόσφατα μάλιστα, ένα προκλητικό στον φίλο-μας Σ.Μ.... Τώρα ο ίδιος καταδέχεται και σκηνοθετεί μονάχα, του φίλου-του κ. Κεχαΐ' δη, επειδή είναι αδύναμα εργάκια και έξω από αληθινές και γνήσιες βιωματικές ουσίες. Βέβαια, σκηνοθέτησε και της κ. Λ. Αναγνωστάκη 2-3, και μάλιστα ολοφύρεται και για τα δύο θεατροσυγγραφικά του αστέρια, γιατί δήλωσε με λύπη-του πως: στέρεψαν και δε θα ξαναγράψουν. Η κυρία Λ.Α. βέβαια, παρουσίασε ένα καλό ταλέντο. Αλλά ο κ. Κεχαΐ' δης (γραφή με ζόρι) είναι δημιούργημα παραστασιακό του κ. Κουν. Από τους νεώτερους, ανάδειξε πρώτον τον κ. Σκούρτη. Δεν συντέλεσαν όμως ο Κουν και ο Σκούρτης για την αξιοποίηση έργων του κ. Σκούρτη, παρά, ο Καρακατσάνης και ο Μόρτζος κατ' αρχή στους «Ντανάδες»-του και ο Λαζάνης στον «Καραγκιόζη» του, καθώς και ο υπέροχος ηθοποιός Αρμένης, για τους άλλους φίλους-του. Στο Θεατρο του Κουν παίχτηκαν κι έργα των Σεβαστάκη, Ευθυμιάδη, Σιμιντζή, Κωσταβάρα, Μάτεση, Τακόπουλου και του Καμπανέλη και Μουρσελά. Είναι γνωστοί οι τρόποι και οι αμοιβές που αντιμετωπίζει τους νέους συγγραφείς και καλλιτέχνες. Οι δυό τελευταίοι, αναδείχτηκαν πιό πριν, από άλλες συγκυρίες, πρόσωπα και περιστάσεις, και από σχετική συγγραφική αυτοδυναμία. Όπως προγραμμάτισε κι ένα του κ. Ποντίκα που οφείλει τις θεατρογραφικές του επιτυχίες, κύρια, στον ηθοποιό και θιασάρχη Θ. Παπαγεωργίου, και τη φήμη-του στον κριτικό Κ. Γεωργουσόπουλο. Αυτοί είναι όλοι οι ανεβασμένοι στις σκηνές του Θεάτρου Τέχνης, νεοέλληνες θεατρικοί συγγραφείς. Ο καθένας με την περίπτωσή-του... Στα μεταπολεμικά χρόνια, αυτή ήταν όλη, η με πολλά ποιός ξέρει βάσανα, «φιλοστοργία» του κ. Κουν. Αν παραλείψαμε και κανέναν, αυτό δεν ξανοίγει καθόλου το περιορισμένο κύκλωμά-του. Ο κ. Κούν μετέφερε και στην Ευρώπη και Αμερική αρχαία κωμωδία και τραγωδία. Αρνήθηκε όμως να σκηνοθετήσει εκεί. Παλιότερα μπορεί να έπαιξε και Ξενόπουλο, Μπόγρη, Μελά κ.ά. διαπρεπείς θεατρικούς-μας συγγραφείς. Αλλά, το κυριότερο μέλημά του, στάθηκε το ξένο παράλογο θέατρο. Πέρα από ορισμένα περίφημα αντίβαρα του Σαίξπηρ, του Τσέχωφ ή του Ίψεν, του Μπρέχτ, του Λόρκα, ή του Μίλλερ, Ουίλλιαμς, και άλλων μεγάλων του σωστού διδαχτικού και λυτρωτικού θεάτρου, ο κ. Κουν, κουβάλησε στη σκηνή-του, κατά καιρούς, όλους τους παράλογους θεατροσυγγραφείς της Δύσης. Έτσι, για να κάνει θέατρο για το θέατρο, και τέχνη για την τέχνη, αλλά και τόσους μ' αντιδραστικά στη βάση-τους έργα, κι ώς πέρυσι ακόμα τον «Αυτόχειρα» του Έρντμαν· και προπάντων μας έφερε κατά κόρον Ιονέσκο, που ο Ρουμανογάλλος εμιγκρές, δεν πρόσφερε με τις φλυαρίες-του, παρά, τη σύγχυση και το παράλογο δια μέσου του παράλογου, σκοτώνοντας έτσι τη λογική και την Αριστοτέλεια σωστή αξιωματική γραμμή κι αισθητική παράδοση. Όλοι οι δήθεν «πρωτοποριακοί» μιάς παρακμής, βρήκαν στην Ελλάδα εκφραστή και δάσκαλό-τους τον κ. Κουν με τους εξειδικευμένους καλλιτέχνες και τις καλωπισμένες παραστάσεις-του. Εξυπηρετείται έτσι μ' αυτά, και με άλλα των εδώ φίλων-του ανιαρά και βωμολοχικά κατασκευάσματα πολύ εντυπωσιακά η αντιδραστική τάξη. Και ο Ιονέσκο ανταπόδωσε ερχόμενος εδώ, πριν λίγα χρόνια (με τις έξαλλες θρασύτατες και προκλητικές φασιστικές-του θέσεις) τα δέοντα στον άτυχο λαό μας. Όλα τα ιονέσκεια ανούσια κι αλαλούμικα (που τίποτα δεν έμεινε απ' αυτά) ο Κουν τ' αγκάλιασε με πάθος, τα δούλεψε συστηματικά, και τα λάνσαρε σα να πουλούσε σκορέντζους και σκαθάρια, για μέλι πρωτοπούλι και μαύρο χαβιάρι. Όμως ο Ιονέσκο, απλώς σάλιασε, εκτονώθηκε και ξεφούσκωσε σαν το μπαλόνι. Ο κ. Κουν έχει την ταχτική του: Ανεβάζει ένα έργο προοδευτικό, δύο μεσοβέζικα, τρία αντιδραστικά. Πολλές φορές, κάνει κατάχρηση και σε γερά ταλέντα ηθοποιών και σε πορτοφόλια και νοημοσύνη αφελών θεατών. Αλλά, το κοινό, δέχεται και ανέχεται αδιαμαρτύρητα ό,τι του προσφέρει η διαφήμιση, το όνομα του κ. Κούν και του κατεστημένου του, που περισσότερο εντυπωσιάζει και λιγότερη απήχηση βρίσκει στην ψυχή του λαού. Ενσάρκωσε στην Ελλάδα το πνεύμα και την τέχνη του Στανισλάβσκη, και μάλιστα δια μέσου της Αμερικής. Λασκάλεψε κατά καιρούς «μανιερίστες» ηθοποιούς, και στους πιό πολλούς, φύσηξε με τα δάχτυλά του ζωγραφική πνοή, και αρκετοί απόμειναν αδύναμες και άτυχες για το Ελεύθερο Θέατρο κουρδισμένες, κούνικες μαριονέττες. Ο Κ. Κουν, πέρασε στον ακαδημαϊσμό, κι από τη «μανιέρα» βρίσκεται πιά σε παρακμή. Δεν πήρε ποτέ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Κριτικές σημειώσεις
από τα χειμερινά ρεπερτόρια

του Λάμπρου Μάλαμα

Πέτρου Κατσαΐτη: *«Ιφιγένεια εν Ληξουρίω»*

Ο Κατσαΐτης με το πρώτο έργο στη νεώτερη θεατρική Ελλάδα, στάθηκε πολύ τυχερός, που αναστήθηκε με καταπληχτική ζωντάνια και έξαρση στη σκηνή από το Σπύρο Ευαγγελάτο, στο Αμφιθεατρό-του (Αναλυτή). Το δαιμόνιο του σκηνοθέτη κι εδώ, ανανέωσε, καινοτόμησε και ανάστησε μια ωραία νεκρή παράδοση. Ένωσε θεματικά την αρχαία εποχή με τα ήθη της μέσης ιστορικής περιόδου, και χάρισε αδρό εντυπωσιασμό και πλούσια τέρψη στο δικό-μας θεατρόφιλο κοινό. Ο Κατσαΐτης με διαλεχτικές φιλοσοφικές αρχές, είναι ένας προοδευτικός και ριζοσπαστικός θεατρικός συγγραφέας της εποχής-του, αλλά παράλληλα μας πρόσφερε και μια χαριτωμένη, πικάντικη και παιγνιδιάρικη ποίηση. Την «Ιφιγένειά»-του, την έπλασε με στίχους όλο χυμούς κι ευλυγισίες. Παραδειγματίζεται απευθείας από την πρώτη στιχουργικής μορφής μεσαιωνική δραματουργία. («Ερωτόκριτος», «Θυσία Αβραάμ» κ.α.). Μιμείται και λίγο Αριστοφάνη και Σαίξπηρ και λίγο ιταλική φάρσα και μπολιάζει σ' αυτά και τα κεφαλληνίτικα ήθη και γούστα. Δημιουργεί μ' ένα ύφος κι ένα χρώμα δικό-του, ένα έργο: Κράμα φαρσοκωμικοδραματικών και σατιρικών στοιχείων,
που γίνεται ο πρώτος σταθμός και η αφετηρία της νεώτερης θεατρικής Ελλάδας το 1720. Ο Κατσαΐτης σπάζει τον αρχαίο μύθο της «Ιφιγένειας...» του Ευριπίδη, τη γλυτώνει από τη θυσία και για να δώσει κωμικό, διασκεδαστικό κι ευχάριστο τέλος, την παντρεύει με τον Αχιλλέα, και παντρεύει έτσι και την τραγωδία με τα φαρσοκωμικό-του στοιχεία. Στο δεύτερο μέρος θα πει ανάμεσα στη σπιρτόζικη δράση και στα πολλά επεισόδια του έργου μαστιγώνοντας τους δυνάστες:

«Αυτοί ως τις βόελλες εκολλούσαν
το αίμα των πτωχών το ερουφούσαν,
οι άρχοντες οι πρώτοι οι μεγιστάνοι,
οι μεσιακοί κι αυτοί οι ποπολάνοι.»

Ο Ν. Μπουσδούκος με πολυδύναμο ταλέντο σαν Οδυσσέας - ποιητής, ήταν έξοχος. Ο Κ. Τσιάνος σαν Αγαμέμνων ανταποκρίθηκε ευσυνείδητα στο ρόλο-του. Ο Π. Σκουρολιάκος (Σγαρανέλος) εντυπωσίασε ιδιαίτερα με την κινητική-του χάρη. Όλοι οι ηθοποιοί και ένας ένας, και σαν σύνολο, αποδείχτηκαν άξιοι του δασκάλου-τους Ευαγγελάτου με μπριόζικες και νεοκλασικές επιδόσεις, θύμιζαν ιλαροτραγικά πρόσωπα αρχαίων βασιλιάδων και δουλων, αλλά και κωμικές φιγούρες Αριστοφάνη και Μολιέρου. Λιτό και πρωτότυπο το σκηνικό του Άλκη Κουμαριανού βοήθησε πολύ όπως και τα κοστούμια της Β. Ζούλη.

Καμπάνη - Μακρίδη: *«Ο Γελαστός φοβιτσιάρης»*

Ο δημοφιλέστατος Κώστας Βουτσάς σημείωσε κι εφέτος στο «Γλάρια» μεγάλη επιτυχία, με την παρασπάνω ευτράπελη και πικάντικη κωμωδία νέων κοινωνικοπολιτικών ηθών. Ο πρωταγωνιστής Βουτσάς ενσάρκωσε δημιουργικά έναν χαριτόβρυτο και παιγνιδιάρικο ρόλο ενός αφελή ψιλικατζή. Όλη σχεδόν η δική-του δράση και των άλλων: μάνας, μνηστής, διεφθαρμένης φίλης, αδερφού, συνωνύμου θείου, ενός ψάλτη, κι ενός αστυφύλακα, ξετυλίγεται μέσα στο μαγαζάκι-του, με ερωτόπλεχτα επεισόδια, κωμικές αντιθέσεις και δηκτικές νύξεις για πολιτικά πρόσωπα και πράματα. Ο Βουτσάς, ως Πρόδρομος Κεφαλίδης, ήταν ο πυρήνας σε κάθε κίνηση και εξέλιξη πλοκής και μύθου. Πρόσφερε εφυάλογη και καλόκαρδη σάτιρα, με ανάλογο γέλιο και χιούμορ· ακόμα και σαν πονηρός ερωστής, έκανε πιό χαριτωμένη και διασκεδαστική την κωμωδία-του, και με σχετικές κοινωνικές προεκτάσεις. Οι τύποι ήταν ολοκληρωμένοι, γεμάτοι γούστο και μπρίο. Ο Γιάννης Μιχαλόπουλος πνευματώδης κι απολαυστικός όπως πάντα, από τα σπουδαιότερα στελέχη του κωμικού-μας θεάτρου, παρουσίασε με φυσική λειτουργικότητα τον ψάλτη. Η Μαίρη Μεταξά, εξαίρετη σαν μάνα του Πρόδρομου και του Στέλιου, που στο τέλος παντρεύεται τον Ψάλτη. Το σκηνικό εξυπηρέτησε πολύ καλά τη δράση, το μύθο και το σύνολο.

θέσεις καθαρές στα κοινωνικά προβλήματα του λαού-μας, σαν υπεύθυνος θιασαρχης και δάσκαλος του θεάτρου, σαν άθρωπος που πολύ υπολογίστηκε στο σύγχρονο θεατρικό μας βίο. Και τούτο γιατί ο φιλοτομαρισμός και ο καιροσκοπισμός-του, διαμόρφωσαν τη φιλοσοφία-του και την ιδεολογία-του, καλυπτόμενη «δημοκρατικά», θολή και αμφιλεγόμενη, αντιφατική και επιφυλασσόμενη, μια ιδεολογία που υπηρέτησε την αντίδραση και την καλοπέρασή-του. Έτσι, τονε μυθοποίησαν και τον έκαναν είδωλο του Νεοελληνικού Θεάτρου, που κανείς δεν του τράβηξε το αυτί και το ράσο. Όλοι οι έχοντες συμφέρο κόλακες και ψεύτες, επιτήδειοι και αθώοι παρασυρμένοι, τονε βλέπουν σαν φετιχιστικό βιβλικό και μυθικό φαινόμενο της θεατρικής-μας ζωής. Μα έπρεπε επιτέλους κάποιος να πει και δυό λόγια, για τις αδυναμίες και τα τρωτά-του. Είναι καιρός, να φυράνει λίγο η τόσο παραφουσκωμένη δόξα και «θεότητά»-του.

Λ. Μάλαμας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ντάριο Φο: «Δεν πληρώνω, δεν πληρώνω»

Ο Στέφανος Ληναίος σημείωσε και δεύτερη εξαιρετική επιτυχία, σε όλη τη χειμερινή σαιζόν, με την φαρσοκωμωδία του γνωστού Ιταλού συγγραφέα, έπειτα από το **«Ένα τυχαίο ατύχημα»** που είχε ανεβάσει πέρυσι. Ο Φο πήρε το υλικό-του από την πεζή και δύσκολη ζωή της οικονομικής φτώχειας των απλών ανθρώπων, και δημιούργησε ένα πικάντικο και σπαρταριστό έργο. Ένα έργο, που δεν του λείπουν ούτε τα δραματικά, ούτε τα σατιρικά στοιχεία. Θέατρο γεμάτο ρεαλισμό, λαϊκό, κρουστό κι αξιαγάπητο, διδαχτικό και ψυχαγωγικό, με έξυπνα επεισόδια, αδιάκοπη δράση και λαχταριστές συγκρούσεις. Μηχανεύεται κι εκθέτει πράξεις αναγκαστικής από την πείνα κλεψιάς τροφίμων πονηρών γυναικών. Αιτία βέβαια οι δυσκολίες κι ο ακατάσχετος πληθωρισμός το '76 στην Ιταλία και η αφόρητη τοτινή και σημερνή ακρίβεια. Αυτές οι καταστάσεις, τώρα παίρνουν πιό επίκαιρη αξία σ' όλες τις χώρες της Δ. Ευρώπης. Έτσι, αντιστοιχούν απόλυτα και στην Ελλάδα. Το θεατρικό ντουέτο Ληναίος και Φωτίου, επιτέλεσαν και μ' αυτό, όλον τον χειμώνα, έναν ευσυνείδητο και κοινωνικό θεατρικό σκοπό. Η παράσταση που σκηνοθέτησε ο ίδιος, με απλά σκηνικά μέσα, ξετυλίγει έναν ευχάριστο μύθο για να στιγματίσει τις αδικίες, με συμβάντα που στο πρώτο μέρος γίνονται πιστευτά και πολύ τερπνά κι απολαυστικά. Το γέλιο των θεατών, βγαίνει αβίαστο κι αδιάκοπο. Δυό ηρωίδες άτεκνες και πεινασμένες κλέβουν ένα σούπερ - μάρκετ και παρασταίνουν τις έγγυες κρύβοντας τα κλεμένα μέσα στα φουστάνια-τους. Αυτά τα πράματα είναι πιθανά, και μοιάζουν παρόμοια σε αμφιέσεις κλεψιές και απάτες που σκαρφίζουν γύφτισσες και τσιγγάνες από παλιόν καιρό και στον τόπο-μας. Ο Ληναίος δημιουργεί με το ρόλο-του, έναν χαρακτήρα ιδιότυπο και κωμικό, κουτοπόνηρο και χοντροκομμένο εργάτη, που μ' αυτόν ο συγγραφέας σατιρίζει πιό πολύ την αστυνομία και τ' άδικα κατεστημένα που βασανίζουν το φτωχό κοσμάκη. Ο Φο, πιστός νεορεαλιστής και φίλος του λαού, σατιρίζει την πολιτική και αστυνομική κατάσταση, με αριστοτέλεια ορθοδοξία, σμίγοντας τη γνήσια κωμωδία με φάρσα και comentia del' arte· αλλά και σατιρίζοντας την αφηρημένη τέχνη, το «πρωτοποριακό» θέατρο και τους μοντέρνους κριτικούς του παράλογου. Συμπλέκει δυό άτεκνες εργατικές οικογένειες που αντιδρούν στον παραλογισμό της κοινωνίας. Χαρακτηριστική αρετή του πρωταγωνιστή Τζιοβάνι είναι και το αντιθέατρο, που συχνά πυκνά μας δίνει με πειστική αφομοιωτική δύναμη ο Ληναίος. Αν ο Φο, στο β' μέρος δεν το γύριζε σε φάρσα και κωμωδία τέχνης, το έργο θα έπαιρνε μια νεοκλασική μορφή και θέση. Όπως όμως και νά 'ναι, ο Φο, παίζεται χρόνια στην Ιταλία και ψυχαγωγεί και διδάσκει, και σφυριλατεί και αφυπνίζει συνειδήσεις. Γράφει, σκηνοθετεί, και παίζει και ο ίδιος σατιρικό θέατρο. Δηκτικός και πικάντικος στη λαϊκή φαρσοκωμωδία και στη σάτιρα, ανανεώνει και εκπροσωπεί με πλούσιες διαστάσεις αυτό το νεορεαλιστικό είδος του πολιτικοκοινωνικού θεάτρου σήμερα στη Δ. Ευρώπη. Αυθεντικοί εκφραστές κι ερμηνευτές στην ελληνική θεατρική σκηνή, ο Ληναίος με τη Φωτίου. Μας δίνουν μια αποτελεσματική και ζηλευτή προσφορά στα σύγχρονα θεατρικά χρονικά. Η μετάφραση της Άννας Βαρβαρέσου καλή, και ο Σπ. Κωσταντόπουλος κράτησε γερά τους ρόλους των δύο αστυνομικών. Σπιρτόζικα και με έξοχο μπρίο, παίζουν οι δυό γυναίκες στους ρόλους της κλεψιάς και της ψευτοεγγυμοσύνης, η Φωτίου και η Ν. Αλκαίου. Με πειθαρχημένη προσαρμογή και οι Δ. Πετράτος και Γ. Καρμάτης.

Θόρτον Γουάϊλντερ: «Ντόλλυ»

Από τον θίασο Λαμπέτη - Παπαμιχαήλ στο «Σούπερ - Σταρ» της Αθήνας. Μια ρεαλιστική κοινωνική κωμωδία, με προεκτάσεις βαθιάς σάτιρας στην τάξη των πλουσίων. Χαριτωμένα ευρηματικά επεισόδια, με ευχάριστες συγκρούσεις και αδιάκοπη σε πλάτύ καμβά πλοκή και δράση. Ένα έργο με καταπληχτική φαντασία δυναμικού θεατρικού συγγραφέα, με ιδεολογική βάση το μαστίγωμα των άδικων χρημάτων και των αδικιών. Ο άξιος σ. με πυρήνα έναν εργοδότη και τους υπαλλήλους-του, συγκρούει τις δύο τάξεις σε μια πάλη που φέρει στο φινάλε νικημένο τον εργοδότη. Ένα έργο μεγαλόπνευστο και διδαχτικό. Μια απολαυστική και άριστη παράσταση που έπρεπε να την ιδούν και να παραδειγματιστούν και οι φτωχοί Νεοέλληνες θεατροσυγγραφείς, αλλά και οι νέοι ηθοποιοί της κωμωδίας από ανώτερης υποκριτικής κλίμακας βαθμολογία. Η «Ντόλλυ» που την υποδύονταν η πάντα εύρωστη και κορυφαία σε δραματική ερμηνεία και κωμική υποκρισία Έλλη Λαμπέτη αποτέλεσε ένα ενθουσιαστικό θεατρικό γεγονός, με τον Παπαμιχαήλ στα φυσικά και απαιτητικά μέτρα και σταθμά του εργοδότη, με τον εξαίρετο νέο ηθοποιό Κ. Αρζόγλου, τη Μ. Λυμπεροπούλου, την αμίμητη Αλίκη Αλεξανδράκη, τον Γ. Δάνη, την άψογη σκηνοθεσία του Βολανάκη, τον Χ. Βαλαβανίδη κ.ά. Χόρτασε η ψυχή των θεατρόφιλων που την απόλαυσαν, μια σπάνια παράσταση, με υποδειγματικό συγγραφέα και διαλεχτούς καλλιτέχνες.

Μαριέτας Ριάλδη: «Ώχ»

Ο στόχος που σκόπευε βαθύτερα, στα περισσότερα νούμερα της νεομορφικής δικής-της πολιτικοσατιρικής επιθεώρησης, η Μ. Ρ. ήταν να θίξει και να πλήξει το κατεστημένο, να δώσει προβληματισμό και κάθαρση. Όνειρό-της, η μυριοπόθητη αναμόρφωση της κοινωνίας. Αυτό το παρατηρούσε κανείς πιό έντονα και ιδιότυπα, στους ρόλους των εκλεκτών Τ. Μηλιάδη, της ίδιας της Ριάλδη, του Β. Κολοβού και της Τ. Καζιάνη. Ο κόσμος που αγαπάει και προτιμάει το πολιτικό θέατρο, την πολιτική σάτιρα, επικροτεί κάθε θεατρική εργασία της Μ.Ρ. τα τελευταία χρόνια, γιατί έχει έναν ιδεολογικό σκοπό, να πολεμάει το κάθε σάπιο. Όσες έδωσε ώς τώρα με το Πειραματικό-της Θέατρο, όλες είχαν το ίδιο μήνυμα της κοινωνικής απελευθέρωσης, και την ίδια αμείλιχτη και δηκτική μορφή

ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

σάτιρας και σαρκασμού. Τα σατιρικά βέλη της Ριάλδη, δεν περιορίζονται μόνο στο πολιτικό κατεστημένο, αλλά, στρέφονται και προς το λαό, στην κοινωνία ελαφρότερα βέβαια, ακόμα και προς τον ίδιο τον εαυτό-της. Πολυσύνθετο και πολύπτυχο καλλιτεχνικό ταλέντο, θεατροσυγγραφής, σκηνοθεσίας και ηθοποιίας. Είναι σκληρή στην υποκριτική-της ερμηνεία, και ξέρει να γελοιοποιεί πράγματα και καταστάσεις, και να ενσαρκώνει τύπους στη σκηνή, με σκοπό να εκφράζει γενικότερα προβλήματα και να σημαδεύει κατάκαρδα εκτεθειμένους από ηθικές χρεωκοπίες στόχους. Στο «Μινώα» όλον το χειμώνα, συγκέντρωσε πλειάδα στελεχών, με φιλοδοξίες και πρωτόδοτες τομές σε καλλιτεχνικούς συγκερασμούς και σύνολα αξιώσεων. Στελέχη κωμικού και δραματικού θεάτρου, σε μια πλούσια παράσταση, που πέτυχε να δώσει με πολλά σατιρικά νούμερα και που στο βάθος έκρυβαν κι ένα κοινωνικό δράμα, ηθικού ξεπεσμού ή ταξικών διακρίσεων. Ήταν ένα πρωτότυπο επιθεωρησιακό είδος που εκτιμήθηκε πλατιά, υμνήθηκε από πολλούς, επικρίθηκε κι από μερικούς, μα επιτέλεσε στο σκέραιο τον κοινωνικό-του σκοπό.

Γκόλντονι: «Γιορτές στην κόλαση» και «Εσκοριάλ»

Δυό δυναμικά από συγγραφικής και ερμηνευτικής πλευράς μονόπραχτα, που επιμελήθηκε στη Νέα Σκηνή του ΚΘΒΕ ο σκηνοθέτης Γιάννης Χουβαρδάς και με σκηνικά κοστούμια της Λ. Χρυσικοπούλου, είχαν μια πολύ εντυπωσιακή επιτυχία για τους λίγους που παρακολούθησαν αυτές τις παραστάσεις. Ήταν δυό τραγελαφικές κωμωδίες, ή και μακάβριες φάρσες θα λέγαμε. Στην πρώτη, πρωταγωνίστησαν οι πιό εκλεκτοί ηθοποιοί που αναδείχτηκαν τα τελευταία χρόνια στο Κρατικό Θέατρο Β. Ελλάδας. Όλοι οι ρόλοι δύσκολοι. Κ. Κωνσταντινίδης, Δ. Βάγιας, Ζ. Κατραμάδας κ.ά. Στη δεύτερη ακόμα δυσκολότεροι αποδόθηκαν συνταραχτικά από τους Ν. Βρετό (βασιλιά) και τον Χ. Τσιτσάκη (Φασουλή). Ο δεύτερος μάλιστα, μας θύμισε και τους «Φασουλήδες» του Νίκου Κατηφόρη που ανέβασε το Θέατρο Κοτοπούλη το 1945. Ο συγγραφέας για να δώσει μια εξουθενωτική σάτιρα, έναν βαρύγδουπο κι εναλλασσόμενο σαρκασμό, ενάντια σε πολυπρόσωπους υποκριτές και τύραννους, υπερόπτες βασιλιάδες, γιατρούς κομπογιαννίτες, καλογήρους και παπάδες, ξεσκεπάζει με δύναμη τέχνης και ποιητικό πραγματιστικό λόγο τσεκουράτο, όλες τις βρώμικες και ανήθικες πράξεις αυτών των τρελών, σατανικών και γελοίων ανδράποδων κολάκων και βρυκολάκων, **μέσα στην κόλαση**, και τους μαστιγώνει αλύπητα. Προσώπατα σκληρά, δαιμονισμένα, κωμικά, τραγελαφικά, προκαταλειμένα, έρμαια του τρόμου διαβολοπαρμένα, αλλά και θεομπαιχτικά, τυχοδιωχτικά, απαταιώνικα κι αλλοπαρμένα. Σατιρισμένες και σαρδανάπαλες, γελοιοποιημένες φιγούρες του «Κάτω Κόσμου», έρμαια σε ταχυδαχτυλουργικά κόλπα, κι αφορισμούς δεσποτάδων και βασιλιάδων (!) Διαβολισμένες αγέλες του άδη, ελατηριωτά κινούμενα με σάρκα και οστά, του φόβου και του θανατά, της οργής και της απάτης ανύπαρχτων θεών και διαβόλων που καπηλεύονται στη ζωή του «επάνω κόσμου», παίζοντας το απατηλό και μακάβριο παιγνίδι του υπεροπτικού βίου και του παράκαιρου θανάτου. Ο σ. για να σατιρίσει τόσο ανελέητα κι εξουθενωτικά όλους τους απάνθρωπους και βέβηλους άρχοντες των καιρών, χρησιμοποίησε κάθε μεταφυσική πράξη, με απόλυτη συνείδηση του σκοπού και του αντικειμένου-του. Ο σκηνοθέτης Γ. Χουβαρδάς έδειξε μεγάλες ικανότητες δημιουργικής φαντασίας και διακινητικής διδαχής.

Κάρλου Γκολντόνι: «Κουγάδες στην Κιότζα»

Το έργο τούτο του περίφημου Ιταλού κωμωδιογράφου του 18 αιώνα, ανέβηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα φέτος το Μάρτη από τον Σπ. Ευσγγελάτο στην Κεντρική Σκηνή του ΚΘΒΕ στη Θεσ/νίκη. Η σπαρταριστή και πιπεράτη αυτή ηθογραφική κωμωδία σημείωσε μια πρωτότυπη και θαυμάσια σκηνοθετική επιτυχία, που θα τη ζήλευαν οι κορυφαίοι θεατροδάσκαλοι της Αθήνας. Δεκατέσσερις ηθοποιοί, σ' ένα περιστρεφόμενο σκηνικό με πρωταγωνιστή τον Τάσο Υφαντή (βοηθό δικαστή), που περνούν από την κωμική καρέκλα-του, όλες οι αντίζηλες ερωτοσκανταλιάρες σουσουράδες της αθώας και ειδυλλιακής ψαρογειτονιάς της Κιότζα. Όλοι οι ηθοποιοί, ακεκίνητοι, σωστά ρομπότ, στα ερωτικά πλεγματικά τους επεισόδια, ξαναζωντάνεψαν πιστά κι αντικαθρέφτισαν κωμικά την ατμόσφαιρα των ηθών της ιταλικής κοινωνίας του 1762. Ο Γκολντόνι με τον πολυτάραχο δημιουργικό-του βίο στο θέατρο και τα πολλά-του έργα, από τους πιό μεγάλους στο είδος-του μετά το Μολλιέρο, βέρος ανατόμος της κοινωνικής ψυχολογίας, υπήρξε κι εδώ διασκεδαστικός κι επίκαιρος, ειρωνεύεται και σαρκάζει την υποκριτική και άδικη «Δικαιοσύνη» όπου στο φινάλε φιλιώνει και δικαιώνει τις εριστικές και ζηλιάρες ερωτοθηλυκάρες ηρωίδες-του και τις παντρεύει αφήνοντας κατά μέρος τους εγωισμούς και τις κόψεις. Έτσι τα ήθη εκείνα αντιστοιχούν με το «Una fatsa una ratsa» και στα ελληνικά.

Λεονάρντ Χιού: «Ντα»

Για τούτο το έργο, έγινε πολύς θόρυβος όχι ίσως για το τίποτα που μπορεί νά 'λεγε ο Σαίξπηρ, αλλά για κάποιες εντυπώσεις. Πολλές φορές στη χώρα-μας, μέτρια έργα, παίρνουν από διαφημίσεις ή από μεγάλα καλλιτεχνικά ονόματα που τ' αναλαμβάνουν, υπέρμετρη και υπερβολική αξία. Οι φήμες, οι υπερβολές κι οι παρακωλυώμενες διασυνδέσεις και προσωπικές ευθύνες και συμπάθειες δεν αποφαίνονται σωστά, και η τρίχα γίνεται τριχιά. Το «Ντα» του Ιρλανδού συγγραφέα που έπαιξε ο Κατράκης στο «Μπροντγουαίη», είναι ένα αθυρόστομο και κλειστό, ατομικιστικό θεατρογράφημα, ονειρικό και μεταφυσικό. Στο «Ντα», θα μπορούσε κανείς το γέροντα μεγάλο καλλιτέχνη να τονε κάνει... «ντα» (!) Γιατί, είναι μια «κωμωδία» χωρίς κωμωδία και γέλιο· μια συνηθισμένη ιρλανδέζικη

ψυχολογική ηθογραφία, που δεν έχει σχέση με θεατρική γραφή Ιρλανδών όπως του Σώ, του Μπέκετ κ.ά. Το έργο δεν έχει τόση πρωτοτυπία, και δεν προσφέρει σημαντική ωφέλεια ατομική και προπάντων κοινωνική. Η τάχα μοντέρνα και παράξενη σύλληψη της υπόθεσης, της δομής του έργου, είναι φαντασιοκοπική. Σε πολλά σημεία δεν πείθει. Ένας συγγραφέας βλέπει στη ζωή τη σκιά του πεθαμένου πατέρα-του, να τον ακολουθεί... ανάλογα και στους έρωτές-του... Παράσταση βέβαια, άριστη, αλλά δεν έχει αληθοφάνεια και ρεαλισμό· γιατί από τη βάση-του το αδυνατίζει η ίδια η νοσηρή γραμμή-του. Οι θεατές βέβαια, θαύμασαν το παίξιμο των ηθοποιών. Όμως ο Κατράκης και ο Χηνάς, έχουν ερμηνέψει στο παρελθόν, δυναμικότερους και πιο δραματικούς ρόλους. Από το «Ντα» στο τέλος δεν μένει τίποτα, παρά τη γοητευτική παράσταση. Πέρα απόνα ψυχρό και πικρό αυτοπαρήγορο ιρλανδέζικο χιούμορ, δεν υπήρξαν κωμικά ή σατιρικά στοιχεία και μήτε κανένα μήνυμα. Διαφάνηκαν μόνο: κάποιος σαρκασμός για το θάνατο και ορισμένες αισθηματικές μεταπτώσεις τρυφερότητας και ανθρωπιάς. Το έργο είναι στα μέτρα των Αμερικάνων, παίζεται στη Ν. Υόρκη, και το επέβαλε κι εδώ ο Μ. Κατράκης με σκηνοθεσία του Τ. Μουζενίδη, για να εντυπωσιάσει με το ανεξάντλητο δυναμικό-του παίξιμο. Το καλό θέατρο όμως, δεν είναι πρώτα ο ηθοποιός, είναι κατά βάση ο συγγραφέας, ο καλλιτέχνης, και ο λαός. Όλοι μαζί. Εδώ ευτύχησε μόνο η ηθοποιία. Ενώ, όσος λαός το είδε, και θέλει το θέατρο κοινωνικό σχολειό, διαφωτιστικό μέσο σωστής αγωγής, κέντρισμα για αφύπνηση συνειδήσεων και λύτρωση, δεν κέρδισε παρά μόνο τη σπουδαία ερμηνεία των καλλιτεχνών.

Αποφθεγματικοί στοχασμοί

του Ντίνου Κούγκουλου

Το να γράφει κανείς είναι φυσικό δώρο, το να μην καταλαβαίνει όμως, είναι χειρότερο από το να μην μπορεί.

Μιά λέξη, ένα ποίημα, μιά στροφή, όταν τα πει κανείς στην κατάλληλη στιγμή, επιδρούν από κάθε φιλοσοφική θεωρία πιο πολύ.

Ηθική πολιτεία μπορεί νά 'ναι μόνο αυτή, μέσα στην οποία γεννιέται και αναπτύσσεται μια νέα ιδεολογία κοινωνική, χωρίς να καταστρέφεται απ' τη διοικητική αρχή.

Ένας ερμηνευτής μιάς φιλοσοφικής ιδέας, νοιώθει ο ίδιος σχεδόν σα σοφιστής.

Ο πρωταγωνιστής μιάς αστυνομικής ταινίας, το ίδιο επίσης σαν ένας νταής.

Ο διάκονος όμως της ιερής γραφής, δεν πρέπει να αισθάνεται τίποτ' άλλο, απ' ότι, ένας μεγάλος υποκριτής.

Χ. Δοξαρά: «Έξωση»

Ένα τυχερό από σκηνοθεσία και ηθοποιούς ρεαλιστικό δράμα του νέου συγγραφέα που ανέβασε το χειμώνα το Εθνικό στη Νέα Σκηνή. Την παράσταση έστησε ο Γ. Μεσσάλας με 3 διακεκριμένους καλλιτέχνες. Λιτό το σκηνικό, κι όλα βοήθησαν, ώστε να καλυφθούν οι σχετικές αδυναμίες του έργου. Τρεις άνθρωποι μοναχοί και πικραμένη, νοικάρηδες σε μια ξιπασμένοι και διεφθαρμένη ιδιοκτήτρια. Ήταν η πρώτη εργασία του ηθοποιού Δοξαρά και παρά τη νεορεαλιστική-του απόχρωση και τις συγκινητικές καταστάσεις του θλιβερού βίου των τριών απόμαχων, δεν έπειθε απόλυτα για τις συγκρούσεις-του, γιατί, η εξελιχτική δομή των ρόλων, δεν ήταν ολότελα απαλλαγμένη από μια σχηματοποιημένη και κατευθυντήρια διάταξη του ίδιου του συγγραφέα. Γι' αυτό, η ατμόσφαιρα από τα πραγματικά σημερινά δεδομένα, δεν ήταν και τόσο γνήσια. Όμως παρά τις όποιες ατέλειες και τ' ανάλογα τρωτά-του, η δυναμική ερμηνεία-του, από τους Ι. Ψαρρά, Ν. Τσακίρογλου και Ζ. Τσάπελη, ευνόησαν πολύ το συγγραφέα. Ο Ιάκ. Ψαρράς, βράχος απάνω στη σκηνή ανεπισκίαστος και δημιουργός τα τελευταία χρόνια ολοκληρωμένων θεατρικών χαρακτήρων, κατέπληξε κι εδώ με το παίξιμό-του, στον τύπο ενός φτωχού γυρολόγου άνεργου. Ο Τσακίρογλου ενσάρκωσε άψογα έναν προλετάριο μπαλωματή. Ο Τσάπελης είχε επιφορτιστεί με τον όχι και τόσο αληθοφανή και πειστικό ρόλο από το συγγραφέα ενός συνταξιούχου υπαλλήλου. Η κ. Θ. Ιωαννίδου, όταν δεν γελάει πάνω στη σκηνή, ανταποκρίνεται σχετικά καλά στο ρόλο-της.

Το Έτος του Παιδιού

Έργο του μεγάλου καλλιτέχνη του λαού μας Δ. Κατσικογιάννη

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Προτάσεις του Λ. Μάλαμα
Για την Εταιρία Ελλήνων Λογοτεχνών

«Ένας άνθρωπος που έκανε προτάσεις»
(Επιτύμβια υποθήκη του Μπρέχτ στον τάφο του)

Ο Δ/ντής του περιοδικου-μας στη Γενική Συνέλευση της Ε.Ε.Λ. τις 5 Μάρτη στη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών στην Αθήνα, μετά τον απολογισμό του προέδρου-της κ. Σκάρου για τη δράση της Εταιρίας στο χρόνο που πέρασε, ανέβηκε πρώτος στο βήμα και άσκησε την εποικοδομητική-του κριτική, που ανόμεσα σ' άλλα, έκανε τις παρακάτω προτάσεις για το νέο χρόνο, που επικρότησαν και χειροκρότησαν όλοι οι παρευρισκόμενοι συγγραφεις. Ιδιαίτερη έμφαση έδωσαν σ' αυτές ο σ. Βάσος Γεωργίου, Γ. Ζωίδης, Γ. Σιδέρης, Στ. Χατζημιχελάκης, Α. Κυριακόπουλος, Ελλη Αλεξίου, Γ. Μπενέκος, Γ. Νικολόπουλος, Φ. Γελαδόπουλος, ο Ν. Γαλάζης, ο Γ. Κοφίνης κ.α

1) Ανάπτυξη και διαπλάτυνση στενότερων σχέσεων με τις ξένες Ενώσεις Συγγραφέων, για ανέβασμα του κύρους της Εταιρίας, οικοδόμηση και διάδοση του Νεοελληνικού πνευματικού πολιτισμού.

2) Να καταστρωθεί και να εφαρμοστεί πλατύ πρόγραμμα ομιλιών στις επαρχίες.

3) Εξυγίανση και δημοκρατικότερη λειτουργία της Εταιρίας.

4) Κριτικές Επιτροπές για βραβεία και αγορές βιβλίων να εκλέγει η Γεν. Συνέλευση.

5) Να γίνεται **κριτική και αυτοκριτική** στα έργα, τις πράξεις και τη συμπεριφορά-μας. Γιατί, οι δυό αυτές μεγάλες αρετές που ανοίγουν δρόμους, τελειοποιούν τα χαρακτήρα-μας και αποτελούν βασικά κίνητρα προόδου... έγιναν σχεδόν μεταπολεμικά αποδημητικά, πτηνά από τη χώρα-μας.

6) Να ενημερωθούν τα μέλη για την παραίτηση από το Δ/κό Συμ/λιο των κ. Σπεντζή και Φάτση.

7) Να γίνεται κάθε χρόνο έκθεση βιβλίων των μελών της Εταιρίας.

8) Συνδικαλιστική Επιτροπή για θετική προώθηση και λύση προβλημάτων των λογοτεχνών.

9) Να γίνει Επιτροπήεπιλογής των καλών βιβλίων κάθε χρονιάς, και να στέλνει για μεταφράσεις στις ξένες χώρες η Εταιρία τα καλύτερα έργα.

10) Να καθιερωθεί από την Εταιρία ένα μήνας κάθε χρόνο, που να είναι ο μήνας διαλέξεων.

11) Να οργανώνονται 2 εκδρομές το χρόνο, μία στην Ελλάδα και μία σε ξένη χώρα.

12) Έμπραχτη συμπαράσταση στην παγκόσμια συνδιάσκεψη διανοουμένων της Ειρήνης που θα γίνει στην πατρίδα-μας την άνοιξη του 1981.

13) Να γίνει προσπάθεια ενοποίησης των 3 μεγάλων λογοτεχνικών Σωματείων, γενική εξυγίανση και αυστηρότεροι όροι για τα ταχτικά μέλη.

14) Να εφαρμόζουν όλοι οι συγγραφείς ενιαία, τη δημοτική γλώσσα στη γραφή και στη λαλιά και να τυπώνουν στο εξής τα βιβλία-τους με το μονοτονικό σύστημα.

15) Να πληρώνει η Εταιρία έναν δόκιμο κριτικό που να αναλάβει τη βοήθεια στους νέους λογοτέχνες.

16) Να επιδιώκει η Εταιρία τα κρατικά και τα άλλα βραβεία, να απονέμονται σε έργα και όχι σε συγγενικά και ευνοούμενα πρόσωπα, όπως συνέβηκε με τα περσινά το λουντέμειο και τα κρατικά, που απ' αυτά εκτός απο των τίμιων και αθόρυβων ποιητών Εγγονόπουλου και Παυλέα, οι άλλοι τα πήραν με χάρες και εύννοιες. Γιατί οι επιτροπές σχεδόν ποτέ δε μελετάνε τα άξια έργα της χρονιάς.

17) Να καταργηθούν οι κατηγορίες των συγγραφέων που αγοράζονται βιβλία από το υπουργείο πολιτισμού και να επικρατήσει ισοτιμία και δικαιοσύνη και στην αγορά βιβλίων.

18) Έχουμε μελετήσει από ταξίδια σε ξένες χώρες το πόσο άρτια λειτουργούν οι Ενώσεις Συγγραφέων για τα δικαιώματα των μελών-τους και για όλο το λαό. Εδώ δεν προκύπτει κανένα σημαντικό. Μόνο υποχρεώσεις. Είμαστε υποανάπτυχτοι.

Με το σφυρί στα καμώματα

του Άλκη Φωτεινού

Αλλότρια — συναφη και παράταιρα

«Ακαδημαϊκά» και όψιμες αφυπνήσεις

Το πόσο κοιμάται, ανέχεται, ή συμβιβάζεται η μεγαλυτερη μερίδα του Τύπου της Αθήνας (τώρα ξύπνησε) ως αναφορά τον τρισμακάριο ύπνο των ζωντανοπεθαμένων «αθάνατων» γερόντων της Ακαδημίας και το πόσο αδιάφοροι, συμβατικοί, φαιδροί και αχρείαστοι στάθηκαν για το λαό και τον πνευματικό πολιτισμό-μας στις δύσκολες ώρες του έθνους, αυτό μας το κρίνουν οι αναγνώστες και φίλοι του περιοδικού-μας. Το «Ελ. Πνεύμα» πάντα πρωτοπόρο για κάθε εξυγίανση και πρόοδο στον άμοιρο τον τόπο-μας, από χρόνια εντόπιζε και επέκρινε και μαστίγωνε τη «δουλοφροσύνη» και τον «εξευτελισμό» της Ακαδημίας Αθηνών και πριν και μετά τη δικτατορία και συνέχεια μέχρι σήμερα. Το «Ελ. Πνεύμα» είναι βήμα ελέγχου και αυστηρής κριτικής στα πιό σημαντικά του είδους γεγονότα, πρόσωπα και πράματα της εποχής-μας. Είναι ζωντανό και θαρραλέο πνευματικό πυρόν· και η θετική συμβολή-του αναγνωρίζεται απ' όλους τους αντικειμενικούς και καλόπιστους κριτές. Γι' αυτό και πρώτο, από χρόνια, ξεσκέπασε τα τρωτά και τ' αρρωστημένα της Ακαδημίας που τόσο αργά «Το Βήμα» στις 23-3-80 αφιερώνει ολόκληρες σελίδες για τις **«συντηρητικές αντιδραστικές γραμμές της Ακαδημίας επί παντός θέματος»**.

Παραθέτουμε εδώ από την έρευνά-του, ένα μικρό απόσπασμα... και «κάλιο αργά παρά ποτέ» για όποια κάθαρση. Οι όψιμες επικρίσεις του «Συγκροτήματος» αφορούν όλα τα καθέκαστα του περιβόητου ασύλου των γερόντων· που όταν έχεις ένα γέρο τηβενούχο φίλο ή συγγενή, τον κολακεύεις και τον κανακεύεις... παίρνεις κι ένα βραβείο, κι ας είσαι όποιος κι αν είσαι. Αλλ' ας αφήσουμε «Το Βήμα» να ψάλλει τον δικό-του αναβαλλόμενο:

«...Άμεσα, η κάκιστη επίδραση της Ακαδημίας εκδηλώνεται κάθε χρόνο με τα εξωφρενικά-της βραβεία και τους επαίνους. Κατά συντριπτική πλειονότητα η Ακαδημία Αθηνών έχει επαινέσει και βραβεύσει τα φανταστικότερα και τραγελαφικότερα των βιβλίων, ιδήθεν συγγραφέων κλπ. Πολλές φορές, τυπωμένα αυτόχρημα παρανοϊκά, έχουν λάβει επαίνους και βραβεία της Ακαδημίας. Άνθρωποι ολότελα άγνωστοι, ιδιώτες και ασήμαντοι. Τελείως εκτός πνευματικού χώρου, έχουν ζαφνικά αναδειχτεί από εξωφρενικές βραβεύσεις της Ακαδημίας.

Είναι το σύστημα, ότι όχι μόνο "πνίγω" τους άξιους και τα άξια, αλλά για να παραπλανήσω σταθερότερα και πειστικότερα αναδεικνύω σαν τάχα άξιους και άξια πολλές φορές ό,τι βρω μπροστά-μου, με αποτέλεσμα πλήρη σύγχυση και πλήρη σκοταδισμό...»

Λαϊκά πανεπιστήμια

Η πολυπρόσωπη γιρονδίνα, κυλάει άνετα τον καιρό-της στην εξουσία και κομπάζει κι ο Τύπος-της, ότι, στις μέρες-της καθιερώθηκε και λειτουργεί στη «Νέα Δημοκρατία»-της (γράφε ίδια γεύση πάντα στα ίδια ξιδοβάρελα π' αλλάζουνε τις τάπες) και **«ελεύθερο ανοιχτό πανεπιστήμιο»**. Μόνο που ελάχιστοι είναι οι σπουδαίοι ομιλητές. Οι πιότεροι μέτριοι και κατώτεροι, αρκετές φορές έρχονται σε δύσκολη θέση από τους ακροατές, κι ας έχουνε «μεγάλα» μα κούφια ονόματα, ο καθένας απ' αυτούς, θυμίζει εκείνο που είχε πει ο Γ. Παπανδρέου στο Γρίβα της Χ.: **«δοξάζεται κρυπτόμενος... και αυτοξευτιλίζεται αποκαλυπτόμενος»**. Αλλ' ας είναι, και τα λαϊκά πανεπιστήμια, πολλές φορές ψυχαγωγούν κι αυτά, κι ας έχουν χαμηλά επίπεδα· κι ας είναι ανοιχτο - κλειστές συναγωγές, κι ας μη δε μοιάζουν «Χάιτ-Πάρκ» Λονδίνου. Χρειάζεται και η εκτόνωση, και το ξεθύμασμα. Όπως και νά 'ναι, ωφελείται το κατεστημένο και με τις όποιες κομφουζιακές επιδείξεις. Έχει προκομένη παιδεία η Φατιμέ η γιρονδίνα... και η παραπαιδεία της έλειπε (!) Αποκαλύπτεται έτσι και η πνευματική νοσηρότητα και η στάθμη της λογικής· και βαθμομετρείται το, επίπεδο της πολυβάσανης αθηναϊκής κοινωνίας. Αλληλούια (!) κι όλα χρειάζονται για τα μεγάλα-της παιγνίδια... κι ας μας τυλίγουν φίδια.

Απομυθοποίηση συγγραφικών ειδώλων

Νεφελοκοκυγίες

Όταν μιλούν οι «διάσημοι» σαν τους κ.κ. Α. Σαμαράκη και Δ. Χατζή, οι κατά ένα φαιδρό προσφωνητικό επίθετο του κ. Μπέη «μεγιστάνες του πνεύματος» (ήθελε να πει μέγιστοι ο καημένος και διπλοχαρακτήρισε τους μέτριους για «μεγιστάνες» (!))... με βροντόλογες κοτσάνες (!) (Καημένη γλώσσα κι αλήθεια τι τραβάτε!). Έτσι, όταν μιλούν οι «διάσημοι»... οι άσημοι πρέπει να σωπαίνουν. Αλλά, ποιός αντέχει σε τέτοιους πειρασμούς;

Παρακολουθήσαμε ομιλίες των δυό παραπάνω «πολύκροτων» συγγραφέων στις 15-2-80 στο Πνευματικό Κέντρο της Αθήνας στον κύκλο των ομιλιών του «Ελεύθερου Πανεπιστήμιου» με θέμα: **«Η Πεζογραφία σήμερα»**. Όμως φεύ, δεν είπαν τίποτα για την ταλαίπωρη σημερινή ή και χτεσινή πεζογραφία, πέρα από τη συνηθισμένη-τους και στην Τ.V. και στις επιδειχτικές-τους εμφανίσεις γνωστή κονσερβαρισμένη θλιβερολογία. Και καλά τα όσα είχανε γραμμένα... κατάφεραν και τα διάβασαν. Μα από των λόγων τις ανουσίες... στο τέλος έπιαναν οι άμοιροι ψυχρολουσίες, με τη βροχή των ερωτήσεων, που θύμιζε παρωδία:

«για τους "μεγάλους" ρήτορες της φήμης πού 'ναι ταύροι...

στον κόσμο αποδείχτηκαν οι δόλιοι: τσίροι, γαύροι (!)».

Αυτά συμβαίνουν, όταν φορτώνονται οι αλαφριοί ώμοι υπερβολικά βάρη, και της δόξας τα φρούδια... ρηχα ψιματούδια.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Τα μεγάλα κενά

Στις παραπάνω ομιλίες και σ' άλλες παρόμοιες, το «μεγιστανικό» πνεύμα έπεσε κάτω κι από το μέτρο. Οι φτώχειες, οι ελιφραδές, οι αντιφάσεις, ήρθαν η μια κοντά στην άλλη, να επιβεβαιώσουν το δίχασμο και την κενότητα.

Ο πρώτος, κατά μεγάλο μέρος, ήταν ανεχτικός, μα στο τέλος, κατέληξε σε ύβρεις... Κι ο δεύτερος, με τις πεσιμιστικές και πελαγοδρομικές αντιφατικές αερολογίες του, σταθήκε μια απογοητεύση. Τι θα 'χαν όμως τα παραπροβλήματα παιδιά του αθηναϊκού Τύπου, να δώσουν, άλλο από τον πολύ το ντόρο και τα λίγα αφηγηματικά βιβλία τους; (Ας σφόνται οι ψευτέμποροι εκδότες, οι περιστάσεις κι ο απατηλός κι ευνοιοδότης Τύπος). Οι παραπάνω συγγραφείς, δεν ήταν σε θέση μήτε για ανάλυση πεζογραφίας, μήτε για κριτική και συγκριτική αξιολόγηση, κατάταξη και ιστορική καταξίωση έργων και δημιουργών. Δεν έκαναν ούτε κάν αναφορά στους πιό υπέροχους πεζογράφους των αρχών του αιώνα μας, που έχουν ανοιξει δρόμους και σχολές στη Νεοελλ. Λογοτεχνία· και πολλά έργα τους αναι μνημειακά, και αποτελούν σταθμούς πνευματικής και κοινωνικής προόδου, όπως οι κορυφαίοι: Θεοτόκης, Παρορίτης, Βυζηνός, Τραυλαντώνης, Καρκαβίτσας, Παπαδιαμάντης κ.α. από τον περασμένο αιώνα και τις αρχές του Εικοστού. «Η πεζογραφία του σήμερα» δεν μπορεί ν' αποκοπεί παραλληλιστικά και συγκριτικά από την πεζογραφία του χτες. Είχαν υποχρέωση να δώσουν μια εικόνα γενική και αντικειμενική. Δεν την έδωσαν.

Αντιφάσεις

1) Ο κ. Χατζής είπε στην αρχή ότι: Στη Λογοτεχνία, δεν είναι κάνεις αυτόφωτος, αυθύπαρχτος, μη επιρρεαζόμενος από άλλους. Ενώ, έπειτα, αρνήθηκε την παράδοση, και αμφισβήτησε τους παραδοσιακούς πεζογράφους και όπως είπε: Δεν παραδέχεται το αυθύπαρχτο, πηγαίο και ατομικό ύφος των λογοτεχνών (τόσο του κόβει). Αντίφαση πρώτη.

2) Έπειτα, τι ήθελε, μιας και αρνήθηκε η αγνόησε τη δική μας παράδοση, να εξυμνεί και να εξυψώνει τους Αμερικανούς Φώκνερ, Μυλλερ κ.α.; Τους υποδείξε για πρότυπα; Η ζητούσε βεβαίωση καλής διαγωγής από τους ξένους αφέντες; Όπως και να 'ταν, με τις αοριστες και αντιφατικές πολιτικολογίες, είχε: Αντίφαση δεύτερη.

3) Σε συνέχεια, είπε πως: «Δεν υπάρχουν σήμερα ιδεολογίες» (αυτό βέβαια είναι εκτός πραγματικότητας) ενώ την ίδια στιγμή επικροτήσε μια «σοσιαλιστική δημοκρατία» (τίνος τύπου (;) Γραφε νεροκουβαλήτρια και υπηρέτρια του Καπιταλισμού). Αντίφαση τρίτη.

4) Αναμεσα στην ανώμαλη γραφτή ομιλία-του, σύστησε στοις ακροατές, να διαβάζουν όλ' οι Έλληνες και οι λογοτέχνες Γ. Χατζηδάκη, Φιλήντα και Ψυχαρη από το 1900 για να μάθουν όπως επέμεινε «τα καθαρα ελληνικά», που ο ώψιμος «γλωσσολόγος» τα ξέρει μισα και μεσοβέζικα... γιατί, ο ίδιος σ' αυτή την ομιλία-του σερβίριζε και ρετάριζε ξενομανείς λέξεις όπως «μανιέρα» «πασπαρτού» κ.ά. που οι ακροατές τον εβαλαν στη θεση του. Αντίφαση τέταρτη.

5) Και γιατί ν' αγνοεί ασυγχώρητα, ότι: ο Χατζηδάκης υπηρξε κατα μεγα μερος αντιδραστικός και καθαρευουσιανος, οπου σταθηκε με τον ανεκδιήγητο Μιστριωτη ενάντια και στα «Ευαγγελιακα», «Ορεστειακα» , ενάντιος και στο Φιλήντα, Ψυχαρη κλπ. Ο Χατζηδάκης καταριονταν τον παλίκαρο αγωνιστη δημοτικιστη Παλλη. Και ο Παλλης τους «αντεπιτίθονταν μ' επιγραμματα» τον ονομαζε «Χαντζηδακην, Χαχαντζηδακκο και Κασιδακηνα, «Πολλα τα ετη-σου Κασιδακη, πιστολα σκουριασμενη», «Κασιδακης ο προσοφαγος» κ.ά. Ιδου και μια αλλη στροφη απο τον Παλλη, για το γλωσσολογο θεο του σημερινου κ. Χαντζη... που θα ταιριαζε παρωδιακα και γι' αυτον: «Χαντζι-δακις Σεβαχ / με σαλοικη υποταχτικη / πελαγωμενος (αχ!) στη θαλασσα τη γλωσσικη» Ετσι ο κ. Χατζης συσταινοντας τον Χατζηδάκη (χαρη και συνωνυμιας(!)) γινεται δημοτικοκαθαρευουσιανος σουπερ μοντέρνος (!) Αντιφαση πεμπτη.

6) Γιατι αγνοουσε οτι η γλωσσα-μας ειναι κι αυτη εξελιχτικο και μιμητικο φαινομενο, αλληλοδαντιστικο και προπαντων ζωντανη και μητρικη; Αγνοει ακομα και τον Μακρυγιαννη (που σύσταινε ο τρωτος νομπελιστας μας ο Σεφερης απο τα σαλονιατου) που δεν προφτασε να διαβασει Χατζηδακιν (θεος σχωρεστον). Αλλα πως να χωνεψει ο δυσκολοχωνευτος κ. Χ. τον μεγαλο και ηρωικο ηγετη του 1821 που εκεινος εστεκε αυστηρα στο «Εμείς» Ενώ ο κ. Χ. βρισκεται συχνα - πυκνα πάντα στο «εγω κι εγω» και κοντρα «εγω» (!) Και λησμονεί ότι το εργο του Μακρυγιαννη ηταν αγνο, αυθορμητο, λαϊκο και πηγαιο, ιστορικο χρονικο και μαζι, μνημειο Λογοτεχνικού υφους και ηθους. Αντιφαση εκτη.

7) Γιατι επεκριναν και οι δυο «μεγιστάνες» την ΕΡΤ ενω αυτοι προβληθηκαν περισσοτερο απ' ολους τους συγγραφείς, και μαλιστα την ιδια ωρα πόζαραν «σα γύφτικα σκεπαρια» στην Τ.V. και κάθε τόσο επιδειχνοντ' απο κει: Αντιφαση εβδομη Και «ουκ εστι» αριθμος αντιφασεων.

Τελος, θα ρωτουσαμε τον αρνητή της νεώτερης λογοτεχνικής μας παραδοσης: Σε τι διαφέρει σε δύναμη τεχνής η «φονισσα» του Παπαδιαμάντη, με τον Ρασκολνικωφ του Ντοστογιέφσκη; Εμείς κρίνουμε, συγκρινουμε και πιστευουμε ότι, και οι σημερινοί Έλληνες γράφουν καλυτερη λογοτεχνία από τους νεώτερους Ευρωπαίους. Ο λαός μας είναι πιό συναισθηματικος και πιό ποιητικός από άλλους λαους· και διαλαλεί ακομα και τα αυθορμητα συνθηματα στις διαδηλώσεις-του, ποιητικα κι αυτά. Αλλά ο κ. Χ. δεν απάντησε κατανοητά και ξεκαθαρα, σε ερωτησεις νεων λογοτεχνών, για την αγωνία που τους κατέχει ως αναφορά τους στόχους τους, την προβολη και τη συμπαρασταση των «μεγαλων» για την επιτυχιατους. Ο κ. Χ. ρωτήθηκε και το εξής: Αν έχει σχέση και ποιά η διαφορά της ποίησης με τη ζωγραφική και αν η πεζογραφία είναι ποίηση και ταναπαλι. Αλλά, η απαντηση ηταν ασυγχώρητα αρνητικη. Αγνοουσε ότι: η ποίηση είναι και πεζογραφία και η πεζογραφία είναι και ποίηση· ή όπως έλεγε και ο Σολων: «Η ζωγραφική και η γλυπτική είναι: η σιωπηλή ποίηση· και η ποίηση είναι ο ομιλούσα ζωγραφική».

Ο Ρώτας και τα έργα-του

Με τα έργα του Βασίλη Ρώτα γαλουχήθηκαν τό-ες γενιές από τη σχολική ζωή-τους. Με τα ραγούδια-του για το ΕΑΜ, ενθουσίαζε τότε τα πλή-η, ξεσήκωνε το λαό, κι έπαιρνε τα βουνά για τον γώνα του ξεσκλαβωμού. Σχολάρχης και πρωτοπό-ρος και στο αντάρτικο θέατρο, και μετά την απελευ-θέρωση πάλι, ιδρυτής και διδάχος στο Λαϊκό Θέατρο του Παγκρατιού. Ποτέ δεν έπαιξαν έργα του Ρώτα το Εθνικό (πλην μεταφράσεις του Σαίξπηρ), μήτε ο «Ρήγα», μήτε τον «Κολοκοτρώνη», παρά παίζουν τον «Παπαφλέσα» του Μελά οι εθνικοφρόνοι (!) Και αυτό γιατί έχουνε γένια, χτένια, και τιμόνι, οι διά-βοροι Μπαστιάδες και στη συνέχεια οι... Τσιροπου-λάδες (!) Δίκιο τό 'χουνε και κάνουν τη σκληρή πολιτική-τους γιατί αν δεν ντραγατέψουν... θα τους βόψουν το ψωμί-τους.

Στιχοκαταληχτικά ερωταπαντήματα

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ τα 4 κακά στα γράμματα;
Μόδα, συρμός, αρρώστια, κολακεία.
Μπράβο... Και ποιός έχει τα πρωτεία;
Ο Καβάφης κι ο Πετροχάρης.
– Γιατί;
Οι μεν Καβαφολόγοι αθεράπευτοι τσιλοκοπιά-δες (!) Ο δε Πετροχάρος ή Γιανάκης Μαρμαριά-ς... κρύος μπούζι σαν το μάρμαρο (!) Ο πρώτος ρουτολούζει κάθε «βάρβαρο», κι ο δεύτερος της ακαθρύλας άνθος ευοσ μον τηβενισμένο χουντο ευος ον (!)

ΓΙΑΤΙ ΚΑΤΑΦΡΟΝΟΥΝΤΑΙ και ραμένουν άγνωστες στο πλατύ κοινό, πολλές υπέ-χες αλλά τίμιες κι ασυμβίβαστες με το ψέμα πνευ-τικές και καλλιτεχνικές αξίες στη χώρα;
– Διότι επιπλέουν οι επιτήδειοι, οι μέτριοι και οι λοί, ενώ τα βαρύτιμης αξίας πρόσωπα και πράμα κατακάθονται στο βυθό ή παραμένουν θαμένα σε ρανεια, ή μπαίνουν στο περιθώριο, για να μην ενο-ούν τους κόλακες, και τους χαμαιλέοντες. Αυτά απόν γίνονται όπως είπε κι ο Ληναίος στα «Νέα» 4 3 80) **«όταν ένα μεγάλο ποσοστό του Τύπου νοεί τα πραγματικά ελεύθερα πνεύματα και προ-βάλλει τα χαϊδεμένα παιδιά των διαφόρων ευαίσθη-τον ή βιομηχανικών πολυεθνικών κυκλωμάτων».**
Ε, τότε... αυτά, ας χαίρονται... ευωδιές των ό πάτων (!)

ΤΙ ΕΠΠΕ ο Βασιλικός για την Αμερική;
Περυσι έριχνε πέτρα και καταλαλιά σ' αυτή... ι εφέτος την ανακάλυψε πανηγυρικά σοσιαλιστική) **«Μεγάλη με τη διπλή σημασία του όρου, με παρ-ένα εδάφη και παρθένες καρδιές...»** (Ελευθεροτ. 23-'80).
Πάρτε τον στο γάμο... να σας πει: και του χρό-ου (!)
Δηλαδή... όλο χασίσια και γκολ γκέρλς γλυ-εια πορνομαγεία;
Ε, ας είναι κι άπλητος πατσάς... για τα υδρα-ωγεία (!)

ΤΙ ΕΓΡΑΨΕ ο Κ.Σ. στα «Νέα» τις 16-2 80 για τον Ηλ. Πετρόπουλο συγγραφέα συλλέκτη των τραγουδιών της ρεμπετιάς και του λεξιλόγιου της τραβεστο καλιαρντο - παρέας;
– Έγραψε τούτα: **«η "φωτο - ιστορία" του Π. είναι κα-τα-πλη-χτι-κή! Και μόνο για τη διαφύλαξη τόσου και τόσης αξίας κοινωνιολογικού υλικού, ένα ευνοούμενον κράτος, θα τον είχε ανακηρύξει εθνικό ευεργέτη, θα τον είχε κάνει επίτιμο διδάκτορα... ακαδημαϊκό. Αλλά τον κυνηγάνε μονίμως... αντί γι' αυτό».**
Μυστήριο! Μήπως ο Κ.Σ. ήταν μεθυσμένος;
– Μα τι μου λες; Αυτή την πρόταση στους **«εφησυχάριους αστραφτερούς μηδενικούρους»** της Ακαδημίας, τηνε σκάρωσε και ο Σκαρίμπας, για τον καημένο τον Π. που ήταν τόσο ευδόκιμα και καρπο-φόρα τα χρόνια του Κορυδαλλού! Κι ας είχε τόσες καταδίκες!...
– Μα όχι, εγώ σκανιάζω με τον Κ.Σ. που μου θύμισε ρεμπετιά παγκαλικής εποχής (!)

«Ψηλά τι χτίζει τη φωλιά
και θα λυγίσει ο κλώνος
και θα του φύγουν τα πουλιά
και θα του μείνει ο πόνος».

– **ΓΙΑΤΙ ΗΤΑΝ** βαρύγδουπα τα μέτρα του κ. πρωθυπουργού για την πολιτιστική ζωή του τόπου; Ενισχύσεις βιβλίων, λογοτεχνικών σωματείων, νέα στέγη κλπ.;
Γιατί ήταν απόκριες και επιτρέπονταν τα βαρε-λότα και οι φούσκες, κι όλες οι μάσκες κι οι ορχή-στρες. Κι έπειτα έρχονται και εκλογές, και πολλοί θα πούνε στο φρυδά-μας «γιές». Άλλωστε, να μη μας πιάνουν οι σκυλοχαρές... γιατί τέτοιες προεκλογικές μέρες... εξαγγελίες γίνονται πολλές, κι ας τις παίρ-νουν οι αγέρες (!)

...«λάθος» και «πόθεν έσχες»

Την αβάσκαντη εκείνη Παρασκευή του Φλεβάρη στο «ανοιχτό πανεπιστήμιο», όταν ο κ. Μπέης προ-σφωνούσε με επίθετα «εκ του προχείρου...» τους δυό συγγραφείς φίλους-του της καταθλιπτικής αντιστα-σιογραφίας, αποκαλώντας-τους «μεγιστάνες του πνεύματος» τότε, γέλασαν όλοι οι παραβρισκόμενοι, χαμογέλασαν ακόμα και οι ίδιοι, και κορδώθηκαν περισσότερο (!) Μα σε κάποια βουβή θυμηδία, λοξο-κοίταξαν το δήμαρχο, σαν χαριτόβρυτοι και θαρρα-λέοι γαμπροί τις πεθερές. Κι ήταν αλήθεια γραφικοί (!) Τότε, μες από τα γέλια των άλλων, ακούστηκε μια φωνή να λέει. Ε, τι γελάτε; Λάθος έκανε ο καημένος ο δήμαρχος! Ήθελε μάλλον να πει «μεγιστάνα του χρήματος» τον κ. Σαμαράκη γιατί, κατάφερε με όλα τα τέτοια σκέρτσα και διαφημιστικά κόλπα... να ξεπερνάει το ενάμιση εκατομμύριο δρχ. έσοδα το χρόνο, όπως έχει δηλώσει ο ίδιος πρόσφατα στην Εφορία. Μπράβο του! Έτσι το λάθος του κ. Μπέη έγινε δικό του «Λάθος». Αλλά, δε βαριέστε, «Όλα γί-νονται συνήθως κατά λάθος» που λέει κι ένα παλιό ρεμπέτικο. Γράψε λοιπόν και για τον κοσμάκη της άγνοιας, της μόδας και του παρασυρμού... λάθος, που δεν είναι σε θέση, να τα πάρει αυτά χαμπάρι... και αγοράζει βάτραχο για ωραίο περδικάρι!...

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Πολιτικοκοινωνικα Κεντρίσματα

του Στέλιου Κεντρη

Ο Συγγραφέας έχει χρέος να γράφει την αλήθεια. Δηλαδη, δεν πρέπει να την αρνείται, ούτε να την παραλείπει, κι ούτε να τη μασκαρεύει. Η αλήθεια είναι χρήσιμη, όταν μετατρέπεται σε ενέργεια.

Λόγοι Φαρισαίων

ΜΠ. ΜΠΡΕΧΤ

Στις αρχές Μαρτη, στη Βουλή, συζητήθηκε πάλι το θέμα των συντάξεων, για τα θύματα της Εθνικής Αντίστασης, που ευλογα, αυτο το προβλημα συνδέεται και με την επιστημη ανεγνωρισή της και με τον επανεπατρισμό των δεκάδων ακομα χιλιάδων προσφύγων αγωνιστων που βρισκονται στις Σοσιαλιστικές χώρες. Και δεν υπάρχει προοπτουμενο σε επανθρωπια, ανοιχτοια κι ανελεγκτοια στα πολεμικά χρονια των ιδεων, νικητής με τις πλάτες των ξένων... να μην επιτρέπουν ύστερ' από 30 ολόκληρα χρόνια σε ομογενεις νεκρούς να θάφτονται στον τόπο που γεννήθηκαν! (Εδω θα μπορούσε να ισχυει ο ηθικός νόμος της «Αντιγόνης» του Σοφοκλη). Πρωτος και καλυτερος λοιπόν στη Βουλη, — όπως συχνά τα τελευταία χρόνια — συνηγόρησε πάλι ο κ. Πάνος Κανελλόπουλος, καθως και άλλοι βουλευτές της Νέας «Δημοκρατιας». Προς τιμή τους. Αλλά, γιατί δε λογαριαζονται τα λόγια τους — όσοι κι αργά — να γίνουν έργα απ' τους κρατουντες; Η μήπως είναι το μοντέρνο κόλπο: οι μεν να συνηγορουν για πρέπουσα λυση και οι δε να αρνούνται; Ετσι, μπορει να πάει πιο διασκεδαστικα το βιολί-τους (!) Είναι άραγε σωστό να πιστευει κανείς σε λόγια φαρισαιων; Και γιατί θα 'πρεπε ο κ. Κανελλόπουλος να φτασει στα 80 χρονια του, για να δει μ' ανοιχτά μάτια νου και ψυχής τις ιστορικές αλήθειες και τα δίκια του λαου Αλλιωνου στις αξίες του έθνους που χάθηκαν! Ως πότε ομως θα το φιλολογούν το τόσο φλογερό πρόβλημα του αξιοπρεπου επανεπατρισμου των πολιτικών προσφυγων Ως πότε θα το θίγουν φαρισαικά κι αμφιλεγομενοι, και μ ετεροβαρείς θετικές κρίσεις αμπαιζοντας την κοινή γνώμη χωρις να δίνουν τη λαοπάθητη λύση-του; Κι όμως, τ εγκαταστημένο από τους ξένους, κι από τότε καταστημένο ως πότε θα στέκει ακόμα σε τόση ελαφαντίαση, ακουοντας τις σφαγές των θυμάτων, κι έναν πολύκαθο λαό μια ποτε θα να καθιστεί: Δόσε-μας τα «ομά» σπλάχνα που ας ζ να τα αξίνισας. Αυτά τα «ξένα» τάκτα είναι ομόφυλα, ι αναζητουν 30 χρόνια τώρα «κεκνόν αναθρώσκοντα» στη λατρεμένη τους Ιθάκη! Ας μη παρεσορεται τέλος λαός από τους φαρισαίους. Κι ας αγωνίζεται να καταχτήσι τα δικαιωματα-του. Οι καζανάδες της εξουσίας και τη υποκρισιας... «με λόγια, φκιάχνουν ανάγια κε κατάγια».

Κοροΐδιες πήδοι και αντινομίες

Ο γνωστός του υπουργείου Παιδειας μέλος επιτροπών ανθολογων σχολικων βιβλιων κ.α. που περιέλαβε κατα κορο τον εαυτό-του και τους φίλους του και στην επιτροπή κρατικών βραβειων και έλαβε ένα Α' διηγήματος της τάξης των 100 χιλ. δρχ. Κι ομολογεί ξεδιαντροπα ο ίδιος σε συνέντευξη και προβολή-του στο «Ρ» τις 17/2/80 ότι: «Φέτος νομίζω ότι τα αποτελέσματα ήταν καλύτερα (γιατί ζέσταναν βέβαια τη δική-του τσέπη) και η πλειοψηφία των μελών της Επιτροπής, όπως οι κ.κ. Σαχίνης, Μερακλής και Βαλέτας, πάρα πολύ καλοί. Αυτό άλλωστε μ' έκανε ν' αποφασίσω να δεχτώ το βραβείο». Βρε δε γελάτε κότες (!) Θαρρείτε και ότι αν του το απένειμαν πιό πριν οι άλλοι, των άλλων επιτροπών, που θα λέγονταν Πετροχαρο - «φωτοπέλαγος» ή Τασο - Μάρμος ή Ἄλκη - Σαλαμάντρας... δε θα το αποδεχόταν (!) Πίσω-μου σ' έχω σατανά (!) Λες και ήταν κορόιδα οι γιαννηδο - κεραστήδες και οι Γιανφο - πιοτήδες (!) Δεν ήξεραν αυτοί που τα 'δωσαν σε Ιωάννηδες, Τσιρόπουλους, Πενταγιώτηδες κλπ. ημέτερους... Δε φταίει βέβαια ο κ. Ι. της σαλονικιάς ομάδας... γι' αυτές τις κοροΐδιες. Κατάχρηση χώρου και μάλιστα σ' εφημερίδα του λαού, έκανε μια ξεπεταρούδα Χουζούρη το... χουζούρι-της. Οι άλλοι υπεύθυνοι ίσως δεν τον ήξεραν. Όσο για τέτοιες κοροΐδιες και φίσκα αντινομίες... οι καιροσκόποι για την προβολή-τους κάνουν και σάλτα της ώρας και πηδήματα... και σε προλεταριακές ιδεολογίες.

Μεροληψίες

Στα τόσα της θλίψης αναμασημένα λόγια του κ «φυρονεριας» που δεν άφησε «ανυπεραστιστους» ούτε τους Αμερικάνους συγγραφεις Φωκνερ κα Μωλλερ (μόνο που με το θέατρο του γνωστου συζύγου της Μονροε αμφιβάλουμε αν έχει σχετική γνωση η δραση ο κ. Τάκης της παγκρατιανής πεζολογιας, και της νέας σοσιαλδημοκρατιας που επιθυμει δηλωσε σοβαρά, ότι: «δεν υπάρχει για μας τελειωμένη παράδοση... και δεν υπάρχει επιστροφή σε παλιές μορφές...» (τι θέλει να πει ο βλογημένος;) Αποκρυπτογραφειστε τον· ή από τη «σπασμένη-τοι αλληλουχία» δώστε-του εσείς λογική αλληλουχία λόγων. Αφού λοιπόν αγνόησε την ελληνική παραδοση, και τους αγνόησε όλους τους ξακουσμένους των γραμμάτων-μας, αναφέρθηκε διαφημιστικά μόνο στους Ταχτση, Βασιλικό και Ιωάννου «(εδω ο παρτεναιρος-του, του συμπλήρωσε και τον μακαρίτη Τσίρκα). Όμως δεν είπε τίποτα ούτε για τη «Λοξάντρα» ούτε για τη «Μάρμω»; Ούτε για την «τελευταία νύχτα της γης» του Πετροχάρου που... φέρνει τη συντέλεια (;) Κρίμα! Αφερίμ φιλότιμο!

Πάσχα πάντα

πάσχα για όλους

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Εξωραϊσμοί και «αυτονόητα» παπαγάλων

Δεν είναι **«η αλήθεια που εξωραΐζεται χωρίς να καταστραφεί»**, όπως λέει ο JEAN ROSTAND, γιατί η αλήθεια δεν θέλει εξωραϊσμό. Λάμπει από μόνη-της. Μπορεί ν' αργεί να επιπλέει. Όμως θριαμβεύει αιώνια. Από το 1821 στη χώρα-μας, εξωραΐζεται μονάχα το ψέμα. Αυτό έχουν ανάγκη τα κατεστημένα. Μα όσο κι αν παραγκωνίζουν ή ενταφιάζουν την αλήθεια, ο λαός κοντράρει με τα πιό ψύχραιμα παλικάρια-του, και τη φέρνει σιγά σιγά σε φως νικήτρια θρησκεία την αλήθεια. Συμπάθιο που σας θυμίζουμε ένα παράδειγμα: Στις 25 Μάρτη και συνέχεια με την ευκαιρία της εθνικής-μας γιορτής, δυό παπαγάλοι κελάιδησαν γερά, μαγευτικά, επιτήδεια κι εξωραϊστικά την ψευτιά και τη μεταφυσική συσκότιση κι αναλατιά στο «πνεύμα του 1821» από την ΥΕΝΕΔ. Και οι δυό-τους καλοδιαλεγμένοι. Ο ένας ο κ. Αναστ. Γιαννουλάτος καθηγητής πανεπιστημίου και επίσκοπος Ανδρούσης, και ο κ. Γρ. Κωσταρές, εντεταλμένος υφηγητής στο «Αθήνησι». Και οι δυό-τους, σε εκπομπές με τα ίδια παπαγαλίστικα ψέματα, γαλβάνισαν τα μυαλά των αφελών Ελλήνων με όλο «αυτονόητα» και κόντρα «αυτονόητα» ψέματα για τον εξωραϊσμό του ρόλου της Εκκλησίας στο 1821 και στο σήμερα. Μα τι μελιστάλαχτο σερμπέτι ωραιολογίας ήταν εκείνο που κόλλησαν οι ευνοιοκράτες της χρυσο ρήμονης εκείνης παπαγαλίας; Όλα προσχεδιασμένα, για **«να βγει λάδι»** στις μέρες-μας, η έκπτωτη στη συνείδηση του λαού και ένοχη φεουδαρχοδεσποτοκρατία-μας. «Η Εκκλησία εβλόγησε τα όπλα. Η Εκκλησία πολέμησε τους Τούρκους. Η Εκκλησία οργάνωσε την οικονομία του λαού (γράφε τον καταπίεζε, που τού 'παιρνε 20% χαράτσι). Η Εκκλησία με τα ευκολόγια, τα ευχέλαια, τα οκταήχια τον αφύπνησε και τον μόρφωσε...» (Γράφε τον αποκοίμιζε και τον βύθιζε στο ζόφο και στο φόβο, τον σελήνιαζε και τον διαλοξώπαιρνε!). Αχ πού είστε Βελεστινλήδες, Καραϊσκάκηδες κι Αντρούτσηδες, Καΐρηδες και Παπαφλέσηδες για να τους πείτε ποιοί και ποιό ήταν το Εικοσιένα, και γιατί σας δολοφόνησαν! Αλλά, **«πίσω την έχει η αχλάδα την ουρά»**.

Ο δεύτερος βέβαια, έκανε και καπηλία στους φωστήρες του τοτινού αγώνα: Ρήγα, Μακρυγιάννη, Σολωμό. Ο πρώτος φωστήρας όμως, (γράφτε τον για διπλό ράσο, που ράσο θα πει μακαριότητα, και μακάριος είναι ο ξένιαστος, ο ευτυχής, ο γαλήνιος· και γιατί να μην είναι με τόσους τίτλους;) χαρακτήρισε λοιπόν με θράσος, ώς και τη Γαλλική Επανάσταση «εμφύλιο πόλεμο» που κανείς ώς τώρα κριτικός της ιστορίας δεν αποτόλμησε έναν τέτοιο χαρακτηρισμό.

Ο ελογιμότατος Ανδρούσης, έβγαλε σα μόνη τροφό κι επαναστάτρια για την απολύτρωση του γένους, την Εκκλησία. Κι ας σημαίνει ακόμα τούτ' η λέξη: δεσποτισμός, αυθαιρεσία, και **«τοις κείνον χρήμασι πειθόμενοι»**. Και σα να μην έφτανε ο φόβος και το σκοτάδι που καλλιεργεί με ήθη κοινωνικοΐστορικά αποδειγμένα μεμπτά και τρωτά· και ιδιαίτερα στο Εικοσιένα, άπραγα και απειλητικά για τον ξεσηκωμένο λαό, προσπάθησε να προστατέψει έτσι ο μελίρρυτος τα τοτινά και σημερινά δεσποτικά ραχάτια. Όπως παλιά ο Γρηγόριος ο Ε', έτσι και το Εικοσιένα ο Πατρών Γερμανός αποκάλεσε τον Παπαφλέσα «εξωλέσλατο», γιατί κρατούσε το δαυλό της Επανάστασης κλπ. Ελάχιστες υπήρξαν οι εξαιρέσεις δεσποτάδων που συγκρούστηκαν με τους καταχτητές, ή συμπόνεσαν και συνέτρεξαν το λαό-μας. Οι άλλοι, οι σκανδαλοθήρες και ραχατλήδες, δεν είναι λίγοι, όπως είπε στην Τ.V. ο κ. Γιαννουλάτος, δηλαδή οι Στυλιανοί, οι Αθανάσιοι, οι Παύλοι, οι Φίλιπποι και τόσοι άλλοι. Ήταν και τότε και πάντα οι πολλοί. Σε κάθε εποχή γίνονταν φίλοι και σύμμαχοι και συνεργάτες των Βυζαντινών και των Οθωμανών, των Γερμανών, των Ιταλών και των Αγγλοαμερικάνων επιδρομέων καταχτητών, για τα πασαλίκια και την καλοπέρασή-τους. Δαμασκηνοί, Σπυρίδωνες, Αθηναγόρηδες, Ιάκωβοι. Όλοι οι αντιλαϊκοί δεσποτάδες κι αρχιεπίσκοποι που υπηρέτησαν τους ξένους, σε βάρος του λαού της Ελλάδας, έχουν το στίγμα και την καταλαλιά των θυμάτων κάποιας αληθινής ιστορίας που ακόμα δεν γράφτηκε. Και ας τους εξωραΐζει ο Ανδρούσης κ. Αναστάσιος με τα γλυκά και μαγικά-του ψέματα. Τους έβγαλε ένα κι ένα ευεργέτες του έθνους (!) Κι ας έχουν — είπε — περιουσίες... φτάνει νά 'χουν καλή διαχείριση (;) (Φτύστε μόνο τηιΜονή Πετράκη και τον ΟΛΕΠ να μη βασκαθούνε). Κι ας βυσσοδομούν τα τελευταία χρόνια σκάνδαλα επί σκανδάλων. Ώς και μηνύσεις είχαν υποβληθεί εναντίον του προκαθημένου των «αγίων»... Αλλίμονο, τι λάχανα σου πουλάνε για χαβιάρι, κακόμοιρε λαέ-μου! Όμως, έχεις χρέος ηθικό να ερευνάς και να μαθαίνεις τις αλήθειες, κι όχι να επαναπαύεσαι στο επιτήδειο και απατηλό «πίστευε και μη ερεύνα». Γιατί πρέπει να προστατευτείς από τους «αυτονόητους» μάγους της παπαγαλίας. Να μην είσαι πάντα στου μεγάλου-μας Σολωμού την πικρή διαπίστωση: **«πάντοτ' ευκολόπιστος και πάντα προδομένος»**!

Κληρικοί αγωνιστές και «κληρικοί» φεουδάρχες

Οι επίσκοποι στη Λατινική Αμερική, θυσιάζονται τα τελευταία χρόνια, για τα δικαιώματα των λαών-τους. Πρωτοπόροι καθοδηγητές, σημαιοφόροι και οδηγητές για την απολύτρωση των ποιμνίων-τους. Ταυτισμένοι με τα αιτήματα των λαών σαν οι πρώτοι χριστιανοί, γίνονται ήρωες και μάρτυρες στην πορεία των αγώνων και ολοκαυτώνονται! Η φήμη του Καμάρα είχε απλωθεί σ' όλη την ανθρωπότητα. Και άλλοι πολλοί κληρικοί στη Β. και Ν. Αμερική επιτελούν το ηθικό και αγωνιστικό-τους χρέος. Η δολοφονία του Ρομέρο στο Σαν Σαλβατόρ από τη χούντα και τις σκοτεινές δυνάμεις που την προστατεύουν... συγκίνησε πρόσφατα όλους τους αγωνιζόμενους για ψωμί και λευτεριά λαούς.

Στο Σαλβατόρ, η χούντα και η φεουδαρχική-της άρχουσα τάξη κατέχει το 50% της γης. Ο Ρομέρο έπεσε αγωνιζόμενος για ν' αποχτήσει λίγη γη ο άμοιρος λαός-του και να χορτάσει ψωμί και δικαιοσύνη. Για κάντε όμως μια σύγκριση με τους επίσκοπους της δικής-μας χώρας, που είναι φεουδάρχες και κατέχουν κι αυτοί σχεδόν τη γη της μισής Ελλάδας με τα «φιλέτα»-τους και με τους πακτωλούς-τους, τι κάνουν αυτοί για τον δικό-μας λαό; Αλλά, παρντόν τονε στέλνουν σαν ακτήμονα στα εργοστάσια και τ' ανθρακωρυχεία των ομογάλακτων φεουδαρχών της Γερμανίας, Αμερι-

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

κής και Αυστραλίας. (Ας μη κακοκαρδιωνεί ο αναγνώστης κ. Γιαννουλάτος). Άλλωστε, αυτός θά 'λεγε ότι: χρειάζεται και μιά διάζωδο για τους λαμόνιες Χανιών της σωτηρίας, για νά 'ναι οι μεγιστάνες της παπαδοκρατίας αντικόχλητοι σαν κι αν τουρκοκρατίας. Όμως, οι φανδάρχες που αλλάζουν μάσκες και προσωπεία στον καιρό μας, θα πληρώσουν μιά μέρα σκληρά για την καταστροφή του αληθινού χριστιανισμού που κατηγόρεσε τον μαμωνά, την υποκρισία και την αμαρτάλεια. Το μήνυμα έρχεται και από το Σαλβατόρ. «Όποιος πάει για λαγό... βγάζει και αρκούδα». Και τότε ξελογιαριάζονται οι λαοί με τους φαρισαίους... για πότε... κρυβουν τα ψευτικα τα ράσα και «πας το τρων το πράσα», όπως τραγούδα και το παλιό κάντρι.

Η αλήθεια για την Παπαδάκη

Συγχαίρουμε τον τίμιο και διακεκριμένο δημοσιογράφο, τον θαρραλέο καλικαρογράφο Γιάννη Κάτρη, που στις αρχές του χρόνου με άρθρο-του στα «Νέα», και αδιάσειστα αποδεικτικά στοιχεία, διάλυσε τον ψευτικο και συκοφαντικό μυθο για το φόνο της ηθοποιου Ελένης Παπαδάκη. Η αμαρτωλη γιρονδίνα, όλα τα χρόνια (με τις πλάτες των Αμερικάνων στην καμπουρα του λαού) όπως όλα τα δικά-της και τα ξένα των προστατων-της εγκλήματα, σα νικήτρια, τα φορτωνε στη γιακωβινα και στην τιμια και κατατρεγμένη Εθνική μας Αντίσταση. Ετσι, με το «ουαι τοις ηττημένοις» και το «δρυός πεσούσης», είχε κολλήσει τη ρετσινιά του φόνου της Παπαδάκη, στα παρακάνω καθαρα μέτωπα, πως δήθεν το Γενάρη του 1945 διαπραχτηκε από αυτά. Ομως ηρθε το πλήρωμα του χρονου, και ο Κατρης απόδειξε με ακλόνητα στοιχεία ότι την κορυφαια καλλιτέχνιδα, την είχαν δολοφονήσει πρακτορες της Ιντέλιτζενς Σέρβις. Τους φονιάδες αυτους, συμφωνα με χαροπιαστές μαρτυρίες αυτόπτη αξ/κού, τους ανακάλυψε, τους συνέλαβε, τους καταδίκασε και τους εκτέλεσε τότε το ΕΑΜ - ΕΛΑΣ Πατησίων. Ετσι, κάποτε, όλα τα τερατωδη μυθικα κατασκευάσματα που πλάθει δόλια και κακόβουλα η πολιτική σκοπιμότητα, απομυθοποιούνται. Το γκεμπελσικό εκείνο ψέμα, επέπλευσε 35 ολάκερα χρόνια. Αλλα έστω κι αργά, η αλήθεια έλαμψε και νίκησε.

Γύπες λύκοι και αμνοί

Η Σκιαθος, η Σκόπελος, η Ρόδος και όλα τα νησιά του Αιγαίου (γιατί όχι και του Ιόνιου;) τον τελευταίο καιρό, έχουν ξεπουλήθεί ολότελα σε ξένους μεγιστάνες της Δ. Ευρώπης και της Αμαρικής. Πάνω-τους στήθηκαν πολυτελέστατες βίλες και επιχειρήσεις των αδηφάγων καρδοσκόπων μπίζνεσμεν, που όπου χαρε τη θεωρούν σπιτια και τσιφλίκι-τους, πάρτουνε σαν οι γύπες σε πτώματα παρθένων αδαφών, να κοράσουν τη σαρκοβορά-τους, και της αδυσάφηστης επιθυμίας τη ζωοχαρά-τους. Όσο για τους καημένους τους ελληνικούς αμνούς... αυτοί ως υποφέρουν κι ως εκπατρίζονται, προσπαθάντας να ψευτοεπιζήσουνε με μυριες δυσκολίες, άγχη και δυστυχίες. Στο σφυρί και στο ξεπούλημα λοιπόν και πολλά άλλα παραλιακά μέρη της πατρίδας-μας. Τίποτε δε συγκρατεί τη μανία και την επιθυμία των ξένων για διάφορες αρπαγές και μορφικές κατοχές, στη γη της Ελλάδας. Τι να γίνει, αφού δεν υπάρχει εθνική προστασία, παρηφάνια κι ανεξαρτησία; Ετσι όσο οι ραμμοί θα παραμένουνε αμνοί... θα τους συγυφίζουνε οι λύκοι. Τέτοια κι άλλα και μη χειρότερα παθαίνει ο λαός-μας, όταν από το 1828 ορίζουνε τις τυχες-του, ξενοφανεις, υποτελείς, και ιδιοτελείς γραικυλοι. Και αν δε μην έρχονταν οι φανδάρχες Μπαβαρ, Ερνάστος, Γλυξβούργοι, Ντανιανηδες κλπ. αλλά και ντόπιοι καραλιακοκράτες τσιφλικάδες και μεγαρεγιάδες, Λόντζηδες, Βαρβιανογιάννηδες, Ανδρεαδήδες, Καράδες και νόσοι άλλοι δεσποτάδες κλπ... ασήλωσαν τόρα δέντρα και πουφρά και τόχε σαν ΕΟΚ και μιά χαρά... σήφρασαν φάνδα και κάνουν κοτοχές στη γη-μας και οι πολιτικάδες... Απαλλοτριώνουν, κι αλωνίζουν, και... τον άκλαφο λαό τονε πρηγιζουν! Αυτές βάβαια οι σηφρές κι οι κοτοχές, είναι μια καρδιοστοκαστή τράλλα ξένων και ντόπιων μεγαλοσαστιαν. Αλλά, ασόστου ζυπνήσουν οι φρόνιμοι ραμμοι που διαχνουντ' αυχημα από τον τόπο-τους, σαν αποδιοσαμπιαν τρέγει... έχει δικιο η παροιμια που λέει: «Όσο να ζυπνήσουν οι φρόνιμοι περνούνε τον καιρό-τους οι τρελοί».

Ορυκτά αγαθά και μανταρίνοι

Κάποιοι μανταρίνοι γεωλόγοι των γραφείων του υπουργείου βιομηχανίας διασταύδασαν με ομιλίες και αντιφατικές θεωρίες και φιλολογίες στην ενημ πολλούς γαννιωτες που τους άκουσαν να λένε: άρρητα ρήματα για τον ορυκτό πλούτο της Ηπείρου. Ηταν ολότελα ανημέρωτοι για τα κετρέλαια της Δραγοψάς και της Λάβδανης, και για όλα τα πολύτιμα μέταλλα που βρίθει το ηπειρωτικο υπέδαφος. Κι αφού μας παραζάλισαν με την ατομική πρωτοβουλία... κι η δουλειά στον τόπο... ο φασφορίτης του Δελβινακιού, τ' αλάτι του Μονολιθίου και τα λοιπά διασπαρμένα μέχρι την επιφάνεια της γης ορυκτά-μας αγαθα των βουνων Περιστεριου, Σμόλικα, Ολύτσικας κ.ά. Για να δικιολογήσουν λοιπόν τ' αδικιολόγητα, είπαν οι καημενουλήδες πως: η κυβέρνηση (θεσσυλα μας, θεσάρα μας(!)) κάνει προσπάθειες για τα μάρμαρα που τ' ανακάλυψαν και τα βγάζουν μοναχοί-τους οι κάτοικοι της περιφέρειας Γιαννίνων, και πως τα βουνά τωρα έχουν χιόνια και δε μπορουν να κάνουν μελέτες(!) Πού ήταν αυτοί που τωρα ξυπνησαν για μελέτες πό 'χει παραχορτάσει ο ηπειρώτικος λαός από τόσους ξένους γεωλόγους 70 ολάκερα χρόνια.

Εδώ οι λύκοι φαίνονται, γκαρίζουνε, κι αυτοί ζητάν τα ίχνη-τους(!) Ποιός όμως άντεχε στον πειρασμό της υποκρισίας και της λογοκοπίας; Τους πήραμε «φαλάγγι». Γιατί 35 ολάκερα χρόνια μετά τον Β Παγκ. Πόλεμο έχουν φάει το καταπέτασμα των ξένων δανείων και των μόχθων του λαού, όλες οι κυβερνήσεις και καμια δεν εκανε τίποτε μέχρι σημερα για την εξόρυξη του ορυκτού πλούτου της Ηπείρου-μας. Κι αρκούνται μόνο σε δημαγωγιες: «Όποιος δε θέλει να ζυμώσει... όλη μέρα κοσκινίζει» (!)

Διαλογικά Ερωταπαντήματα

— Ποιός καρπώνεται τα βασιλικά κτήματα στην Ελλάδα; Ποιός τρυγάει τα έσοδά-τους;

— Ποιός άλλος από τη βασιλομάμη-μας, την Άννα - Μαρία, τον Χουάν Κάρλο, και όλο το γαλαζοαίματο σόι;

— Ξέχασες και άλλους που παίρνουν μερτικό ντροπή (!)

— Ποιοί;

— Οι φίλοι της βασιλομάμης Ινδοί μαχαραγιάδες, η Αλεξία και ο κ. Αρναούτης. Α, κι άλλος ένας ο κ. Κουρούκλης που έριξε τις κανονιές το 1935 στους κλεισμένους στου Μακρυγιάννη δημοκράτες συναδέλφους-του για να πάρει τις 114 κεφαλές (!)

— Μπράβο (!) Και η νέα δημοκρατία τι κάνει;

— Αυτή είναι έκτός βασιλικής περιουσίας και λαού, αβασίλευτη, και βασιλευομένη, προεδρική της γιρονδίνας με το πουλί και με το στέμμα... παραπόδα (!)

● ● ●

— Τι είναι η άπληστη κι ασύδοτη ατομική ιδιοκτησία;

— Μάστιγα κι αθεράπευτη γάγγραινα, λερναία ύδρα απομυζητική που προκαλεί αντιδικίες, συγκρούσεις, ανισότητες, σφοδρούς ανταγωνισμούς κι απαράδεχτες κοινωνικές αδικίες κι αναταραχές, φθορά, ψυχοσωματική διαφθορά και παράκαιρος κι αφύσικος θάνατος.

— Όλα αυτά τα κακά;

— Μάλιστα, όλα τα εγκλήματα επί της γης προέρχονται και προκαλούνται από τη σαρκοβόρα ατομική ιδιοκτησία.

— Και οι άνθρωποι εδώ που υποτίθεται πως ξεχωρίζουν από τ' άλλα ζώα, σαν λογικά όντα δεν την καταργούν;

— Και όμως εδώ, στον όμορφο κόσμο το δυτικό που «ανήκομεν» τον «αγγελοδιαβολικά» πλασμένο, κοντεύουμε να τη βρίσκουμε σπάνια και με το φανάρι του Διογένη τη λογική... Και ας διέκριναν οι αρχαίοι ημών Πρόγονοι τριών ειδών λογικά όντα. Δηλαδή: τους θεούς, τον Αριστοτέλη και τους ανθρώπους. Οι άνθρωποι οι κυριεμένοι από την ατομική ιδιοκτησία που την έχουν σαν αυτοσκοπό, στη Δύση πάνε κατά Γαβαών και σατανοποιημένοι κατά φάραγγα τρελών (!)

● ● ●

— Τι έλεγε το ραδιόφωνο και η Τ.V. στην εθνική γιορτή τις 25 Μάρτη;

— Το γραγούδι: «Δεν προσκυνώ βεζύρηδες κι ουδέ κοτσαμπασήδες...»

— Δε νομίζεις ότι αυτό είναι μια γελοία αντινομία (!)

— Γιατί;

— Διότι, αυτοί που έχουν στα χέρια-τους αυτά τα μέσα ενημέρωσης, είναι ντόπιας γενιάς βεζύρηδες κι άλλης μορφής κοτσαμπασήδες (!)

— Δηλαδή τι εννοείς;

— Νά, η μισή Ελλάδα που είναι φέουδα και τσιφλίκια της παπαδοκρατίας, και της ολιγαρχίας, τα εργοστάσια, τα «φιλέτα» οικόπεδα, οι διάφορες εκτάσεις των ντόπιων Νόελ Μπαίκερ, τα καράβια των κροίσων, οι πηγές του ορυκτού πλούτου της χώρας που είναι Αγγλο - Γαλλο - Αμερικάνων κλπ. Όλα αυτά και η εξουσία μαζί από το 1828 μέχρι σήμερα, δεν είναι κοτσαμπασηλίκι Νεοελλήνων και ξένων κοτσαμπασήδων; Έπειτα γιατί λένε αντίθετα κι ενάντια τραγούδια;

— Εμ, δεν καταλαβαίνεις; Για να πουλάνε χελωνόζουμο για πράσινο χαβιάρι στον αφελή λαό!

● ● ●

— Τι ακούγεται για τον διαπλανητικό σατανά τον ανθρωποφάγο και δολοφόνο των λαών αρχιμετερνίχο Κίσσιγκερ;

— Τον πάντρεψε λένε ο Ροκφέλλερ με μια νεώτατη γραμματέα... του χάρισε μια πολυτελέστατη βίλα έξω από τη Νέα Υόρκη και από κει το σαρκοφάγο θηρίο τροχάει τα πολεμικά αιχμηρά λυκόδοντα των πολεμοκαπηλικών τίγρεων, να τις εξαπολύει παγανιές στον πλανήτη!

— Μα αυτός γράφει τ' απομνημονεύματά-του, κι έγινε φρόνιμος και πράος νοικοκύρης.

— Οι λύκοι πότε έπαψαν και με δορά προβάτων να αιμολυσσάν και να αιμοδιψούνε; Όλα τα κακά της γης αυτός ο Εβραιοπολυμήχανος «δούρειος ίππος» τα καταστρώνει και τα ευλογεί και σήμερα... αφού πρώτα προσεύχεται για τις ψυχοφελείς ραδιουργίες-του, με τους φίλους-του: Κάρτερ και Μπρεζίνσκη.

● ● ●

— Τι λένε για την προεδρία του κ. Τσάτσου;

— Τι να πούνε; Τσάτσοι - Μήτσοι - Κώτσοι.

— Α ώστε έτσι;

— Μάλιστα, έχουν τα γένια και τα χτένια και μη μου θυμίζεις άλλη έννοια· γιατί θα σου πω με μιάν αηδία μια τολμηρή-μου παρωδία.

— Πέστη λοιπόν.

— «Του Κώστα αλλάζουνε τα ρούχα»
και του φορούν προεδρικά
κι είναι για το λαό τα ίδια
φίδια και φρύδια εταιρικά (!)

● ● ●

— Τι χαμπάρια με τη «Λωξ-άντρα»;

— Και τι με νιάζει εμένα, μπας κι είναι η αρρώστια του Τίτο... η Λωξάντρα;

— Μα φίλε-μου δεν έχει όρια η λόξα των Ελλήνων αλαφροβιβλιόφιλων (!)

— Γιατί;

— Να, μιά μέρα βρέθηκα στου Κολλάρου και μετά την παραπροβολή της Λωξάντρας και στην Τ.V. παλάβωσαν οι αθηναίοι με τη λόξα της Λωξάντρας και ο Κολλάρος στα εκατομμύρια. Έτυχα τη στιγμή που έδιναν της γριάς 500 χιλιάρικα από ποσοστά για το βιβλιαράκι-της, και δεν τα χωρούσε η τσάντα-της (!) Και απορούσε και τι είπε αν μαντέψεις;

— Πού να ξέρω.

— Αναρωτιόταν κι έλεγε με μετριοφροσύνη: Μα τρελάθηκε ο κόσμος, ή εγώ που έγραψα πέντε φτωχές αράδες;

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

— Ποιός είναι ποιός ο φρυδάριος;

— Δε στον λέω, αν τον πετυχεις.

— Μα πώς να ριξω στ' αστρα, ή να γινω μάγος και μεντιουμ;

— Δεν ξερω, μαντεψε τον. Είναι εκεινος που πρωτοβγηκε βουλευτής του Λαϊκού Κομματος το 1935 ξεγελώντας νυχτα τους ψηφοφορους του αφεντικού του, ότι ειχε εντολή απο κείνον, να ψηφίσουν αυτον. Κι ύστερα τον προωθησε και τον συστησε στους πολιτικούς κυκλους του Κολωνακιου και στα εξουσιαστικα και αυλικα κυκλώματα ο φιλος-του κ. Λαμπρακης Ευταξιας...

— Κι αυτα ποτε έγιναν;

— Όταν ο φρυδας κι ο αδερφος του έπιναν και τον καφε ακομα βερεσε στο παλιο καφενείο του Γαμβετα... αλλά, ηταν ομορφοπαιδα και γεντέκια!...

● ● ●

— Απο που έρχεται η επιδημια του καπνισματος;

— Απο τη Δυση.

— Γιατι, ποιος το ειπε;

— Η τουβουλα, και διοτι οι ανθρωποι στη Δυση δεν ζούνε με τη φυση. Όταν μεγαλωνει η φτωχεια κι η δυστυχία, ο πολυς κοσμος ξεθυμαινει στο καπνισμα, στο τσιγαρο, στο προ πο, στο λαχειο, στο χαρτι και στον καφε, και οι θεοι να μας λυπηθουν.

● ● ●

— Ποιο είναι το μεγαλυτερο παθος του κανακαρη του πρωθυπουργού μας;

— Η εξουσια.

— Όχι.

— Η προεδρια.

— Μα ετσι κι αλλιώς την έχει.

— Ε, τότε η... Αμαλία.

— «Καινουργια αγάπη επιασα, παλια μη λησμονησω;»

— Ξερω κι εγώ; Η φιλία του Ευταξία...

— Χμ, πάλιωσε αυτή.

— Ά, το βρηκα.

— Τί;

— Τα ταξίδια, οι δελφίνοι, μπορει κι η Φρειδερίκη.

— Όλα αυτά πάλιωσαν.

— Ε, λοιπόν, ποιό είναι επιτέλους το πάθος-του;

— Το γκόλφ και ο αχώριστος φίλος-του κ. Γιωργάκης Ράλλης.

— Τωρα μάλιστα, γκέγκε, έχεις δίκιο. Κατάλαβα.

— Πώς το κατάλαβες;

— Νά, όλες τις διακοπές-του τις κάνει με τον κ. Ραλλάκια και ρολλάρουν τη σφαίρα με τη ράβδο απότομα και πονηρά στο δίχτυ και στην τρύπα της εξουσίας.

— Πρόσφατα πού έπαιξαν;

— Στο νησί των Φαιάκων.

— Και γιατί δεν έπαιξαν χάριν παιδιάς στα γήπεδα Γλυφάδας και Βαρυμπόμπης;

— Για να ξεδώσουν καλύτερα, από την παραζάλη της νέας προεδρικής και πρωθυπουργικής ίντριγκας.

— Ε, είμαι μπουμπούνας (!)

— Ποιά είναι η γιρονδίνα;

— Η Δεξιά.

— Η γιακωβινα;

— Η Αριστερα.

— Και γιατί τις λες έτσι;

— Διοτι οι ονομασιες αυτές προερχονται απο την παλια γαλλικη Βουλη, απο τις πτέρυγες της αστικης και της προλεταριακης τάξης.

— Ά, ωστε ετσι! Για κοιταξε, τι αμαθεις είμαστε εμεις οι ρωμιοι που ως τώρα λέγαμε ότι: αυτές οι ονομασιες ειναι απο το δεξί και το ζερβό το χέρι, ή κι απο τον δεξιο και τον αριστερό τον ψάλτη της εκκλησιας.

— Μασαλά και αφεριμ (!)

● ● ●

— Ποιοί βραβευουν τον κ. πρωθυπουργόμας... (μη του βασκανουν την ομορφιά για τη γυναικεία καλπη)

— Οι απόγονοι της διεφθαρμένης μεγαλοαστικης τάξης της Γαλλίας.

— Και ποιοι είν' αυτοί; Μηπως ο Ντ' Εσταίν με τα οικοπεδα του Ναυαρίνου;

— Κι αυτός κι όλα τα παιδια των μπαμπέσηδων Γαλλων πατεραδων που το 1917 βομβάρδισαν την Αθήνα... Και το 1922 εγκατέλειψαν τον ελληνικό στρατό στη Μικρασια, βορα στο θανατά του τούρκικου όχλου!...

— «Βαλαέμ μπιλαή» (!)

● ● ●

— Τι θα κάνει η κυρα-μας η γιρονδινα αν σε νέες έκλογές που θα μαγειρέψει... βγει ενισχυμένη η κεντρο - γιακωβινα;

— Αφού πρωτα εξαντλησει την κατά κόρο κινδυνολογία-της, θ' αμολύσει μ' όλα τα γνωστά τερτίπια-της την τρομοκρατία, και την κουμμουνιστοφαγο - φοβια (!)

— Ωστε έτσι, για να κρατάει λέγοντας και κάνοντας 150 χρόνια τώρα την προσφιλή-της εξουσια;

— Εμ, τι άλλο, αυτά θα λέμε πάντα;

— Και η δημοκρατία;

— Βγάλε μια δεκαρα βούβα. Δημοκρατία δεν εμαθες ακομα πως θα πεί: Νά 'ναι πάντα η γερογιρονδίνα κράτος - εξουσία και... παχιόμερη αμβροσία;

— «Πέκι εφέντη, πέκι».

● ● ●

— Γιατί το Συνοδικό «δικαστήριο» στις αρχές Μάρτη αθωωσε κι «έβγαλε λάδι» τον κ. Στυλιανό;

— Διότι κι ο κ. Στυλιανός... μας «έβγαλε το λάδι».

— Πού και πότε;

— Στο Μακρονησι πιό παλιά... και φρέσκα στην Καστροσυκιά (!)

— Καλά στο ξερονήσι, ξέρω, αλλά στου Κάστρου τη συκιά;

— Είχε μανούλια τροφαντά, κουνέλια σχώριο και μπουκιά! Κι ήταν η φλόγα κι ο καημός, του Στυλιανούλι Στυλιανού, το θρόνο να γλεντήσει εδώ, και να κερδίσει τ' ουρανού (!) Κι η Σύνοδος πρόθυμη τ' άνομα τό 'χει πλύνει γιατ' όλοι θε ν' αγιάσουνε... μα το... κεφάλι δεν αφήνει (!)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

— Γιατί είσαι τόσο ενθουσιασμένος με την ΥΕΝΕΔ;

— Είναι να μην είμαι αφού ο δεσπότης κ. Γιαννουλάτος εδικαίωσε απ' άκρου σ' άκρο και εις αιώνας αιώνων την Εκκλησία;

— Δηλαδή;

— Νά, ο άνθρωπος είπε στους τηλακροατές με τα μαγικά-του λόγια ότι: το νόημα του Εικοσιένα είναι η Εκκλησία και μόνο η Εκκλησία, και ότι τον αγώνα τότε τον έκαναν οι πασαδομαχαραγιάδες φιλότουρκοι δεσποτάδες.

— Αλήθεια;

— Πωπώ ιεροσυλία, κι ο λαός;

— Τίποτα· ο λαός = όχλος και «ας υπάγει εις το πυρ το εξώτερον».

— Ώστε δηλαδή εξιδανίκευσε αναντάμ - παπα - ντάμ την «εν πολλαίς αμαρτίες περιπεσούσα... Εκκλησία τον τόσο «ηθικό» και ομφαλοσκοπικό-της ρόλο;

— Μάλιστα.

— Μα αυτός θα ψήφισε και υπέρ του Στυλιανού και του Αθανάσιου...

— Μονο; Και υπέρ ακόμα του Δημητριάδος που έλεγε στην προσφιλή δικτατορία το αμίμητο: «Δύο Δεσποίνας έχομεν: Μία εις τους ουρανούς την Θεοτόκον και μία εις την γην, την Δέσποινα Παπαδοπουλου» (!)...

— Κύριε φύλαττε! Πάμε κατά διαβόλου.

● ● ●

— Ένας παπάς λεβέντης Κρητίκαρος, γιατί τιμωρήθηκε στο Ρέθυμνο;

— Γιατί κατηγόρησε τους εράνους που κάνει η Εκκλησία...

— Μπράβο-του!

● ● ●

— Τι γίνεται μ' αυτούς τους «σοσιαλιστές» και τους σοσιαλίζοντες, ανά τας Δυτικάς Ευρώπας;

— Τι θες να γίνει; Γένεται και δε φαίνεται. Εφτά χαρές και πέντε γέλια (!)

— Μακάρι.

— Τι μακάριοι, που να τους σηκώσει και να τους πάμε...

— Μα είναι να μην είναι μια χαρά οι «σοσιαλιστές» και οι σοσιαλδημοκράτες προπάντων της φρατελοχώρας με τις παχιές παστασιούτες... που κρατάν όλα τα χρόνια... τους χριστιανοδημοκράτες στην εξουσία; Αυτοί και μόνο είναι σοσιαλιστάρες με πατέντα, μπράβο και ματαμπράβο-τους (!)

— Γιατί μόνο αυτοί;

— Αμ τι, ποιοί άλλοι;

— Ρωτάς; Εμείς εδώ έχουμε τέτοια φρούτα μπόλικα, ποιν έτσι και τα χάψεις... σε πιάνει κόλπο ντελίριο (!)

— Και ποιά είναι τα δικά-μας σοσιαλόπαιδα της μόδας;

— Ού ού, η δική-μας η θάλασσα είναι μεγάλη και ευρύχωρος, που «ουκ έστι» αριθμός φρούτων και σκυλοψαριών μικρών μετά μεγάλων, του γλυκού και τ' αλμυρού και του ζινού νερού, που την έχουν μπήζει και βαθιά μάλιστα, αυτή τη μοντέρνα σκορδο(α)πιστία-τους (!) Και τι φαντάζεσαι πως θ' αρχίσω από τον κ. Γιάγκο; Φτου λοιπόν και θα ιδείς:

— Βούρ στον πατσιά (!) Εμπρός κι ανοίγω τις αυτάρες-μου.

— Πρώτη η βασιλομάμη-μας που είναι και ξενητεμένη η καημένη, και πάει για τη μοιρα της και σε Ινδιάνους γκουρού (!) Γιατί τάχα; (Να καλολυγιάξει) Δεν είναι η αφεντιά-της σοσιαλίστρια που μας φρόντιζε όλα τα χρόνια της ενδόξου βασιλείας-της «τ' άπορα κορασίδια» με τη βασιλική-της πρόνοια;

Δεν είναι σοσιαλιστής ο πρωθυπουργάρας-μας που ενώ είπε το «Ανήκομεν εις την Δύσιν» πήγε στη «Σόφια - Μόσχα» και συνέφαγε με τους μπολσεβίκαρους Ζίφκωφ - Μπρέζνιεφ και Κοσύγκιν, υπό την σκέπην και προστασίαν του κ. Κάρτερ; Και πώς δεν είναι όταν δηλώνει ότι «Στή Βάρνα είναι ο παράδεισος και εκεί θα ήθελε να ζήσει το υπόλοιπο του βίου»-του;

Δεν είναι σοσιαλίσταρος ο κ. Μητσοτάκης που μυρίστηκε με την προβοσκίδα μύτη-του, από τόσα χρόνια πριν, την κρίση πετρελαίων, και μας έφερε με τα τόσα καπιτάλια-του και με τον Μαμιδάκη... τα σοσιαλιστικά πετρέλαια της Ρωσίας και της Λιβύης;

Γιατί, ο κ. Θανασάκης Κανελλόπουλος δεν είναι σοσιαλίσταρος (αν και κοντός στο μπόι) αφού δήλωσε (πριν γίνει βέβαια διευρυνσίας) ότι: «Η Βουλγαρία είναι η πρώτη αγροτική και τουριστική χώρα της Ευρώπης»;

Κι ο κ. Ράλλης-μας (σόι το βασίλειο) πώς δεν είναι σοσιαλιστής, αφού με τον δεδηλωμένο σοσιαλιστή κ. Παπαληγούρα έγιναν συμπεθέροι... κι ας μη δεν έχουν αγαθό νταλαβέρι;

— Σταμάτα λοιπόν, με ζάλισες. Μα «η δομή είσαι»;... και μού 'γινες σοσιαλ - ληξιαρχείο;

— Καλά, ώς εδώ και στ' άλλο τεύχος τα παρέκει.

Εύλογες αλλαγές

Ο κοινωνιολόγος και συγγραφέας Ρόμπερτ Ρίμμερ, δήλωσε πρόσφατα ότι: οι Αμερικανοί διακηρύσσουν πως για το λόγο της σφοδρής οικονομικής κρίσης που τους δέρνει, θέλουν να διαλύσουν τις οικογένειες και να φκιάξουν κοινόβια, για ν' αντιμετωπίσουν τη φτώχεια της διατροφής, του μυαλού και κάθε είδους διατροφής. Αλλά, μήπως δεν την έχουν σχεδόν διαλυμένη, με την ασύδοτη και πρωτάκουστη οργιώδικη πορνοζωή, τη σωματεμπορία, τα γκωλ - γλέρλς, τα φοβερά κιναιδο - εγκλήματα του Σικάγου, του Χόλλυγουντ, κι όλες τις φυσικές ανωμαλίες του αναρχοσεξουαλικού τους βίου; Μην απορείτε. Όλες οι τρέλες και οι διαφθορές του κόσμου, στις ΗΠΑ που δεν έχει βουνά φυτρώνουν· κι από κει εκπορεύονται μολυσματικά κι επικίνδυνα σ' όλον τον πλανήτη. Μα γι' αυτά τα παράξενα του κ. Ρίμμερ και των δικών-του θα ίσχυε το «βγήκε η πομπή στη στράτα» ν' αλλάξει μάσκα και παράτα. Αλλά, μια κοινωνία όταν γεράζει, όπως κι ο λύκος... γίνεται μασκαράς των σκυλιών· και ταιριάζει πιά γι' αυτή η διαπίστωση του Σωκράτη ότι: «κοινωνία που δε στηρίζεται σε βάθρα ηθικής, είναι καταδικασμένη να πεθάνει».

ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Μινωτάρια λαγούμια και καραγκιόζικα καμουφλάζ

Όπως όλα τα πράματα που γίνονται, έχουν τα αίτιά-τους. Έτσι και όλα τα σατανικά ψυχροπολεμικά και θερμοπολεμικά σχέδια που αναστατωνουν τον κόσμο, εκπορεύονται από σκοτεινά άντρα και λαγουμια των πολεμοκάπηλων της Δυσης. Όλοι οι πόλεμοι κι οι επεμβάσεις, κρυφές κι ανοιχτές, με διαβολές και πραξικοπήματα και μ' όλα τα μεγάλα συνομωτικά εγκλήματα σε βάρος των λαων που αγωνίζονται να λυτρωθουν, όλα καταστρώνονται και ξεκινάν από τα δυσώδικα και λυσσωδικα αφρισμένα λαγουμια του μίσους των «γεραιών» και των επιδρομικών αρουραίων της Ουάσιγκτον, της Λόντρας, του Παρισιου και της Βόνης. Αυτοί με τα γάντια του «ευγενικού» «προστάτη» που μέσα τους κρυβουν τα σαρκοφάγα νύχια των τίγρεων, γιατί χάνουν τώρα (καθως ξυπνάν οι λαοί) τη μια κοντά στην άλλη, τις αποικίες και τις αγορές. Κι επειδή το συστημα αυτων των χρυσοκάνθαρων, περνάει μια βαριά ιστορική ηθική και οικονομική κρίση... οι μινώταυριοι «εγκέφαλοι» εφαρμόζουν τ' ανάλογα καμουφλάζ, για να καλυπτουν τις εκστρατείες και τις επεμβάσεις-τους και μ' αδιαντροπιά και θράσος το ρίχνουν στη μέθοδο του Καραγκιόζη, που ενω αυτός βαράει τον Χαντζαντζάρη, και τ' αρχίζει τις καρπαζιές... συγκαιρα του λέει κλαψιάρικα και διαμαρτυρόμενος «Ρε τι με βαράς μουργο»; Ενω ο Χατζηαβάτης αρπάζει της χρονιάς του ο κακομοίρης! Έτσι λοιπόν και τα λυκόσκυλα όταν λυσσάν για πόλεμο και ορμούν από τα μινωταύρια ζοφερά λαγουμια-τους ουρλιάζουν αιμοβόρικα: Η ΕΣΣΔ εισβάλει στο Αφγανιστάν, η ΕΣΣΔ επεμβαίνει στο Βιετνάμ, η ΕΣΣΔ περισφίγγει τον Τίτο. Η «κόκκινη αρκούδα» θα καταλάβει το Ιράν, την Τουρκία και όλη τη Δ. Ευρώπη, σπευσε «ελευθερε κόσμε» και «προστάτευσε» τους λαους και τ' ανθρώπινα δικαιώματα (!)... Όταν λοιπόν οι ίδιοι Αμερικάνοι επεμβαίνουν και εισβάλουν για την οικονομική κυριαρχία-τους... πως αλλιως να δικιολογηθούν; «Φωνάζει ο κλέφτης για να φοβηθεί ο νοικοκυρης».

Αραπιάς μάτια κι αφροσύνης καράτια

Σαντατ ο «Άραψ δικτάτωρ», πριν λίγα χρόνια, έλουζε και χτένιζε, κι ανεβοκατέβαζε τους Αμερικάνους με πολύ βαριά επίθετα: «διεθνείς αλήτες, τυχοδιώκτες και τρελούς». Αργότερα, γλείφοντας όλα τα νοσογόνα βακίλια-του... τους «ενηγκαλίσθη», και σαν πιστός και υποταχτικός παλιάραπας δουλος, πάει καταϊδρωμένος στον μαυρόλευκο Οίκο και στο Καπ - Ντέηβιτ και ξεσκονίζει ταχτικά τον κ. Κάρτερ και την κουστωδία-του (!) Του γλείφει τωρα ώς και τ' απόκρυφα... σαν άλλος Αλμπερόνι το Λουδοβίκο Ήλιο... για να παίρνει και Νομπέλ «ειρήνης» με τον φίλο-του Μπέγκιν (!) Ας φτύσουμε λοιπόν, και την ανισορροπία τ' Αράπη - μετερνίχου καθώς και τα Νομπέλ να «μη πάρουν από μάτι» για τη «σοβαρότητά»-τους, που τη νεκρώσιμη ακολουθία-τους την είχε ψάλλει ο Σάρτρ πριν από 15 χρόνια. Την πρώτη μέρα του 1980 (σημαδιακή μέρα) τι δήλωσε λέτε χωρίς αστεία ο ψευτάραπας (!) Ιδού, ότι: «Όλοι οι γείτονες του Αφγανιστάν, κινδυνεύουν από τους Ρώσους, και θέλουν όλοι οι Ασιάτες, να ζητήσουν την "υψηλή προστασία" των Αμερικάνων...» (Θε-μου τι προστάτες... όλο γλυκες και χαιδέματα (!) Αλλά, φεύ! «ή ντρέπονται, ή φοβούνται να το... κάνουν» σύμφωνα βεβαια με τη σωτήρια γνώμη του κ. Ανουάρ του Νέστορα της Αραπιάς και Μπίσμαρκ της Αιγυπτου (κατακαημένη Αίγυπτος τι σού 'μελε να πάθεις!) Ας όψεται ο Νάσερ που δε φύλαξε τα ρούχα-του... και ο αλαφροισκιωτος Χρουστσώφ... Όμως επί Νάσερ, δεν το ξεχνούνε οι λαοί, το ότι η Αίγυπτος ευεργετήθηκε πολυ. Έτσι, όταν οι ασιατικοί λαοι ζητήσουν την προστασία των γιάγκηδων, (όπως έκανε τελευταία ο νίλας του Νείλου αρχιαράπης) ξέρουν να ρωτήσουν πολλούς παθόντες λαούς, όπως π.χ. Ελληνοκύπριους, Τούρκους, Παλαιστίνιους, Πέρσες, Βιετναμέζους, Κορεάτες, Καμποτζιανους, Ταυλανδούς κ.ά. για να μάθουν της αραπιάς τα μάτια και της αφροσυνης τα καράτια του κ. Σαντάτ, σχετικά με το τι σόι χασίσι φουμάρουν οι υπερατλαντικοί-του φίλοι (!)

Πρόχειροι καλοθελητές και ζημιωμένοι μπακάληδες

Μετανοουσες Μαγδαληνές είναι τώρα πολλοί αριστεροί και αριστεριστές, όσοι βέβαια έμαθαν την αλήθεια για το Αφγανιστάν, το πως οι Ρωσοι είχαν δίκιο. Στην αρχή, φαντάστηκαν με επιπόλαιη και ουτοπική κοντόφθαλμη αντίληψη και κριτική, ότι, οι Σοβιετικοί, έπρεπε ν' αφήσουν τους πειρατές Αμερικάνους (αφού κύκλωσαν από την Ευρώπη τις Σοσιαλιστικές χώρες με τους πύραυλους «πέρσιγκ» και «κρούζ») να εισβάλουν κι από την Ασία στο έδαφός-τους, με την Cia και το Zia, ενθρονίζοντας πάλι και τον Σάχη στην Περσία (!) Αργησαν βέβαια να μάθουν οι βιαστικοί καλοθελητές ότι: το παραμυθι της «εισβολής» και η λέξη «επέμβαση» και «εισβολή», επινοήθηκε σατανικά και σκόπιμα, για ν' αλωνίσουν οι πολεμοκάπηλοι και η Cia με μοντέρνα διαδικασία και την κείθε - πάνου άμοιρη Ασία! Αργά λοιπόν έμαθαν οι βιαστικοί αριστεροί φιλελευθεροι πως η ΕΣΣΔ είχε 7 χρόνια μέσα στο Αφγανιστάν, καλεσμένη με συμφωνίες Ταράκι - Αμίν - Μπαμπράκ και με χιλιάδες τεχνικούς κι επιστήμονες και με τον μισό πληθυσμό ομογενή των νότιων δημοκρατιών-της που δούλευαν όλοι στα θεμέλια του νέου σοσιαλιστικού καθεστωτος. Έτσι, δεν αδίκησαν τη νοημοσυνη-τους μόνο σ' αυτό, αλλ' αγνοούσανε και τη συνθήκη του 1929, όπου η ΕΣΣΔ είχε από τότε δικαιώματα, να μπαίνει στα εδάφη των χωρών που συνορεύει με την Ασία, όπως ομολογήθηκε και για την Περσία. Μα στην κρίση-του, «όποιος βιάζεται σκοντάφτει» (!) Έμαθαν οι φτηνοί ρωμιοί, νά 'ναι πρόχειροι και ουτοπικοί. Γιατί να λησμονούν ότι οι τρανοί πολεμοκάπηλοι των ΗΠΑ είναι η μεγάλη επιδρομική μάστιγα και τυραννία στον πλανήτη, που λένε και κάνουν ό,τι θέλουν; Κι έπειτα οι ρωμιοί λυπούνται για άδικες κρίσεις και θέσεις, μετανιώνουν και κρεμούν τα κεφάλια-τους σα ζημιωμένοι μπακάληδες, αναλογιζόμενοι την παροιμία: «στερνήμου γνώση να σε είχα πρώτα». Πού είσαι καημένε Βηλαρά να πεις στον καθένα απ' αυτούς:

«Κι αν κατόπι μετανιώσεις
τότε πλιό τι σ' ωφελεί;
Τη ζημιά-σου θε να νιώσεις
μ' αδιαφόρετη χολή».

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Σολτζενίτσικα κρωξίματα

Ο ανεκδιήγητος κι ατάλαντος κλαψομοίρης εμιγκρές Σολτζενίτσιν, προστατευόμενος του «όμορφου κόσμου του αγγελικού» (ας όψεται ο Χρουστσόφ που τον τυχάρπαζε τότε στο 20ό Συνέδριο του ΚΚΣΕ, ευκαιρία ζητούσαν τα μεγάλα κοράκια να τον σηκώσουνε στα ύψη, και να τον κάνουνε διάσημο) διακηρύττει τώρα ότι:

«Ο Κομμουνισμός είναι η μόλυνση του παγκόσμιου οργανισμού» («Ελ. Κόσμος» 24-2-80) και παρακαλεί την «ηθική και φρόνιμη αγγελοπλάστρα, πάναγνη κι άσπιλη» στοργική μητριά-του Λύση, που δεν ξέρει η καημένη από πόλεμους, κακά κι εγκλήματα, κλεψιές, διαφθορές, χασίσια, φόνους, τρέλες και πορνείες, να πάρει μέτρα και να καθαρίσει το «μίασμα» (κατα Παύλο - Κώτσο Γλυζβούργο) και τη «μόλυνση» απ' τον παγκόσμιο οργανισμό. Λυπηθείτε λοιπόν τον θλιβερό εμιγκρέ (που έχει χρόνια χαμένη την αίσθηση του γελοίου) και που ζει στην «πάναγνη» μητριά-του Λύση, κι απ' την 100 καράτια τρέλα-του... τρίχα να μη ραγίσει (!)

Η κηδεμονία των ΗΠΑ

Το πόσο είναι αφέντες της Ελλάδας-μας και «άγγελοι - προστάτες» της περιοχής Μεσογείου οι Αμερικάνοι, και πού η κηδεμονία κι η υποτέλεια των ντόπιων αφεντικών-μας φτάνει... αυτό, το διακήρυξε πρόσφατα ανοιχτά και προκλητικά ο πρεσβευτής στην Αθήνα κ. Μακλόσκυ: «Οι Ην. Πολιτείες, έχουν ανειλημμένη υποχρέωση, να αντιταχθούν ενεργά και απερίφραστα στη χρήση βίας για την επίλυση διαφορών στην περιοχή αυτή και έχουμε αναλάβει τη δέσμευση, να εξασφαλίσουμε τη διατήρηση της σημερινής ισορροπίας στρατιωτικής ισχύος μεταξύ χωρών της περιοχής».

Πού λοιπόν η ακριβοθώρητη και μυριοπόθητη εθνική περηφάνια κι ανεξαρτησία; Αυτά παθαίνει ο κακομοίρης ο λαός-μας από το 1828 που τον εξουσιάζουν οι Αγγλο - Γαλλο - Αμερικάνοι και οι γραικύλοι υποτελείς και ιδιοτελείς, ξενομανείς καρπαζοεισπράχτορες όλων των Βαν - Φλίτηδων με τα «Ιδού ο στρατός-σας» (!)

Οι έκπτωτοι κι ο Σάχης

Παλιότερα σ' όλη την ιστορία των συγκρούσεων για τις εξουσίες υπήρχε μια περηφάνια κι ένα γόητρο σε έκπτωτους δυνάστες και τυράννους των λαών, που όταν παρήκμαζαν κι έρχονταν αδυσώπητες κι αμείλιχτες οι τιμωρίες και το τέλος-τους, έπεφταν σαν άντρες και ηττημένοι μεν, αλλά περήφανα, ή ξιφομαχούσαν, ή καταδικάζονταν κι εκτελούνταν, ή αυτοκτονούσαν. Τόση παχυδερμία και φιλοτιμαρισμός σαν αυτός των ελεεινών έκπτωτων αμερικανόδουλων δικτατόρων της εποχής-μας τύπου δικών-μας κολονέλων, Σιχανούκηδων, Σομόζηδων, Σάχηδων, κ.ά. δεν υπήρξε ποτέ στην πολιτική ιστορία των εθνών. Τους έλειψε και το τελευταίο ίχνος ντροπής και φιλοτιμίας ν' αυτοκτονήσουν· και επιμένουν να αναζητούν κρυσφύγετα και σκέπη προστασίας στα προτεκτοράτα και στα άντρα του Πεντάγωνου και της Σίας. Το κατάντημα του Σάχη Μπαχλεβή κατέριψε ρεκόρ αξιοθρήνητο. Αλλά, όλοι οι μονάρχες και οι δικτάτορες των αιώνων μήπως δεν ήταν ανόητοι, δειλοί, καταγέλαστοι, τρελοί και γελοίοι; Έτσι, από τη βίλα του Μεξικού και τα αντικαρκινικά ιδρύματα του Μανχάτταν τον πήγαν στον Παναμά για κρύψιμο οι Αμερικάνοι προστάτες-του, που μπροστά στο διεφθαρμένο τομάρι ενός πρώην υπηρέτη-τους και υπόδικου του ιρανικού λαού, αψηφούν και τις 50 οικογένειες των ομήρων-τους και τα όποια εκδικητικά ένστικτα των λαών. Μωραίνει βλέπετε η φύση τους Μπαχλεβήδες ολότελα... για να τους απωλέσει. Και οι «αγραυλούντες» ιερεμιάδες ωδές πάτρωνες της Ουάσιγκτων, επιμένουν να τους σώζουν... Τι θα κάνει τώρα στην Αίγυπτο; Τηλεφώνησαν οι προστάτες-του στον ανεκδιήγητο Σαντάτ και τον δέχτηκε με ανοιχτές αγκάλες. Πού θα πάει λοιπόν η τρέλα όταν η χώρα του Νείλου δεν έχει βουνά; Δουλοπρεπής και υποτελέστατος ο μετερνίχος της Αραπιάς, του Καν Ντέιβιτ και του βραβείου Νομπέλ «ειρήνης» αμερικανόδουλος δικτάτορας δε μπορεί να ξέρει το του Αριστοτέλη: «πάσα δουλεία παρά φύσιν εστί».

Κατάντια σνομπιστών

Οι πολλοί αθηναίοι είναι σνόμπ την «σήμερον ημέραν». Δε νιάζονται πια για πνέμα και κουλτούρα, να θρέψουν το μυαλό και την ψυχή-τους. Αρκούνται μόνο σε φαγοπότια, προκοίλια, πανταλόνι μόδας να καλύπτει τον μισό πισινό, χρονιάτικη αλλαγή του γιωταχί (μη φτωχείνουν οι μεγιστάνες αυτοκινητοβιομήχανοι Φόρντ, Σιτροέν, κλπ. Τους λυπούνται οι ανόητοι τους «φουκαράδες»). Αρκούνται σε αλλαγές επίπλων, και γυναικών... και «ξηγιούνται» γούνα, ταβέρνα, σπάσιμο πιάτων, πράσινη τσόχα, αντίκα, μπιμπελό, ζελατίνα και μεταξένιο σόφτεξ για φουσκοάντερους ποπούς (!) και υπερψήφο στην ΕΡΕ... Όσο για πνέμα, γνώσεις και μυαλό... κενό· και ξένο για βιβλίο καλό, θέατρο, διάλεξη, και μόρφωση και αγωγή. Άδειες οι αίθουσες σε παραστάσεις κι ομιλίες. Κι όταν ακόμα παίζονται έργα σαν του γίγα Μάξιμου Γκόρκι κι άλλων μεγάλων συγγραφέων, γεμάτα τέρψεις, διδαχές και μηνύματα... δε βλέπεις παρά 10 και 15 θεατές (πιότεροι είναι οι καλλιτέχνες) και περισσεύουνε τα κρίματα! Αυτή είναι η κατάντια σνομπιστών και νεόπλουτων κι υποανάπτυχτων παιδευτικά, απολίτιστων, κουφιοκεφαλάκηδων της σημερινής Αθήνας. Κατάντια που θυμίζει ένα σύνθημα παλιών Αλβανών αγωνιστών ότι:

Από την πείνα, μπορεί να πεθαίνουν λίγοι, μα από την αμορφωσιά, πεθαίνουν ζωντανοί πολλοί και κάθε μέρα.

Διαδόστε το

Ελεύθερο Πνεύμα

Έρευνα — Στοχασμός — Τέχνη — Κριτική

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Μηνύματα στο «Ελεύθερο Πνεύμα»

Μια επιστολή για τον Ελύτη

Αγαπητέ-μου Μάλαμα

Πάντα περιμένω με ανυπομονησία το «Ελ. Πνεύμα» και το διαβάζω με λαχτάρα και βουλημία. Μόλις το ανοίγω, αρχίζω από τα σχόλια και το ρουφώ ολόκληρο. Στο 34 τεύχος το μάτι-μου πήγε στα σχόλια για τον Ελύτη. Βέβαια χάρηκα σαν Έλληνας για την τιμή που έγινε στην πατρίδα-μας. Αν και αυτοί που κάνουν την τιμή, δεν διαθέτουν άλλη τιμή από την τιμή που έχουν οι κορώνες-τους. Δυστυχώς, αυτό το βραβείο, τα τελευταία χρόνια, έχει ξεπέσει τόσο, που αν δεν υπήρχε ο πειρασμός του χρήματος, όλοι θα τους γύριζαν τις πλάτες. Τις μέρες των γιορτών της απονομής, καθόμουν με την οικογένειά-μου στην T.V. καί βλέπαμε και χαιρόμαστε για την τιμή της Ελλάδας. Όμως μια μέρα έπεσε το μάτι-μου πάνω σ' ένα γράμμα που δημοσίευε η μεγάλης κυκλοφορίας απογευματινή εφημερίδα EXPRESSEH της 14/12/79, το οποίο απηύθυναν οι 10 από τους 11 Νομπελίστες στο Μπρέζνιεφ, να επιτρέψει γυναίκα και κόρη, σ' έναν Ρωσοεβραίο, που με άδεια των σοβ. αρχών έφυγε να πάει τάχα στην πατρίδα-του το Ισραήλ... και βρέθηκε στις ΗΠΑ. Εγκατέλειψε έτσι την οικογένειά-του στη Σοβ. Ένωση.

Το γράμμα αυτό, το υπόγραφε και ο Ελύτης γιατί έτσι του είπε ο συνάδελφός του Αμερικανός Herberi Brown. Φωτοτυπία του γράμματος καθώς και μετάφραση σου τα στέλνω.

Δεν τον κατηγορώ γιατί το υπέγραψε, μάλιστα τον συγχαίρω για τα ανθρωπιστικά-του αισθήματα, αν και δεν έχει οικογένεια κατανοεί την ανάγκη της ενωμένης οικογένειας και ζητάει να ενωθούν στην περίπτωση αυτή, ενός Ρωσοεβραίου καθηγ. Παν. της Φυσικής 36 χρονών, τον οποίο σπούδασε ο Σοβιετικός λαός με δικά-του λεφτά, και αυτός πήγε στην Αμερική για να προσφέρει εκεί τις υπηρεσίες-του, για τα ντόλαρς!!

Κατηγορώ τον Ελύτη γιατί σαν Έλληνας ξέχασε να κάνει και αυτός έγα γράμμα στον Πρόεδρο της Ελλ. Δημοκρατίας και να βάλει τους φίλους της Ελλάδας και συμμάχους, (τύφλα νά 'χουνε οι εχθροί όταν έχει κανείς τέτοιους φίλους), να ζητάει να επιστρέψουν και να ενωθούν όλες οι οικογένειες των πολιτικών προσφύγων πού επί 30 χρόνια ζουν μακριά από την πατρίδα και να έλθουν όλοι οι επιστήμονες που τους σπούδασαν οι σοσιαλ. χώρες να προσφέρουν τις πολύτιμες υπηρεσίες τοος στην πατρίδα-τους και όχι στην Αμερική για τα ντόλαρς, αλλά στην Ελλάδα για τους Έλληνες.

Διάβασε τις μεταφράσεις και βγάλε συμπέρασμα. Εγώ σου έστειλα προσωπικό γράμμα, καθώς και στον αθηναϊκό Τύπο, ο οποίος δυστυχώς δεν το δημοσίευσε για λόγους σκοπιμότητας (φτύστον μη βασκαθεί).

Επειδή εσύ κ. Μάλαμα δεν εξυπηρετείς σκοπιμότητες και ψέλνεις πάντα τις αλήθειες... περιμένω να το φέρεις σε φως, και σ' ευχαριστώ. Σε συγχαίρω και σε χαιρετώ.

Με άπειρη αγάπη
Χρήστος Μπέτζελος
Σουηδία

Για ένα βουλγάρικο Συγκρότημα

Αγαπητέ μου κ. Διευθυντά,

Στο «Ελεύθερο Πνευμα» τευχος 33/1979, σ. 165 «με το σφυρί στα καμάματα», σχολιάζετε με δικαιολογημένη ευμένεια το θαυμασμό που προκαλεσαν στο λαό-μας το εφετινό καλοκαίρι τα «υπέροχα κι απαράμιλλα φολκλορικά μουσικοχορευτικά συγκροτήματα από τις σοσιαλιστικές χώρες».

Όπως είναι γνωστό με τις σοσιαλιστικές χωρες τελευταια και μάλιστα με επίσκεψη του Ελληνα πρωθυπουργου στις πρωτευουσές-των, ανανεωθηκαν διάφορες συμφωνιες ανα μεσα στις οποίες και «μορφωτικές» ανταλλαγής μουσικοχορευτικων συγκροτημάτων κλπ. Και τέτοια συμφωνια υπογράφηκε, αν δεν κάνω λάθος, και με την άλλοτε «εχθρική» μας Βουλγαρία. Μάλιστα πέρυσι η βουλγαρική χορωδία ΠΙΚΠΟΒ έκαμε λαμπρή παρουσία-της στην Κεφαλλωνια. Τον περασμένο Νοέμβρη ο «Μορφωτικός σύλλογος» «ΑΡΙΩΝ» της Καρδίτσας μετακάλεσε για τις 8 του μηνα αυτου την εν λόγω περιφημη χορωδία για να δώσει μια συναυλία στην Καρδίτσα και φυσικά κοπίασε για την οργάνωση και υπέστη και οικονομικές θυσιες. Όμως την τελευταία στιγμή η συναυλία απαγορευτηκε για λόγους, λένε, «εθνικής ασφάλειας». Πρέπει να σημειωθεί, ότι πριν της 8/11/1979, πήρε μέρος η χορωδία αυτή σε μουσικό φεστιβάλ της Αθήνας. Λέγεται ότι η απαγόρευση προηλθε από το υπουργείο εξωτερικων. Γιατί, — όπως λέει και η εφ. «Θεσσαλιωτις» της Καρδίτσας (φύλλο 267 της 2/12/1979), ο τέτοιος κόλαφος για την Καρδίτσα;

Αλλά μόνο για την Καρδίτσα είναι ο κόλαφος; Υπάρχει περίπτωση ν' απαντήσει κανένας αρμόδιος;

Αθήνα Γενάρης 1980
Φαιδριάδων 35

Φιλικα
ΠΑΝΟΣ Ι. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Υ.Γ. Ξέχασα να αναφέρω ότι το 1978 το αξιόλογο μουσικοχορευτικό συγκρότημα του Συλλόγου «ΑΡΙΩΝ» Καρδίτσας, καταχειροκροτήθηκε στη Βουλγαρία όπου είχε μεταβεί υστερα από φιλική πρόσκληση των Βουλγάρων, προς θεού όχι των εαμο-βουλγάρων.

Π.Ι.Ζ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Από διάφορα γράμματα

«Φίλε κ. Μάλαμα,

Το «Ελεύθερο Πνεύμα» είναι έξοχο και πλούσιο σε ύλη. Εύχομαι πάντα καλή δύναμη και προκοπή».

Ι. Μ. Πσναγιωτόπουλος
Συγγραφέας - Αθήνα

«Αξιότιμε κ. Μάλαμα

Πριν λίγες μέρες εγνώρισα το ΕΛ. ΠΝΕΥΜΑ, και είδα, με χαρά, ότι υπάρχει αληθινή συνέπεια ανάμεσα στο όνομά-του και στα περιεχόμενα... Σας συγχείρω».

Με μεγάλη εκτίμηση
Γιάννης Ιωαννίδης - Φαληριώτης
Λόγιος, Φιλόλογος και μεταφραστής, Αθήνα

«Αγαπητέ Λάμπρο

Διάβασα το τεύχος 34 του «Ελεύθερου Πνεύματος» και ο θαυμασμός-μου για σένα τον εμψυχωτή-του, είναι μόνιμος κι ενθουσιώδης. Γι' αυτό, σου εύχομαι υγεία και αντοχή, για να κρατηθεί αυτή η πολύτιμη έπαλξη!...»

Με την αγάπη-μου
Κωστής Κοκόροβιτς
Ποιητής - Αθήνα

«...Το 34 τεύχος ήταν εξαιρετικά ελκυστικό. Η οργάνωση της ύλης, η εναλλαγή στοιχείων, τα όμορφα διακοσμητικά μοτίβα, φανερώνουν επιμελητή προικισμένο με ξεχωριστή ευαισθησία. Μου άρεσε πολύ "Ο κοινωνικός και τραγικός Βαλαωρίτης" καθώς και οι απόψεις και θέσεις για τη Λογοτεχνία. Διάβασα με πολύ ενδιαφέρον τα άρθρα-σας για τη γειτονική-μας χώρα. Περισσότερη γνωριμία με τις λογοτεχνικές εκδόσεις των βαλκανικών λαών θα ήταν νομίζω πάντοτε ευπρόσδεχτη και πολύ ωφέλιμη».

Να με θεωρείτε φίλο-σας
Με εξαιρετική εκτίμηση
Γ. Παπαγεωργίου
Λόγιος - Αθήνα

Μια ευχετήρια κάρτα του Χρήστου Κόκκαλη

Αγαπητέ φίλε Μάλαμα, ώρα καλή-σου.
Να με συμπαθάς που για ευχητάρι, σου στέλνω πάλι κάρτα με θέμα απο την επανάσταση του 1821 κι από τη λατρεμένη Πατρίδα-μας που ζει και θα ζήσει, γιατί γεννάει και τρέφει ένα λαό από τους πιό σπάνιους που έθρεψε και τρέφει τούτος ο πλανήτης. Γι' αυτό και από φθόνο, δε μας αφήνουνε ήσυχους, να προκόψουμε οι διάφοροι κουμανταδόροι του κόσμου, κι όταν πάμε να βγούμε στο διάσελο της προκοπής και του μεγαλείου μας πισωρίχνουνε στα φαράγκια της καθυστέρησης και της απελπισίας — το τελευταίο η ΚΥΠΡΟΣ — και θέλουνε να μας κάνουνε τώρα σκλάβους με τον τρόπο του μαϊμουδισμού.
Οι ραγιάδες της τουρκοκρατίας μπορεί να ήτανε σκλάβοι του βάρβαρου καταχτητή, αλλά, στο μυαλό και στην ψυχή ήτανε ΛΕΥΤΕΡΟΙ, γι' αυτό και μας λευτερώσανε. Εμείς όμως οι σύγχρονοι ραγιάδες - μαϊμούδες, που θέλουμε να τους μοιάσουμε σε πολλά πράματα, αν δεν αντισταθούμε, θα μας ξεπλύνουνε μυαλό και ψυχή και τότε, αλλίμονο, θα σβήσει αυτός ο λαμπρός λαός των σοφών, των θεών, και των ηρώων. Από προδότες... ευτυχώς είχαμε λίγους, αλλά καταλαβαίνεις πόσο κακό μπορεί να κάνει ένα ποντίκι άμα πέσει σε μια στέρνα με γάλα. Γι' αυτό ας προσπαθούμε όσο μπορούμε ούλοι, για προκοπή και μόρφωση, και ότι κάνουμε να μοσχοβολάει ελληνική λεβεντιά και αγνότητα, αξιοπρέπεια, καλοσύνη και ανωτερότητα, να σταθούμε ασάλευτοι στις ρίζες του δικού-μας πολιτισμού.

Με την αγάπη-μας
και τις ευκές-μας
Το Κιτσοκοκκαλέικο
Αθήνα το μπροστολάτη μήνα του '80

Ένας Διαγωνισμός και ο κ. Εμμανουηλίδης

Ο υπέροχος πατριώτης και θερμός υποστηριχτής των ηπειρωτικών γραμμάτων και τεχνών φίλτατος κ. Αχιλλέας Εμμανουηλίδης, έγινε και πάλι υποδειγματικός χορηγός σε 6 χρηματικά βραβεία διηγημάτων και ποιημάτων (συνολικά 50.000 δρχ.) στο νέο Διαγωνισμό που προκηρύσσει η Ηπειρωτική Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών για το 1980, με επικεφαλή της εποπτείας τον κριτικό Τάκη Σιωμόπουλο. Στο Διαγωνισμό αυτόν μπορούν να πάρουν μέρος όλοι οι ηπειρώτικης καταγωγής Λογοτέχνες ανεξάρτητα από ηλικία και τόπο διαμονής, σε ποίημα, διήγημα και σε θεατρικό έργο. Το τελευταίο να έχει υπόθεση από την ηπειρωτική ζωή, φιλογένεια και δράση. Για περισσότερες πληροφορίες στον κ. Σιωμόπουλο, Σμύρνης 11, Γιάννινα.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Πνευματικα και καλλιτεχνικα γεγονότα

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΤΣΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

(Ο μεγαλος καλλιτέχνης του λαοῦ)

του Γιάννη Νικολόπουλου

Ενα πραγματικά συγκλονιστικό, καλλιτεχνικό γεγονός καταγράφηκε το δευτερο δεκαπενθημερο του Φλεβάρη στην καρδιά της Αθήνας και καταχωρήθηκε στο αγωνιστικό ενεργητικό της προοδευτικής Τέχνης. Ηταν η έκθεση του μεγάλου καλλιτέχνη μας, γλύπτη και ζωγράφου Δημήτρη Κατσικογιάννη στον Παρνασσό.

Ο Δ. Κ. γιός φτωχής αγροτικής οικογένειας, άξιος γιός του λαου, διακρίθηκε σαν μεγάλος καλλιτέχνης, τίμιος και ακέραιος αγωνιστής. Παράταξε μια ζωγραφική καταπληχτική και κοσμογονική, αφιερωμένη στους αγωνες των λαων για λευτεριά, ανεξαρτησία, δημοκρατία και ειρήνη.

Οι καλλιτεχνικοι και ιδεολογικοί στόχοι του, είναι καθαροι, κρυστάλινοι, πολυσήμαντοι, συγκλονιστικοί για τις συναδήσεις του αγωνιζόμενου λαου μας και τη δικαίωση της Εθνικής μας Αντίστασης.

Κύριος στόχος του: η απομνημόνευση όλων των νεωτερων μεγάλων ιστορικών γεγονότων. Όσα έργα του είναι από την ιστορία των αγωνων του λαού μας, με στιβαρό ρεαλισμό, παίρνουν εθνικό χαρακτηρα. Με τη θεματολογία του αυτή, κρατάει άσβεστη τη μνήμη, των πιο μεγάλων και λαμπρων αγωνιστικων μας σταθμων και εποχων.

Παράλληλος στόχος της κορυφαιας και τραγικής τέχνης του, είναι η αποκάλυψη της αναχρονιστικής, εγκληματικής παρουσίας του ιμπεριαλισμου, στον πλανήτη.

Η πρωτοτυπία και η αισθητική μεγαλοσύνη της αντιαθρεφτίζουν αξεπέραστες συγκλονιστικές παραστάσεις από τα σύγχρονα παγκόσμια ζητήματα και προβλήματα: Απελευθερωτικό κίνημα Αφρικής, Ασίας, Αμερικής, αντιιμπεριαλιστικοί αγωνες των λαων της γης. Κύπρος, ΕΛΑΣ, Ιράν, Βιετνάμ, Αφγανιστάν, Ειρήνη, Τσεχοσλοβακία - Χάρτα 77 κ.λ.π.... Όλα αυτά δίνουν στην Τέχνη του Δ.Κ. μιά παγκοσμιότητα κοσμογονική. Τόσο καθολική και πληθωρική, με τόσο υψηλή αισθητική ποιότητα, με τραγωδιακούς ερεθισμούς και προβληματισμούς, που το μέγεθός της και η σημασία της ξεπερνούν όχι μόνο τα όρια της Ελλάδας, αλλά και της Ευρώπης.

Η απομυθοποίηση χαρακτηριστικών ζώων και πουλιών - ὀρνεων, και η συμβολική υποστασιοποίησή τους, μέσα στις σύγχρονες κοινωνικές καταστάσεις, δίνουν μια ξεχωριστή — πολλές φορές — συγκλονιστική μεγαλοπρέπεια και τραγική και επική ερμηνεία στις γιγάντιες συνθέσεις του.

Εδω ο Δ.Κ. έχει αποβάλλει από την τέχνη του κάθε είδος εγκεφαλισμού, ή ψευτολαϊκισμού. Χρησιμοποιεί και υποστασιοποιεί το συμβολισμό του απαλλαγμένο όμως από ιδεαλιστικά πρότυπα και περιεχόμενο. Γιατί τον διαποτίζει με καθαρο κοινωνικό - αγωνιστικό περιεχόμενο και προεκτάσεις αφού τον υποτάσσει στις επιταγές της επαναστατικής αγωνιστικής τέχνης του.

Ο Δ.Κ. πριν απ' όλα στις μεγαλοπνοες συνθέσεις του έχει προσδωσει στις θεματολογικές συλλήψεις του μια δική τους ξεχωριστή διάσταση χωρου, χρόνου και ιδέας. Οι συνθέσεις του διακρίνονται κυρίως από το εξαιρετικό μέγεθός τους - έχουν διαστάσεις αληθινων ζωοφόρων — μέσα στις οποίες υπάρχουν ασυνήθιστα μεγέθη διαχρονικών μύθων, συναισθημάτων, συγκρούσεων ιδεων και σύνθετων μηνυμάτων.

Έργα του Λ. Μάλαμα στ' αλβανικά

Τον τελευταίο καιρό, παράλληλα με ποιήματα και διηγήματα του Διευθυντή-μας που μεταφράστηκαν στ' αλβανικά και δημοσιεύτηκαν στην εβδομαδιαία φιλολογική εφημερίδα «Ντρίτα» και στο μεγάλο μηνιαίο περιοδικό «Νεντόρε», ο κορυφαίος ποιητής κι ελληνιστής Αλέξης Τσάτσης σε συνεργασία με τον Βασίλη Κώτσια, μετέφρασαν και την κωμωδία «Μεσίτες» που θ' ανεβεί σύντομα σε κεντρική Σκηνή των Τιράνων. Ο επίσης νέος ποιητής κι ελληνιστής Λάμπρος Ρούτσης μετέφρασε το γνωστότατο και πολυδιαβασμένο από τα Ελληνόπουλα έργο του Λ. Μάλαμα «Μικροί Ήρωες» (παιδικά διηγήματα) για τα παιδιά του φίλτατου γειτονικού-μας λαού.

Αλέκος Λειβαδίτης

Έπεσε σχεδόν κι ο τελευταίος της παλιάς φρουράς του Ελαφρού Μουσικού-μας Θεάτρου λαοφιλής αρχιτυπίστας Αλ. Λειβαδίτης. Δεν ήταν απλά καλλιτεχνικό αγκωνάρι στο παραπάνω θεατρικό-μας οικοδόμημα, ούτε μόνο ένα θιασαρχικό δυναμάρι στο παλιό και νέο επιθεωρησιακό και κωμικό Θέατρο. Ο Λ. ήταν το βάθρο και ο στυλοβάτης-του, που το κρατούσε ψηλά, με ηθική συνέπεια και ακεραιότητα. Ήταν ηθοποιός στη δική-του κλίμακα, αμίμητος και απαραλλήλιστος. Στάθηκε από τους πιο έμπειρους και δημιουργικούς συντελεστές της ακμής του Ελαφρού Μουσικού Θεάτρου. Και τώρα που το είδος αυτό βρίσκεται σχεδόν σε παρακμή, ο Λ. στοιχίζει τη μεγαλύτερη απώλειά-του. Ήταν σαν ο θερμογόνος ήλιος-του, που τού 'δινε ζωή. Ζωντάνευε πάντα στη σκηνή αληθινούς και ιδανικούς τύπους, με ιδιάζουσα ευαισθησία, θαυμαστή αυτοκυριαρχία, φυσική και πειστική απλότητα και ομοιότητα. Σε κάθε τύπο και χαρακτήρα, υπόβαλνε το ρόλο-του. Ζούσε μια κατάσταση. Έπαυε νά 'ναι ο εαυτός-του. Εκμηδένιζε την προσωπικότητά-του. Γινόταν ο κάποιος άλλος. Ήταν γεννημένος γνήσιος κι ανώτερος καλλιτέχνης. Η τέχνη-του ήταν «φύση και ζωή» όπως αξιώνει κι ο Δάντης. Μιμούνταν τέλεια πολλούς ανεπιτήδευτους ή και γραφικούς νεοκλασικούς κωμικούς ρωμέικους χαρακτήρες. Έπλαθε τους ρόλους-του με απόλυτη καλλιτεχνική συνείδηση. Κι έφυγε στα 65 χρόνια-του, ίσως άδικα, για μιά αργόπορη εγχείριση κοίλης, ευθύνη των γιατρών; Όπως και νά 'ναι, το Ελαφρό Μουσικό Θέατρο ορφάνεψε! Είχε γεννηθεί στην Αθήνα το 1914, και πρωτοβγήκε στη σκηνή το 1940. Ανήσυχος, πληθωρικός κι ακαταπόνητος, πρωταγωνιστής και σκηνοθέτης σε πολλές θεατρικές παραστάσεις. Έπαιξε με μεγάλη επιτυχία και σε αρκετά κιν/γραφικά έργα. Ήταν και πρόεδρος του Ταμείου Αλλ. Ηθοποιών. Εκλεκτικός και αυστηρός μελετητής, είχε πλατιά και ουσιαστική μόρφωση. Προοδευτικός στις ιδέες-του και ανθρωπιστής τίμιος και ειλικρινής. Από τους πρώτους εντόπισε και λάτρεψε το «Ελεύθερο Πνεύμα» κι έγινε φίλος, θαυμαστής και συνδρομητής-του. Έδωσε σ' αυτό και βαρυσήμαντη συνέντευξη για τη θεατρική ζωή το 1975. Λαχταρούσε το κάθε νέο τεύχος και το «κρουφούσε» όπως έλεγε χαρακτηριστικά. Το περιοδικό-μας τιμώντας τον φίλο κορυφαίο ηθοποιό και άνθρωπο, με τις ταπεινές τούτες αράδες, του προσφέρει τον ύστερο κι εγκάρδιο αποχαιρετισμό-του.

Λ. Μάλαμας

Μανώλης Βήτος

Στις 15 Φλεβάρη, πέθανε στην Αθήνα ο Ηπειρώτης πεζογράφος Μ. Βήτος, στα 62-του χρόνια. Είχε γεννηθεί σε χωριό του Δελβίνου και ήταν αυτοδημιούργητος. Σαν ευγενικός και φιλότιμος χαρακτήρας, κέρδισε την αγάπη όσων τονε γνώρισαν. Είχε ιδιάζοντα ζήλο με τα γράμματα. Ήταν σεμνός κι είχε μετριοφροσύνη και συναίσθηση των όποιων δυνατοτήτων-του. Αγαπούσε τον κόσμο, την πρόοδο και την ειρήνη. Τρυφερός και πονεμένος, αυθόρμητος και αθώος. Έγραψε 10 περίπου μικρά βιβλία, ελαφρών τόνων, με ρεαλιστικές και ηθογραφικές αποχρώσεις από τη βιωματική-του πορεία. Κύρια χαρακτηριστικά-του: η ανθρωπιά, η συνείδηση και η ηθική συνέπεια. Η τελευταία-του νουβέλα ήταν βαθιά συγκινητική και αντιστοιχούσε από το μερικό στο γενικό ταλαίπωρο βίο, του μεταπολεμικού ανθρώπου, με πειστικές ψυχολογικές διαγραφές. Ξεψύχισε με το χαμόγελο στα χείλη και με το δάκρυ της συμπόνιας και της ανθρωπιάς, για τη γύρω-του κακέντρεχη και τραγελαφική πραγματικότητα. Την παραμονή του θανάτου-του, βρεθήκαμε στο κρεβάτι του πόνου-του και θαυμάσαμε ακόμα και στο τελευταίο καταθλιπτικό ασθενικό-του βίωμα, το χαμόγελο και το χιούμορ που άνθιζε μέσα από την ανοιχτή καρδιά-του, σα να σκιρτούσε πάντα νέα, σε ανοιξιάτικο περιβόλι. Έζησε έτσι, ώς την ύστερη ώρα με το γέλιο-του, κι έσβησε όπως σβήνει απέριττα ένα μικρό αστέρι τ' ουρανού στα ολόγυρά-του θάμπη.

Το «Ε.Π.» τίμησε ανάλογα κι όπως του άξιζε τη μνήμη και τη συμπαθητική μορφή-του και την κατάταξε στη χορεία των ηπειρωτικών γραμμάτων.

Εκθέσεις ζωγραφικής

Στον Παρνασσό στις αρχές Μάρτη ο γνωστός ζωγράφος Μηνάς Στράτης οργάνωσε πλούσια έκθεσή του· και είχε όπως πάντα εξαιρετική επιτυχία.

Στα τέλη Γενάρη έγινε στα Γιάννινα ομαδική έκθεση ζωγραφικής των μελών της Ηπειρωτικής Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών.

Στη γκαλερί του καλλιτέχνη Πέρου Μπέχλη, Χ. Τρικούπη 17 στα Γιάννινα, εξέθεσε έργα του από τις 19-1 ως τις 17-2 ο γνωστός ζωγράφος Λημ. Ταλιγάνης.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Επιτυχίες της Πανηπειρωτικής

Στις 23 Γενάρη έγινε στον Ορφέα της οδού Σταδίου στην Αθήνα, όπως κάθε χρόνο, με μεγαλειώδη κι εφέτος επιτυχία η γιορτή πάτας της ΠΣΕ, με άρτια οργάνωση και πρωτότυπο πλούσιο πρόγραμμα. Μίλησε ο πρόεδρος Κ. Νάσης και πολλοί Σύμβουλοι. Πήραν μέρος Ηπειρώτες τραγουδιστές με έναρξη του προγράμματος από τον βετεράνο κλαρινίστα Τάσο Χαλκιά και πολλοί μουσικοί όπως ο Χρ. Ζούμπας, ο Π. Λούκας, ο Μάνθος Σταυρόπουλος κ.ά. Απάγγειλε η Αλ. Κατσέλη και η Άννα Ιασωνίδου.

Στις 16 Μάρτη τα στελέχη των ηπειρωτικών Αδελφοτήτων και Συλλόγων στην Αθήνα, εξέλεξαν πάλι το προηγούμενο Συμβούλιο της Πανηπειρωτικής Συν/νδίας Ελλάδας. Εκλέχτηκαν κατά σειρά: Κ. Νάσης, Σ. Μαλάμης, Α. Φούσας, Ζ. Ντίνος, Γ. Κέμος, Β. Τσοπόκης, Λ. Διαμάντης, Μ. Στράτης, Β. Τσάμης, Γ. Σωτηρόπουλος, Χ. Σιόντης, Γ. Τζίμας, Δ. Μάνος, Γ. Μακάτης, Μ. Στεργίου, Σ. Καραμούτσος· και στην Εξελ. Επιτροπή Γ. Μπουραντζής, Γ. Βέης, Γ. Ευαγγελίδης.

Ευχόμαστε ευόδωση των σκοπών-τους, για το καλό του ηπειρωτικού λαού, της προόδου και του πολιτισμού-του.

Διαλέξεις

Μνήμη Σ. Καραντινού

Για τον αείμνηστο φίλο σκηνοθέτη, ζωγράφο, συγγραφέα και δ/ντή του Κ.Θ.Β.Ε. η δ/νση και η διοίκηση του Θεάτρου στη Θεσ/νίκη οργάνωσε στις 13 Γενάρη τιμητική εκδήλωση με ομιλητές τον Ν. Κονομή, Λ. Πολίτη, Σπ. Ευαγγελάτο κ.ά.

Στο Εντευκτήριο της Ε.Ε.Λ. στις 11 Μάρτη στην Αθήνα, μίλησαν για την εκλεκτή ποιήτρια Ελευθερία Αναγνωστάκη - Τζαβάρα ο Ν. Μπούτβας και ο δ/ντής του περιοδικού-μας.

Στις 12-2-80 στην Ηπειρωτική Ένωση στα Γιάννινα ο λόγιος φιλόλογος και θεολόγος κ. Θανάσης Ράπτης έδωσε με επιτυχία διάλεξη με θέμα: «Η χριστιανική θεώρηση της αμοιβής της εργασίας».

Έκθεση φωτογραφίας Μελετζή

Ο ΣΠΥΡΟΣ ΜΕΛΕΤΖΗΣ, ο περίφημος κι αυθεντικός φωτογράφος του αγώνα, στο Κέντρο Φωτογραφίας της οδού Σίνα στην Αθήνα, πρόσφερε πάλι σε μιά έκθεση που σε συνέχεια την πήγε και στην Θεσ/νίκη, νέα ιστορικά φωτογραφικά αποθησαυρίσματα, από την απελευθερωτική εποποιία του ΕΑΜ - ΕΛΑΣ Ρουμελης - Ηπείρου - Θεσσαλίας και Μακεδονίας. Οι μοναδικές αυτές φωτογραφίες, που παρουσιάζουν ποιητικά κι ανάγλυφα, πρόσωπα και γεγονότα του απωλεσμένου εκείνου μεγαλείου του λαού-μας, είναι πολύτιμα ντοκουμέντα, που αντικαθρεφτίζουν την ιστορική μνήμη και διδάσκουν τις νεώτερες γενιές για τον πατριωτισμό και τα επιτελεσμένα χρέη των προγόνων-τους, ανεξάρτητα από την οποιαδήποτε εξέλιξη των πραγμάτων, που δεν ευθύνονται οι απλοί, οι αγνοί, οι ωραίοι κι ανεπανάληπτοι εκείνοι αγωνιστές. Συγχαίρουμε το γνωστό καλλιτέχνη για την περίσωση και γνωστοποίηση αυτού του υλικού.

Ο Στέφανος Τηλικίδης

Ο γνωστός ποιητής και θεατρικός συγγραφέας Στέφανος Τηλικίδης, ταξίδεψε πρόσφατα στη Βουλγαρία, κι έδωσε στο Ραδιοφωνικό Σταθμό της Σόφιας ομιλία με τις εντυπώσεις-του για τη φιλική γειτονική-μας χώρα, την πρόοδο και την ειρηνική συνεργασία των αδελφών βαλκανικών λαών.

Παγκ. Συνέλευση Διανοουμένων

Προπαρασκευάζεται στην Αθήνα εντατικά από την προοδευτική διανόηση, η Παγκόσμια Συνέλευση Διανοουμένων για την Ειρήνη, που θα γίνει στη χώρα-μας την Άνοιξη του 1981. Στις επιτροπές προετοιμασίας μετέχουν συγγραφείς, καλλιτέχνες, επιστήμονες και άλλοι παράγοντες του κινήματος της διεθνούς ύφεσης και ειρήνης, με πρόεδρο τον ηγέτη του δικηγορικού κόσμου Ε. Γιαννόπουλο.

Δελφικά Βραβεία

Σε Πανελλήνιο Διαγωνισμό Ποίησης 1979 που προκήρυξε ο Σύλλογος Δελφικών Αμφικτιονιών με επιτροπή τους Καραντώνη, Παναγιωτούνη, Μπουσμπουρέλη κ.ά., δόθηκε στην ποιήτρια Μίνα Πετρου Βενετσιάνου Β βραβείο και έπαινος στον ποιητή Ανδρέα Μπούτσικα.

Επίσης το Βραβείο μελέτης για την ανθρωπιστική και Δελφική Ιδέα απονεμήθηκε στον φίλο συγγραφέα δάσκαλο Χρήστο Σκανδάλη για την εργασία-του: «Η στάση της κοινωνίας έναντι των καθυστερημένων ατόμων».

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Με την πειθω των αριθμων

Γεγονότα με την πυθαγόρεια λογικη απο διάφορες στατιστικες

- Κάθε λεπτο της ώρας πεθαίνουν 32 παιδιά από την πείνα σ' όλο τον κόσμο.
- Όταν το κάθε άτομο καταναλώνει 200 γραμμάρια ψωμί την ημέρα, είναι κανονικό, περιέχει 500 περίπου ερμίδες, και δεν παχαίνει.
- Από τους θανάτους των καρκινοπαθών το 90% προκαλείται από το κάπνισμα. Από το κάπνισμα επίσης προκαλούνται θάνατοι 75% από βρογχικά νοσήματα και 25% από καρδιακά.
- Το 1977, από τροχαία δυστυχήματα είχαμε στην Ελλάδα 1520 νεκρούς και 28.485 τραυματίες. Το 1978 νεκροί από τροχαία 1703 καί 31.222 τραυματίες· και το 1979: 1640 νεκροί καί 31.632 τραυματίες.
- Η μελέτη και η εκτέλεση του έργου της Συγγρού ήταν αρχικά 380 εκατ. δρχ. και με την υπέρβαση έφτασε δισ. δρχ.
- Του Μόρνου το αρδευτικό, αρχικά 5 εκατ. δρχ. και πέρασε τα 20 δισ. δρχ.
- Σε 11.500 στρέμματα ανέρχεται η κατοχή της γης που έκανε ο Ιάκωβος της Αμερικής στον Πύργο - Ηλείας και τα στερούνται οι ακτήμονες της περιοχής.
- 110 δισεκατομμύρια δρχ. κατακρατεί η κυβέρνηση από τα ασφαλιστικά ταμεία και ευνοεί έτσι, σα δανειοστρια παράλληλα με τις μικροκαταθέσεις του κοσμάκη πάντα τους ευνοούμενους και τους ημέτερους επιχειρηματίες για τα πολιτικά και οικονομικά συμφέροντά-της.
- Το 65% των ηθοποιών στην Ελλάδα είναι άνεργοι.
- Δυόμιση δισεκατομμύρια δρχ. ξοδεύει κάθε χρόνο η κυβέρνηση για τιμητικές συντάξεις και ρεγάλα στους φίλους-της δοσίλογους της Κατοχής.
- Στις Ην. Πολιτείες, πάνω από τα 50% των συζύγων με εισόδημα άνω των 12.000 δολαρίων το χρόνο, δουλεύουν αναγκαστικά για να αντεπεξέλθουν στα έξοδά-τους και να επιβιώσουν οι οικογένειές-τους.

Τιμώντας την ελληνική και αλβανική Αντίσταση κατά του φασισμού, το «Ε.Π.» φιλοξενεί τον πίνακα τούτον του Αλβανού ζωγράφου Νετζμετνιν Ζαιμη με τίτλο: **Αφήγηση σε παρτιζάνους**

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Σχέδιο πρότομης ανωνύμου Έλληνα αγωνιστή της Εθνικής μας Αντίστασης. Έργο του Ηπειρώτη σχεδιαστή και ζωγράφου Νίκου Παππά (Δαψιστινού)

Στη φωτογραφία ελασίτες της εποχής του Ι Συντάγματος του ΕΛΑΣ. Από αριστερά προς τ δεξιά ο Κ.Β., ο Ν.Ζ., ο Λάμπρος Μάλαμας (μ την εξάρτηση) και ο Γ.Ρ.

Λάμπρου Μάλαμα

«Η Μάνα του Βορρά»

(Η ΕΣΣΔ χωρίς μύθο)

415 Σελίδες και 215 φωτογραφίες δρχ. 300

Προσκύνημα στο Μαυσωλείο

(Μικρό Απόσπασμα)

ΛΑΜΠΡΟΥ ΜΑΛΑΜ

Προχωρούμε σιγά - σιγά στη γραμμή-μας, με κατανυχτική ησυχία και τάξη. Ούτε φύλλο, ούτ πουλί δεν κινείται· όσο κι αν τα πουλάκια μέσα στην πράσινη τραγουδιστική θάλασσα της Μόσχας έχουνε πάντα τ' ανέμελο τρελό-τους πανηγύρι.

Μιά υποβλητική σιωπή, γίνεται αρχόντισσα σε όλα. Ούτε ψίθυρος σε χείλι, ούτε τσίριγμα που λιού, δεν τη σπάζει μιά τέτοια ζηλευτή, παραδεισένια σιγαλιά. Ζούνε οι τρανοδύναμοι Νεκροί, σ μυριάδες ψυχές και συνειδήσεις κι επιβάλουνε μιά τέτοια υπέρτατη γαλήνη αθανασίας!

Μόνο, αν αφηκραστείς βαθιά, κι ανάλογα με τις αισταντικές κεραίες-σου, μπορεί ν' ακούσεις το απόηχο του πανανθρώπινου πόνου των αιώνων!

Αν κλείσεις για μιά στιγμή τα μάτια-σου και κάνεις μιά κατάδυση στα πολυτρίκυμα πέλαγα της πάλης των λαών και των αγώνων, θα οραματιστείς να παρελαύνουν γύρω-σου, οι μνήμες κι οι μορφές όλων των βασανισμένων λαών της γης και των αιώνων. Να περνούνε φάλαγγες σκιερές, με χάλκινε όψεις, κράνη και σπαθιά και δόρατα, να στέκουν προσοχή και με τις σάλπιγγες της νίκης να σημαί νουν σιωπητήρι, για το «ωσανά» του γίγαντα Ουλιάνωφ, κι όλων των συντρόφων, των πεσόντων στι επάλξεις.

Τούτες οι βουβές οι κουστωδίες, θαρρείς και παίρνουν δύναμη και φως, από τ' ανέσπερο τ πνέμα-τους.

Οι κόκκινες φλόγες στην πυροδόχο του Άγνωστου, παίρνουν με τις λιαχτίνες και γίνονται πράσι νες και μπλάβες.

Το φως του ήλιου δυναμώνει πιό πολύ. Λαμποβολές, ανταύγειες, θαμπωτικές τριγύρω.

Μου φαίνεται σα ν' αναδύεται ένα επιβλητικό και πολύπλαγκτο ιστορικό μεγαλείο στο χώρο τοί το από τα έγκατα των εποχών, κι από την άβυσσο της λήθης· και με τ' αδρά σημάδια των τεχνώ διαιωνίζει τα φώτα και τη δόξα-του.

Το Ηρώο του Άγνωστου, λαμπαδιάζει αδιάκοπα τη φλόγα-του, σα να μαγνητίζει και να προσκα λεί τα πλήθη στο καθήκον.

Τούτη η αυστηρή κι εκστατική σιωπή, μου θυμίζει: σημαντικό στοιχείο αισθητικής τσεχωφικού θεάτρου. Και που πολλές φορές, μιά τέτοια σιωπή, υπονοεί, αντί του λόγου, όλη τη λαϊκή καταφρόνια των τσαρικών καιρών, κι όλα τα βασανιστικά συμβάντα των ψυχών.

Μόνο αν βάλει κανείς τ' αυτί-του σιμά στα κορμιά, θ' ακούσει το χτύπο απ' τις καρδιές να σφυριατεί μιάν ασάλευτη πίστη, στα υψηλά ιδεώδη, των εδώ ταπεινών τρανών αγωνιστών, των τόσο δίκαια τιμητικά υψωμένων.

Προχωρούμε μ' ανάλαφρο βήμα σημειωτό, προς τη γρανιτόστρωτη Κόκκινη Πλατεία...

Φτάνουμε αγαλινά στην είσοδο του υπόγειου Μαυσωλείου... και με συνεπαίρνει ένα σύγκορμο ρίγος δυνατό.

Κατεβαίνουμε από εβένινα μαρμάρινα σκαλιά σε διάδρομο, και τραβάμε αμίλητοι κι αργά, σαν σε κομπή του άδη στο νεκροθάλαμο της πιό ζωηφόρας αιωνιότητας.

Σιμώνουμε τον αθάνατο τιτάνα του κόσμου. Το χτυποκάρδι-μας γοργώνει τον παλμό, και όλο τον πλαταίνει.

Αυστηρό, πένθιμο, κοκάλινο εδώ μέσα, το μαρμαρένιο τετράγωνο αλώνι, που το κατάχτησε ο Ίλιτς Διγενής, νικώντας τους τύραννους, χάρους των λαών.

Για το γνωστικό προσκυνητή, ο Λένιν εδώ, δεν είναι μόνο ένα απλό τυπικό, εθιμικό πέρασμα και θρευγαλέο αντίκρυσμα. Είναι ίσως, η συγκινητικότερη ψυχική επαφή, με την αναλλοίωτη μορφή του γίγαντα που άλλαξε τον ρου της ιστορίας.

Μιά «άκρα του τάφου σιωπή» γύρω-του βασιλεύει, όπως θά 'λεγε κι ο δικός-μας Σολωμός. Νιώθω, σα να ρουφάει στα γρήγορα η διψασμένη-μου ψυχή από την εξαγιασμένη όψη-του, πνέμα και πίστη στη νίκη, σαν από δροσερή πηγή αθάνατου νερού, ολύμπιας και γήινης μακροζωΐας.

Βαδίζουμε ανάμεσα από μαρμάρινους διάδρομους και σκάλες, από ακίνητους φρουρούς, που στέκουνε σαν άσπιλοι άγγελοι στο νάρθηκά-του.

Ατενίζοντας για μιά στιγμή το απέριττο σκήνωμά-του, συγκλονίζεσαι από έκσταση, κι από χαρά και περηφάνια, γιαυτό το σώμα που έθρεψε το πιό μεγάλο πνέμα των καιρών-μας. Πνέμα ίσως μοναδικό, αυθεντικό για τη λύτρωση του κόσμου στους τελευταίους 20 αιώνες...

Κοίτεται μες στο γιάλινο θρονί-του, σα να κοιμάται ήσυχος κι αναπαμένος για ό,τι σωστά οικοδόμησε στη χώρα-του, και όποιο φωτεινό παράδειγμα χάρισε στην οικουμένη.

Βλέπω το φαλακρό κεφάλι-του, κι αναλογίζομαι το πώς, το προίκισε η φύση κι η ζωή, και οι αγώνες, κι εξαχτίνωνε φώτα λαοσωτήρια στα δύσκολα τα χρόνια της Επανάστασης κι αντεπανάστασης για να σωθεί η Ρωσία κι η ανθρωπότητα. Και πώς καθοδηγούσε τα πάντα με τόση σοφία και δύναμη ακατανίκητη, μιά τέτοια κεφαλή. Ήτανε βέβαια και κάπως έτοιμο και κατάλληλο και το έδαφος της ψυχής του λαού-του, που δέχτηκε τ' όργωμα και κάρπισε απ' τον καλό Σπορέα. Και πώς προφήτεψε με υπολογισμούς τις εξελίξεις για το μέλλον. Και όλ' η προεπαναστατική ζωή-του, πολυτάραχη, γεμάτη αντιξοότητες, κατατρεγμούς, παρανομίες κι εξορίες.

Κοιτώ μιά το σώμα του Λένιν, μιά τους γύρω-μου σιωπηλούς θιασώτες... Ο Κώστας, ο Σταύρος, ο Κοσμάς, ο Βασίλης, ο γιατρός, κι οι άλλοι παραπίσω.

Η Τούλα και η Μαίρη πλάιμου ξεσπάνε σε λυγμούς. Η πρώτη και σε κλάμα!

– Μην κλαις Τούλα. Της ψιθυρίζω σιγανά.

– Δε μπορείς να μη ρίξεις ένα δάκρυ, πρώτη φορά εδώ στον μέγα λυτρωτή των καταπιεζόμενων του κόσμου! Μου απαντάει μουρμουριστά και τόνα δάκρυ έπεσε πλάι στο Νεκρό, και τ' άλλο το κατάπιαν γοργά τα χείλη-της, και τό 'ριξαν μέσα στην τραχιά και φλογερή ψυχή-της.

Εδώ βαραίνουν οι καρδιές, μυρώνονται οι ανάσες και γίνονται αγέρινα φιλιά, στο εξαγνισμένο μέτωπό-του. Ένας ξένος βασανισμένος τουρίστας, τον κοιτάζει κι αναστενάζει.

Πω πώ! Νιώθω ένα ρίγος σύγκορμο! Ψελίζει πίσω-μου ο γιατρός.

Περπατώντας σιγά κι απαλά, ακούω σαν σε παραίσθηση ν' αχολογούνε μοιρολόι ατέλειωτο, τιμητικό, τα βογγητά κι οι πόνοι των σκλάβων αδερφών της γης. Κι οραματίζομαι αναστημένη την πανάμαλλιάρα βιβλική μορφή του Μπετόβεν, να πλάθει όλους τους καημούς και πόθους των λαών, με τα όνειρα της νίκης του Λένιν. Μπροσταρομάνες νότες πονεμένες, σε παναρμόνιες Συμφωνίες, σε πλατρεμένες «Απασιονάτες»! Έτσι θαρρώ αχολογούν και των προσκυνητών τα βήματα.

Καρφώνω το βλέμμα-μου, μ' αχορτασιά ψυχής, ακόμα και στο έβγα, και η μορφή του Ίλιτς γροικώ σα να μου κράζει με τη ζωντανότερη και πραχτικότερη αγάπη του κόσμου, το αιώνιο θούριο: Εμπρός λαοί (Avanti popoli...)

Έτσι αποχαιρέτισα μ' ένα νεύμα ταπεινό, το γλυκό και γαλήνιο ύφος-του, που θα με συντροφεύει ωσότου ζω, σαν με το αιώνιο-του χαμόγελο, χρέος κι αξίωμα και γιορτασμό σ' αναγεννήτρα πλάση.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Βιβλια που λάβαμε

Ποίηση

Ανδρεα Καραντώνη: «Τυμπανοκρουσιες»
Σαράντου Παυλέα: «Ύμνος στον ήρωα Κ. Δαβακη, κι αλλα ανεκδοτα ποιήματα» (1956 '79)
Ελένης Ταγκαλακη: «Τεγεα Αρκαδία»
Χρήστου Πύρπασου: «Ορεινο χειρουργειο»
Θανάση Παπαθανασόπουλου: «Ο Πριαπος και η Ασώματη»
Άρη Ταστανη: «Συνοικισμός» (Μνημες πικρού χειμώνα 1974 '79)
Νίνας Τσακνή: «Η γη-μας διψα»
Δημητρας Μπιθικώτση: «Ανθρώπινα Τοπια»
Μιχάλη Καρακατσανίδη: «Εγκαταλειψη»
Στέφανου Μουστάκα: «Με τα φιλιά του ηλιου»
Γιάννη Καραβίδα: «Τα παιδια του 1979 μ.Χ.»
Βασίλη Κούλη: «Βεργίνα και αλλα ποιήματα»
Στέλιου Νικολαΐδη (Μπαρμπα - Στέλιου): «Σάντουιτς»
Αλέκου Κάιλα: «Καταγραφή»
Μόσχου Λαγκουβαρδου: «Στον Κηπο»
Δημήτρη Πέππα: «Σχήματα και Γνωριμιες»
Λέτας Κουτσοχέρα: «Στον άγνωστο Συνοδοιπορο»
Ευγενίας Ρέγκου - Σγούρου: «Πίσω απ' τις ώρες»
Δημήτρη Καράμβαλη: «Τεκμήρια»
Θοδωρου Ζαμπογιάννη: «Μηδέν»
Ελένης Δαμβουνέλη: «Το συντριβάνι» και «Η αζαλέα»
Δημήτρη Αλεξίου: «Λεξικογραφια»
Θ.Κ. Τρουπή: «Κοράλλια»
Φ. Μαυρογιώργη: «Αιγαιοπελαγίτικα»
Νίκου Ζούμπου: «Ηλιοβόλο»
Γιώργου Μυρισιώτη: «Τρανταγμοί» και «Προσωπεια»

Πεζογραφία

Γιάννη Κοφίνη: «Το χοντρο κλειδί» (Διηγήματα)
Πίτσας Σωτηράκου - Πασπαλιάρη: «Η μικρη-μας πόλη»
Γιώργου Παπαστάμου: «Στέλιος Ξεφλούδας»
Σπύρος Ζήσης: «Καλότυχα βουνά»
Δημήτρη Χρ. Μποσινάκη: «Το τελευταίο τσιγάρο» (Διηγήματα)
Λάμπρου Τατσιόπουλου: «Λαογραφικά» (Άρτας Τόμος Α')
Μαρίας Αρκαδίου: «Σαρλ Μπωντλαίρ, ένας μεγάλος της Τέχνης»
Γιώργου Τσάκαλου: «Διηγήματα - Λαογραφια - Παράδοση»
Μίχου Κάρη: «Οι οδοιποροι της αγωνίας»
Νίνας Τσακνή: «Η Κίκω»
Κώστα Τσιάντα: «Τα αγωνίσματα των Κλεφταρματολων και η εθνεγερσία»
Βασίλη Κατσαβού: «Η σύγχρονη μορφή του γλωσσικού προβλήματος»
Σπύρου Μουσελίμη: «Η Θοδώρω» (Σουλιώτικος γάμος)
Γιώργου Θ. Παπαγεωργίου: «Λόγος ενεδρεύων στα σκοτεινά περάσματα της τέχνης»
Γιώργου Βρέλλη: «Β' λυρικοί στοχασμοί» (γιαννιώτικες εποχιακές ομορφιές)
Γιώργη Χαλατσά: «Η κοινωνική συμπεριφορα του Νεοέλληνα»
Τάσου Παπαποστόλου: «Χρόνια Δύσκολα»
Σταύρου Μελισσινού: «OH CE VILAIN BOCCACCCIO!»
Νικολάου Π. Παπαδοπούλου: «Προεπαναστατικά δικαιοπρακτικά έγγραφα μονής αγιων Θεοδωρων (Αροανίας)
Κ. Μητσάκη: «Λογοτεχνικά έργα από τις βαλκανικές χώρες σε νεοελληνική μετάφραση»
Κώστα Αυγερινού: «Ικέτες της Αλήθειας»
Νίκου Μ. Περακάκη: «Οι Νέοι Χαΐνηδες οι... Αδελφοποιτοί»
Ευάγγελου Αποκορίτου: «Ιστορικά γεγονότα» (Από τον Δεύτερο Παγκ. Πόλεμο)
Μίμη Δ. Λέου: «Ο Τελευταίος Μετανάστης»
Γιώτας Φωτιάδου - Μπαλαφούτης: «Ποτέ ξανά!»
Τζέισον Σκουνόβερ: «Μελισσινός. Ένας μικρότερος θρύλος στην αρχαία πόλη των θρύλων»
Σεραφείμ Κ. Τσιτσάς: «Ο τραγουδιστής του βουνού και του δάσους»
Ισιδώρας Ρόζενταλ - Καμαρινέα: «hellenika '79»
Β. Η. Βογιατζόγλου: «Παρουσίες Νέας Ιωνίας στα Γράμματα»

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ